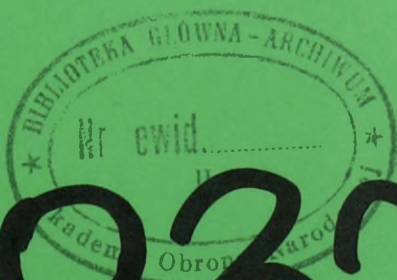

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH

PRZYGOTOWANIE OFICERÓW DO UDZIAŁU W OPERACJACH WIELONARODOWYCH

Praca naukowo-badawcza
pk. „OPERACJA WIELONARODOWA”

59370

WARSZAWA

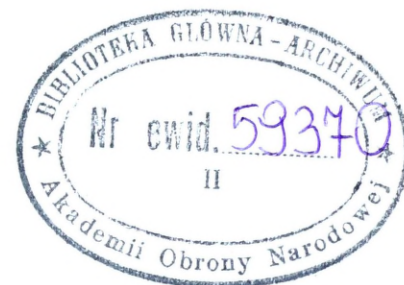
2005

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH

**PRZYGOTOWANIE OFICERÓW DO UDZIAŁU
W OPERACJACH WIELONARODOWYCH**

Praca naukowo-badawcza

pk. „OPERACJA WIELONARODOWA”

WARSZAWA

2005

RECENZENT:

Płk dr hab. inż. Janusz KRĘCIKI

**Opracował zespół autorski
w składzie:**

plk dr hab. inż. Jarosław WOŁEJSZO – kierownik tematu
(wstęp, rozdz. 1,2, zakończenie)

mjr mgr inż. Leszek ELAK – rozdz. 3.

mjr mgr inż. Krzysztof KRAKOWSKI – rozdz. 4.

mjr mgr inż. Zbigniew REDZIAK – rozdz. 5.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
1. UWARUNKOWANIA MIĘDZYNARODOWE PROWADZENIA OPERACJI WIELONARODOWYCH	12
1.1. Zobowiązania w ramach Sojuszu Północnoatlantyckiego	13
1.2. Zobowiązania wobec Organizacji Narodów Zjednoczonych	15
1.3. Zobowiązania wynikające z umów dwu- i wielostronnych	16
1.4. Cechy i wyznaczniki przydatności oficerów do udziału w operacjach wielonarodowych	19
2. OPERACJE WSPARCIA POKOJU A OPERACJE WIELONARODOWE	24
2.1. Operacje pokojowe podstawowe pojęcia i rodzaje operacji	25
2.2. Misje i operacje pokojowe Organizacji Narodów Zjednoczonych	28
2.3. Operacje wsparcia pokoju – terminologia i ich rodzaje	49
3. WSPÓŁCZESNY SYSTEM OPERACJI WIELONARODOWYCH	66
3.1. Operacje Międzynarodowe	67
3.2. Operacje Wielonarodowe ONZ	74
3.3. Operacje Wielonarodowe NATO	77
3.4. Operacje Wielonarodowe UE	79
3.5. Operacje Stabilizacyjne	81
4. PRZYGOTOWANIE OFICERÓW DO UDZIAŁU W OPERACJACH WIELONARODOWYCH	91
4.1. Przygotowanie oficerów do realizacji zadań w środowisku wielonarodowym	92
4.2. Przygotowanie kadr do realizacji zadań w strukturach wielonarodowych w ramach kształcenia profesjonalnego	94
4.3. Przygotowanie oficerów do realizacji zadań w ramach NATO w Akademii Obrony Narodowej	98
4.4. Przygotowanie kadr do realizacji zadań w ramach ONZ	102
4.5. Przygotowanie kadr do realizacji zadań w ramach operacji wielonarodowych.....	118
5. PRZYGOTOWANIE PODODDZIAŁÓW WOJSK LĄDOWYCH DO PROWADZENIA OPERACJI WIELONARODOWYCH	133
5.1. Cele i treści szkolenia pododdziałów wojsk lądowych przygotowywanych do prowadzenia operacji wielonarodowych	134
5.2. Struktura szkolenia pododdziałów wojsk lądowych przewidzianych do prowadzenia operacji wielonarodowych	138
5.3. Formy organizacyjne szkolenia pododdziałów wojsk lądowych przewidzianych do udziału w operacjach wielonarodowych	154
ZAKOŃCZENIE	166
BIBLIOGRAFIA	170
WYKAZ RYSUNKÓW	173
ZAŁĄCZNIKI	174

WSTĘP

Szkolenie wojskowe jako zewnętrzna strona funkcjonującego systemu szkolenia Sił Zbrojnych RP to całokształt planowanej działalności dydaktyczno-wychowawczej prowadzonej w celu przygotowania profesjonalnego oficerów, podoficerów, a także dowództw oraz wojsk do działania oraz utrzymania wysokiej zdolności bojowej w czasie pokoju¹. Sprawna organizacja i realizacja szkolenia na poszczególnych szczeblach jest możliwa tylko dzięki funkcjonowaniu systemu szkolenia, czyli określonej całości wyróżnionej z otaczającej nas rzeczywistości szkoleniowej. Owa całość utworzona jest najczęściej przez zbiór części składowych (elementów) oraz relacji i powiązań między nimi i służy założonemu celom.

Systemy szkolenia tworzone od najdawniejszych czasów, zawsze były zdominowane aktualnie panującą doktryną militarną (obronną) państwa oraz doktryną wojskową jego sił zbrojnych. Na nie niewątpliwie znaczący wpływ miały m.in. zagrożenia polityczno-militarne państw, rozwój sztuki wojennej, taktyki działań, ciągłe zmiany w zakresie organizacji armii jak również jej wyposażenia w środki walki.

Zachowanie gotowości sił zbrojnych do wypełnienia konstytucyjnych powinności i zadań wynikających ze Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP oraz Strategii Wojskowej RP w obliczu, dokonanych w ostatnich latach, zmian organizacyjno-strukturalnych oraz pojawienia się nowego typu zagrożeń stawia nowe wyzwania, którym sprostać powinien system szkolenia sił zbrojnych. Członkostwo w Sojuszu Północnoatlantyckim nie zwalnia Sił Zbrojnych RP z obowiązku przygotowywania się do narodowej obrony terytorium kraju. Wręcz przeciwnie stymuluje potrzebę osiągania, odpowiednio wysokiego poziomu wyszkolenia i zdolności do realizacji zadań w układzie narodowym i sojuszniczym. Każde z państw Sojuszu przygotowuje swoje siły zbrojne według własnych narodowych koncepcji i założeń, jednak uwzględniających wspólną doktrynę wojskową NATO.

---

¹ Por. *Leksykon wiedzy wojskowej*, MON. Warszawa 1979, s. 433.

Zdolność Sojuszu do wykonania każdego rodzaju operacji w coraz większym stopniu opierać się będzie na oddziałach wielonarodowych, uzupełniających narodowe kontyngenty Sojuszu ze strony zainteresowanych państw. Siły takie, zdolne do wykonywania każdego rodzaju misji, demonstrują zdecydowanie Sojuszu w utrzymywaniu wiarygodnej wspólnej obrony; wzmacniają spójność Sojuszu. Siły wielonarodowe, szczególnie te zdolne do szybkiego rozmieszczenia w ramach wspólnej obrony lub operacji reagowania kryzysowego spoza Artykułu 5 wzmacniają solidarność. Mogą także pokazać sposób zbudowania bardziej elastycznych oddziałów, które mogą być tworzone na bazie narodowej, pomagając w ten sposób lepiej wykorzystać cenne środki obrony. Może to obejmować wysoko skoordynowane międzynarodowe podejście do specyficznych zadań i funkcji, podejście, które podkreśla implementację koncepcji CJTF. Wielonarodowe formacje oraz inne uzgodnienia obejmujące kraje partnerskie będą wartościowym wkładem w operacje pokojowe. Dla pełnego wykorzystania potencjału oferowanego przez formacje wielonarodowe olbrzymiego znaczenia nabiera kwestia poprawy interoperacyjności, między innymi poprzez odpowiednie ćwiczenia wojskowe podczas, których przygotowujemy oficerów dowództw i dowódców jednostek do realizacji zadań w formacjach wielonarodowych.

W trakcie przygotowywania oficerów sztabowych oraz dowódców do udziału w operacjach wielonarodowych napotykamy wiele wyzwań, podobnych w swej naturze do tych spotykanych w drodze do integracji z NATO. Jednak wysiłki czynione, aby przygotować niezbędne programy szkoleniowe w powiązaniu z uczestnictwem żołnierzy w misjach wielonarodowych (międzynarodowych), zaowocowało znacznym postępem w integracji. Ponadto doświadczenia zebrane podczas pokojowych misji międzynarodowych udowodniły, iż są nadzwyczaj ważne w identyfikowaniu i pokonywaniu różnic w szkoleniu, uzbrojeniu, procedurach operacyjnych i zaopatrzeniowych jednostek wojskowych.

Praca niniejsza ma charakter interdyscyplinarny operuje, bowiem na granicy teoretycznej kilku nauk m.in. pedagogiki, a ściślej szczegółowej dydaktyki wojskowej w zakresie doskonalenia dowództw i wojsk, a także prakseologii i innych nauk wojskowych. W aspekcie prakseologicznym i pragmatycznym praca jest próbą wykreowania

najlepszej koncepcji przygotowania i prowadzenia doskonalenia oficerów dowództw i dowódców jednostek wojsk lądowych w aspekcie narodowym, jak i uczestnictwa w Sojuszu Północnoatlantyckim podczas realizacji misji wielonarodowej.

Na podstawie analizy tematu pracy przyjęto, że przedmiotem badań będzie teoria i praktyka przygotowania oficerów wojsk lądowych do udziału w operacjach wielonarodowych w ujęciu dydaktycznym i prakseologicznym. Takie ujęcie przedmiotu badań spowodowało, że badaniom poddano całe spektrum elementów (czynników) form i metod przygotowania oficerów do udziału w operacji wielonarodowej jako formy organizacyjnej procesu szkolenia w ujęciu dydaktycznym oraz zasadnicze postulaty, etapy działalności celowej i złożonej, jaką jest ćwiczenie w ujęciu prakseologicznym. Biorąc pod uwagę powyższe rozważania za cel pracy przyjęto *przedstawienie koncepcji przygotowania oficerów do udziału w operacjach wielonarodowych*.

Tak określony cel oraz przedmiot badań stanowił podstawę do sformułowania **problemu głównego** w postaci następującego pytania:

Jakie są skuteczne formy i metody przygotowania oficerów dowództw i dowódców jednostek wojsk lądowych do udziału w operacjach wielonarodowych?

Tak zarysowany problem badań skłonił autorów pracy do sformułowania problemów cząstkowych, które przedstawiono w postaci następujących pytań:

1. *Jaki charakter mogą mieć „siły wielonarodowe” i jakie polskie zobowiązania międzynarodowe, należy uwzględnić w procesie przygotowania oficerów i wojsk do udziału w operacji wielonarodowej?*

2. *W jaki sposób specyfika operacji wsparcia pokoju wpływa na specyfikę prowadzenie operacji wielonarodowych?*

3. *Jaki jest współczesny system operacji wielonarodowych?*

4. *W jaki sposób przygotować oficerów dowództw wojsk lądowych do udziału w operacjach wielonarodowych?*

5. *W jaki sposób skutecznie przygotować pododdziały wojsk lądowych do udziału w operacjach wielonarodowych?*

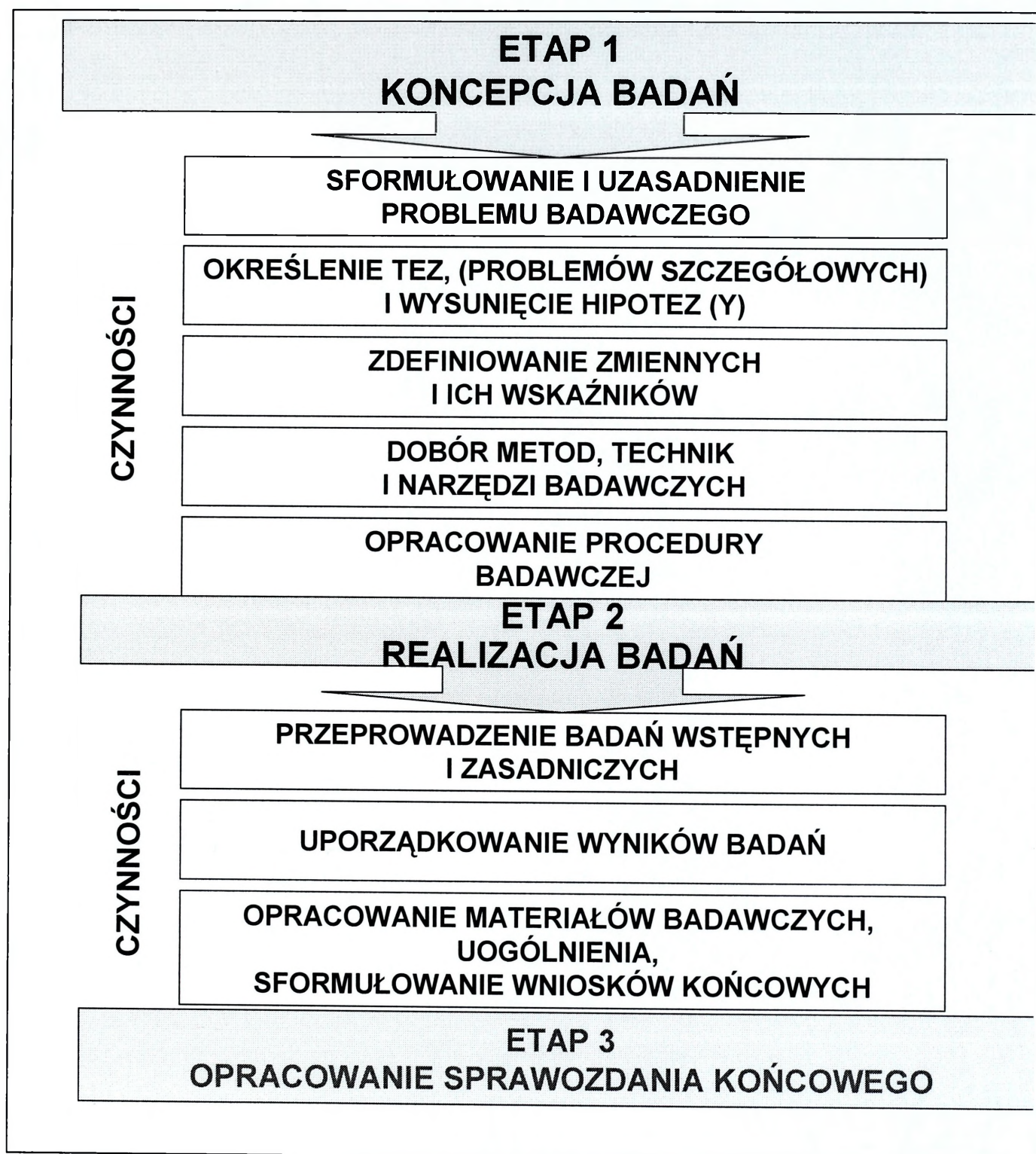
Na podstawie przeprowadzonych badań wstępnych, posiadanej wiedzy i doświadczenia sformułowano następującą **hipotezę roboczą**:

Właściwe (skuteczne) przygotowanie oficerów dowództw i dowódców jednostek wojsk lądowych do udziału w operacjach wielonarodowych możliwe jest dzięki sformułowaniu naukowej teorii form i metod doskonalenia dowództw i wojsk. Sformułowanie naukowej teorii jest możliwe dzięki wykorzystaniu dorobku nauk wojskowych, w tym w szczególności historii wojen i sztuki wojennej oraz dydaktyki wojskowej i prakseologii.

W procesie badawczym zastosowane zostały różne metody badawcze. Przy tym przyjęto paradygmat, czyli pewien wzorzec metodyczny nauk oparty na podejściu systemowym. Prowadzenie badań w oparciu o podejście systemowe realizowano wykorzystując teoretyczne i empiryczne metody badawcze.

Po wnikliwej analizie istniejącej literatury przedmiotu, zespół autorski zdecydował o przyjęciu, na potrzeby tematu, procedury badawczej, których istotę przedstawiono na rysunek 1. Pisarskie opracowanie wyników badań stanowi wynik zainteresowań zespołu autorskiego, wniosków wynikających ze studiowania literatury przedmiotu oraz empirycznych doświadczeń pochodzących z udziału w różnego rodzaju ćwiczeniach, w tym również międzynarodowych. Świadomość braku pełnych odpowiedzi na pytania dotyczące tematyki będącej obszarem zainteresowania zespołu autorskiego stworzyła sytuację problemową, zapoczątkowując tym samym *pierwszy etap* procesu badań naukowych. Następnie zespół autorski podjął próby teoretycznego rozwiązania problemu poprzez analizy, porównania, analogie i dalsze studiowanie literatury.

Drugi etap wymagał zastosowania szeregu metod badawczych w celu rozwiązania przedstawionych uprzednio problemów szczegółowych. Wybór tych metod uwarunkowany był przede wszystkim charakterem poszczególnych problemów oraz literatury źródłowej, którą w ogromnej mierze stanowiły dokumenty o charakterze normatywnym, w tym zarówno obowiązujące w całym Sojuszu, jak i narodowe – pochodzące z różnych państw członkowskich.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: J. Aponowicz, Metodologia nauk, TNOiK Toruń 2003.

Rys. 1. Struktura procedury badawczej

Praca ma głównie charakter teoretyczny z elementami rozwiązań praktycznych, a potrzeby związane ze znalezieniem sposobu osiągnięcia założonych w pracy celów oraz weryfikacja przyjętej hipotezy roboczej podyktowały wybór metod i technik badawczych.

Wiodącą metodą teoretyczną była *analiza*. Posłużyła ona do pozyskania materiału badawczego w wyniku myślowego rozdzielenia na części procesów złożonych. Metoda ta była wiodącą w badaniach prawidłowości powstania i rozwoju form i metod przygotowania oficerów do udziału w operacjach wielonarodowych. Tłem do analiz było przygotowanie dowództw i wojsk do prowadzenia działań wielonarodowych. Z analizą nierozłącznie związana była synteza, dzięki której połączono w całość wyodrębnione i zbadane w toku analizy elementy składowe, która to posłużyła do uogólnienia faktów jednostkowych wynikających z analizy zbadanego materiału naukowego między innymi do formułowania definicji i sądów naukowych dotyczących przygotowania oficerów i wojsk do udziału w operacjach wielonarodowych.

Niezwykle cenną metodą badawczą, stosowaną do badań prawidłowości powstania i rozwoju ćwiczeń, było *porównanie*. Pozwoliła ona ustalić określone wzory, elementy i stałe cechy poszczególnych form i metod przygotowania oficerów i wojsk do udziału w operacjach wielonarodowych, a także pozwoliła określić kierunki rozwojowe w przyszłości, biorąc oczywiście pod uwagę różne uwarunkowania.

Z porównaniem, a szczególnie syntezą ściśle związana była metoda *uogólnienia*, jako operacja myślowa przechodzenia od twierdzeń zjawisk pojedynczych do twierdzeń bardziej ogólnych. Dzięki uogólnieniom możliwe było zestawienie określonych prawidłowości rozwoju poszczególnych form i metod przygotowania oficerów do udziału w operacjach wielonarodowych oraz formułowanie na tej podstawie praw naukowych i zasad postępowania.

W procesie badawczym określone części nowej wiedzy w zakresie teorii form i metod szkolenia oraz praktyki ich przygotowania i prowadzenia uzyskano w wyniku *wnioskowania*. Za jego pomocą, w wyniku procesu myślowego, z twierdzeń istniejących w dydaktyce i prakseologii wyprowadzono nowe twierdzenia dotyczące form i metod szkolenia. Stworzono, więc nową wiedzę z już istniejącej.

W procesach myślowych wyciągania wniosków z przesłanek opartych na bazie analizowanego materiału i formułowania definicji bądź sądów naukowych dotyczących do-

skonalenia dowództw i wojsk jednostek wsparcia dowodzenia wojsk lądowych stosowano także metody **logiki formalnej, dedukcję i analogię**.

W czasie prowadzenia badań zastosowano także metody empiryczne, takie jak **obserwacja naukowa i metody badania opinii** (sądów). Obserwacja naukowa miała charakter obserwacji bezpośredniej i pośredniej ćwiczeń prowadzonych w dowództwach RSZ RP.

Z metod i technik badawczych w formie sądów i opinii stosowano wywiady oraz korzystano z ocen ekspertów i ich wypowiedzi w toku różnych konferencji oraz sympozjów naukowych organizowanych w AON. Materiały uzyskane tą drogą okazały się bardzo użyteczne i korzystne ze względu na obszerne grono wypowiadających się profesjonalistów z zakresu przygotowania oficerów wojsk lądowych do udziału w operacjach wielonarodowych. Wyniki tych badań przedstawiono w treści załączników 1-2. Dość obszerne zastosowanie znalazło także badanie literatury i różnych dokumentów normatywnych armii państw NATO, jak i samego Sojuszu. Rezultaty tych badań stanowiły doskonałą bazę przede wszystkim do ustalenia stanu dotychczasowego przedmiotu badawczego oraz zakresu, kierunków i sposobów jego doskonalenia.

W ramach *kolejnego etapu* badań hipoteza została poddana weryfikacji, mającej na celu jej ostateczne uzasadnienie i sprawdzenie. Następnie podsumowanie wyników badań, ich uogólnienie i synteza. Autorzy przyjęli wiarygodną interpretację rozwiązania problemu badawczego przedstawioną w pisarskim opracowaniu wyników badań i tym samym stworzyli bazę do ich kontynuacji badań w kolejnych etapach dotyczących przygotowania oficerów i wojsk do udziału w operacjach wielonarodowych.

W rozdziale **pierwszym** przedstawiono uwarunkowania międzynarodowe prowadzenia operacji wielonarodowych. Zwracając uwagę na zobowiązania wynikające nie tylko z uczestnictwa Polski w Sojuszu Północnoatlantyckim, ale również wobec ONZ oraz innych umów międzynarodowych. Przedstawiono również cechy i wyznaczniki przydatności oficerów do udziału w operacjach wielonarodowych.

W rozdziale **drugim** dokonano zdefiniowania operacji międzynarodowych, przedstawiając genezę ich powstania.

W rozdziale **trzecim** przedstawiono współczesny system operacji wielonarodowych w jego różnych odmianach.

Rozdział **czwarty** zawiera proces przygotowania oficerów do uczestnictwa w różnego rodzaju odmianach operacji wielonarodowych.

W rozdziale **piątym** przedstawiono proces przygotowania dowódców i wojsk do prowadzenia operacji wielonarodowych. Przedstawiono również propozycję struktury szkolenia pododdziałów wojsk lądowych przewidzianych do prowadzenia operacji wielonarodowych

Ogólne wnioski i ostateczne konstatacje z całości pracy zostały zawarte w zakończeniu. Zawiera ono ostateczne wyniki, konkluzje oraz ogólne podsumowanie wniosków z badań i prowadzonych rozważań oraz kierunki dalszych badań i prac w obrębie rozpatrywanego problemu badawczego.

W opracowaniu przedstawiono uogólnione wyniki badań w postaci proponowanych rozwiązań zespołu autorskiego.

„Jako jeden z członków SHAPE¹ będziesz miał możliwość przyczynić się w znacznym stopniu do zachowania pokoju światowego oraz tych wartości, które są zdobyczą wolnego człowieka. Wartość Twego wkładu w dużej mierze zależeć będzie od zrozumienia, że cele, pod którymi złożył podpis Twój rząd, będą najwłaściwiej realizowane poprzez Twój lojalny udział w zespole sojuszniczym”.

Gen. Dwight D. Eisenhower

Naczelny Dowódca Połączonych Sił Sojuszniczych w Europie (SACEUR)

ROZDZIAŁ 1

UWARUNKOWANIA MIĘDZYNARODOWE PROWADZENIA OPERACJI WIELONARODOWYCH

Podkreślona przez gen. Eisenhowera potrzeba pracy zespołowej w nowym środowisku – **środowisku wielonarodowym** – jest nadal aktualna.

W związku z tym ten wymóg należy również spełnić w procesie przygotowania oficerów i wojsk do udziału w operacjach wsparcia pokoju, które powinno uwzględniać, nie tylko charakter przyszłej wojny, ale również przewidywany i możliwy sposób użycia sił zbrojnych. Postulat ten jest o tyle ważny, że Strategia Bezpieczeństwa RP (przyjęta na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 4 stycznia 2000 roku), określa między innymi, że polskie siły zbrojne powinny być zdolne między innymi do...”*udziału w dwóch jednoczesnych większych operacjach reagowania kryzysowego z poza Art. V Traktatu Północnoatlantyckiego albo w kilku operacjach o mniejszej skali, w tym operacjach pokojowych w ramach sił międzynarodowych.*” Kolejnym dokumentem, który określa zadania dla sił zbrojnych jest Strategia Obronności RP,

---

¹ Supreme Headquarters Allied Power Europe – Naczelne Dowództwo Sił Sojuszniczych w Europie. Tymi słowami zwrócił się w swoim osobistym liście do poszczególnych oficerów skierowanych do pracy w pierwszym dowództwie sojuszniczym, pierwszy Naczelny Dowódca Połączonych Sił Sojuszniczych w Europie (ang. Supreme Allied Commander Europe – SACUER), którym na mocy decyzji Rady Północnoatlantyckiej, 19 grudnia 1950 roku, został gen. Dwight D. Eisenhower.

przyjęta na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 23 maja 2000r. Ustala ona następujące zadania:

- ...”udział we wspólnej obronie terytoriów państw członkowskich NATO, zgodnie z art. 5. Traktatu Waszyngtońskiego;
- wspieranie akcji instytucji i organizacji międzynarodowych w reagowaniu kryzysowym oraz polityczno-militarnych działaniach stabilizujących;
- kształtowanie bezpiecznego otoczenia Polski poprzez rozwijanie partnerskiej współpracy wojskowej z innymi państwami, zwłaszcza sąsiednimi.”

Należy w związku z tym rozwiązać szczegółowy problem badawczy, który można zawrzeć w pytaniu: *jaki charakter mogą mieć „siły wielonarodowe” i jakie polskie zobowiązania międzynarodowe, należy uwzględnić w procesie przygotowania żołnierzy?*

1.1. ZOBOWIĄZANIA W RAMACH SOJUSZU PÓLNOCNOATLANTYCKIEGO

Zobowiązania te obejmują dwie główne grupy operacji – dla których granicę stanowi artykuł V Traktatu Waszyngtońskiego¹ stanowiący podstawę istnienia NATO, a zobowiązujący do wsparcia i udzielenia pomocy przez siły NATO, napadniętemu państwu członkowskiemu. Ta część działalności militarnej to tzw. operacje wynikające z art. V i obejmują swoim zakresem „klasyczne” działania sił zbrojnych, a ze swej natury są operacjami sojuszniczymi (ang. Allied Operations) czyli operacjami, w których biorą udział tylko państwa należące do NATO. Drugą grupę, dużo bardziej zło-

---

¹ ARTYKUŁ 5: Strony zgadzają się, że zbrojna napaść na jedną lub więcej z nich w Europie lub Ameryce Północnej, będzie uznana za napaść przeciwko nim wszystkim i dlatego zgadzają się, że jeżeli taka zbrojna napaść nastąpi, to każda z nich, w ramach wykonania prawa do indywidualnej lub zbiorowej samoobrony, na mocy artykułu 51 Karty Narodów Zjednoczonych, udzieli pomocy Stronie lub Stronom napadniętym, podejmując niezwłocznie, samodzielnie, jak i w porozumieniu z innymi Stronami działania, jakie uzna za konieczne, łącznie z użyciem siły zbrojnej, w celu przywrócenia i utrzymania bezpieczeństwa obszaru północnoatlantyckiego. O każdej takiej zbrojnej napaści i o wszystkich podjętych w jej wyniku środkach zostanie niezwłocznie powiadomiona Rada Bezpieczeństwa. Środki takie zostaną zaniechane, gdy tylko Rada Bezpieczeństwa podejmie działania konieczne do przywrócenia i utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa. Traktat Waszyngtoński, Waszyngton, 4 kwietnia 1949 roku.

żoną, stanowią tzw. operacje „z poza art. V” (ang. *Non-V art. Operations*). Operacje te coraz częściej nazywane operacjami reagowania kryzysowego (ang. *crisis response operations*) obejmują swoim zakresem:

- pomoc w egzekwowaniu sankcji i embarg nałożonych przez organizacje międzynarodowe;
- pomoc w zwalczaniu klęsk żywiołowych;
- operacje ratowniczo-poszukiwawcze;
- operacje ewakuacyjne;
- oraz operacje wsparcia pokoju.

Ta część aktywności z istoty i swojego charakteru, jest działaniem realizowanym w układzie wielonarodowym – ale w przeciwieństwie do operacji sojuszniczych obejmującym nie tylko państwa członkowskie NATO¹ (ang. *combined operations*). Jednak jako *conditio sine qua non* to Sojusz Północnoatlantycki odgrywa w nich główną rolę we wszystkich funkcjach kierowania tymi działaniami m.in.: poprzez zaangażowanie swoich środków finansowych, infrastruktury, systemu dowodzenia i oczywiście wojsk. Przykładem roli, jaką NATO odgrywa w prowadzeniu operacji wsparcia pokoju jest fakt powołania wielonarodowych sił połączonych do prowadzenia operacji na terenie byłej Jugosławii – IFOR/SFOR oraz KFOR, a także pomoc udzielona siłom ISAF na terenie Afganistanu (pierwszy przypadek w historii NATO tak dalekiego zaangażowania swoich sił i środków).

---

¹ J. Kręcikij, M. Strzoda, J. Trembecki, *Założenia teoretyczne wielonarodowej operacji połączonej*, Warszawa, AON 2000.

1.2. ZOBOWIĄZANIA WOBEC ORGANIZACJI NARODÓW ZJEDNOCZONYCH

W przypadku zobowiązań wobec ONZ, które obejmują swym zakresem, zarówno już prowadzone operacje pokojowe, jak i zadeklarowane przez Polskę wsparcie dla przyszłych operacji pokojowych – charakter sił wielonarodowych w operacjach ONZ, w przeciwieństwie do wielonarodowych sił w operacjach NATO, jest dużo szerszy, gdyż obejmuje swym zakresem praktycznie wszystkie państwa członkowskie ONZ. Ponieważ każde z nich może wystawić swój kontyngent do sił pokojowych. W związku z tym wymagania wobec żołnierzy polskich, z jednej strony są szersze, gdyż powinni być zdolni do współdziałania z dużo szerszą reprezentacją państw, ale z drugiej strony zakres tej integracji jest dużo mniejszy niż w przypadku operacji wsparcia pokoju – czyli operacji prowadzonych przez NATO. Istotne, ze względu na proces przygotowania, wydaje się, jest określenie jakie polskie jednostki są oddane do dyspozycji ONZ, oraz jakie przewidziano dla nich zadania. Jak podaje F. Gągor i K. Paszkowski w „Międzynarodowe operacje pokojowe w doktrynie obronnej RP” jednostkami zgłoszonymi do dyspozycji ONZ są:

- **jednostka logistyczna** – gotowa do użycia w ciągu 30 dni;
- **batalion zmechanizowany** – liczący 671 żołnierzy, gotowy do użycia w ciągu 30 dni z możliwością samodzielnego działania przez 10 dni, który może wykonywać następujące zadania:

- *prewencyjne rozwinięcie sił;*
- *nadzorowanie przestrzegania warunków zawieszenia broni;*
- *rozdzielenie sił stron konfliktu;*
- *wspieranie pomocy humanitarnej.*

- **jednostka medyczna** (szpital) – licząca 55 żołnierzy gotowa do użycia w ciągu 30 dni z możliwością samodzielnego działania przez 10 dni, przewidziana do wykonania następujących zadań:

- *leczenie ambulatoryjne;*

- *leczenie szpitalne, w tym w zakresie intensywnej terapii, chorób wewnętrznych, chirurgii, ortopedii, itp.;*
- *badania ambulatoryjne;*
- *wsparcie medyczne wszystkich jednostek sił pokojowych w danej operacji;*
- *zadania w zakresie ewakuacji medycznej.*

– **jednostka specjalna GROM** – w składzie 50 żołnierzy, w gotowości do użycia w ciągu 3-7 dni i mogąca wykonywać następujące zadania;

- *ochrona uczestników ważnych spotkań, negocjacji, itp.;*
- *eskortowanie i ochronę personelu operacji w rejonie działania;*
- *inne zadania, zwłaszcza w sytuacjach nadzwyczajnych (np.: uwalnianie zakładników, aresztowania poszukiwanych osób itp.).*

– **batalionu zmechanizowanego** – do brygady **SHIRBRIG** (ang. Stand-by Forces High Readiness Brigade – Brygady Dyspozycyjnej ONZ o Wysokim Stopniu Gotowości) – w 2003 roku batalionem wydzielony do tej brygady jest 1 batalion 12 brygady zmechanizowanej z 12 dywizji zmechanizowanej w Szczecinie;

– oraz do **40 obserwatorów** wojskowych na potrzeby różnych operacji pokojowych.

1.3. ZOBOWIĄZANIA WYNIKAJĄCE Z UMÓW DWU- I WIELOSTRONNYCH

Zobowiązania wynikające z umów dwu- i wielostronnych, stanowią złożoną grupę, gdyż obejmują swym zakresem zarówno inicjatywy tworzenia wspólnie z innymi państwami jednostek przeznaczonych do udziału w operacjach pokojowych ONZ oraz operacjach wsparcia pokoju NATO. Czyli oprócz wewnętrznej wielonarodowości danej jednostki – również środowisko jej działania jest wielonarodowe. Jednak należące do jednego z wyżej opisanych środowisk wielonarodowych funkcjonowania i realiza-

cji zadania. Czyli uogólniając - otoczenia, które możemy określić jako – „NATO” - i wszystkie związane z tym standardy i uzgodnienia, oraz „ONZ” - również uwzględniające uwarunkowania i normy specyficzne dla tego środowiska. Przykładami dla powyższych założeń są:

– **Litewsko-Polski batalion** przeznaczony do operacji pokojowych – powołany na podstawie „Umowy między rządem Rzeczypospolitej Polskiej a rządem Republiki Litewskiej w sprawie utworzenia wspólnej jednostki wojskowej dla utrzymania i przywracania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa” podpisanej w imieniu obu krajów przez ministrów obrony narodowej Litwy i Polski 25 czerwca 1997 roku w Trokach;

– **Polsko-Ukraiński batalion** przeznaczony do operacji pokojowych – powołany na podstawie „Umowy między rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Ukrainą w sprawie utworzenia wspólnej jednostki wojskowej do udziału w międzynarodowych operacjach pokojowych i humanitarnych pod egidą międzynarodowych organizacji” podpisanej w imieniu obu krajów przez ministrów obrony narodowej Ukrainy i Polski 26 listopada 1997 roku.

Oraz druga część tej grupy zobowiązań, w skład której wchodzi koalicje wielonarodowe powoływane *ad hoc* w celu przeprowadzenia określonej operacji. Przykładem może być, jedynym jak do tej pory, operacja „Iraqi Freedom” przeprowadzone przez koalicję w skład, której weszły siły USA, Wielkiej Brytanii, Australii i Polski. W przypadku tego typu koalicji, najpowszedniejszym rozwiązaniem jest przyjęcie przez państwa uczestniczące standardów i rozwiązań organizacyjnych państwa przewodzącego koalicji (ang. „lead nation”, “framework nation”).

Podsumowując, powyższą analizę zobowiązań i wynikających z nich uwarunkowań, które należy uwzględnić w procesie przygotowania oficerów i wojsk do realizacji zadań w operacjach wielonarodowych możemy sformułować następujące **wnioski**:

1. Przynależność Polski do NATO i wynikające z tego zobowiązania, określają stały kierunek przygotowania oficerów i wojsk w ramach osiągnięcia interoperacyjności,

którą w NATO definiuje się jako zdolność sił zbrojnych (lub ich części) do współdziałania w ramach standardów NATO. Interoperacyjność, która obejmuje konteksty:

- *ludzki*, tj. umiejętność posługiwania się językiem angielskim, znajomość terminologii, procedur, przepisów, niezbędnego sprzętu;
- *organizacyjny*, tj. ukształtowanie struktury dowodzenia;
- *techniczny*, tj. istnienie określonego standardu techniki bojowej, łączności i określonego standardu infrastruktury wojskowej oraz cywilnej umożliwiającej działanie sił własnych w ramach Sojuszu oraz przyjęcie sił wzmocnienia lub elementów wsparcia w ramach prowadzonej operacji.

2. W dokumentach NATO i publikacjach mówi się też o interoperacyjności w znaczeniu wąskim, czysto wojskowym, a więc interoperacyjności w osiągnięciu gotowości bojowej i w trakcie wykonywania zadania oraz o interoperacyjności w znaczeniu szerokim obejmującej elementy systemu obronnego, takie jak: szkolenie, podstawy prawne, normatywne, organizacyjne i techniczne, warunki techniczne infrastruktury, administracji państwowej itp. Wypełnianie wszystkich warunków interoperacyjności w znaczeniu szerokim prowadzi do kompatybilności systemu obronnego.

3. Zobowiązania Polski w stosunku do organizacji międzynarodowych takich jak ONZ, ze względu na stałą obecność naszego kraju w inicjatywach i operacjach pokojowych, również powinny być obecne w procesie przygotowania do udziału w tychże działaniach na rzecz pokoju. Przygotowanie to powinno być realizowane w formie kursowej pomyślanej jako ogniwo uzupełniające w systemie szkolenia Sił Zbrojnych, którego celem jest wypełnienie luki w edukacji żołnierzy Wojska Polskiego w zakresie przygotowania do udziału w operacjach pokojowych w szczególności w zakresie tematyki związanej z rolą żołnierzy w utrzymaniu pokoju na świecie.

1.4 CECHY I WYZNACZNIKI PRZYDATNOŚCI OSOBOWO-ZAWODOWYCH OFICERÓW DO UDZIAŁU W OPERACJACH WIELONARODOWYCH

W literaturze przedmiotu podkreślano wielokrotnie, iż przygotowanie oficerów do pracy w środowisku wielonarodowym należy uwzględnić wiele koncepcji wypracowanych przez doświadczonych dowódców biorących udział w operacjach wielonarodowych. Marszałek V. Montgomery (zastępca SACEUR) głosił koncepcję, że *konieczne jest, aby każdy oficer zrozumiał, że jest on przedstawicielem wielu, a nie jednego państwa. Fakt, że ktoś z racji urodzenia jest Brytyjczykiem, nie świadczy, że będzie on w mniejszym stopniu zainteresowany sprawami obrony Francji, Belgii czy Holandii aniżeli sprawami obrony Anglii. Ja jestem żołnierzem państw sojuszniczych, takimi też żołnierzami musicie być wy. Takie rozumowanie nie zawsze trafia do przekonania. Gdybym ja osobiście chciał się kierować względami narodowymi, nigdy nie doszedłbym do żadnych rezultatów. Wszyscy stanowimy jeden zespół i w każdej sytuacji jesteśmy razem.*

Teza Ch. Moskosa, że „w przyszłości należy liczyć się z koegzystencją dwóch typów oficerów: tradycyjnego – działającego w ramach jednostek przeznaczonych do walki, ukształtowanego według tradycyjnego typu wartości dla tego typu operacji” nowego typu – działającego w ramach struktur przeznaczonych do operacji pokojowych, określanego (*flexible officer*)¹, wydaje się zupełnie chybioną i nie potwierdzoną, w żadnym modelu przygotowania i szkolenia. Wręcz przeciwnie zanim oficer zostanie skierowany do pracy w strukturach wielonarodowych a w tym do realizacji operacji innych niż wojna (ang. *Operations Other Than War – OOTW*), w pierwszej kolejności zdobywa wiedzę i praktykę niezbędną do realizacji podstawowego zadania tzn....”służyć ochronie niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej i niepodzielności jej

---

¹ A. Kołodziejczyk, *Edukacja i kwalifikacje*, [w:] *Wojsko i wychowanie* (6/2002), s. 17.

terytorium oraz zapewnieniu bezpieczeństwa i nienaruszalności jej granic.”¹ Dopiero w następnej kolejności, powinien być on doskonalony do realizacji kolejnego rodzaju zadań związanych z zadaniami...”*podejmowanymi przez Siły Zbrojne RP mającymi charakter operacji innych niż wojna. Charakterystyczne staje się to, że wojsko nie tylko ćwiczy walkę orężną (...) lecz uczestniczy w operacjach pokojowych, niesie pomoc humanitarną. (...).*

Tego rodzaju operacje są zawsze koalicyjne, uzgodnione w ramach instytucji międzynarodowych. Wymagają dużej sprawności organizacyjnej, logistycznej i mobilności. Sprawność tego rodzaju uzyskuje się w dużej mierze przez twórcze myślenie, ograniczone jedynie przez prawo międzynarodowe i udzielony mandat. Jest to jednak sprawność nie potrzebująca stereotypów. Przeto edukowanie do wojny orężnej, jak i do działań „operacji innych niż wojna” jest kształtowaniem twórczego myślenia – zgodnie z wymogami etyki i prawa społeczeństw szanujących wolność i godność ludzką. Rzecz zatem w edukowaniu do bezpiecznych działań sił zbrojnych². Ale jak określić wymagania, które należy kształtować w procesie przygotowawczym do szeroko rozumianej kategorii „bezpiecznych sił zbrojnych”. Częściowej odpowiedzi udzielają autorzy powyższego stwierdzenia tzn. jednym z podstawowych wymogów jest „twórcze myślenie zgodne z wymogami etyki i praw społeczeństw szanujących wolność i godność ludzką”. Należy sądzić, że na zasadzie analogii możemy również przyjąć wyznaczniki przydatności oficerów – dowódców do realizacji zadań w operacjach wielonarodowych, określone przez prof. B. Szulca³ do których można zaliczyć:

- odpowiedni stan zdrowia i wykszolenia;
- doświadczenie na odpowiednim szczeblu dowodzenia;
- umiejętność właściwego kształtowania dyscypliny;
- duży autorytet osobisty;

---

¹ STRATEGIA OBRONNOŚCI RP, przyjęta na posiedzeniu Rady Ministrów. w dniu 23 maja 2000r., rozdział 4.2. SIŁY ZBROJNE RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ, s. 12.

² L. Kanarski, J. Świnarski, *Przemiany myślenia w wojsku*, MON, Warszawa 1997, s.13.

³ B. Szulc. (red.), *Misje pokojowe – Podstawy teoretyczne działań wspierających pokój*. „Misje”, Warszawa 1998, s. 74.

- zdolność do dużych obciążeń fizycznych i psychicznych;
- duży stopień pewności siebie i siły przekonywania;
- samodyscyplina, siła przykładu osobistego;
- umiejętność podejmowania decyzji, elastyczność i zdolność do improwizacji;
- zdolność do spokojnego przyjmowania niepowodzeń i krytyki;
- umiejętność wyciągania wniosków.

Wyniki analizy literatury przedmiotu wskazują, iż pewną wskazówką powinny być podstawowe wymagania stawiane przez ONZ wobec przyszłych członków operacji wielonarodowych, którymi są: dyscyplina, uczciwość, rzetelność, bezstronność oraz inicjatywa.¹

Zarówno operacje ONZ, jak i NATO są przeprowadzane na obszarach charakteryzujących się trwającymi politycznymi, terytorialnymi, religijnymi lub etnicznymi sporami. Wysiłek budowania pokoju na obszarze operacji jest często procesem powolnym, dlatego tak ważnym problemem jest przestrzeganie w/w wymogów przez każdego z członków operacji pokojowej. Ponadto dużą trudność w wykonywaniu mandatu będzie sprawiać odmienność kulturowa i językowa w obszarze operacji. Dlatego też tak ważnym elementem jest utrzymanie dyscypliny oraz w odpowiedniego nastawienia do wykonywanych zadań, (czyli skuteczna i efektywna realizacji funkcji motywującej przez dowódcę), charakteryzującym się zrozumieniem sytuacji, ale także i bezstronnością. Wszystkie w/w czynniki będą miały razem ogromne znaczenie w budowaniu zaufania stron konfliktu w stosunku do wysiłku, jaki wkładają żołnierze ONZ dla utworzenia pokoju.

Dyscyplina – pierwszy i dominujący wymóg w stosunku do uczestników operacji pokojowych stawiany przez ONZ. Dyscyplina przejawia się szybkim i dokładnym wykonywaniem rozkazów przełożonych, które powinny być zgodne z zadaniami i regulacjami charakterystycznymi dla danego mandatu operacji określonymi przez ONZ. Żołnierze winni być poinformowani i przeszkoleni zgodnie do wymogów sta-

---

¹ Na podstawie *United Nation Training Assistance Teams (UNTAT)*, UN Department of Peace-Keeping Operations, New York, 1995 .

wianych przed nimi w obszarze realizacji operacji, a po przyjeździe w ten rejon muszą całkowicie stosować się do tych wymagań. W wypadku nie przestrzegania tych wymagań przełożeni powinni rozpocząć dyscyplinujące działania (do opuszczenia rejonu operacji włącznie) w stosunku do tych, którzy nie zrozumieli swojego zadania jako żołnierze pełniący służbę pod „błękitną flagą”. Przestrzeganie zasad dyscypliny przez każdego żołnierza będzie dowodem lojalności w stosunku do ONZ oraz mandatu operacji.

Uczciwość i rzetelność – wszyscy członkowie operacji powinni wykonywać zadania przed nimi stojące uczciwie i rzetelnie tak, aby nie spowodować złej oceny ONZ i operacji przez strony konfliktu i społeczność międzynarodową. Żeby wykonywać zadania uczciwie i rzetelnie trzeba stosować się do następujących wymagań ONZ:

- nie akceptować wszelkiego rodzaju form wyróżniania poza ONZ takich jak dawanie prezentów, przyznawania odznaczeń, nagród pieniężnych itp.;
- nie nadużywać przyznanych przywilejów lub zwolnień, a także nie lekceważyć reguł przyjętych na terenie operacji;
- wszelkie przywileje, korzyści lub zwolnienia dla żołnierzy ONZ winny być pertraktowane z władzami konfliktu;
- wszystkie finansowe zobowiązania powinny być uregulowane przed zakończeniem pobytu na terenie operacji.

Bezstronność – żeby zostać zakwalifikowanym do wyjazdu w rejon operacji wielonarodowej, każdy kandydat musi być postrzegany jako bezstronny w stosunku do stron konfliktu. Dlatego wszyscy uczestnicy operacji powinni być konsekwentni w swym obiektywizmie, zwłaszcza w kontaktach ze stronami konfliktu oraz muszą demonstrować przekonanie, że mandat operacji będzie realizowany w każdych okolicznościach. Każdy z żołnierzy musi powstrzymywać się w wyrażaniu emocji i osobistych odczuć, ponieważ nie dostosowanie się do tych wymagań mogłoby obniżyć wiarygodność sił pokojowych w odczuciach zwaśnionych stron.

Inicjatywa – personel ONZ na wszystkich szczeblach powinien przejawiać inicjatywę poprzez reagowanie na zmieniające się sytuacje. Choć każda operacja pokojowa posiada mandat, w którym ONZ nakreślił sposób działania, to jednak nie wszystkie sytuacje, które mogą zaistnieć w trakcie wykonywania zadania są zawarte w mandacie. Dlatego też inicjatywa jest tak ważna, ponadto brak opisu sposobu działania w zaistniałej sytuacji w dokumentach operacji nie będzie tłumaczył bezczynności. W niepewnych sytuacjach każdy powinien zwrócić się do swojego przełożonego o wyjaśnienie sposobu działania – dotyczy to zarówno żołnierzy pełniących służbę na posterunkach do dowódcy sił pokojowych włącznie.

Ponadto wśród wymagań ONZ zwraca uwagę na: wrażliwość kulturalną, stosunki zawodowe (przełożony – podwładny), szacunek dla innych, grzeczność, dyskrecja, spożywanie alkoholu oraz właściwe i zgodne z przyjętymi normami zachowania seksualne. Wydaje się, że te w/w cechy mają znaczący wpływ na postrzeganie i ocenę żołnierzy pełniących służbę w operacji pokojowej przez strony konfliktu.

W operacjach pokojowych każdy żołnierz musi być świadomy, że zwycięstwem jest stworzenie warunków prowadzących do pokoju – a nie zniszczenie przeciwnika.
Gen. bryg. Morris J. BOYD

ROZDZIAŁ 2

OPERACJE WSPARCIA POKOJU A OPERACJE WIELONARODOWE

Wyniki analizy literatury przedmiotu wskazują, iż do opisanego uwarunkowań prawno-międzynarodowych w pierwszej kolejności dokonano analizy dokumentów i publikacji dotyczącej działalności Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ). Analizując rolę tej organizacji w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych dokonano syntezy wniosków dotyczących klasyfikacji pojęć „operacje pokojowe”, „misje pokojowe” oraz „operacje wsparcia pokoju”. Klasyfikacja tych pojęć, stanowi również w pewnym sensie uporządkowanie aparatu pojęciowego używanego w niniejszej pracy.

W dalszej kolejności na podstawie analizy roli i udziału Sojuszu Północnoatlantyckiego (North Atlantic Treaty Organization) w rozwiązywaniu kryzysu na Bałkanach, poddano gruntownej analizie ewolucję pojęcia „operacje wsparcia pokoju” a także zasady obowiązujące w prowadzeniu tych rodzajach działań, a które to zasady implikują na specyfikę prowadzenia operacji wielonarodowych.

Celem badań, których wyniki przedstawiono w poniższym rozdziale było rozwiązanie problemu szczegółowego zawartego w pytaniu: *W jaki sposób specyfika operacji wsparcia pokoju wpływa na specyfikę prowadzenia operacji wielonarodowych?*

2.1. OPERACJE POKOJOWE – PODSTAWOWE POJĘCIA I RODZAJE OPERACJI

Wnioski z analizy literatury wskazują, że pojęcie „operacji pokojowych” oraz „misji pokojowych” często używane jest zamiennie, co jak się wydaje jest spowodowane stopniem złożoności wymienionych pojęć oraz różnorodnością ich definicji, a czasami ich braku.

W literaturze związanej z działalnością Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) oba pojęcia tzn.: „operacja pokojowa” i „misja pokojowa” w zasadzie używane są zamiennie¹, jednak prowadząc analizę z punktu widzenia poprawności językowej „misja to ważne zadanie do spełnienia, posłannictwo: misja polityczna. Powierzyć, zlecić, komu misję”², natomiast „operacja” to – „... Zaplanowana akcja wojskowa wykonana przez oddział żołnierzy albo przez całą armię, mającą na celu zdobycie określonego punktu strategicznego”³. Można, zatem stwierdzić, że pojęcie „misja” odnosi się do działalności i aktywności politycznej, natomiast „operacja” dotyczy sfery militarnej. Z podkreśleniem, że celem wszelkiej działalności militarnej jest wsparcie działań politycznych poprzez tworzenia warunków zapobiegania oraz eskalacji a także rozwiązywania konfliktu. Wniosek ten jest zgodny ze stwierdzeniem Carla von Clausewitza, że „wojna jest niczym innym, jak dalszym ciągiem polityki przy użyciu innych środków...”⁴.

W związku z tym można zaproponować następującą interpretację tych pojęć:

Misja pokojowa – to każda działalność służąca zarówno pokojowi i bezpieczeństwu, jak również kontrolowaniu i rozwiązywaniu konfliktów zarówno między państwami jak i wewnątrz państw.

---

¹ J. Rydzikowski, *Słownik Organizacji Narodów Zjednoczonych*, Wiedza Powszechna, Warszawa 2000, s.128.

² E. Sobol, *Mały Słownik Języka Polskiego*, PWN, Warszawa 1999, s.445.

³ Tamże, s.570.

⁴ C. Von Clausewitz, *O Wojnie*, Test, Lublin 1995, s. 763.

Ponieważ definicja operacji pokojowych nie została zapisana w Karcie Narodów Zjednoczonych (KNZ), ani jak do tej pory nie została oficjalnie określona i przyjęta przez ONZ (między innymi z powodu braku konsensusu wszystkich państw, co do jej treści), pojęcie to jest używane w różnych kontekstach. Na przykład analizując dokumenty ONZ dotyczące praktycznej działalności tej organizacji w pierwszych latach jej funkcjonowania zamiast pojęcia „operacje pokojowe” używano pojęcia „operacje z udziałem personelu wojskowego” i dalej definiowano je: „jednak bez stosowania siły, podejmowane przez ONZ w celu pomocy w utrzymaniu lub przywróceniu międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa w rejonie konfliktu.”¹ Innym określeniem również spotykanym w literaturze ONZ jest pojęcie „operacji polowych Narodów Zjednoczonych” w ramach, których: „... międzynarodowy personel cywilny i/lub wojskowy, rozmieszczony za zgodą stron i pod dowództwem ONZ w celu pomocy w opanowaniu i rozwiązaniu istniejących i potencjalnych konfliktów międzynarodowych lub wewnętrznych, ale mających wymiar międzynarodowy.”² Brak zarówno jednoznacznych kryteriów pojęciowych, jak i wiążących się z tym definicji „... powoduje chaos pojęciowy i jednocześnie utożsamia z operacjami utrzymania pokoju (ang. *peacekeeping operations*) prowadzonymi przez ONZ...”³

Interesująca próba uporządkowania terminologii podjęta została na przykład w 1996 roku przez Instytut Badań nad Obroną Narodową. Autorzy tej klasyfikacji podzielili operacje pokojowe na następujące typy:

- **operacje utrzymania pokoju** (ang. *peace-keeping operations*) – jest to działalność, która obejmuje przeprowadzanie misji obserwacyjnych, a także operacji rozdzielających walczące strony po zawarciu przez nie porozumienia;
- **operacje ambitniejsze** (ang. *more ambitious operations*) – określone jako działalność obejmującą pomoc w tzw. okresie przejściowym – tzw. **operacje budowania pokoju** (ang. *peace-building operations*), jak również ochronę akcji humani-

---

¹ W.H. Lewis, *Military Implications of United Nations Peacekeeping Operations*, NDU, Waszyngton, 1993, s.17

² Tamże, s. 17

³ M. Kowalewski, *Kryzys i rozwój operacji pokojowych*, Sprawy Międzynarodowe nr 1, PISM, Warszawa 1995, s. 99.

tarnych (ang. *humanitarian operations*), a także **wymuszanie pokoju** (ang. *peace enforcement*)”¹.

Jednak próba ta, w dalszym ciągu nie udzielała odpowiedzi na pytanie: co to są operacje pokojowe? Prowadzona analiza polskiej literatury, pomimo ponad czterdziestoletniego uczestnictwa w różnych operacjach pokojowych nie pozwala na sformułowanie jednoznacznych wniosków dotyczących terminologii związanej z działalnością na rzecz pokoju. Pierwszą pełną próbą była praca autorstwa F. Gągora i K. Paszkowskiego pt. ” Międzynarodowe operacje pokojowe w doktrynie obronnej RP”. W pracy tej autorzy proponują następującą definicję „operacji pokojowych” – „... *działania z ograniczonym użyciem sił zbrojnych podejmowane przez społeczność międzynarodową w celu utrzymania lub przywrócenia pokoju w rejonie konfliktu*”². Jednak z analizy tej definicji wynika, że pokrywa ona swym znaczeniem aktywność na rzecz pokoju, w której wiodącą rolę spełnia kontyngent wojskowy wypełniający oczywiście zadania jako Pokojowe Siły ONZ lub też siły ONZ wymuszające pokój.

W świetle powyższych analiz wydaje się, że najbardziej odpowiadającym obecnym wymaganiom (a także możliwym do określenia przyszłym wyzwaniom) byłoby podejście syntetyzujące punkt widzenia zaprezentowany z jednej strony w literaturze ONZ, a z drugiej w cytowanej pracy F. Gągora i K. Paszkowskiego. W takim ujęciu pojęcie „misji pokojowej” pozostałoby w treści zaprezentowanej powyżej. Ponieważ użyte określenie „... każda działalność służąca pokojowi...” obejmuje swym zakresem całe spektrum działań (dyplomatycznych, ekonomicznych, militarnych) dlatego też ta część tej aktywności w której wiodącą rolę odgrywałby kontyngent wojskowy definiowana byłaby jako **operacje pokojowe** i rozumiane jako – *działania z ograniczonym użyciem sił zbrojnych dla których określony został precyzyjnie cel przez międzynarodową organizację uprawnioną przez społeczność międzynarodową, podejmowana w celu utrzymania lub przywrócenia pokoju w rejonie konfliktu.*

---

¹ B.R. Pirnie, *Soldiers for Peace: An Operational Typology*, RAND, Santa Monica, 1996.

² F. Gągor, *Międzynarodowe operacje pokojowe w doktrynie obronnej RP*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Warszawa 1998, s.52

2.2. MISJE I OPERACJE POKOJOWE ORGANIZACJI NARODÓW ZJEDNOCZONYCH

Po przedstawieniu różnic pomiędzy misjami pokojowymi a operacjami pokojowymi krótko przedstawione zostaną poszczególne rodzaje misji pokojowych uwzględnione przez Sekretarza Generalnego ONZ Boutros Boutros-Ghalego w „Załączniku do Programu dla pokoju. Zaznaczyć jednak należy, że odpowiedź na problemy zawarte we wstępie jest niezwykle trudna. Jest to spowodowane głównie tym, że dyskusje na temat kształtu misji pokojowych oraz ich rodzajów trwają cały czas i będą trwały tak długo jak długo będzie trwała dyskusja na temat roli Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz mechanizmów, którymi może posługiwać się ta organizacja w utrzymaniu pokoju na świecie. Szczególne znaczenie w tym zakresie posiada Rada Bezpieczeństwa, która o odpowiedź na pytanie dotyczące mechanizmów, którymi może się posługiwać w wykonywaniu swego zasadniczego obowiązku – tzn. "reakcji na zagrożenie pokoju", poprosiła ówczesnego Sekretarza Generalnego ONZ Boutros Boutros-Ghalego.

Odpowiadając na prośbę Rady Bezpieczeństwa¹, Sekretarz Generalny ONZ (SG ONZ) Boutros Boutros-Ghali w czerwcu 1992 roku przedstawił raport zatytułowany „Program dla pokoju”², w którym zawarł nowe spojrzenie na misje pokojowe ONZ, w celu zwiększenia skuteczności działania ONZ w zakresie utrzymania pokoju na świecie. Po późniejszych dyskusjach w Zgromadzeniu Ogólnym (ZO), Radzie Bezpieczeństwa (RB) oraz parlamentach państw członkowskich z okazji 50-lecia ONZ, 3 stycznia 1995 roku SG ONZ wydał „Załącznik do Programu dla pokoju”³, który rozwija wątki przedstawione w „Programie dla pokoju”, a jednocześnie zawiera w sobie odpowiedzi na postulaty i wnioski z dyskusji nad propozycjami przedstawi-

---

¹ Dokumenty ONZ S/23500

² Dokumenty ONZ A/47/277-S/24111

³ Dokumenty ONZ A/50/60-S/1995

nymi we wspomnianym wyżej „Programie dla pokoju”. I ostatecznie przedstawił następujące rodzaje misji pokojowych:

- dyplomacja prewencyjna i tworzenie pokoju (ang. *preventive diplomacy and peacemaking*);
- utrzymanie pokoju (ang. *peace - keeping*);
- budowanie pokoju (ang. *peace building*);
- rozbrownienie (ang. *disarmament*);
- sankcje (ang. *sanctions*);
- wymuszanie pokoju (ang. *peace enforcement*).

Pojęcie **dyplomacji prewencyjnej**¹ możemy określić jako: permanentną misję pokojową o zasięgu światowym prowadzoną w czasie pokoju, której celem jest niedopuszczenie do przerodzenia się sporu w konflikt i jednoczesne jego rozwiązanie przy pomocy pokojowych środków. W pewnym sensie dyplomację prewencyjną można, zatem postrzegać jako stałą, zakulisową działalność charakteryzującą system Narodów Zjednoczonych (NZ), w której SG i jego personel oraz społeczność dyplomatyczna poprzez m.in.: przeprowadzenie rozmów, konsultacje, mediacje, podejmuje wysiłek prewencyjny w wielu różnych sytuacjach na całym świecie. Jednym z najważniejszych wniosków dotyczących skuteczności ONZ, który wyniknął między innymi w prowadzonej dyskusji, dotyczył zbyt małego nacisku ONZ na zapobieganie powstawaniu sytuacji konfliktowych. Tym bardziej, że działanie prewencyjne, podjęte możliwie wcześnie, jest najmniej skomplikowaną, najbardziej humanitarną i najmniej kosztowną metodą rozwiązywania sporów. Dlatego też zgodnie z zaleceniem Rady Bezpieczeństwa, Sekretarz Generalny utworzył Departament Spraw Politycznych „do wykonywania szeregu funkcji o charakterze politycznym, które poprzednio realizowane były w różnych działach Sekretariatu”, takich jak: „śledzenie rozwoju sytuacji politycznej na całym świecie, analizowanie możliwości działań prewencyjnych ONZ, jak również działań sprzyjających rozwiązywaniu istniejących konflikt-

---

¹ Por. M. Kowalewski, *Kryzys i rozwój operacji pokojowych*, Sprawy Międzynarodowe 1/1995

tów”¹. Obecnie Sekretariat ONZ zatrudnia w Departamencie Spraw Politycznych około 40 osób, natomiast w operacjach pokojowych uczestniczyło w tym czasie około 30 tys.² żołnierzy w błękitnych hełmach. Koszt poniesiony na pojedynczego uczestnika tych operacji pokojowych - jeżeli uwzględnić logistykę - znacznie przewyższa koszt zatrudnienia jednego pracownika ONZ zajmującego się dyplomacją prewencyjną. Istnieją dwa odmienne rodzaje dyplomacji prewencyjnej, które można określić jako:

- późne zapobieganie,
- wczesne zapobieganie.

Różnica pomiędzy **późnym zapobieganiem** a **wczesnym zapobieganiem** nie polega na tym, czy działanie zostało podjęte z opóźnieniem, czy we właściwym momencie. Dotyczy ona odmiennej perspektywy czasowej i różnych celów wspomnianych wyżej przedsięwzięć. Te różnice mają poważne konsekwencje dla sposobu realizacji dyplomacji prewencyjnej.

Stosując technikę **późnego zapobiegania** ONZ nadzoruje sytuację w różnych częściach świata, podejmując działanie w momencie uzyskania znacznej pewności, iż dany spór jest bliski przerodzenia się w konflikt zbrojny. Działanie prewencyjne w tym wypadku podejmuje Rada Bezpieczeństwa poprzez :

- **misje wyjaśniające** (na podstawie Deklaracji o ustaleniu faktów z 1991 roku);
- **zalecenie konkretnej procedury załatwienia sporu** (na podst. Art. 36 KNZ – pełen tekst Karty Narodów Zjednoczonych zawarty jest w załączniku numer 1);
- przyjęcie rezolucji wzywającej strony do zaniechania sporu i ostrzegającej je o możliwości dalszych działań Rady;
- lub rozmieszczenie prewencyjne.

Pojawił się tu nowy termin – **rozmieszczenie prewencyjne** (*preventive deployment*). Definicję tego pojęcia podał Boutros Boutros-Ghali w „Załączniku do Pokoju” i jest to operacja pokojowa, która - *polega na rozmieszczeniu oddziałów wojskowych, obserwatorów wojskowych i związanego z tym personelu po jednej lub dwóch stro-*

---

¹ Boutros Boutros-Ghali, *An Agenda for Peace New York 1995* s. 32-33

² Tamże ,s 33

nach granicy między stronami toczącymi spór. Celem rozmieszczenia prewencyjnego jest zapobieżenia eskalacji działań i przerodzeniu się ich w konflikt zbrojny. Mogą temu towarzyszyć inne cele, jak na przykład uspokojenie społeczności w regionie przez nadzorowanie prawa i porządku, a także okazywanie innych form pomocy władzom miejscowym¹.

Rozmieszczenie prewencyjne – jest to nowa koncepcja, której znaczenie wzrosło po zastosowaniu jej - po raz pierwszy i jak dotąd jedyny - w byłej Jugosławii w Republice Macedonii.² Celem tego działania było „odstraszenie” polegające w tym wypadku na tym, że Rada Bezpieczeństwa okazała zainteresowanie sytuacją w tym regionie Bałkanów oraz zasygnalizowaniu, iż w wypadku eskalacji sytuacji podjęte zostaną przez RB dalsze niezbędne kroki w celu rozwiązania kryzysu.

Kolejnym rodzajem dyplomacji prewencyjnej jest **wczesne zapobieganie**. Najogólniej rzecz określając polega ono na oferowaniu państwom członkowskim **usług** w zakresie rozwiązywania sporów, pomagając im tym samym w wykonywaniu zobowiązań wynikających z rozdziału VI Kart Narodów Zjednoczonych (KNZ), a mówiącym najogólniej rzecz biorąc o pokojowym rozwiązywaniu sporów. W związku z tym, zadaniem wczesnego zapobiegania jest udostępnienie fachowej pomocy strony trzeciej (w tym wypadku ONZ) w postaci „dobrych usług” i pośrednictwa w możliwie wczesnym stadium sporu, kiedy szansa jego rozwiązania jest największa.

Należy zaznaczyć, że techniki późnego i wczesnego zapobiegania nie wykluczają się wzajemnie, jednak wczesne zapobieganie pochłonęłoby prawdopodobnie mniejsze koszty i to zarówno finansowe, jak i ludzkie pomimo konieczności rozbudowania niezbędnego zespołu prowadzącego dyplomację prewencyjną.

---

¹ Boutros Boutros-Ghali : An Agenda for Peace New York 1995 s55

² Ponieważ istniały obawy, że gdyby w sąsiedniej serbskiej prowincji Kosowo doszło do wybuchu konfliktu między Serbami a albańskimi muzułmanami, Republika Macedonii (której 1/4 część ludności stanowią Albańczycy) mogłaby zostać wciągnięta w konflikt - czyli typowa sytuacja „potencjalnego zagrożenia”. W grudniu 1992 roku **RB** wyraziła zgodę na rozmieszczenie niewielkiego 700-osobowego kontyngentu obserwatorów wojskowych i policji cywilnej, których zadaniem miało być nadzorowanie granicy i przekazywanie sprawozdań o wydarzeniach, które mogłyby oznaczać zagrożenie dla terytorium Republiki. Siły te (pomimo zwiększenia ich o 300 osób w 1993 roku) były tak małe, że samodzielnie nie mogłyby sobie poradzić w ewentualnym konflikcie.

Natomiast w razie nieskuteczności działań prewencyjnych i zmiany sytuacji kryzysowej w konflikt (wojnę). ONZ może przystąpić do przeprowadzenia misji **tworzenia pokoju**, jako *zewnętrznej akcji dyplomatycznej, mającej doprowadzić do rozejmu i ostatecznie do trwałego pokoju*. Celem tak zdefiniowanej misji pokojowej jest *ograniczenie intensywności konfliktu, rozdzielenie walczących stron, wstrzymanie rozlewu krwi, zwrócenie stron na drogę pokojowego rozwiązywania konfliktów i ostatecznie do osiągnięcia trwałego rozwiązania lub przygotowanie porozumienia pokojowego*¹.

Metody osiągnięcia tego celu, są takie same jak w przypadku dyplomacji prewencyjnej i zawarte są w art. 33 KNZ obejmując: rokowania, badania, pośrednictwo, pojednanie, arbitraż, postępowanie sądowe oraz odwołanie się do organów lub układów regionalnych.

Analizując przebieg misji tworzenia pokoju można wyodrębnić dwa etapy:

Etap I – obejmujący podejmowanie środków mających położyć kres działaniom zbrojnym. Jest to etap uporania się z konfliktem zbrojnym, który umożliwia stronom konfliktu zawarcie porozumienia o przerwaniu ognia oraz wstrzymanie działań militarnych w rejonie konfliktu (tzw. *conflict management*);

Etap II – ukierunkowany jest na osiągnięcie trwałego politycznego porozumienia pomiędzy stronami konfliktu, które powinno doprowadzić do jego rozwiązania i przywrócenia pokoju w rejonie kryzysu.

Kolejną kategorią zaangażowania międzynarodowego w rozwiązywanie sytuacji kryzysowych jest **operacja utrzymania pokoju**. Najpełniejszą definicję podaje International Military and Defense Encyclopedia: *„jest to użycie personelu wielonarodowego zarówno wojskowego jak i cywilnego do zapobiegania i powstrzymywania stron konfliktu przed użyciem przez nie siły. Celem tej operacji jest zapobieganie, powstrzymywanie, wyhamowywanie i zakończenie działań wojennych między państwami lub wewnątrz państw poprzez mediację strony trzeciej; zorganizowanie i kierowanie*

---

¹ Boutros Boutros-Ghali, *An Agenda for Peace*, New York 1995 s. 57-58

użyciem międzynarodowych sił wojskowych, policyjnych i cywilnych w celu przywrócenia i utrzymania pokoju”¹.

Zaznaczyć należy, że pojęcie utrzymanie pokoju nie jest ani definiowane, ani opisane w KNZ. Jest ono powszechnie uznane za wytwór ONZ i jak podaje „International Military and Defense Encyclopedia” weszło ono do użycia w oficjalnej terminologii ONZ na początku 1960 roku i jest na tyle skutecznie stosowane, że zdobyło sobie zasłużone zaufanie do tego stopnia, że w 1988 roku Siłom Utrzymania Pokoju przyznano Pokojową Nagrodę Nobla.

Czym zatem jest utrzymanie pokoju? Można określić je jako opcję dostępną podczas wypracowywania pokoju w celu wspomoczenia stron w wypełnieniu luki między wolą pokoju a osiągnięciem pokoju.

Operację utrzymania pokoju wspomagają:

- zachowanie zawieszenia broni;
- budowa zaufania pomiędzy stronami konfliktu;
- ustanowienie sprzyjających warunków trwałego rozwiązania konfliktu.

Jednak jak wskazuje Boutros Boutros-Ghali: „...*charakter operacji utrzymania pokoju przeszedł w ostatnich latach szybką ewolucję...*”² tzn. operacje te przybrały znacznie szerszy, bardziej aktywny i wielofunkcyjny charakter. Nastąpiło to w rezultacie uznania faktu, że tradycyjne formy utrzymania pokoju w przeszłości często nie wystarczały do osiągnięcia trwałego rozwiązania konfliktu. Poważnie zmienił się także charakter konfliktów, w których rozwiązywaniu biorą udział siły ONZ, tzn. „z pięciu operacji utrzymania pokoju prowadzonych na początku 1988 roku, cztery dotyczyły wojen między państwami i tylko jedna (20%) konfliktu wewnątrzpaństwowego. Z 21 operacji podjętych od tego czasu tylko 8 związanych jest z wojnami międzypaństwowymi, podczas gdy 13 (62%) wiąże się z konfliktami wewnątrzpaństwowymi, chociaż niektóre jak zwłaszcza w byłej Jugosławii, mają również wymiar międzyna-

---

¹ International Military and Defense Encyclopedia New York 1993 Vol. 5, tłumaczenie własne

² Boutros Boutros-Ghali, *An Agenda for Peace*, New York 1995 s.63

rodowy. Z 11. operacji podjętych po styczniu 1992 roku wszystkie z wyjątkiem dwóch - czyli 82% - odnoszą się do konfliktów wewnątrzpaństwowych”¹.

Ten nowy rodzaj konfliktów ma pewne charakterystyczne cechy:

- w konflikcie uczestniczą nie tylko wojska regularne;
- często są to wojny partyzanckie bez jasnych linii frontu;
- ofiarami często są osoby cywilne;
- następuje upadek instytucji państwowych zwłaszcza policji, sądownictwa;
- ulegają zawieszeniu funkcje rządu;
- niszczone zostaje majątek narodowy;
- brakuje doświadczonych urzędników, lekarzy, nauczycieli itp.

Oznacza to, że interwencja międzynarodowa musi wykraczać poza zadania wojskowe czy humanitarne i obejmować działania na rzecz pojednania narodowego oraz przywrócenia skutecznych rządów. Pierwszym przykładem znaczącej i zakończonej dużym sukcesem operacji rozszerzonego utrzymania pokoju była misja **UNTAG** (*United Nations Transition Assistance Group in Namibia*) oraz później realizowane z różnym sukcesem operacje w Kambodży – **UNTAC** (*United Nations Transitional Authority in Cambodia*), Angoli – **UNAVEM** (*United Nations Angola Verification Mission*), Salwadorze – **ONUSAL** (*United Nations Observer Mission in El Salvador*), Mozambiku – **ONUMOZ** (*United Nations Operation in Mozambique*) i Saharze Zachodniej – **MINURSO** (*United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara*).

Jednak najbardziej ambitną i skomplikowaną operacją utrzymania pokoju jest operacja UNTAC w Kambodży², w trakcie, której (nie wnikając w popełnione błędy):

- repatriowano prawie 370 000 osób;
- uwolniono więźniów politycznych;
- utworzono partie polityczne, które mogły podjąć działalność;
- zorganizowano i przeprowadzono wybory;

---

¹ Tamże, s.13

² Gareth Evans : *Cooperating for Peace*, St.. Leonards 1993 ,s.67

- doprowadzono do utworzenia rządu tymczasowego;
- odbudowano administrację państwową;
- uruchomiono projekty rozwojowe;
- odbudowano system szkolnictwa i służby zdrowia.

Wyniki analizy literatury przedmiotu wskazują, iż zakres realizowanych zadań w tego typu operacji jest bardzo szeroki. Wzrasta również zapotrzebowanie na tego typu operacje we współczesnym świecie i jeżeli w latach 1945-1987 podjęto 13 operacji utrzymania pokoju to, po 1987, czyli w ciągu dziesięciu lat - dalszych 13. W związku ze stale zwiększającym się zakresem zadań realizowanym w tego typu operacjach nieporównywalnie wzrastają koszty tych operacji - od 1992 roku wyniosły one około 8,3 mld dolarów¹.

Nie zmieniają się natomiast ustalone warunki powołania operacji utrzymania pokoju. Należą do nich:

- jasny i realistyczny mandat operacji;
- współpraca stron konfliktu w jego wykonaniu;
- stałe poparcie Rady Bezpieczeństwa;
- gotowość państw członkowskich do dostarczenia potrzebnego personelu wojskowego, policyjnego i cywilnego w tym również specjalistów;
- skuteczne kierownictwo ONZ zarówno w siedzibie głównych organów ONZ jak i w rejonie prowadzenia operacji utrzymania pokoju;
- adekwatne wsparcie finansowe i logistyczne².

W związku z tak określonymi warunkami powoływania operacji utrzymania pokoju interesującym problemem jest odpowiedź na pytanie: *jak podejmowana jest decyzja i jak planowana jest operacja utrzymania pokoju oraz kto ma prawo zgłoszenia wniosku dotyczącego podjęcia tej inicjatywy?*

Odpowiedzi na powyższe pytania można udzielić po analizie dokumentów ONZ. Wynika z nich, że wniosek o użyciu sił pokojowych może zgłosić:

---

¹ Boutros Boutros-Ghali, *An ...*, wyd. cyt., s.62

² Tamże, s.24

- każde zainteresowane państwo, lub grupa państw;
- Zgromadzenie Ogólne,
- Sekretarz Generalny,
- Rada Bezpieczeństwa.

Tabela. 2.1.

Ewolucja operacji utrzymania pokoju, oraz zakresu wykonywanych w jej trakcie zadań

OPERACJE UTRZYMANIA POKOJU		ZAKRES ZADAŃ
I GENERACJA	np.: UNDOF	nadzorowanie porozumień o przerwaniu ognia,
II GENERACJA	np.: UNTAG	skład uczestników poszerzony o komponent cywilny,
III GENERACJA	np.: UNOSOM	obrona praw człowieka, pomoc humanitarna,
IV GENERACJA	np.: IFOR	zw. "robust PKO" ¹ możliwość użycia siły,

Natomiast decyzja podjęta może zostać przez:

- Zgromadzenie Ogólne,
- lub Radę Bezpieczeństwa.

Tabela. 2.2.

Przedstawienie organów podejmujących inicjatywę i decyzję odnośnie powołania operacji pokojowej z użyciem Sił Pokojowych

Czynność	Kto	Podstawa (KNZ)
INICJATYWA	Każde państwo, lub grupa państw,	Art. 35
	Zgromadzenie Ogólne,	Art. 11
	Sekretarz Generalny,	Art. 39
	Rada Bezpieczeństwa,	Art. 24
DECYZJA	Zgromadzenie Ogólne; Rada Bezpieczeństwa:	Art. 14, Art. 24,29,

¹ PKO - peace – keeping operation

Podsumowanie zawarte zostało w tabeli 2.2. w której podane są również odpowiednie artykuły Karty Narodów Zjednoczonych określające zarówno prawo inicjatywy jak i decyzji dotyczących podjęcia działań na rzecz rozwiązania sytuacji kryzysowej.

Po podjęciu decyzji przez odpowiedni organ tzn.: Zgromadzenie Ogólne lub Radę Bezpieczeństwa następuje szereg kolejnych procedur politycznych i operacyjnych dotyczących operacji utrzymania pokoju. Rezolucję w sprawie operacji podejmuje Rada Bezpieczeństwa i ona też określa „ogólny mandat”, który między innymi zobowiązuje Sekretariat Sekretarza Generalnego do przygotowania Raportu Sytuacyjnego. Proces ten rozpoczyna okres rozpoznania zarówno państwa-gospodarza operacji utrzymania pokoju, jaki i warunków, którymi to państwo-gospodarz dysponuje, a w tym:

- terenu;
- infrastruktury gospodarczej;
- komunikacyjnej;
- możliwości transportowych;
- aprowizacyjnych itp.

Proces ten może trwać długo, na przykład w przypadku Kambodży (APRONUC) Sekretarz Generalny otrzymał Raport Sytuacyjny po upływie dwóch lat. Natomiast w przypadku Namibii (UNTAG) przeprowadzenie operacji w rejonie konfliktu opóźniona o dziewięć lat, ponieważ dopiero po tym okresie sporządzono Raport Sytuacyjny.

W następnym etapie Sekretarz Generalny przedstawia Raport do rozpatrzenia przez Radę Bezpieczeństwa. W przypadku aprobaty udzielonej Raportowi, Rada Bezpieczeństwa wydaje drugą rezolucję o operacji pokojowej i jej państwie-gospodarzu dla Sił Pokojowych. Rezolucja ta stanowi podstawę do podjęcia (jeszcze nieformalnych) kontaktów z państwami, które mogą wyznaczyć kontyngenty do międzynarodowych sił pokojowych. Przygotowywany jest także budżet operacji. Czynnościami tymi zajmują się ogniwa administracyjne i finansowe ONZ. Projekt budżetu, w następnej kolejności, jest kierowany do Komitetu Zgromadzenia Ogólnego i podlega procedurze zatwierdzenia poprzez głosowanie w Zgromadzeniu Ogólnym. Po uchwa-

leniu budżetu do pracy przystępuje Sekretarz Generalny ONZ , który musi odpowiedzieć na pytania:

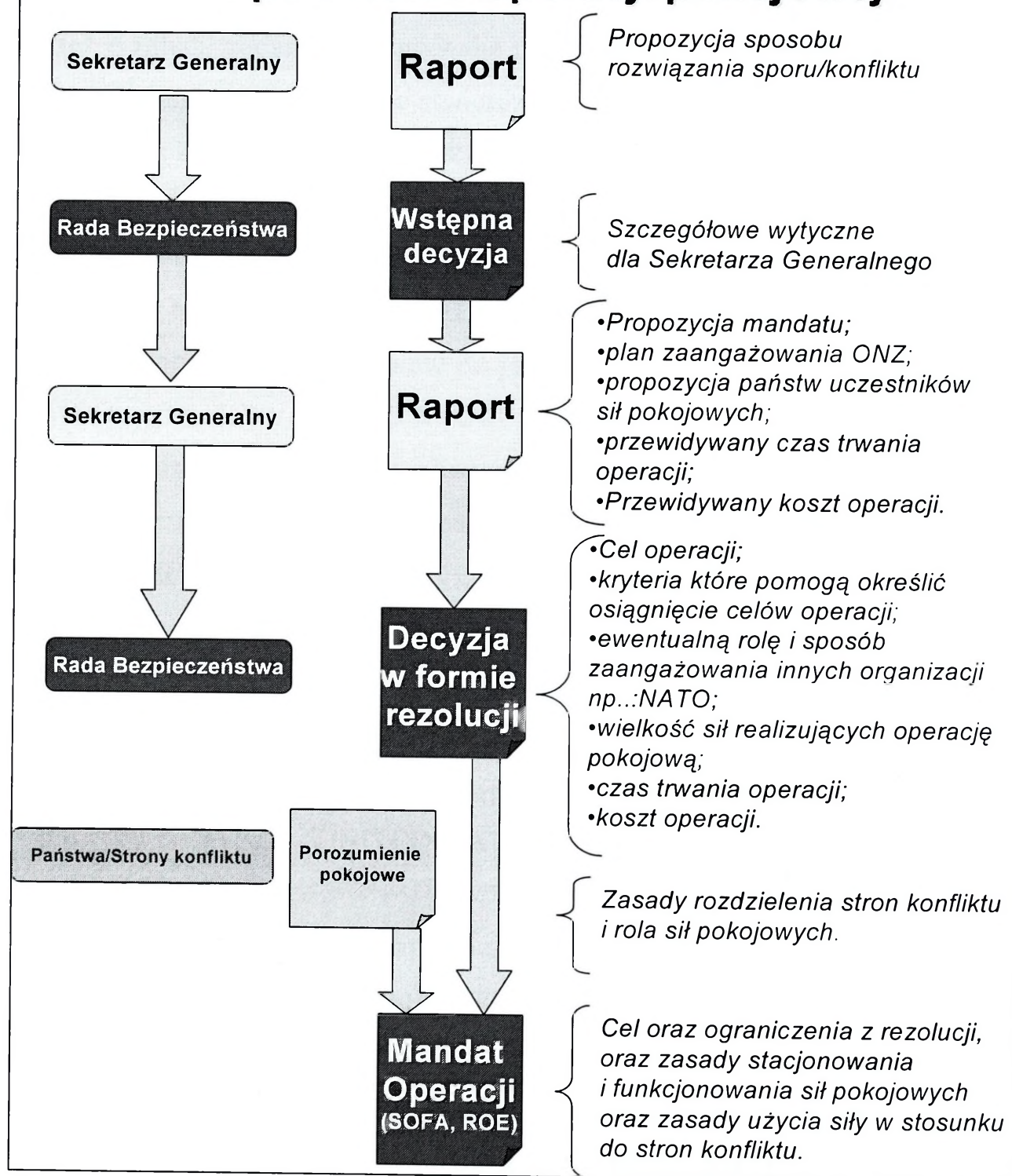
– jaki to rodzaj operacji pokojowej jest najbardziej adekwatny do rozwiązania zaistniałej sytuacji kryzysowej?

– w jaki sposób przygotować siły i środki dla całej misji jak i operacji pokojowej?

– kiedy rozpocząć misję pokojową?

Udzielenie odpowiedzi na powyższe pytania otwiera drogę do podjęcia opracowania mandatu operacji oraz jej planu (zakres tych czynności przedstawiono na rys. 2.1.).

Sposób podejmowania decyzji o powołaniu operacji pokojowej

Rys 2.1. Sposób podejmowania decyzji o operacji pokojowej ONZ.

W operacjach utrzymania pokoju kluczowym problemem jest użycie sił doraźnych ONZ. Jak wspomniano wcześniej jest to możliwe tylko i wyłącznie za zgodą i na warunkach określonych w porozumieniu zawartym między stronami konfliktu. Z tego też względu zadania wykonywane przez siły doraźne ONZ są różne w każdej z realizowanej misji. Można także stwierdzić, że wraz z rozszerzeniem charakteru misji utrzymania pokoju, rozszerza się także zakres zadań wykonywanych przez siły doraźne ONZ. Do najważniejszych możemy zaliczyć¹:

- obserwacja i nadzorowanie linii wstrzymania ognia (np. UNDOF - UNITED NATIONS DISENGAGEMENT OBSERVER FORCE);
- obserwacja warunków po jednej lub po obu stronach granicy (np. UNMOG - UNITED NATIONS IRAN - IRAQ MILITARY OBSERVER GROUP);
- ustalenie faktów i obserwacja wypadków rzekomej interwencji z zewnątrz w wewnętrzne sprawy państw (UNAVEM - UNITED NATIONS ANGOLA VERIFICATION MISSION);
- pomoc w utrzymaniu prawa i porządku na wniosek państwa - na terytorium znajdującym się pod jego jurysdykcją (np. UNMIH - UNITED NATIONS MISSION IN HAITI);
- nadzorowanie wyborów (plebiscytów) i wykonania postanowień rozejmowych (UNTAG - UNITED NATIONS TRANSITION ASSISTANCE GROUP IN NAMIBIA);
- czasowe administrowanie, a nawet okupowanie jakiegoś terytorium (UNTAC- UNITED NATIONS TRANSITIONAL AUTHORITY IN CAMBODIA);
- ochrona personelu, miejsc lub urządzeń międzynarodowych m.in. z pomocą humanitarną (UNOSOM - UNITED NATIONS OPERATION IN SOMALIA);

---

¹ Czesław DEGA, *Udział Wojska Polskiego w misjach pokojowych ONZ*, AON Warszawa 1993, s.34-35,

- zabezpieczenie określonego statusu stref zdemilitaryzowanych, oddanych pod kontrolę ONZ (tzw. UNITED NATIONS PROTECTED AREAS - UNPA) - (UNPROFOR - UNITED NATIONS PROTECTION FORCE);
- wykonywanie innych zadań nie mających charakteru sankcji, zleconych mandatem organu, który je powołał:
  - o zbieranie informacji (np. UNTSO - UNITED NATIONS TRUCE SUPERVISION ORGANIZATION);
  - o przeciwdziałanie handlowi bronią (UNOMIL - UNITED NATIONS OBSERVER MISSION IN LIBERIA);
  - o zabezpieczenie funkcjonowania środków użyteczności publicznej (UNMIH);
  - o pośrednictwo w wymianie rannych i więźniów (UNIMOG);
  - o pośrednictwo w przemieszczaniu ludności (UNOMUR/ UNAMIR - UNITED NATIONS OBSERVER MISSION UGANDA - RWANDA/UNITED NATIONS ASSISTANCE MISSION for RWANDA);
  - o przestrzeganie praw człowieka (ONUSAL - UNITED NATIONS OBSERVER MISSION IN EL SALVADOR) lub rozminowanie terenu (UNOMUR / UNAMIR).

Wymienione misje stanowią tylko przykład, ponieważ najczęściej przed każdą z misji utrzymania pokoju stawianych jest szereg z wymienionych wyżej zadań, natomiast rozminowanie terenu lub tylko kierowanie nim i pomoc, dotyczy chyba każdej z podjętych misji utrzymania pokoju.

Rozszerzające się spektrum zadań wymaga też zwiększenia liczby personelu oraz specjalności potrzebnych do ich wykonania. Tylko do stycznia 1992 roku, jak podaje Boutros Boutros-Ghali, pod flagą ONZ służyło 528 tysięcy osób zarówno personelu wojskowego, policyjnego i cywilnego. Prawie 800 osób pochodzących z 43 krajów zginęło w służbie ONZ.¹ W samym tylko roku 1995 w 16 misjach utrzymania pokoju

---

¹ Boutros Boutros-Ghali, *An Agenda for Peace*, New York 1995, s.32, stan na dzień 01.06.1994.

służyło prawie 80 tysięcy personelu.¹ A zaznaczyć należy, że ze względu na rozwój sytuacji politycznej coraz więcej krajów zwraca się z prośbą do ONZ o pomoc w rozwiązywaniu problemów.

Kolejnym rodzajem misji pokojowej podejmowanej przez ONZ jest **budowanie pokoju**. Także w tym przypadku nie możemy posłużyć się definicją zawartą w dokumentach normatywnych ONZ. Na podstawie analizy dostępnej literatury można natomiast stwierdzić, że najpełniejszą definicję budowania pokoju podaje Gareth Evans – *misja budowania pokoju jest to zbiór wewnętrznych i międzynarodowych wysiłków mających na celu rozwój instytucji państwowych oraz ogólniej - tworzenie lub odtwarzanie wewnątrz państw warunków niezbędnych do przekształcenia ich w państwa stabilne i trwałe.*² Podsumowując można stwierdzić, że celem tej misji jest rozwiązanie przyczyny sporu, konfliktu lub kryzysu w taki sposób aby zapobiec jego nawrotowi. Większość działań składających się na budowanie pokoju pokrywa się z mandatami różnych programów, funduszy, urzędów i agencji systemu NZ odpowiedzialnych za dziedziny: gospodarczą, społeczną, humanitarną i praw człowieka. Misja budowania pokoju początkowo może być wsparta operacją utrzymania pokoju – gdyż jak opisano to wcześniej jednym z podstawowych celów utrzymania pokoju jest stworzenie warunków umożliwiających wprowadzenie oraz działanie programów, funduszy, urzędów czy też agencji zarówno rządowych, jak i pozarządowych na terenie misji pokojowej.

Kolejną operacją pokojową jest wymuszanie pokoju – jest to groźba użycia siły lub jej użycie w celach pokojowych w odpowiedzi na konflikt lub inne poważne kryzysy bezpieczeństwa.³ Celem tej operacji jest niedopuszczenie do powstania konfliktu lub jego przerwanie przy użyciu sił pod egidą ONZ. Operacja wymuszania pokoju nie wymaga zgody wszystkich stron konfliktu. Zaznaczyć jednak należy, że rozważenie użycia siły wojskowej przez ONZ może nastąpić tylko wtedy, gdy zawiodą inne me-

---

¹ Tamże s. 41.

² Gareth Evans, *Cooperating for Peace*, St. Leonards 1993, s. 54.

³ Tamże, s. 39.

chanizmy rozwiązania sporów lub konfliktów zbrojnych, a sytuacja grozi „długotrwałym rozlewem krwi, zniszczeniami lub nie napotykanym oporem triumfem agresji”¹.

Zgodnie z artykułem 42 KNZ, RB ma prawo podjąć akcję wojskową w celu utrzymania lub przywrócenia międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa. Ponieważ przepis ten z tego powodu, że ONZ nie dysponuje swoimi siłami zbrojnymi, a praktyczne egzekwowanie art. 43 KNZ – dotyczącego wydzielania kontyngentów wojskowych dla potrzeb ONZ – jest wręcz niemożliwe (np. w maju 1994 roku RB postanowiła rozszerzyć misję pomocy ONZ dla Ruandy (UNAMIR), żaden z 19 rządów, które zobowiązane były wówczas do trzymania w gotowości oddziałów wojskowych, nie zgodził się na ich dostarczenie)². Dlatego też RB w dwóch przypadkach upoważniła państwa członkowskie do podjęcia działań w jej imieniu. Dotyczyło to podjęcia akcji wymuszania pokoju na Półwyspie Koreańskim w 1950 roku oraz w 1990 w odpowiedzi na agresję Iraku na Kuwejt.

Obok tych dwóch, trzecim przykładem jest operacja w byłej Jugosławii, kiedy to w latach 1992-1993 przyznano mandaty na podstawie rozdziału VII KNZ, *rozszerzając operację utrzymania pokoju realizowaną przez Siły ochronne ONZ (UNPROFOR), które miały zagwarantować, szczególnie w Bośni i Hercegowinie, bezpieczną dostawę pomocy humanitarnej (rezolucje: 807, 815, 819 i 824 RB z 1993) oraz ochronę stref bezpieczeństwa (rezolucje 836 i 844)*. RB podjęła również akcję w celu *wymuszenie zachowania „nienaruszalności strefy powietrznej”³ w Bośni i Hercegowinie*.

Kolejnym przykładem jest rozszerzenie mandatu, który pierwotnie miał jednoznaczny „charakter humanitarny”⁴ misji w Somalii - UNSOM - „o wymuszenie pokoju w celu wsparcia akcji humanitarnej”⁵.

Dwa ostatnie przykłady jak podkreśla to Boutros Boutros-Ghali są bardzo pouczające, gdyż w obu przypadkach pierwotnie prowadzone operacje utrzymania pokoju

---

¹ Boutros Boutros-Ghali, *An Agenda ...*, wyd. cyt., s. 33.

² Tamże, s.29

³ Rezolucja RB nr 816

⁴ Rezolucja RB nr 794

⁵ Rezolucja RB nr 814

uzyskały dodatkowe mandaty, które wymagały użycia siły – a więc **nie mogły** być łączone z istniejącymi już pierwotnymi mandatami, które wymagały zgody stron konfliktu na działania sił pokojowych. Natomiast od tychże sił pokojowych wymagały bezstronności i właśnie nie używania siły. Sytuacja ta doprowadziło do utraty zgody stron konfliktu i w konsekwencji zaprzestania przez nie współpracy z siłami pokojowymi. A z drugiej strony nowe zadania mandatowe nie mogły być wykonane bez zapewnienia znacznie większych możliwości wojskowych niż te, które zostały udostępnione do wykonywania poprzednich zadań – tak jak to miało miejsce w byłej Jugosławii. Takie postępowanie było jednym z głównych powodów porażki obu wyżej wymienionych misji. W związku z tym, zdając sobie sprawę z możliwości podjęcia operacji wymuszania pokoju, jak zaznacza to Boutros-Ghali, „konieczne jest jednak nieuleganie pokusie użycia siły wojskowej w celu przyspieszenia procesów pokojowych”.

Podsumowując analizę dwóch podstawowych rodzajów operacji pokojowych w których istotną rolę odgrywa komponent wojskowy, różnica między operacją utrzymania a wymuszenia pokoju polega na tym, że: utrzymanie pokoju z założenia opiera się na współpracy i - z wyjątkiem samoobrony - formy działania są w niej całkowicie pokojowe. Natomiast wymuszanie pokoju zakłada opór jednej lub więcej stron, dlatego metody działania mają charakter przymusowy w takim zakresie jakim jest to konieczne.

Kolejnym mechanizmem, który może zastosować ONZ w celu rozwiązania sytuacji kryzysowej a które przedstawił Boutros Boutros-Ghali są **sankcje**. Sankcje to, *pozamilitarne środki wymuszania obejmujące odmowę dostępu do towarów, usług i zaspokojenia innych zewnętrznych potrzeb niezbędnych lub ważnych dla zachowania infrastruktury ekonomicznej, społecznej lub politycznej danego państwa lub strony konfliktu*. Podejmowane są one w celu wymuszenie zaprzestania działań naruszających pokojowe współistnienie prowadzonych przez państwo lub strony konfliktu. Art. 41 KNZ upoważnia RB do wezwania „państw członkowskich ONZ do zastosowania środków nie pociągających za sobą użycia siły zbrojnej w celu przywrócenia między-

narodowego pokoju i bezpieczeństwa”.¹ Są to, zatem środki podejmowane przez społeczność międzynarodową na wniosek RB nie wymagające użycia siły, ani groźby jej użycia, których celem jest wymuszenie zaprzestania działań przez państwo, państwa lub strony konfliktu.

Sankcje mają zarówno wspomóc skuteczność ONZ w innych rodzajach operacji (misji) pokojowych, ale mogą również same stanowić rodzaj misji pokojowej – często długotrwałej, ale jak pokazuje analiza przykładów zastosowania ich – skutecznej. Jako przykład – najdłużej i w efekcie najsukuteczniej zastosowanych sankcji jest nałożonych ich na RPA².

Ogólnie w historii ONZ zdarzyło się siedem przypadków wprowadzenia sankcji, z tego aż pięć po roku 1990 – są to sankcje wobec Iraku, byłej Jugosławii, Somalii, Libii i Haiti oraz dwa wcześniejsze przypadki tzn. właśnie wobec Rodezji³ i Republiki Południowej Afryki. Podkreślić należy, że środki o charakterze sankcji różnią się w każdym z przypadków i niektóre z nich przewidziane w ramach artykułu 41 – tzn. przerwanie komunikacji i zerwanie stosunków dyplomatycznych po roku 1990 w ogóle nie były wykorzystywane przez RB. Natomiast były stosowane inne środki – nie wyszczególnione w artykule 41, takie jak ograniczenie współpracy sportowej, naukowej i technicznej (np. w odniesieniu do Serbii i Czarnogóry).

---

¹ Karta Narodów Zjednoczonych oraz Statut Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości: Departament Informacji ONZ, New York 1971

² Pierwsze nałożone na podstawie rezolucji nr 232 z 1966 roku, następnie wprowadzenie embarga na handel bronią z RPA na podstawie rezolucji RB nr 418 (1977 roku), 558 (1984) i 591 (1986). Kolejne wszechstronne sankcje zastosowane w latach 1973-1986 przez wiele różnych narodowych i międzynarodowych organów np. Organizację Państw Eksportujących Ropę Naftową (OPEC), Wspólnotę Brytyjską, EWG, USA i chyba najbardziej dotkliwa sankcja finansowa, nałożona przez banki i sektor prywatny uzupełniły wachlarz sankcji przyjętych przez RB. Te różne poziomy sankcji wspomagane przez szeroką koalicję w społeczności międzynarodowej pomogły z czasem doprowadzić do izolacji RPA, wpływając tym samym na zmianę polityki wewnętrznej szczególnie na ochronę praw człowieka

³ Rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 277 z 18 III 1970 Rada Bezpieczeństwa... w oparciu o treść rozdziału VII Karty :

1. Potępia nielegalne proklamowanie republiki przez nielegalny reżim w Południowej Rodezji;
2. Postanawia, że państwa członkowskie ONZ powstrzymują się od uznawania tego nielegalnego reżimu oraz od udzielenia mu jakiegokolwiek pomocy;
3. Wzywa państwa członkowskie do podjęcia, w płaszczyźnie krajowej, stosownych środków w celu zagwarantowania, że żaden akt zrealizowany przez urzędników i instytucje nielegalnego reżimu w Południowej Rodezji nie będzie uznawany oficjalnie lub w jakikolwiek inny sposób, także w płaszczyźnie sądowej, przez kompetentne organy ich państw...

Wprowadzane sankcje z reguły nie obejmują dostaw medycznych, podobnie jak żywności, (choć odnośnie Iraku sankcje nie objęły tylko dostaw żywności ze względów humanitarnych)¹.

Najczęściej stosowanym pojedynczym środkiem o charakterze sankcji – który stosowano w każdym z siedmiu przypadków - jest embargo na broń. Co prawda nie zawsze środek ten łagodzi konflikt, ale podkreśla postawę społeczności międzynarodowej. Natomiast najbardziej powszechną i jedną z najskuteczniejszych sankcji jest embargo na produkty naftowe – jest to typowa sankcja ekonomiczna. Oczywiście sankcje, żeby były skuteczne, to oprócz wprowadzenia wymagają stosowania ich przez wszystkie zainteresowane państwa i strony – jeśli mają przynieść rezultat. Niestety, na podstawie analizy przykładów można stwierdzić, że często przeważają tu interesy narodowe, czy nawet prywatne i z tego względu skuteczność sankcji jest różna. Tak było z sankcjami wobec RPA - dlatego m.in. trwały one tak długo. Tak było również z sankcjami wobec byłej Jugosławii, co mogliśmy sami zaobserwować.

Można, więc wyciągnąć następujący wniosek: żeby sankcje okazały się skuteczne muszą mieć jasno zdefiniowane i możliwe do osiągnięcia cele oraz muszą być rygorystycznie wprowadzone w życie.

Ostatnim przedstawionym przez Boutrosa Boutrosa-Ghalego mechanizmem będący m w dyspozycji ONZ jest **rozbrojenie**, a jest ono jednym ze środków utrzymania pokoju międzynarodowego polegającym na regulacji i/lub redukcji zbrojeń zarówno w sensie globalnym jak i regionalnym tzn. dotyczącym obszaru konfliktu. Celem tej misji pokojowej ONZ – w sensie **globalnym** – jest utrzymanie pokoju i bezpieczeństwa, oraz zmniejszenie ryzyka powstania konfliktów, natomiast w sensie **regionalnym** - pozbawienie stron konfliktu środków walki.

Problematyka rozbrojeniowa zawarta jest już w artykule 11 KNZ mówiącym, że rozbrojenie jest jednym ze środków utrzymania pokoju międzynarodowego. Przepis ten określa kompetencje Zgromadzenia Ogólnego NZ i stanowi, że organ ten „może rozważać ogólne zasady współpracy nad utrzymaniem pokoju i bezpieczeństwa, łącz-

---

¹ Rezolucja RB nr 661/1991

nie z zasadami dotyczącymi rozbrojenia i regulacji zbrojeń”.¹ Dlatego też już na I sesji ZO NZ uchwalona została rezolucja nr 41 (z dnia 14 grudnia 1948 roku) ustalająca zasady ogólnej regulacji i redukcji zbrojeń. A tworząc następnie Komitet Dwunastu obejmujący m.in. Komisję Energii Atomowej i Zbrojeń Klasycznych (1950) i przekształcając go w Komisję Rozbrojeniową.² Stworzono warunki do wprowadzenia tych mechanizmów w życie. I podsumowując chyba bez zbytniej przesady możemy stwierdzić, że zarówno inicjatywy rozbrojeniowe ONZ lub inspirowane przez ONZ np.: Układ o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej podpisany w 1968 roku, który wszedł w życie w 1970 roku jak i to, że ONZ zawsze stawiała do dyspozycji skonfliktowanych stron mechanizmy, które umożliwiały podjęcie negocjacji. **Doprowadziło to do największego sukcesu ONZ - czyli do uniknięcia wybuchu konfliktu nuklearnego.** A bardzo ważną rolę odegrał tu mechanizm rozbrojenia, który co prawda nie doprowadził do usunięcia tego zagrożenia, ale wprowadził i wprowadza ograniczenia w broni masowej zagłady i jej nierozprzestrzenianiu. Jest to tylko jeden z aspektów rozbrojenia i tylko jeden z kierunków działania ONZ, a jest ich więcej. Jakie znaczenie mają te kwestie dla bezpieczeństwa ludzkości nie muszę wyjaśniać - to przecież w wyniku rozbrojenia zwolnione środki ekonomiczne, naukowe i technologiczne można wykorzystać w celach pokojowych i postępu ludzkości. Jednak oprócz inicjatyw rozbrojeniowych o znaczeniu globalnym, jak podkreśla to Boutros Boutros-Ghali bardzo duże znaczenie ma tzw. „mikrorozbrojenie”³, które w połączeniu z innymi rodzajami misji pokojowych odgrywa bardzo ważną rolę w rozwiązywaniu kryzysu międzynarodowego.

W sytuacjach konfliktowych na terenach objętych konfliktem **zgromadzenie, kontrola i likwidacja broni** było i jest głównym przedmiotem większości ogólnych porozumień pokojowych. Szczególną uwagę należy zwrócić na dwie kategorie broni lekkiej. Pierwsza, to broń ręczna, na którą według szacunków ONZ⁴ rocznie wydaje

---

¹ S. LEŚKO, *Prawo konfliktów zbrojnych*, Warszawa 1984, s. 165.

² Rezolucja ZO NZ nr 502/1952

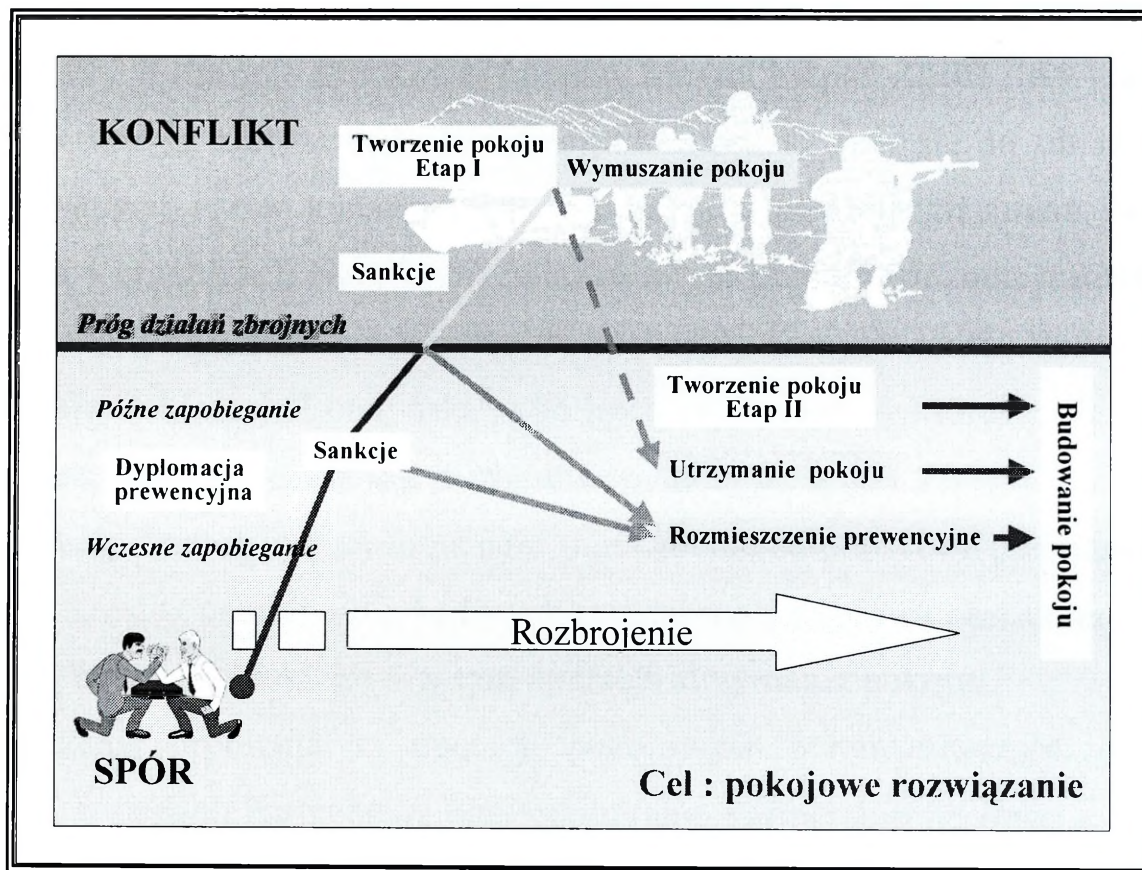
³ Boutros Boutros-Ghali, *An ...*, wyd. cyt., s.32

⁴ Tamże s.28

się miliardy dolarów, co stanowi 1/3 światowego handlu bronią. Kategoria druga, to miny przeciwpiechotne, których ilość ocenia się na 110 mln już założonych min, a które, na co dzień stanowią zagrożenie dla ludzi zamieszkujących tereny objęte niegdyś konfliktem.

Dlatego też jak wynika z działalności ONZ oprócz znacznych osiągnięć w ograniczeniu broni masowej zagłady i głównych systemów broni raketowej, następować musi równoległy postęp w dziedzinie rozbrojenia z broni konwencjonalnej, ze szczególnym uwzględnieniem broni lekkiej.

Podsumowując część tego rozdziału, w której przedstawiono narzędzia, którymi dysponuje ONZ w rozwiązywaniu konfliktów można stwierdzić, że niestety pomimo olbrzymiego doświadczenia w prowadzeniu tej działalności nie dysponuje ONZ dokumentem przedstawiający w sposób jasny i zapewniający jednakową interpretację przez wszystkie państwa członkowskie zakresu pojęć i narzędzi, którymi ONZ dysponuje. Między innymi, z tego też powodu zarówno organizacje regionalne jak i poszczególne państwa zmuszone były opracować swoje teorie operacji pokojowych umożliwiającą między innymi przygotowanie personelu cywilnego i wojskowego na potrzeby działań podejmowanych przez ONZ. Zależności między tymi rodzajami misji pokojowych przedstawia rysunek 2.2.

Rys.2.2. Techniki którymi dysponuje ONZ w skierowywaniu sporów/konfliktów w stronę pokojowego ich rozwiązywania.

2.3. OPERACJE WSPARCIA POKOJU – TERMINOLOGIA I ICH RODZAJE

Istotnym problemem ze względu na przedmiot badań jest określenie, czym są: operacje wsparcia pokoju i czy można zaliczyć je do operacji wielonarodowych? W tym celu analizie poddano dokumenty opracowane w ramach nie zamkniętej dyskusji prowadzonej zarówno przez poszczególne dowództwa NATO, jak i jego instytucje.

W związku z brakiem zdolności do działania, którym wykazała się Organizacja Narodów Zjednoczonych, szczególnie w Europie (ogólne prowadzenie operacji poko-

jowej UNPROFOR – ang. United Nations Protection Force¹), a także przeobrażeniami jakie nastąpiły w Europie Środkowej (między innymi rozpad ZSRR, likwidacja Układu Warszawskiego, zjednoczenie Niemiec), które przyczyniły się do zmiany sytuacji międzynarodowej – i w konsekwencji dokonania odpowiednich zmian zarówno w strategii jak i organizacji NATO. W związku z tym przeprowadzono reformę NATO mającą na celu przygotowanie Sojuszu do spełnienia nowych zadań. Reformę tą zapoczątkowała Deklaracja Londyńska² z 06 lipca 1990 roku, w której możemy między innymi przeczytać, że Sojusz jest przygotowany do:

- podjęcia działań mających na celu zapewnienie zdolności do podejmowania we własnym zakresie operacji – nie będących samoobroną zbiorową określoną w artykule V Traktatu Waszyngtońskiego – w tym operacji utrzymania pokoju;
- włączenie problematyki operacji pokojowych i humanitarnych do zakresu współpracy w ramach Partnerstwa dla Pokoju (ang. Partnership for Peace);
- udzielenia pomocy ONZ w realizacji mandatu operacji pokojowej w byłej Jugosławii.

Deklaracja ta stanowiła bardzo ważny sygnał przede wszystkim dla społeczności międzynarodowej o tym, że Sojusz i wszystkie tworzące go państwa podejmują się kolektywnie, trudnego zadania w przewyciężaniu kryzysów³. Jednak sygnał ten był ważny także wewnątrz Sojuszu i wskazywał, że należy podjąć się opracowania doktryny NATO określającej sposoby i zasady zaangażowania sił NATO w „operacje wykraczające poza artykuł V” (ang. *non-V article operations*)⁴. Zgodnie z tak uzgodnioną deklaracją podjęte zostały odpowiednie prace mające na celu określenie wkładu, jaki mógłby zostać wniesiony przez NATO do operacji pokojowych prowadzonych przez ONZ a także wypracowanie własnej doktryny. Wyniki tych prac, które

---

¹ Por. M. Kowalewski, *Kryzys i rozwój operacji pokojowych*, Sprawy Międzynarodowe, PISM nr 1, 1995, s.103

² The Alliance's Strategic Concept in Transformation of an Alliance, The decision of NATO's Heads of State and Government, Londyn 1990, Rzym 1991.

³ Por. G. Evans, *Cooperating for Peace*, St.. Leonards 1993, s. 144 "Inne, jak NATO, są zdolne do takich działań, lecz nie jest jasne, czy wszyscy członkowie pragną, by organizacja miała swój udział w operacjach wsparcia pokoju.

⁴ Terminem tym określa się operacje podejmowane przez NATO, poza obszarem Sojuszu i nie wynikające z konieczności kolektywnej samoobrony tzn. nie związane bezpośrednio z obroną jego państw członkowskich.

rozpoczęły się w Atenach w 1993 roku po raz pierwszy opublikowane zostały w dokumencie „The Military Concept for NATO Peace Support Operations”¹ opracowanym przez Komitet Wojskowy (ang. Military Committee, MC). Dokument ten zatwierdzony jednak został dopiero w 1997 roku, jednakże umożliwił rozpoczęcie prac nad wdrożeniem jego teoretycznych założeń, czego wyrazem było między innymi stworzenie wspólnego dla wszystkich krajów europejskich programu tzw. Partnerstwa dla Pokoju, co nastąpiło na szczycie państw w Brukseli w 1994. Drugim ważnym osiągnięciem tego dokumentu, jest wprowadzenie jednolitej terminologii dotyczącej zaangażowania Sojuszu w operacje pokojowe, gdyż do tej pory posługiwano się terminologią ONZ, lub mówiąc o ewentualnym zaangażowaniu Sojuszu w działania na rzecz pokoju używano terminu „operacje wykraczające poza artykuł V” („*non-V article operations*”²). Natomiast dokument ten wprowadza pojęcie – „operacje wsparcia pokoju” (ang. *Peace Support Operations*, PSO) i definiuje je jako: „wielofunkcyjne operacje prowadzone na zasadzie bezstronności, na podstawie mandatu ONZ/OBWE, z zaangażowaniem: sił wojskowych, działań dyplomatycznych i humanitarnych w celu osiągnięcia długoterminowego porozumienia politycznego pomiędzy stronami konfliktu lub innych warunków sprecyzowanych w mandacie”³.

Operacje wsparcia pokoju obejmują w swym zakresie następujące typy działań:

- zapobieganie konfliktom,
- tworzenie pokoju,
- utrzymanie pokoju,
- wymuszanie pokoju,
- budowanie pokoju,
- operacje humanitarne.

---

¹ *The Military Concept for NATO Peace Support Operations MC – 327/1*

² Por. F. Gagor, *Międzynarodowe operacje pokojowe w doktrynie obronnej RP*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Warszawa 1998, s. 45.

³ „**Peace Support Operations.** PSO are Multi-functional operations conducted impartially in support of a UN/OSCE mandate involving military forces and diplomatic and humanitarian agencies and are designed to achieve a long term political settlement or other conditions specified in the mandate. (MC 327/1” tłumaczenie własne – J.T.

Wspomniany wcześniej szczyt państw NATO w Brukseli wprowadził również dodatkową koncepcję umożliwiającą realizację powyższych założeń w praktyce – czyli określił środek¹ do realizacji operacji wsparcia pokoju i są nim – **wielonarodowe siły połączone** (ang. *Combined Joint Task Forces – CJTF*). Siły te, w ramach których mogą brać udział na zasadzie dobrowolności także państwa spoza Sojuszu, mają w praktyce realizować operacje wsparcia pokoju zgodnie z następującymi warunkami określonymi w kolejnym dokumencie² :

– operacją wsparcia pokoju powinna kierować uznana organizacja międzynarodowa np.: ONZ, OBWE. Organizacja ta zwracając się do NATO powinna opracować jednoznaczny mandat oraz wyznaczyć osobę kierującą operacją w jej imieniu;

– wszystkie strony konfliktu powinny posiadać wolę do jego politycznego rozwiązania;

– strony konfliktu, a także „państwo-gospodarz” (ang. *host nation*) – czyli państwo na terenie którego rozlokowane będą siły NATO – powinno wyrazić zgodę na rozmieszczenie sił pokojowych;

– wszystkie państwa Sojuszu muszą wyrazić zgodę na zaangażowanie NATO w danej operacji, a także dobrowolnie zgłosić udział swoich sił.³

Powyższe ustalenia stanowiły podstawę do przygotowywanej właśnie pierwszej operacji wsparcia pokoju prowadzonej przez NATO, a polegającej na wprowadzeniu w życie porozumienia z Dayton⁴ dotyczącego Bośni i Hercegowiny. Operacja ta miała kryptonim „Wspólny Wysilek” (ang. *Joint Endeavor*) i prowadzona była przez Siły Implementacyjne (ang. *Implementation Force – IFOR*) na podstawie rezolucji Rady Bezpieczeństwa (RB) ONZ nr 1031 z dnia 15.12.1995 w której określono mandat operacji uwzględniający postanowienia rozdziału VII KNZ. Operacja ta praktycznie

---

¹ „... to co ułatwia, umożliwia działanie, osiągnięcie czego...”. Mały Słownik Języka Polskiego, PWN, Warszawa 1999, s.924

² „NATO Doctrine for PSO” NATO, 1995

³ w dokumencie tym określono również, że nie wszystkie warunki muszą zostać spełnione w każdym rodzaju operacji wsparcia pokoju, np. zgoda wszystkich stron konfliktu i zasada bezstronności nie jest bezwzględnie wymagana w operacjach wymuszania pokoju prowadzonych zgodnie z postanowieniami rozdziału VII KNZ, uprawniającej siły pokojowe do użycia środków militarnych w celu przywrócenia pokoju w rejonie konfliktu.

⁴ Porozumienie z Dayton (m. W USA) z 21.11.1995 oraz Układ pokojowy z Paryża dotyczyły zawieszenia broni w Bośni i Hercegowinie.

otworzyła uczestnictwo Sojuszu w procesie rozwiązywania kolejnych konfliktów na Bałkanach.

Historia zaangażowanie się Sojuszu Północnoatlantyckiego w działania na rzecz pokoju na Bałkanach datuje się od czerwca 1992 roku. W czasie posiedzenia Rady Północnoatlantyckiej w Oslo podczas sesji ministerialnej, ministrowie Spraw Zagranicznych NATO ogłosili gotowość do wsparcia porozumienia o przerwaniu ognia w byłej Jugosławii jednak określono również warunek tego zaangażowania:

- na podstawie o własnych procedur,
- oraz pod auspicjami Konferencji Współpracy i Bezpieczeństwa w Europie KBWE (przemianowanej później na Organizację Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie OBWE).

Deklaracja ta wiązała się z wydzieleniem przez Sojusz odpowiednich środków, sił oraz ekspertów na rzecz operacji utrzymania pokoju (ang. *peacekeeping operation*) prowadzonej przez ONZ.

W grudniu 1992 roku ministrowie Spraw Zagranicznych Sojuszu stwierdzili, że NATO jest gotowe wesprzeć operacje pokojowe prowadzone z upoważnienia Rady Bezpieczeństwa Narodów Zjednoczonych, która co podkreślono, „jest podstawowym organem odpowiedzialnym za utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa”¹. Ministrowie ocenili również podjęte indywidualnie przez kraje członkowskie NATO środki mające na celu utrzymanie pokoju, między innymi:

- nałożone sankcje,
- oraz skuteczność embarga nałożonego na byłą Jugosławię i kraje zaangażowane w konflikt.

W wyniku przeprowadzonych ocen kraje Sojuszu pozytywnie odnosiły się do przyszłych działań zainicjowanych przez Sekretarza Generalnego ONZ, których celem byłoby udzielenie przez NATO wsparcia procesowi pokojowemu na Bałkanach.

---

¹ Karta Narodów Zjednoczonych, art. 24. Pkt. 1

W latach 1992-1995 w NATO podjęto szereg kluczowych decyzji, które doprowadziły do monitorowania przez siły morskie Sojuszu (we współpracy z Unią Zachodnioeuropejską) przestrzegania sankcji i nałożonego embarga w rejonie Adriatyku. Także siły powietrzne Sojuszu zostały zaangażowane, gdyż rozpoczęły monitorowanie wprowadzonej przez ONZ strefy zakazu lotów w Bośni i Hercegowinie¹. NATO również zabezpieczało bezpośrednie wsparcie lotnicze (ang. *Close Air Support* - CAS) na rzecz Sił Ochrony ONZ (UNPROFOR) uzyskując możliwość stosowania siły w celu wymuszenia przestrzegania zakazu lotów, oraz ochrona rejonów uznanych przez ONZ jako Strefy Bezpieczeństwa (między innymi Sarajewo)². Stanowcze działania Sojuszu popierające ONZ w połączeniu ze zdecydowanymi wysiłkami dyplomatycznymi doprowadziły do przerwania okrażenia Sarajewa. Ostatecznie, jesienią 1995 roku działania te doprowadziły do porozumienia o przerwaniu ognia oraz wypracowania sposobu rozwiązania tego konfliktu.

W listopadzie 1995 roku Sojusz ponownie potwierdził gotowość do udzielania pomocy w implementacji planu pokojowego dla Bośni. 21 grudnia tego roku w Dayton (USA, Ohio) zainicjowano rozmowy pokojowe pomiędzy Republiką Bośni i Hercegowiny, Republiką Chorwacji oraz Federalną Republiką Jugosławii. W wyniku tych rozmów ONZ zawiesiło sankcje nałożone Rezolucjami Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1021 oraz 1022 i następnego dnia NATO oraz Unia Zachodnioeuropejska przerwały egzekwowanie nałożonych sankcji.

W dniu 14 grudnia 1995 r. w Paryżu podpisano Bośniackie Porozumienie Pokojowe w wyniku, którego 15 grudnia Rada Bezpieczeństwa ONZ zmodyfikowała Rezolucje nr 1031 przekazując z dniem 20 grudnia dalsze prowadzenie operacji pokojowej na terenie Bośni i Hercegowiny w gestię NATO. A zgodnie z Rezolucją Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1037 Rada Północnoatlantycka zdecydowała, że w ramach operacji „Joint Endeavour” należy udzielić również bezpośredniego wsparcia lotniczego

---

¹ Rezolucje Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 713 i 757

² Rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 781 i 816, realizacja tego zadania przez Sojusz doprowadziła **po raz pierwszy w historii NATO, do bojowego użycia broni** w celu realizacji nałożonych przez ONZ zadań. Miało to miejsce w dniu 24 lutego 1994 roku, gdy samoloty NATO straciły cztery serbskie samoloty bojowe, które naruszyły zakaz lotów w określonej przez RB ONZ strefie zakazu lotów .

Siłom Zadaniowym ONZ dla Regionu Wschodniej Sławonii (UNTAES). Decyzje te doprowadziły do powołania pierwszych wielonarodowych sił połączonych pod nazwą Siły Implementacyjne NATO (ang. Implementation Forces - IFOR). Na podstawie z Rezolucji nr 1031 Rady Bezpieczeństwa ONZ, NATO otrzymało mandat do wprowadzenia - implementacji części wojskowego Porozumienia Pokojowego podpisanego 14 grudnia 1995 r. w Paryżu. Z dniem 16 grudnia NATO rozpoczęło przy pomocy wielonarodowych sił połączonych zwanych Siłami Implementacyjnymi (IFOR) operację pod kryptonimem „Joint Endeavour”.

Wyniki przeprowadzonych analiz pozwalają sądzić, że „operacje wsparcia pokoju” są terminem stosowanym w NATO do opisywania tych wojskowych operacji, w których **wielonarodowe siły** połączone mogą być użyte pod patronatem ONZ lub OBWE w celu rozwiązywania kryzysów i są one definiowane tak jak przedstawiono a obejmują swym zakresem następujące typy operacji:

- zapobieganie konfliktom (ang. *Conflict Prevention*);
- tworzenie pokoju (ang. *Peacemaking*);
- budowanie pokoju (ang. *Peace Building*);
- utrzymywanie pokoju (ang. *Peacekeeping*);
- wymuszanie pokoju (ang. *Peace Enforcement*);
- operacje humanitarne (ang. *Humanitarian Operations*).

Opisu poszczególnych rodzajów operacji wsparcia pokoju dokonano na podstawie dwóch zasadniczych dokumentów normatywnych obowiązujących w NATO tzn.:

- „Bi- MNC Directive for Peace Support Operations” ;
- „Allied Joint Publication – 3.4.1. Peace Support operations”.

Zapobieganie konfliktom – „jest to wielo-nurtowa działalność, której podstawą jest rozdział VI KNZ obejmującą w swym zakresie całe spektrum działań, od działań dyplomatycznych po rozmieszczenie prewencyjne którego celem jest zapobiegnięcie przekształcenia się sporu w konflikt zbrojny, lub ewentualnym jego rozprzestrzenieniu. Zapobieganie konfliktom. Może w sobie zawierać:

- ustalanie faktów;

- konsultacje;
- ostrzeżenia;
- inspekcje;
- nadzorowanie i obserwacje¹.

Celem tej operacji wsparcia pokoju jest zapobieganie konfliktom i niedopuszczanie do przerodzenia się sporu w konflikt, a jednocześnie umożliwienie stronom konfliktu rozwiązanie jego przy pomocy pokojowych środków.

W związku, z tym, że zapobieganie konfliktom, opiera się przede wszystkim na wykorzystaniu pokojowych środków, środki militarne w tym między innymi komponent wojskowy stosowane są w ostateczności i w celu wsparcia działań dyplomatycznych zmierzających do rozwiązania sporu lub zapobieżenia rozszerzeniu się konfliktu.

Tworzenie pokoju – jest to operacja, która obejmuje w swoim zakresie działalność dyplomatyczną prowadzoną po rozpoczęciu konfliktu, której celem jest doprowadzenie do przerwania prowadzonych działań zbrojnych i/lub jak najszybsze porozumienie pokojowe pomiędzy stronami konfliktu. Działania dyplomatyczne mogą obejmować: prowadzenie „dobrych usług”, mediacji, pośrednictwa oraz wywieranie presji dyplomatycznej poprzez izolację lub sankcje.² Celem operacji tworzenia pokoju – jest doprowadzenie do zaprzestania konfliktu zbrojnego i skierowanie go w stronę pokojowego rozwiązania. Operacja tworzenia pokoju jest oczywiście w pierwszej kolejności realizowana środkami dyplomatycznymi i wojskowa aktywność może być zaznaczona w sposób pośredni poprzez na przykład poprzez udzielenie pomocy sztabowej lub planistycznej organizacji prowadzącej mediacje pomiędzy stronami kon-

---

¹ **conflict prevention** - Activities aimed at conflict prevention are normally conducted under Chapter VI of the UN Charter. They range from diplomatic initiatives to preventive deployments of forces intended to [prevent disputes from escalating to armed conflicts or from spreading. Conflict prevention can also include fact finding missions, consultations, warnings, inspections and monitoring. Preventive deployments within the framework of conflict prevention is the deployment of operational forces possessing sufficient deterrence capabilities to prevent an outbreak of hostilities. Bi-MNC Directive for NATO Doctrine for PSO, NATO, 1998, s.11

² **peace making** - Diplomatic activities conducted after the commencement of a conflict aimed at establishing a cease-fire or a rapid peaceful settlement. They can include the provision of good offices, mediation, con-

fliktu (dotyczy to przed wszystkim aspektów militarnych ewentualnego zawieszenia broni). Lub też bezpośrednio poprzez przeprowadzenie innych rodzajów operacji wsparcia pokoju. W związku z tym, że operacja tworzenia pokoju może rozpocząć się przed fizycznym rozpoczęciem działań zbrojnych przez strony konfliktu, dlatego też może ona obejmować takie same zadania dla komponentu wojskowego jak opisane w punkcie dotyczącym zadań wykonywanych przez komponent wojskowy w trakcie „zapobiegania konfliktom”, np.: monitorowanie, egzekwowanie sankcji itd.

Utrzymanie pokoju – jest to operacja wsparcia pokoju prowadzona przede wszystkim na podstawie rozdziału VI KNZ i opiera się ona na zgodzie wszystkich stron konfliktu co do celu uczestnictwa w niej wielonarodowych sił pokojowych tzn. nadzorowania i wprowadzenia porozumienia pokojowego.¹ Celem operacji utrzymania pokoju jest poprzez bezstronną interwencję strony trzeciej, przygotowaną i prowadzoną przez społeczność międzynarodową operację z zaangażowaniem zarówno komponentu wojskowego jak i cywilnego uzupełnienie politycznego procesu rozwiązania zaistniałego konfliktu oraz wsparcie procesu przywrócenia i utrzymania pokoju. Operacje utrzymania pokoju obok zadań charakterystycznych dla innych rodzajów operacji wsparcia pokoju wojskowego dodatkowo mogą formułować następujące zadania dla komponentu:

– Obserwacja (ang. *observation*) – zadanie to stanowi podstawowe zadanie realizowane w trakcie operacji utrzymania pokoju. Polega na obserwacji i składaniu meldunków przez zespoły (złożone od kilku do kilkuset) zazwyczaj nieuzbrojonych obserwatorów. Zaznaczyć należy, że ten rodzaj zadania jest najmniej pożądanym zadaniem które może być podjęte przez siły NATO realizujące operację wsparcia pokoju. Powodem takiego stanowiska jest to, że zasadą NATO jest zgoda na taki mandat operacji wsparcia pokoju, który realizowany jest przez siły uzbrojone.²

---

ciliation and such actions as diplomatic pressure, isolation or sanctions Bi-MNC Directive for NATO Doctrine for PSO, NATO, 1998, s.11

¹ **peacekeeping** - operations generally undertaken under Chapter VI of the UN Charter and conducted with the consent of all Parties to a conflict to monitor and facilitate implementation of a peace agreement Bi-MNC Directive for NATO Doctrine for PSO, NATO, 1998, s.11

² por. Bi-MNC Directive for NATO Doctrine for PSO, NATO, 1998, s.8

– Siły rozdzielające (ang. *Interposition Force*) – wprowadzane są w celu rozdzielania stron konfliktu oraz kontrolowania porozumienia dotyczącego przerwania ognia (czasowego czy też stałego). Zadanie to polega na wprowadzeniu bezstronnych sił międzynarodowych w utworzoną strefę buforową pomiędzy stronami konfliktu.

– Pomoc przejściowa (ang. *Trasition Assistance*) – zadanie polegające na zabezpieczeniu przez komponent wojskowy zawartego porozumienia pokojowego, w celu stworzenia stałych warunków umożliwiających realizację w dłuższym terminie operacji budowania pokoju. Warunki te polegają zarówno na umożliwieniu powstania struktur politycznych w regionie konfliktu, które byłyby akceptowane tak przez zainteresowaną społeczność jak i przez społeczność międzynarodową. Oraz stabilizacja warunków życia umożliwiająca powrót do niego społeczności dotkniętej konfliktem.

– Rozbrojenie (ang. *arms control*) w zasadzie jest to zadanie realizowane poprzez działalność dyplomatyczną, jednak w związku z tym, że może być kluczowym środkiem umożliwiającym stabilizację w regionie i budowę zaufania, to może być elementem realizowanym w ramach wszystkich rodzajów operacji wsparcia pokoju. Komponent wojskowy mógłby więc, w zależności od mandatu, prowadzić cały szereg działań w ramach tego zadania, zaczynając od inspekcji, weryfikacji i szkoleń do rozmieszczeń prewencyjnych, przeprowadzanie demobilizacji i ostatecznie niszczenia oraz rozbijania broni i uzbrojenia.

Operacja wymuszania pokoju – jest to operacja prowadzona na podstawie postanowień rozdziału VII KNZ, polega ona na wykorzystaniu środków militarnych w celu przywrócenia pokoju w rejonie konfliktu, lub osiągnięcia innych warunków określonych w mandacie. Operacja ta nie wymaga zgody wszystkich stron konfliktu¹. Celem operacji wymuszania pokoju jest przerwanie konfliktu zbrojnego poprzez zastosowanie środków militarnych i zmuszenie stron konfliktu do pokojowego jego rozwiązania. Ex definitione wynika, że cele operacji militarnej muszą być ściśle okre-

---

¹ **peace enforcement** - operations undertaken under Chapter VII of the UN Charter. They are coercive in nature and are conducted when the consent of all Parties to a conflict has not been achieved or might be uncertain. They are designed to maintain or re-establish peace or enforce the terms specified in the mandate. Bi-MNC Directive for NATO Doctrine for PSO, NATO, 1998, s.12

ślone i powiązane z celami politycznymi. Również zasady użycia siły (ang. Rules of Engagement) powinny być bezwzględnie kontrolowane, oraz powinny przestrzegać dwóch zasad: minimum użycia siły, a także zminimalizowania ewentualnych zniszczeń. Określenie i przestrzeganie tych zasad wskazuje cel tego typu operacji nakreślony przez gen. M.J. BOYDA w FM 100-23 „Peace Operations”, że ...” zwycięstwem jest stworzenie warunków prowadzących do pokoju, a nie zniszczenie przeciwnika...” Jednym z podstawowych zadań tej operacji jest :

– obrona praw człowieka (ang. *Protection of Human Rights*)¹ – siły wsparcia pokoju (ang. *Peace Support Forces*) zdecydowanie powinny być użyte w sytuacjach szerokiego łamania praw człowieka, ludobójstwa, czystek etnicznych i/lub rozpadu instytucji państwowych w celu zatrzymania tych procesów i stworzenia warunków w których instytucje, organizacje i agencje cywilne mogłyby rozpocząć budowanie pokoju.

W związku z tym, że operacja wymuszanie pokoju jest środkiem ostatecznym w trakcie rozwiązywania sytuacji kryzysowych, decyzja o jego podjęciu musi być wynikiem świadomej decyzji politycznej przekształconej w jasny i precyzyjny mandat ONZ dla kompetentnych sił wojskowych.

Budowanie pokoju – jest to operacja zawierająca działania zarówno polityczne, ekonomiczne, gospodarcze jak i wojskowe podejmowane po zakończeniu konfliktu zmierzające do utrwalenia warunków pokoju w celu uniknięcia ponownego odnowienia konfliktu.² Celem operacji budowania pokoju jest rozwiązanie przyczyny sporu, konfliktu i w końcu kryzysu, tak żeby uniemożliwić lub zmniejszyć ryzyko jego nawrotu.

Analizując przebieg współczesnych konfliktów można stwierdzić, że infrastruktura państw w nich uczestniczących, w tym przede wszystkim państw dotkniętych kon-

---

¹ Por. Bi-MNC Directive for NATO Doctrine for PSO, NATO, 1998 , s.9

² **peace building** - actions which support political, economic social and military measures and structures aiming to strengthen and solidify political settlements in order to redress the causes of a conflict. This includes mechanisms to identify and support structures which tend to consolidate peace, advance a sense of confidence and well-being and support economic reconstruction. Bi-MNC Directive for NATO Doctrine for PSO, NATO, 1998, s.12

fliktem wewnętrznym – a często w późniejszym okresie pełniących role państwa-gospodarza, jest dotkliwie zniszczona. Również instytucje życia społecznego i politycznego najczęściej są niezdolne do podjęcia wszelkich trudów związanych z przywróceniem normalnych warunków życia. Operacje może utrudniać również fakt, że strona konfliktu lub też strony konfliktu mogą nie akceptować w pełen sposób wszystkich warunków „kruchej” pokoju. W związku z tym celem działania komponentu wojskowego będzie, w tak dramatycznie – ale realistycznie nakreślonym środowisku, będzie stworzenie i zabezpieczenie warunków umożliwiających działanie organizacji, instytucji i agencji cywilnych współpracujących w procesie budowania pokoju. Możliwymi zadaniami wojskowymi w związku z tym są: udział w szkoleniach i reformie lokalnych sił wojskowych, szkolenie w ramach rozbrojenia oraz wykonywanie innych zadań przedstawionych przy okazji innych typów operacji wsparcia pokoju.

Operacje humanitarne – są to operacje przeprowadzane w celu pomocy ludności cywilnej, mogą być prowadzone zarówno samodzielnie przez komponent wojskowy jak i we współpracy z wyspecjalizowanymi organizacjami cywilnymi. Prowadzone są one w sytuacjach, gdy władze odpowiedzialne za udzielanie pomocy nie są zdolne lub nie są skłonne jej udzielić.¹ Celem operacji humanitarnych – jest niesienie pomocy ludności cywilnej w przypadkach łamania praw człowieka, klęsk żywiołowych, epidemii itp. Operacje humanitarne obejmują w swym zakresie następujące zadania dla komponentu wojskowego:

1. Pomoc humanitarna (ang. *humanitarian assistance*), która skupia się na dostarczaniu i rozdzielaniu podstawowych środków niezbędnych do życia np.: żywności, środków medycznych, materiałów budowlanych czy wręcz udzielanie schronienia poprzez budowę obozów przejściowych. Siły NATO wykonujące to zadanie mogą udzielać (ze względu na wyszkolenie i doświadczenie) znacznej pomocy zarówno działaniom narodowym jak i międzynarodowym podjętym przez organizacje cywilne

---

¹ **Humanitarian Operations** - are conducted to relieve human suffering. Military humanitarian activities may accompany, or be in support of, humanitarian operations conducted by specialised civilian organisations. . Bi-MNC Directive for NATO Doctrine for PSO, NATO, 1998, s.14

lub wojskowe. Możliwości pomocy mogą wynikać również z odpowiedniego doboru sił NATO oraz ich wyposażenia. Zwiększając na przykład ilość jednostek i sprzętu medycznego i/lub inżynierskiego.

2. Pomoc w trakcie klęsk żywiołowych (ang. *disaster relief*) najczęściej zadanie to jest prowadzone w nagłych wypadkach, w przypadku gdy państwa na terytorium którego miały one miejsce, nie są w stanie sobie poradzić z potrzebami z zakresu ochrony i ratowania życia ofiar klęsk żywiołowych. W przypadku zaistnienia takiej sytuacji w państwie członkowskim NATO operacja powinna być prowadzona przez dane państwo, jeżeli jest to niezbędne może być koordynowana przez istniejący w NATO Główny Komitet Planowania Pomocy Cywilnej (ang. Senior Civil Emergency Planning Committee – SCEPC).

3. Obrona praw człowieka – jest fundamentalnym zadaniem wszystkich operacji wsparcia pokoju, a szczegóły tego zadania autor przedstawił opisując operacje wymuszania pokoju.

Budowanie podstaw bytu narodowego ulega szybkiemu rozwojowi. NATO, ONZ, a ostatnio także Unia Europejska angażują się w operacje wielonarodowe, które polegają na wprowadzaniu sił zbrojnych po zakończeniu konfliktu w celu wspierania przemian politycznych, inaczej mówiąc – demokratyzacji. Nie każda z ostatnio prowadzonych operacji pasuje do tego opisu, ale misje kształtowania podstaw bytu narodowego, budowania pokoju lub operacje stabilizacyjne – w zależności od preferowanej terminologii – stały się dominującym paradygmatem w odniesieniu do użycia sił zbrojnych w świecie po zakończeniu zimnej wojny. Od 1989 roku, ciągle rośnie częstotliwość, skala, zakres i czas trwania wspomnianych misji kształtowania podstaw bytu narodowego. Podczas zimnej wojny Stany Zjednoczone rozpoczynały średnio jedną nową interwencję militarną na dziesięć lat. Organizacja Narodów Zjednoczonych organizowała operacje utrzymania pokoju średnio co cztery lata. Od 1989 roku częstotliwość operacji kierowanych przez USA dochodzi do jednej na dwa lata. Nowe oengetowskie operacje utrzymania pokoju są rozpoczynane średnio co sześć miesięcy.

Skumulowany efekt tych działań jest bez wątpienia korzystny. W ostatniej dekadzie liczba konfliktów cywilnych toczących się na całym świecie została zmniejszona o połowę, a roczna liczba ofiar śmiertelnych będących efektem takich konfliktów została ograniczona jeszcze w większy sposób. W przeciwieństwie do powszechnej opinii, od zakończenia zimnej wojny świat stał się miejscem, gdzie dochodzi do mniej-
szej przemocy. Siły zbrojne okazały się niezbędnym komponentem wielonarodowych akcji mających na celu zapobieżenie, by społeczności, które dopiero wyszły z konfliktów, ponownie się w nich pogrążyły. Utrzymywanie pokoju okazało się w takich okolicznościach najskuteczniejszym dostępnym narzędziem wspólnoty międzynarodowej, jedynym wysoce skutecznym. Pomoc gospodarcza może wzmocnić efekty utrzymywania pokoju w społecznościach wychodzących z konfliktu, ale przy braku zapewnianej z zewnątrz stabilizacji przy użyciu środków wojskowych, większość państw dźwigających się z konfliktu, za parę lat ponownie pogrąży się w nim, bez względu na skalę pomocy gospodarczej, doradztwa i innych form wsparcia, jakie otrzymają.

Oprócz NATO, dwie inne organizacje – ONZ i Unia Europejska – oferują swoje usługi na potrzeby współpracy państw zachodnich w zakresie prowadzenia operacji stabilizacyjnych. Z tych trzech, Organizacja Narodów Zjednoczonych ma najszerszy zakres działania. Prowadzi największą liczbę operacji, których celem jest budowanie bytu narodowego na całym świecie i – chociaż odnotowała także niepowodzenia w tym zakresie – stała także za większą liczbą udanych operacji budowania podstaw bytu narodowego niż powszechnie się wydaje. Prowadzone przez ONZ interwencje w Kambodży, Wschodniej Sławonii, Wschodnim Timorze, Salwadorze, Mozambiku, Namibii i Sierra Leone były sukcesem – ustrzegły rozdarte wojną społeczności od ponownego pogrążenia się w konflikcie i, z wyjątkiem Kambodży, poprowadziły je ku stabilnym rządóm demokratycznym. ONZ odgrywa również znaczącą rolę w operacjach budowania podstaw bytu narodowego kierowanych przez inne organizacje. Jest wiele operacji ONZ, w którym nie bierze udziału ani Unia Europejska, ani NA-

TO, ani USA. Nie ma natomiast operacji UE, NATO czy USA, które obeszłyby się bez – często znaczącego – zaangażowania ONZ.

Unia Europejska, NATO i Organizacja Narodów Zjednoczonych mają swoje wyróżniające je mocne i słabe strony w odniesieniu do prowadzenia misji budowania podstaw bytu narodowego. ONZ ma najbardziej wszechstronne doświadczenia, najszerszej uznawaną legitymację oraz największą formalną władzę. Jego działania, z definicji, cieszą się sankcją międzynarodową. Jako jedyna z organizacji, Organizacja Narodów Zjednoczonych może prawnie narzucać posłuszeństwo zarówno swoim państwom członkowskim, jak i tym, które do niej nie należą. Jako jedyna może na drodze prawnej zmuszać rządy państw członkowskich do finansowania operacji, niezależnie, czy zgadzają się z nimi i czy uważają je za dobry pomysł.

ONZ ma również najbardziej wprost określony aparat podejmowania decyzji i najprostsze rozwiązania w zakresie dowodzenia i kontroli. Rada Bezpieczeństwa ONZ jest mniejsza niż jej odpowiedniki w UE i NATO. Podejmuje wszystkie decyzje kwalifikowaną większością głosów; jedynie pięciu jej członków ma władzę jednostronnego blokowania decyzji. Jedynie jeden z członków – USA – czyni to ze znaczącą częstotliwością.

Gdy Rada Bezpieczeństwa uzgodni cel danej operacji i zdecyduje o jej rozpoczęciu, dalsze decyzje są w większości delegowane na Sekretarza Generalnego i jego najbliższych współpracowników, przynajmniej do czasu następnego przeglądu operacji przez Radę Bezpieczeństwa, zwykle po upływie sześciu miesięcy. Członkowie Rady Bezpieczeństwa mają niewielki wpływ na podejmowanie decyzji operacyjnych. Państwa delegujące jednostki zbrojne nie mają żadnego formalnego prawa głosu. W przypadku operacji kierowanych przez ONZ, cywilny i wojskowy łańcuch dowodzenia są zunifikowane i zintegrowane. Wobec jednoznacznego prymatu dowództwa cywilnego i jasnej hierarchii od Sekretarza Generalnego ONZ, poprzez jego lokalnych przedstawicieli, aż po lokalnego dowódcę sił. Wyspecjalizowane agendy ONZ ustanawiają szeroki wachlarz cywilnych i wojskowych zdolności właściwych do podejmowania wysiłków związanych z budowaniem podstaw bytu narodowego. Wszystkie

operacje kierowane przez ONZ – a jednorazowo prowadzi się lub planuje kilkanaście z nich – są kontrolowane i podtrzymywane przez kilkuset wojskowych i cywilnych i kwaterę główną w Nowym Jorku. Wielu członków personelu wojskowego pochodzi z drugiego i trzeciego świata, co w przeliczeniu na osobę kosztuje znacznie mniej niż jakakolwiek zachodnia armia. ONZ obecnie utrzymuje w terenie działań ponad 58 tysięcy żołnierzy w 17 krajach, co kosztuje ponad 4 miliardy dolarów rocznie. To mniej niż USA wydają miesięcznie na prowadzenie operacji w Iraku.

Pomimo tych zalet, ONZ charakteryzują liczne ograniczenia. Chociaż Rada Bezpieczeństwa ONZ ma bardziej zwarty charakter niż jego odpowiedniki z NATO i Unii Europejskiej, pod względem regionalnym i ideologicznym, jest nawet jeszcze bardziej podzielona, a w konsekwencji jest przedmiotem obstrukcji wynikających z rozbieżności pomiędzy Wschodem i Zachodem oraz Północą i Południem. Tak stało się w przypadku Kosowa.

NATO jest zdolne do rozmieszczenia potężnych i znaczących liczebnie sił oraz do wykorzystania ich, aby narzucić rozmieszczenie sił tam, gdzie jest taka potrzeba. W konsekwencji, o ile Organizacja Narodów Zjednoczonych jest bezpieczniejszym rozwiązaniem w przypadku operacji utrzymania pokoju, a nawet w odniesieniu do niektórych operacji egzekwowania rozwiązań pokojowych o niskiej intensywności, NATO jest lepiej przystosowane do prowadzenia bardziej wymagających misji, takich jak na Bałkanach. Z drugiej strony, NATO nie jest kompetentne w odniesieniu do wdrażania rozwiązań cywilnych i zawsze pozostaje uzależnione od ONZ i/lub od jakiejś doraźnej koalicji chętnych państw w zakresie sprawowania miriadów niewojskowych funkcji niezbędnych do zapewnienia sukcesu operacjom, których celem jest budowanie podstaw bytu narodowego. W rezultacie, strategia NATO dotycząca wyprowadzenia sił zawsze zależy od postępowania innych organizacji. Decyzje podejmowane w NATO wymagają konsensusu, a prawo weta przysługuje wszystkim członkom. Rada Północnoatlantycka uzależnia operacje prowadzone z jej upoważnienia od bardziej ciągłej szczegółowej kontroli i sterowania niż Rada Bezpieczeństwa ONZ. O ile ta druga rada zazwyczaj raz na sześć miesięcy podejmuje tylko jedną de-

cyzję w sprawie jednej operacji, w międzyczasie pozostawiając Sekretarzowi Generalnemu praktycznie nieograniczoną swobodę w zakresie wykonywania mandatu, procedury podejmowania decyzji przez Radę Północnoatlantycką ulegają większemu przyrostowi. Rządy państw udostępniających jednostki na potrzeby operacji mają znacznie większe prawo głosu w kwestiach operacyjnych. Ten poziom kontroli sprawia, że rządy są bardziej gotowe do użyczenia jednostek na potrzeby natowskich operacji wysokiego ryzyka niż do operacji ONZ.

ROZDZIAŁ 3

WSPÓŁCZESNY SYSTEM OPERACJI WIELONARODOWYCH

Współczesne operacje wojskowe różnią się od tych, które miały miejsce w czasie drugiej wojny światowej oraz w latach powojennych. Przyczyniła się tego zmiana układu polityczno-militarnego w świecie oraz dynamiczny rozwój uzbrojenia i wyposażenia sił zbrojnych. W ślad za zmianą układu polityczno-militarnego zmniejszyło się prawdopodobieństwo zaistnienia konfliktu zbrojnego na dużą skalę, ale jednocześnie pojawiły się nowe rodzaje zagrożeń destabilizujące bezpieczeństwo w świecie.

Operacje wielonarodowe można zdefiniować jako **operacje, w których uczestniczą kontyngenty wojskowe różnych państw. Operacje wielonarodowe to operacje sojusznicze oraz operacje, w których występują komponenty wojskowe państw nie będących członkami sojuszu i są one organizowane na podstawie mandatu ONZ lub OBWE¹**. W przyszłości mogą to być również operacje organizowane z inicjatywy Unii Europejskiej. Można zatem uznać, że operacje takie są reakcją społeczności międzynarodowej na zagrożenia i sytuacje kryzysowe występujące we współczesnym świecie.

W niniejszym rozdziale zostanie rozwiązany szczegółowy problem badawczy zawarty w pytaniu: *Jaki jest współczesny system operacji wielonarodowych?*

---

¹ Zob. M. Obrusiewicz, *Wielonarodowe Połączone Siły Zadaniowe CJTF*, Warszawa 2002.

3.1. OPERACJE MIĘDZYNARODOWE

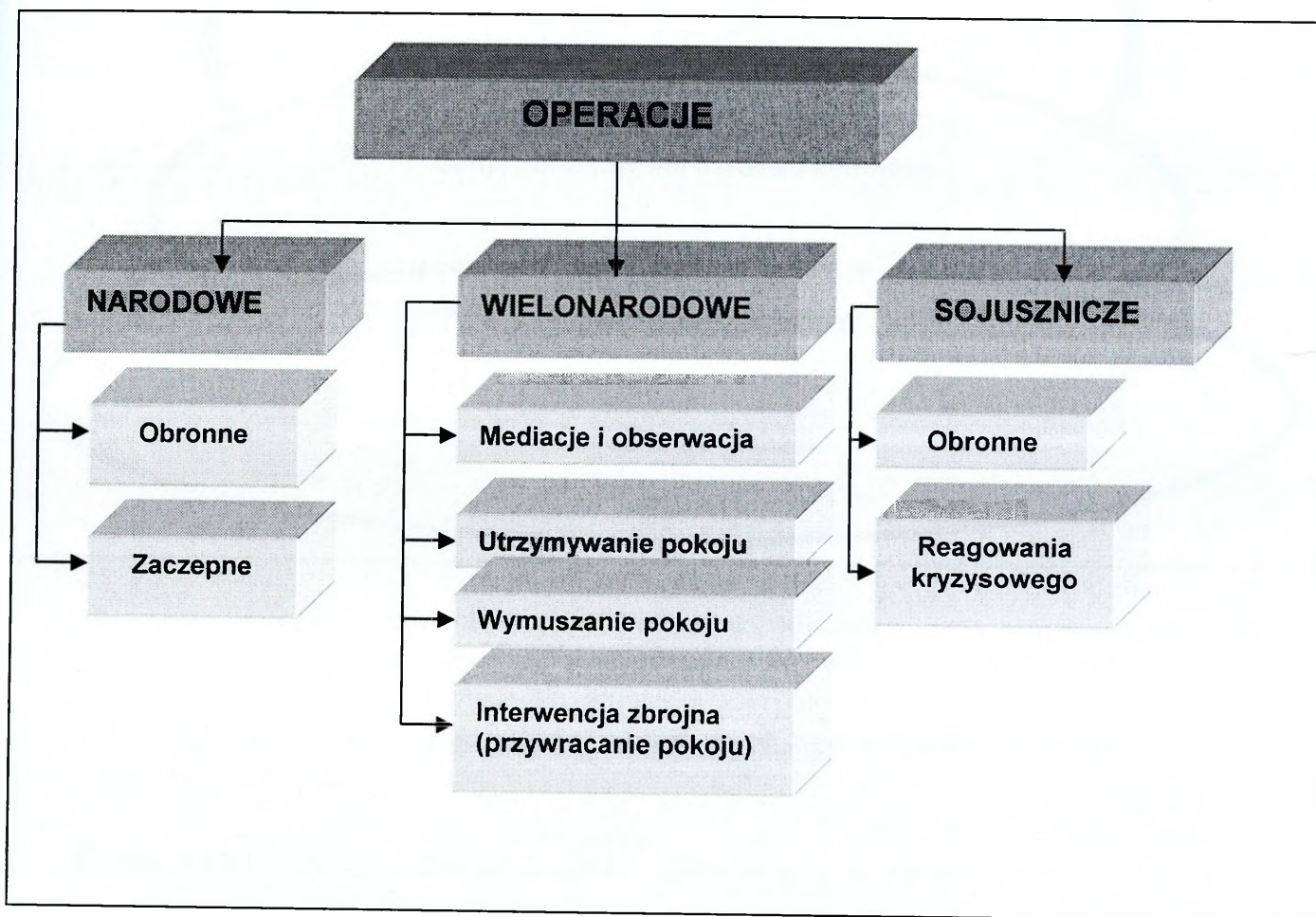
Wyzwania nowego wieku, ich specyfika oraz intensywność wywołują nie tylko konieczność doskonalenia już opracowanych koncepcji ich użycia, ale również opracowania nowych, w pełni przystających do wymagań współczesnego i perspektywicznego pola walki oraz pojawiających się nowych zagrożeń.

Operacje mogą być prowadzone przy użyciu zgrupowań o składzie narodowym, sojuszniczym lub wielonarodowym. Operacje narodowe mogą mieć miejsce w przypadku lokalnych konfliktów zbrojnych między państwami, zwłaszcza pozostającymi poza strukturami sojuszu obronnego. Lokalne operacje narodowe zwykle będą miały ograniczone cele, związane zwykle z problemami mniejszości narodowych lub roszczeniami terytorialnymi. W przypadku braku reakcji społeczności międzynarodowej lokalne konflikty mogą rozwijać się, wciągać inne państwa i prowadzić do destabilizacji w całym obszarze konfliktu. W związku z tym konflikt lokalny będzie istotnym powodem do organizowania i prowadzenia operacji sojuszniczych lub wielonarodowych, zmierzających do przywrócenia stabilizacji w określonym rejonie. Obejmują one ponadto sytuacje balansujące pomiędzy pokojem i wojną, jak utrzymanie pokoju i wymuszanie pokoju, operacje wsparcia pokoju, działania niebojowe niosące pomoc humanitarną oraz wsparcie dla władz lokalnych. Całkowity zakres operacji zawiera również zachowanie możliwości skutecznego odstraszenia, oraz zaangażowanie sił wojskowych na danym obszarze, a także prezentowanie obecności wojskowej.

Celem sił zbrojnych jest realizacja otrzymanych zadań. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez kompatybilność sił zbrojnych do działania w układzie narodowym lub we współdziałaniu z sojusznikami i międzynarodowymi partnerami, do zadania klęski każdemu potencjalnemu przeciwnikowi oraz kontrolowaniu sytuacji w czasie operacji militarnych w pełnym zakresie.

Pojęcie pełnej dominacji oznacza, że siły zbrojne są zdolne do prowadzenia natchmiastowych, nieprzerwanych i zsynchronizowanych operacji wielonarodowych przy wykorzystaniu potencjału sił dostosowanych do wykonywania zadań stabilizacyjnych w rejonach ogarniętych konfliktem. Dodatkowo, biorąc pod uwagę globalny charakter zagrożeń i zobowiązań sojuszniczych, należy utrzymać zdolność do szybkiego przerzucania sił w każde miejsce świata.

Analiza literatury przedmiotu, jak i wnioski z oceny sytuacji polityczno-militarnej w świecie pozwalają dokonać klasyfikacji operacji i ustalić ich zasadnicze kategorie (rys.3.1.)¹.

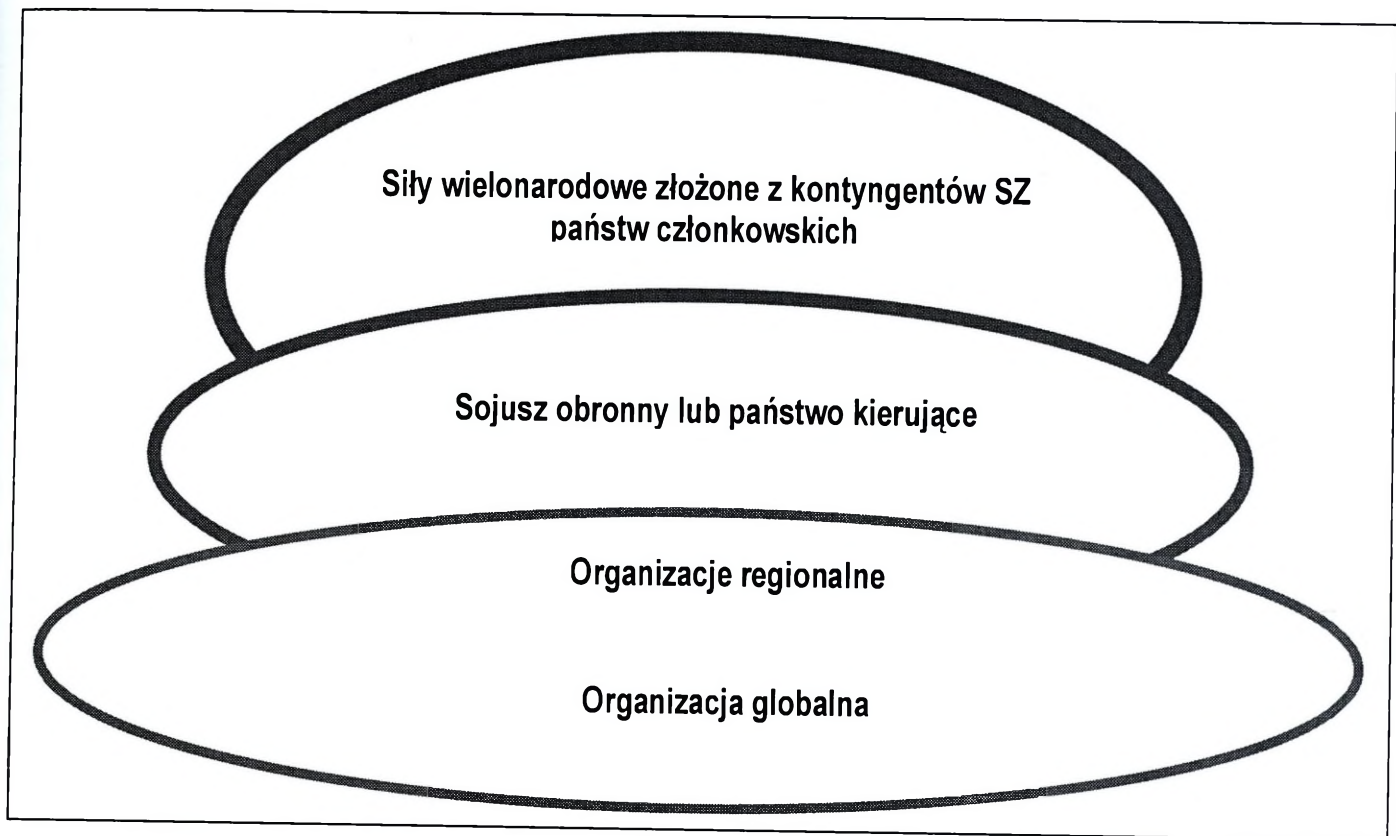

Źródło: opracowanie na podstawie: F. Gagor, K. Paszkowski, *Międzynarodowe operacje pokojowe oraz ich miejsce we współczesnej doktrynie obronnej RP*, Warszawa, 1998 oraz M. Obrusiewicz, *Wielonarodowe Połączone Siły Zadaniowe – CJTF*, Warszawa 2002.

Rys. 3.1. Klasyfikacja współczesnych operacji wojskowych

Wieloletnie doświadczenia ukształtowały system rozwiązywania konfliktów siłami międzynarodowymi. W systemie tym na szczeblu politycznym i strategicznym może występować organizacja o zasięgu globalnym (ONZ) lub regionalnym, działająca zgodnie z zasadami Karty Narodów Zjednoczonych. Natomiast na szczeblu operacyjnym i taktycznym występują siły wielonarodowe, działające pod operacyjnym kierownictwem tej organizacji (poprzez jej właściwe organy) albo sojuszu obronnego jej państw członkowskich lub tylko jednego z takich państw. Schemat systemu został zaprezentowany na rysunku 1.

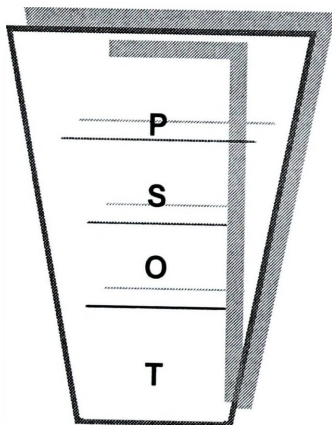
¹ Por. M. Obrusiewicz, *Wielonarodowe Połączone Siły Zadaniowe*, Warszawa 2002.

Źródło: opracowanie na podstawie: F. Gągor, K. Paszkowski, *Międzynarodowe operacje pokojowe oraz ich miejsce we współczesnej doktrynie obronnej RP*, Warszawa, 1998, s.115.

Rys. 3.2. System międzynarodowych operacji pokojowych

Organizacje międzynarodowe, które uczestniczą w operacjach pokojowych prowadzonych w ramach powyższego systemu można opisać przy pomocy uproszczonych wariantów organizacyjnych, zbudowanych na czterech poziomach:

„P” – szczebel polityczny (organy polityczne);

„S” – szczebel strategiczny (kierownictwo lub dowództwo strategiczne);

„O” – szczebel operacyjny (dowództwo operacyjne);

„T” – szczebel taktyczny (dowództwa taktyczne, oddziały, pododdziały).

Na poziomach tych mogą występować następujące elementy:

„A” – organizacja globalna (ONZ);

„B” – organizacja regionalna;

„C” – wybrane państwo członkowskie (państwo kierujące);

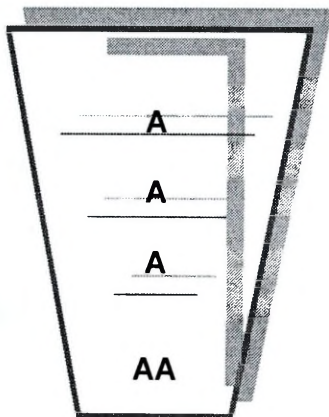
„D” – sojusz obronny;

„DD” – państwa członkowskie Sojuszu;

„AA, BB” – pozostałe państwa członkowskie organizacji.

W zależności od charakteru, potrzeb i uwarunkowań operacji pokojowej może występować wiele wariantów organizacyjnych. Poniżej przedstawiono kilka możliwych:

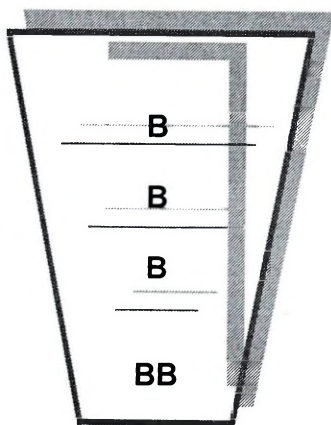
WARIANT 1: Operacja organizowana i prowadzona przez Organizację Narodów Zjednoczonych:

- na szczeblach politycznym i strategicznym występują organy ONZ;
- na szczeblu operacyjnym występuje dowództwo sił lub misji;
- na szczeblu taktycznym występują kontyngenty wojskowe państw członkowskich ONZ.

Wariant ten odpowiada wszystkim operacjom prowadzonym dotychczas przez ONZ.

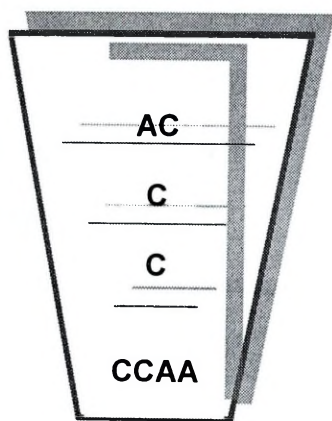
Wariant 2: Operacja organizowana i prowadzona przez organizację regionalną np. OBWE:

- na szczeblach politycznym i strategicznym występują organy organizacji;
- na szczeblu operacyjnym występuje dowództwo sił lub misji;
- na szczeblu taktycznym występują kontyngenty wojskowe państw członkowskich.

Wariant ten odpowiada na przykład wszystkim operacjom prowadzonym oraz planowanym dotychczas przez OBWE.

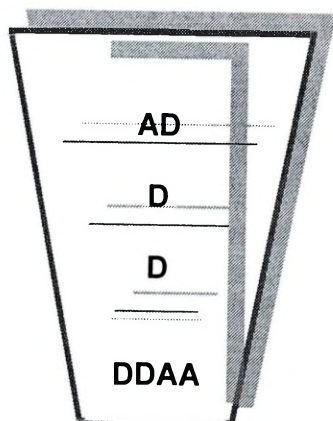
WARIANT 3: Operacja organizowana i prowadzona z mandatu politycznego ONZ przez doraźną koalicję państw członkowskich, kierowaną przez państwo kierujące:

- na szczeblach politycznym występują odpowiednie organy ONZ i państwa kierującego;
- na szczeblu strategicznym i operacyjnym występują odpowiednie organy dowodzenia państwa kierującego (czasami na szczeblu operacyjnym może wystąpić wielonarodowe dowództwo sił);
- na szczeblu taktycznym występują siły wielonarodowe złożone z kontyngentów wojskowych państw członków doraźnej koalicji.

Wariant ten odpowiada operacji Pustynna Burza.

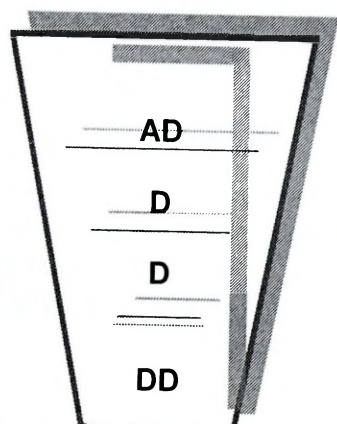
WARIANT 4: Operacja organizowana i prowadzona z mandatu politycznego ONZ przez sojusz obronny z udziałem innych państw:

- na szczeblach politycznym występują odpowiednie organy ONZ i sojuszu;
- na szczeblu strategicznym i operacyjnym występują odpowiednie organy dowodzenia sojuszu;
- na szczeblu taktycznym występują kontyngenty wojskowe państw członkowskich sojuszu oraz innych państw członkowskich ONZ.

Wariant ten odpowiada operacjom Joint Endeavour (*Wspólny Wysilek*) i Joint Guard (*Wspólna Straż*), organizowanym i prowadzonym z mandatu ONZ przez NATO w Bośni i Hercegowinie (1995-1997). Oprócz państw członkowskich NATO, kontyngenty wojskowe do udziału w tej operacji wydzieliło również 16 innych państw, w tym 12 państw biorących udział w programie *Partnerstwo dla Pokoju*.

WARIANT 5: Operacja organizowana i prowadzona z mandatu politycznego ONZ przez sojusz obronny:

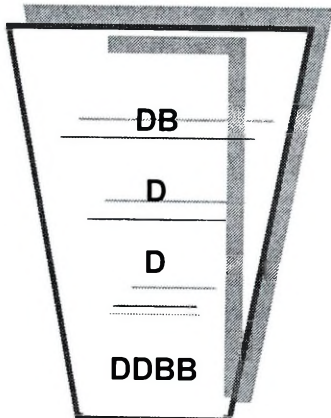

- na szczeblu politycznym występują odpowiednie organy ONZ i Sojuszu;
- na szczeblu strategicznym i operacyjnym występują odpowiednie organy dowodzenia Sojuszu;

- na szczeblu taktycznym występują wydzielone siły zbrojne Sojuszu (narodowe lub wielonarodowe).

Wariant ten odpowiada na przykład operacjom wydzielonych jednostek Sił Powietrznych NATO prowadzonych z upoważnienia Rady Bezpieczeństwa ONZ w celu wsparcia sił UNPROFOR w byłej Jugosławii (1993-1994) oraz operacji Sharp Guard (*Ostra Straż*), prowadzonej przez wydzielone jednostki Sił Morskich NATO i UZE na Adriatyku w celu nadzorowania przestrzegania sankcji ekonomicznych nałożonych przez ONZ na Serbię i Czarnogórę (1992-1995).

Wariant 6: Operacja organizowana i prowadzona z mandatu politycznego organizacji regionalnej przez sojusz obronny:

- na szczeblu politycznym występują odpowiednie organy organizacji i Sojuszu;
- na szczeblu strategicznym i operacyjnym występują odpowiednie organy dowodzenia Sojuszu;
- na szczeblu taktycznym występują kontyngenty wojskowe państw członkowskich Sojuszu oraz innych państw członkowskich organizacji.

Zaprezentowany model nie był jeszcze stosowany w praktyce, jest on jednak przewidziany w doktrynie NATO¹.

W zależności od stanu sytuacji w rejonie konfliktu, wyboru wariantu organizacyjnego oraz porozumień dokonanych ze stronami konfliktu, podejmowana jest decyzja dotycząca rodzaju planowanej operacji. Większość przeprowadzonych do tej pory wiązała się z celem zakładanym przez międzynarodowe organizacje.

Najbardziej logiczną klasyfikację takich operacji przedstawia F. Gagor i K. Paszkowski², którzy proponują:

- mediacje i obserwacje;
- obecność wojskową;
- wzmocnioną obecność wojskową;
- interwencję zbrojną.

¹ Por. F. Gagor, K. Paszkowski, *Międzynarodowe operacje pokojowe w doktrynie obronnej RP*, Warszawa 1998, s. 119.

² Tamże, s. 90.

Mediacja i obserwacja oraz obecność wojskową powinny być prowadzone w warunkach niewielkiego natężenia konfliktu. Natomiast pozostałe operacje mogą być organizowane i prowadzone w sytuacji dużej intensywności konfliktu, dopuszczalne nawet w formie działań zbrojnych.

W przypadku, gdy zabiegi te nie przyniosą rezultatu, wtedy konieczne stanie się wprowadzenie dodatkowych sił. Ich obecność w rejonie kryzysu, działania demonstracyjne, nadzorowanie przestrzegania rezolucji ONZ powinny wpływać korzystnie na utrzymanie pokoju.

Jeżeli pomimo tego dojdzie do konfliktu zbrojnego stron, wówczas konieczne będzie wprowadzenie w obszar konfliktu dodatkowych wojsk zdolnych do: nadzorowania i wymuszania przestrzegania porozumień (rezolucji); zapewnienia warunków bezpieczeństwa i funkcjonowania administracji; nadzorowania przestrzeni powietrznej i stref rozdzielania wojsk.

W rezultacie agresji jednej ze stron konfliktu może dojść do zmiany granic w obszarze kryzysowym, dyskryminacji mniejszości narodowych, ludobójstwa i innych groźnych zjawisk dla bezpieczeństwa regionalnego lub światowego. Okoliczności takie przyczyniają użycia siły zbrojnej sojuszu lub koalicji państw w celu przeciwstawienia się agresji oraz wyzwolenia zagarniętych terytoriów. Warto podkreślić, że w przypadku konieczności prowadzenia takich operacji, organizacje międzynarodowe (ONZ, OBWE) zwykle będą się zwracać o podjęcie takiej misji do Sojuszu Północnoatlantyckiego, jako jedynej organizacji zdolnej do realizacji takich zadań.

Analiza istniejących zarówno w praktyce jak i w teorii rozwiązań pozwoliła na wyodrębnienie wariantów organizacyjnych prowadzenia operacji wielonarodowych. Warianty te przedstawia tabela 3.1¹.

---

¹ Tamże, s. 155.

Tabela 3.1

Warianty organizacyjne operacji pokojowych

KATEGORIE OPERACJI	TYPY OPERACJI	ORGANIZACJE PROWADZĄCE OPERACJE POKOJOWE				
		ONZ	OBWE	DORAŻNA KOALICJA	NATO (UE)	
		WARIANTY ORGANIZACYJNE				
		Wariant 1	Wariant 2	Wariant 3 (mandat ONZ)	Wariant 4 i 5 (mandat ONZ)	Wariant 6 (mandat OBWE)
MEDIACJA I OBSERWACJA	Misja mediacyjno-monitorująca		<i>Wariant stosowany dotychczas</i>	wariant teoretycznie możliwy	wariant teoretycznie możliwy	wariant teoretycznie możliwy
	Misja obserwacyjna	<i>Wariant stosowany dotychczas</i>		wariant teoretycznie możliwy	wariant teoretycznie możliwy	wariant teoretycznie możliwy
	Misja obserwacyjno-nadzorująca	<i>wariant stosowany dotychczas</i>	<i>wariant stosowany dotychczas</i>	wariant teoretycznie możliwy	wariant teoretycznie możliwy	wariant teoretycznie możliwy
OBECNOŚĆ WOJSKOWA	Tradycyjne utrzymanie pokoju	<i>wariant stosowany dotychczas</i>	wariant teoretycznie możliwy	wariant teoretycznie możliwy	wariant teoretycznie możliwy	wariant teoretycznie możliwy
	Wielofunkcyjne utrzymanie pokoju	<i>wariant stosowany dotychczas</i>	wariant teoretycznie możliwy	wariant teoretycznie możliwy	wariant teoretycznie możliwy	wariant teoretycznie możliwy
WZMOCNIONA OBECNOŚĆ WOJSKOWA	Prewencyjne rozwinięcie sił	<i>wariant stosowany dotychczas</i>	Tylko z rozdziału IV	wariant teoretycznie możliwy	wariant teoretycznie możliwy	Tylko z rozdziału IV
	Nadzorowanie przestrzegania sankcji	wariant teoretycznie możliwy		wariant teoretycznie możliwy	<i>wariant stosowany dotychczas</i>	
	Działania ochronne	<i>wariant stosowany dotychczas</i>		wariant teoretycznie możliwy	wariant teoretycznie możliwy	
	Wymuszanie pokoju	<i>wariant stosowany dotychczas</i>		<i>wariant stosowany dotychczas</i>	<i>wariant stosowany dotychczas</i>	
INTERWENCJA ZBROJNA	Interwencja przeciw agresji	wariant teoretycznie możliwy		<i>wariant stosowany dotychczas</i>	wariant teoretycznie możliwy	
	Interwencja w celach humanitarnych	<i>wariant stosowany dotychczas</i>		wariant teoretycznie możliwy	wariant teoretycznie możliwy	

Źródło: opracowanie na podstawie: F. Gańor, K. Paszkowski, *Międzynarodowe operacje pokojowe oraz ich miejsce we współczesnej doktrynie obronnej RP*, Warszawa, 1998, s.155.

3.2. OPERACJE WIELONARODOWE ONZ

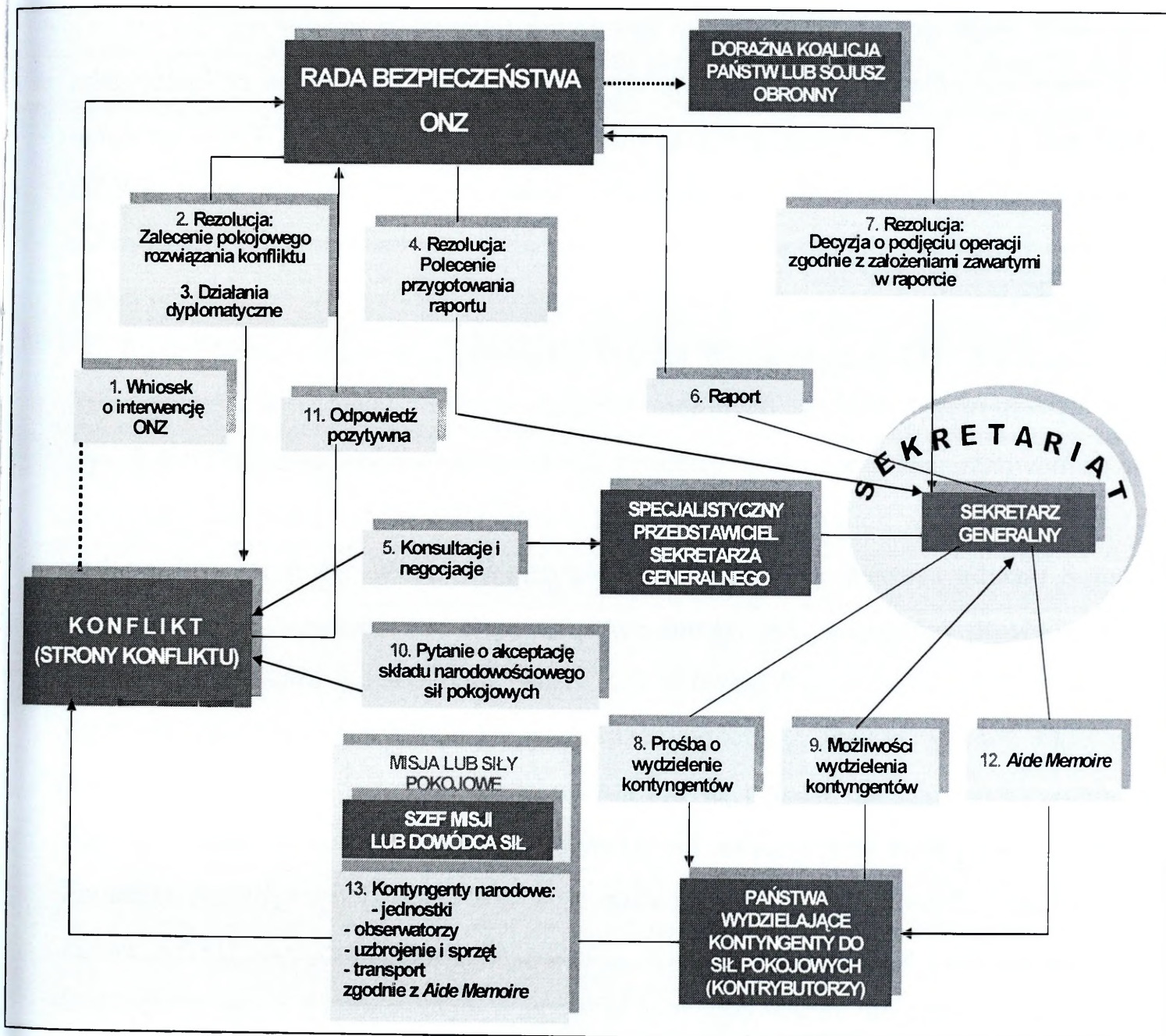
Najważniejszym organem decyzyjnym Organizacji Narodów Zjednoczonych odpowiedzialnym za sprawy międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa jest Rada Bezpieczeństwa, która składa się z pięciu stałych członków i dziesięciu członków wybieranych na dwuletnia kadencję na zasadzie reprezentacji regionalnej. Zgromadzenie Ogólne podejmuje decyzje w tych sprawach tylko w wypadku, gdy Rada Bezpieczeństwa nie może z pewnych względów podjąć odpowiedniej decyzji. Rada Bezpieczeństwa decyduje o podjęciu określonych działań i ustala mandat danej operacji wielonarodowej. Decyzja o przydzieleniu na nią odpowiednich środków finansowych należy

do Zgromadzenia Ogólnego. Za wprowadzenie w życie decyzji Rady Bezpieczeństwa lub Zgromadzenia Ogólnego odpowiedzialny jest Sekretarz Generalny wspomagany przez odpowiednie organy, z których najważniejszym jest w tym wypadku Departament Operacji Pokojowych.

Rada Bezpieczeństwa na podstawie przedstawionych wniosków (rys.3.3.) stwierdza, czy dany konflikt stanowi zagrożenie dla międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa. Zgodnie z postanowieniami Karty NZ, stwierdzenie takie daje, bowiem podstawę do podjęcia wszelkich działań, jakie w danym przypadku Rada uzna za stosowne. Po rozpatrzeniu wniosku Rada Bezpieczeństwa przyjmuje zwykle rezolucję zalecającą stronom konfliktu jego rozwiązanie środkami pokojowymi. Podejmowane są również działania dyplomatyczne zmierzające do ułatwienia zawarcia porozumienia pokojowego. Zależnie od sytuacji, Rada Bezpieczeństwa może zdecydować również o podjęciu odpowiednich działań wynikających z postanowień rozdziału VI lub VII Karty NZ. Działania te mogą obejmować prowadzenie operacji pokojowej. W takim przypadku, w swej kolejnej rezolucji Rada Bezpieczeństwa poleca Sekretarzowi Generalnemu opracowanie i przedstawienie odpowiedniego raportu w sprawie możliwości i sposobów realizacji takiej decyzji.

W trakcie opracowywania raportu, Sekretarz Generalny wykorzystuje wszelkie dostępne środki umożliwiające dokonanie oceny sytuacji. W tym celu powołuje zwykle swego Specjalnego Przedstawiciela, który odpowiada za bezpośrednie kontakty ze stronami konfliktu prowadząc z nimi mediacje dotyczące wszelkich aspektów przyszłej operacji. Prowadzone są również konsultacje z zainteresowanymi państwami, które mogą wydzielić do niej swe kontyngenty wojskowe lub inne. Sposób ten zapewnia możliwość szczegółowej oceny i perspektywy rozwoju sytuacji w rejonie konfliktu, koncepcję prowadzenia operacji pokojowej, przewidywane zadania (mandat) oraz skład sił pokojowych, a także sposób ich finansowania. Raport ten zawiera również wynegocjowany ze stronami konfliktu status sił lub misji pokojowej oraz przewidywany okres ich działania. Po rozpatrzeniu i zatwierdzeniu raportu Sekretarza Generalnego, Rada Bezpieczeństwa w kolejnej rezolucji podejmuje decyzje o prowadzeniu danej operacji zgodnie z zaleceniami raportu określając oficjalnie jej mandat. Wyznacza również Dowódcę Sił (ang. Force Commander - FC).

W imieniu Rady Bezpieczeństwa ogólne kierownictwo w czasie trwania operacji pokojowej sprawuje działający w jej imieniu Sekretarz Generalny. Dowodzenie operacją przekazuje on swojemu Specjalnemu Przedstawicielowi lub, w przypadku gdy taki nie został wyznaczony, Dowódcy Sił. Prawo podejmowania ważniejszych decyzji politycznych zastrzega sobie jednak sekretarz Generalny¹.

Rys. 3.3. Planowanie operacji pokojowych w ONZ

Rada Bezpieczeństwa może również zdecydować także o powierzeniu prowadzenia operacji pokojowej innym podmiotom prawa międzynarodowego. Decyzja taka jest poprzedzona odpowiednimi analizami i konsultacjami z jej potencjalnymi wykonawcami, po których Rada oficjalnie zwraca się o podjęcie odpowiednich działań

¹ Por. C. Kącki, *Siły wielonarodowe do misji pokojowych*, Warszawa 2003.

nawcami, po których Rada oficjalnie zwraca się o podjęcie odpowiednich działań do władz danego państwa lub Sojuszu.

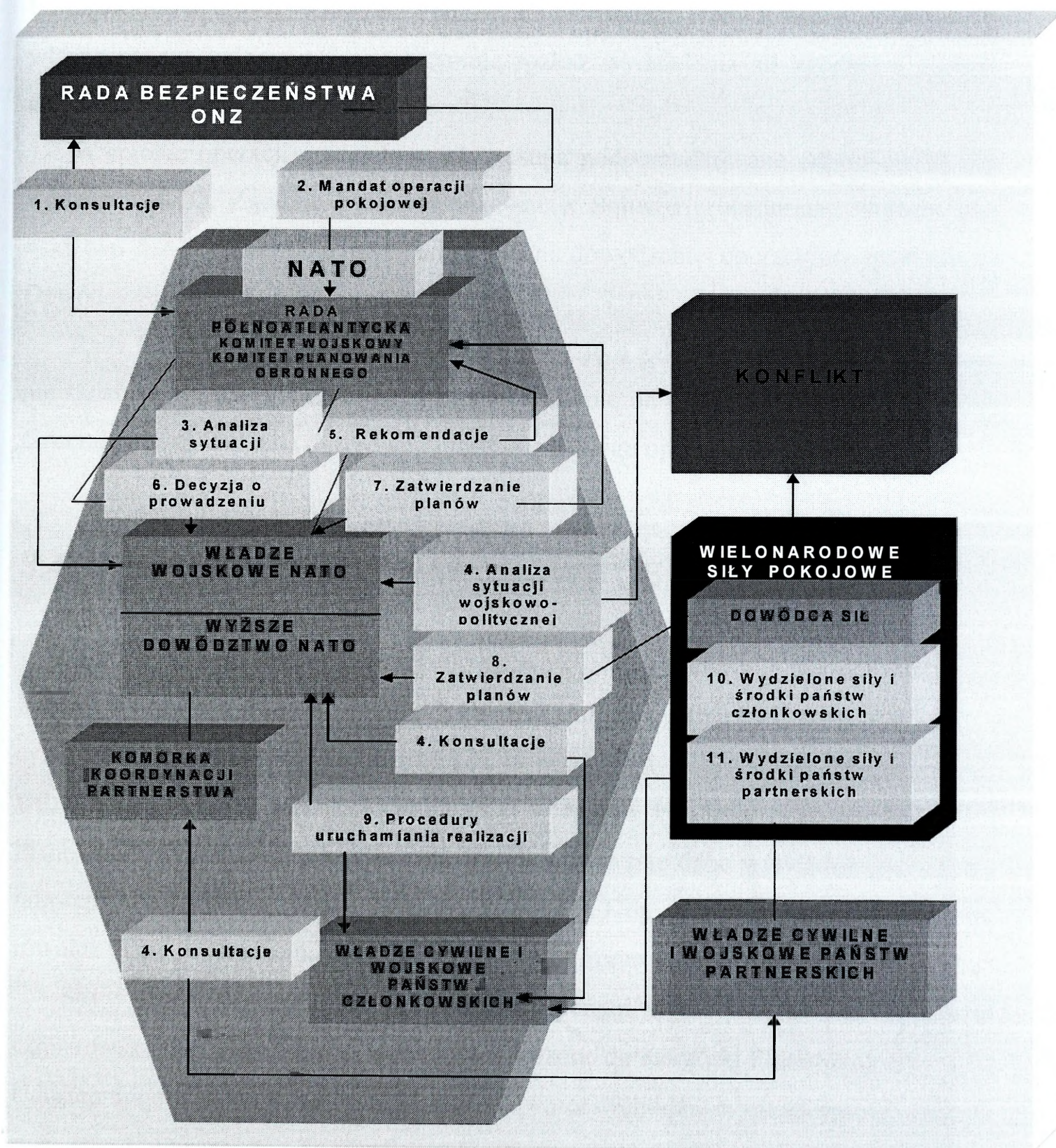
3.3. OPERACJE WIELONARODOWE NATO

NATO uczestniczy w operacji pokojowej na podstawie decyzji Rady Północnoatlantyckiej na wniosek państwa lub grupy państw członkowskich albo Sekretarza Generalnego NATO, zgłoszony na prośbę Rady Bezpieczeństwa ONZ lub Stałej Rady OBWE, które precyzują również mandat takiej operacji. W czasie prowadzonych rozmów, Rada Północnoatlantycka uzgadnia polityczne cele udziału Sojuszu w proponowanej operacji.

Rada Północnoatlantycka nakazuje Władzom Wojskowym NATO dokonanie analizy sytuacji wojskowej oraz wykonanie ogólnych planów przyszłej operacji (rys. 3.4.). Obejmują one zalecany skład i strukturę dowodzenia zaangażowanych sił, koncepcję działania, a także zadania oraz przewidywany czas ich wykonania. Plany te są konsultowane przez Władze Wojskowe NATO odnośnie zakresu udziału Sojuszu bezpośrednio z odpowiednimi organami ONZ lub OBWE. Rozmowy prowadzone są również z władzami wojskowymi państw członkowskich w sprawie możliwości wydzielenia wojsk potrzebnych do przeprowadzenia operacji. Jeśli w operacji takiej niezbędny będzie udział jednostek wojskowych innych państw nie będących członkami NATO, udział ten konsultowany jest z władzami wojskowymi tych państw poprzez Komórkę Koordynacji Partnerstwa. W wyniku prowadzonych działań, Władze Wojskowe NATO, poprzez Komitet Wojskowy, przedstawiają Radzie Północnoatlantyckiej odpowiednie rekomendacje w sprawie zaakceptowania lub odrzucenia udziału Sojuszu w operacji albo potrzeby zmiany politycznych celów uczestnictwa.

Rada Północnoatlantycka wydaje decyzję o udziale sojuszu w operacji pokojowej, która zawiera wytyczne dla Władz Wojskowych NATO dotyczące politycznych celów i ewentualnych ograniczeń udziału Sojuszu w planowanej operacji. Dowódcę Sił rekomenduje Radzie Północnoatlantyckiej Komitet Wojskowy. Po wyznaczeniu Dowódcy Sił, zadania dla niego formułuje Wyższe Dowództwo NATO. Zatwierdzony przez Wyższe Dowództwo NATO plan operacji zostaje przedstawiony do akceptacji

Komitetowi Wojskowemu i Radzie Północnoatlantyckiej. Stanowi on podstawę do opracowania planu szczegółowego.

Rys. 3.4. Planowanie operacji pokojowych w NATO

Wyższe Dowództwo NATO przekazuje władzom państw członkowskich i odpowiednim organom NATO informację uprzedzającą o ewentualności realizacji planu operacji. Jest to innymi słowy polecenie zwiększenia gotowości wybranych sił zgodnie

z planem, a w razie potrzeby przygotowania odwodu. W odpowiedzi władze państw członkowskich przesyłają informację o gotowości wydzielenia swych wybranych sił. Po uzyskaniu zgody od Komitetu Planowania Obronnego Rady Północnoatlantyckiej, władze państw członkowskich otrzymują rozkaz wydzielenia sił zgodnie z planem operacji i wysłanie ich do rejonu operacji.

W rejonie operacji wydzielone siły zostają podporządkowane odpowiednim dowódcom NATO. Zgodnie z obowiązującymi w Sojuszu procedurami, Wyższe Dowództwo NATO obejmuje nad takimi siłami dowodzenie operacyjne, przekazując Dowódcy Sił operacyjną kontrolę nad nimi.

Rada Północnoatlantycka może podjąć decyzję o zakończeniu operacji lub zmianie zadań w ramach przyznanego mandatu. Zależnie od przyjętych ustaleń, Sekretarz Generalny NATO składa okresowe raporty o przebiegu operacji do ONZ¹.

3.4. OPERACJE WIELONARODOWE UE

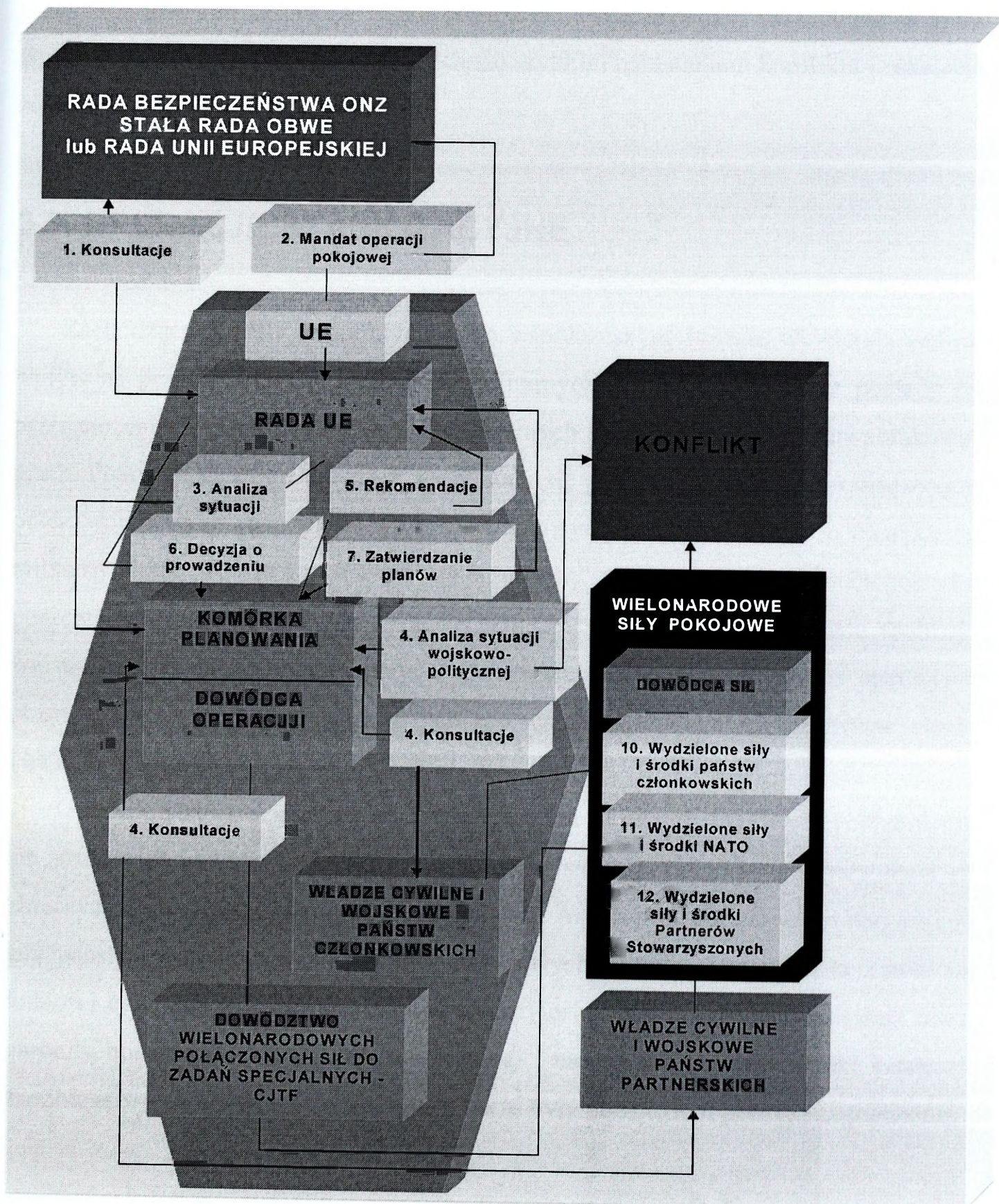
Siły UE uczestniczą w operacjach pokojowych na podstawie decyzji Rady UE zgodnie z rezolucją Rady Bezpieczeństwa ONZ, lub na żądanie Unii Europejskiej. Decyzja taka może być podjęta na wniosek jednego lub więcej państw członkowskich UE. Analizy sytuacji wojskowo-politycznej w rejonie konfliktu dokonuje Komórka Planowania wykorzystując w tym celu wszelkie dostępne dane wywiadowcze, w tym udostępnione jej przez odpowiednie organy NATO. Komórka Planowania opracowuje również plany prowadzenia operacji, które zatwierdzane są przez Radę UE.

Siły i środki potrzebne do prowadzenia operacji wydzielane są przez państwa członkowskie UE. Siły takie są wcześniej zgłoszone do Komórki Planowania jako Siły Udostępnione UE. W skład tych sił mogą również wchodzić wydzielone siły partnerów stowarzyszonych UE. Przewiduje się również możliwość wykorzystywania w tych operacjach określonych zasobów NATO poprzez strukturę Wielonarodowych Połączonych Sił do Zadań Specjalnych (CJTF). Koncepcja ich wykorzystywania jest jednak nadal w stadium opracowywania.

---

¹ Opracowano na podstawie programu *Partnership for Peace, Bruksela, 1994 r.* oraz Cz. Kęcki, *Wielonarodowe siły do misji pokojowych*, Warszawa 2003.

W czasie prowadzenia operacji jej kierownictwo polityczne i strategiczne sprawuje Rada UE. Całością operacji dowodzi wyznaczony przez Radę Dowódca Operacji, który znajduje się poza rejonem jej prowadzenia i utrzymuje stały kontakt z Radą oraz władzami państw uczestniczących w tej operacji. Zgodnie z przyjętymi zasadami Dowódca Operacji sprawuje kontrolę operacyjną nad całością wydzielonych sił. Za prowadzenie działań w rejonie operacji odpowiedzialnym jest Dowódca Sił.

Rys. 3.5. Planowanie operacji pokojowych UE

Jak można zauważyć na podstawie powyższych przykładów, procesy decyzyjne w przypadku projektowania wielonarodowych operacji reagowania kryzysowego przez różne organizacje regionalne obejmują wiele przedsięwzięć, kontaktów międzynarodowych i uzgodnień, prowadzonych według określonych procedur, a tym samym wymagają długiego czasu. Czas ten może znacznie wydłużyć się w przypadku braku jednomyślności wśród członków organizacji. Jest to niekorzystne, szczególnie w sytuacjach kryzysowych charakteryzujących się szybkim narastaniem konfliktu i eskalacją zagrożeń¹.

3.5. OPERACJE STABILIZACYJNE

Zachodzące zmiany geopolityczne we współczesnym świecie wywierają istotny wpływ na przeobrażenia w operacjach militarnych. Zmieniają się także poglądy na przeznaczenie i wykorzystanie wojsk w obecnych i perspektywicznych uwarunkowaniach. Pojawiły się nowe zjawiska, które stały się przedmiotem badań prowadzonych przez wojskowych teoretyków. Oprócz rutynowych ocen konfliktów o charakterze militarnym, zaczęto również analizować przemiany społeczne. Stąd zaistniała potrzeba poszerzenia obszaru wiedzy o operacje stabilizacyjne, które niewątpliwie spełniają wyjątkową rolę w obecnych i przyszłych działaniach wojennych oraz w operacjach pozawojennych. Działania wojsk w tych operacjach są, bowiem wszechstronne, ciągłe i na ogół długotrwałe.

Operacje stabilizacyjne nie są niczym nowym w historii krajów. Wyodrębnienie się struktur państwowych przyczyniło się do systematycznego wykorzystywania sił zbrojnych do realizacji planów danego państwa. Armia stała się głównym narzędziem siły państwa do wspierania interesów narodowych, a także przychodziła z pomocą ludności cywilnej. Siły zbrojne zdobywały terytoria i jednoczyły je, zarządzały nimi, chroniły bogactwa naturalne, budowały drogi i mosty, likwidowały skutki katastrof, zapobiegały wewnętrznym konfliktom, a także były narzędziem polityki zagranicznej.

---

¹ Opracowano na podstawie: Cz. Kački, *Sily wielonarodowe do misji pokojowych*, Warszawa 2003.

Według FM3-07 pierwszą typową operacją stabilizacyjną była obecność wojska USA na Filipinach na początku XX wieku oraz na Haiti w okresie międzywojennym. Również w czasie II wojny światowej alianci udzielały pomocy lokalnym władzom i ludności w odbudowie infrastruktury cywilnej we Francji, Belgii, Holandii i Luksemburgu. Żołnierze wielu narodowości, w tym również walczący na frontach II wojny światowej pomagali usuwać zniszczenia wojenne, odbudowując mosty, drogi i inne obiekty użyteczności publicznej, a także wspierali miejscową ludność w warunkach, gdy główne działania wojenne jeszcze trwały. W ograniczonym wymiarze operacja stabilizacyjna była prowadzona także podczas konfliktu wietnamskiego.

Obecnie na szeroką skalę prowadzona jest operacja stabilizacyjna przez międzynarodowe siły koalicyjne w Iraku. Ponadto działania stabilizacyjne wypełniane są w Afganistanie, Kosowie oraz Bośni i Hercegowinie.

Zdefiniowanie terminu operacji stabilizacyjnej należy rozpocząć od analizy dokumentów normatywnych, jakimi są „Koncepcja strategiczna NATO”¹ z dnia 23 kwietnia 1999 r., a także „Sojusznicza połączona doktryna AJP-01 (B)”² z 2002 roku. Wprowadzają one pojęcie operacji reagowania kryzysowego poza artykułem V traktatu waszyngtońskiego. Definiują operacje reagowania kryzysowego jako: *wielopłaszczyznowe działania obejmujące przedsięwzięcia polityczne, wojskowe i cywilne, inicjowane i realizowane zgodnie z prawem międzynarodowym, zmierzające do zapobiegania i rozwiązywania konfliktów, a także zarządzania kryzysowego, służące wypełnianiu zadeklarowanych przez Sojusz celów.*

Przytoczona definicja jest jednak zbyt ogólna, gdyż użyte w niej określenia można odnieść do wszystkich działań podejmowanych przez NATO, niekoniecznie do CRO³. Natomiast sformułowanie inicjowane i realizowane zgodnie z prawem międzynarodowym jest trudne do uzasadnienia w przypadku interwencji Sojuszu w Kosowie oraz sił międzynarodowych w Iraku, które wyraźnie naruszyły prawo międzynarodowe. Definicja ta nie koresponduje także z polską terminologią wojskową, w której za operację uważa się całokształt działań lub skoordynowane działania wojsk. Jest to, więc inter-

¹ Zob. *Koncepcja strategiczna NATO, Washington 1999.*

² Zob. *AJP-01(B) Sojusznicza połączona doktryna, Bruksela, 2002, s.22-1.*

³ CRO – *Crisis Response Operation.*

pretacja raczej polityczna, odnosząca się do szczebla strategicznego, a nie do operacyjno-taktycznego¹.

Działania stabilizacyjne można zdefiniować jako podejmowanie odpowiednio do zaistniałego zagrożenia działania angażujące wszelkie dostępne i odpowiednie środki w celu doprowadzenia do przywrócenia pokoju. Będą to działania podejmowane w przypadku doprowadzenia do rozejmu i przejściu konfliktu w fazę wygaszania, do umocnienia i utrwalenia rozwiązań politycznych w celu uniknięcia ponownego konfliktu. Działania stabilizacyjne mogą być realizowane również w przypadku gdy między stronami został podjęty dialog pokojowy lub zrealizowano podstawowe formy porozumienia pokojowego, przy jednoczesnym wyrażeniu zgody obu stron na wprowadzenie sił stabilizacyjnych na ich terytoria².

Wnosząc na podstawie powyższego można stwierdzić, że działania stabilizacyjne, będą prowadzone w okresie przed kryzysem, konfliktem zbrojnym lub po konflikcie (wojnie). Działania stabilizacyjne są więc działaniami na pograniczu pokoju i wojny³.

Termin operacja stabilizacyjna został zamieszczony w dokumentach doktrynalnych armii USA. FM3-0 oraz FM3-07 definiują go jako *działania kształtujące i popierające interesy narodowe USA poprzez przeciwdziałanie zagrożeniom, a także oddziaływanie na sytuację operacyjną w wymiarze politycznym i informacyjnym przy pomocy kombinacji metod pokojowych, kolektywnej współpracy i akcji wymuszających będących odpowiedzią na zaistniały kryzys*⁴.

---

¹ A. Tyszkiewicz, *Operacje stabilizacyjne*, Warszawa 2005, s. 16.

² *Wojska Lądowe w działaniach prewencyjno-stabilizacyjnych*, AON, Warszawa 2005, s.55.

³ Por. P. Paździorek, *Działania zgrupowań taktycznych w operacjach wymuszania pokoju*, AON, Warszawa 2003, s.108.

⁴ Por. FM 3-0, s.1-15, FM 3-07, s.1-2, A. Tyszkiewicz, *Operacje stabilizacyjne*, s. 16.

Można wyróżnić **dziesięć rodzajów działań stabilizacyjnych** (rys.3.6).

RODZAJE DZIAŁAŃ STABILIZACYJNYCH I ICH FORMY	
<u>OPERACJE POKOJOWE</u>	<u>WALKA Z TERRORYZMEM</u>
- Operacje utrzymania pokoju	<u>EWAKUACJA LUDNOŚCI</u>
- Operacje wymuszania pokoju	<u>NIEWALCZACEJ</u>
- Działania wspierające wysiłki dyplomatyczne	
<u>WEWNĘTRZNA OBRONA POZA GRANICAMI</u>	<u>KONTROLA ZBROJEŃ</u>
- Wsparcie pośrednie	- Inspekcjonowanie
- Wsparcie bezpośrednie	- Ochrona
- Działania bojowe	- Niszczenie
<u>POMOC W ZAPEWNIENIU BEZPIECZEŃSTWA</u>	<u>POKAZ SIŁY</u>
<u>POMOC ORGANIZACJOM HUMANITARNYM I CYWILNYM</u>	- Zwiększenie ruchu wojsk
<u>WSPARCIE DZIAŁAŃ POWSTAŃCZYCH</u>	- Ćwiczenia
- Prowadzenie walki o charakterze niekonwencjonalnym	
- Prowadzenie typowych działań bojowych	
<u>WSPARCIE DZIAŁAŃ ANTYNARKOTYKOWYCH</u>	
- Wykrywanie i monitorowanie	
- Wspieranie państwa gospodarza	
- C4	
- rozpoznawanie	

Opracowano na podstawie: FM 3-07 (100-20) *Stability Operations and Support Operations*, Headquarters, department of the Army, luty 2003.

Rys. 3.6. Rodzaje działań stabilizacyjnych

Operacje stabilizacyjne, są jednym z czterech typów operacji militarnych prowadzonych przez siły lądowe:¹

- operacje zaczepne;
- operacje obronne;
- operacje wsparcia;
- operacje stabilizacyjne.

Przewiduje się, że będą one dominować w operacjach innych niż wojna, ale mogą być również częścią składową działań wojennych. Dowódca operacji może organizować różne operacje, łącząc je na różnych szczeblach dowodzenia.

W zależności od rodzaju misji, operacja stabilizacyjna może zawierać działania obronne, zaczepne i wspierające. Może być również częścią składową operacji zaczepnej, obronnej lub wsparcia.

Na podstawie analizy amerykańskich doktrynalnych dokumentów można omawiane operacje zdefiniować jako *całokształt wspólnie uzgodnionych między państwami*

¹ Tamże, s.1-15.

uczestniczącymi w koalicji i wzajemnie powiązanych co do celu, misji, zasadniczych zadań, sposobu ich wykonania i stanu końcowego działań wojsk, a także organizacji pozamilitarnych i innych służb w wyznaczonym obszarze (strefie), prowadzonych według jednolitego planu przez dowództwo wielonarodowych sił koalicji we współdziałaniu z tymczasowymi władzami administracyjnymi, organizacjami międzynarodowymi i pozarządowymi oraz organami samorządowymi miejscowej ludności¹.

Ważnym celem operacji stabilizacyjnych będzie umacnianie bezpieczeństwa i stabilności w wyznaczonym obszarze. Cel ten można zrealizować poprzez zapewnienie porządku publicznego oraz pomocy humanitarnej miejscowej ludności. Ważnym zadaniem sił koalicyjnych jest również wspierania miejscowych władz administracyjnych oraz pomoc przy odbudowie obiektów infrastruktury użyteczności publicznej.

AJP-01(B)² wyróżnia osiem faz prowadzenia operacji stabilizacyjnej. Pierwsze cztery to: planowanie operacyjne, przygotowanie wojsk, rozwinięcie zabezpieczenia logistycznego i przemieszczenie – odnoszą się do przygotowania operacji. Następne trzy to: wykonanie operacji, działania po jej zakończeniu i powrót wojsk do macierzystych garnizonów – odnoszą się do prowadzenia operacji. Natomiast ósma faza obejmuje ocenę i analizę działań, które powinny być prowadzone systematycznie i dotyczyć zarówno przygotowania, jak i prowadzenia operacji.

Według FM 3-0³ *przygotowanie operacji to zespół czynności wykonywanych przez wojska, sztaby i żołnierzy do czasu rozpoczęcia operacji. Służą one poprawie ich zdolności do prowadzenia operacji.* Przygotowanie operacji może zatem obejmować: próby i treningi, rekonesans, koordynacją współdziałania, wysłuchanie meldunków decyzji, sprawdzenie wyposażenia i środków łączności, uaktualnienie stałych procedur operacyjnych (SOP), weryfikację planów załadowania i przemieszczenia, indywidualne przygotowanie żołnierzy, testy ogniowe uzbrojenia, kontrolę wojsk oraz samo przemieszczenie do rejonu operacji.

Prowadzenie operacji wg FM 3-0 to uzgodnione działanie w celu uchwycenia i utrzymania inicjatywy, rozwinięcia powodzenia i uzyskania sukcesu⁴.

¹ A. Tyszkiewicz, *Operacje...*, wyd. cyt., s. 19.

² AJP-01(B), s.3-1.

³ FM3-0, s. 6-6.

⁴ Tamże, s. 6-9.

W rezultacie dokonanej analizy można stwierdzić, że przygotowanie operacji stabilizacyjnej to *kompleks przedsięwzięć decyzyjnych, planistycznych, koordynacyjnych i organizacyjno wykonawczych realizowanych przez władze polityczno-wojskowe państwa wiodącego i innych państw wydzielających narodowe kontyngenty wojskowe, a także przedsięwzięć realizowanych przez dowództwo wielonarodowych sił koalicji, dowódców związków taktycznych, organy doradców i służby finansowo-logistyczne oraz działanie wojsk, organizacji pozamilitarnych i innych służb w celu jak najlepszego zorganizowania i wszechstronnego zabezpieczenia planowanej operacji zgodnie z otrzymanym zadaniem i uzgodnionym porozumieniem*¹.

Prowadzenie operacji stabilizacyjnej jest to *proces wykonywania przez wielonarodowe siły koalicji zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa i porządku publicznego, wspieraniem tworzenia i funkcjonowania organów i instytucji państwowych, a także z odbudową podstawowe infrastruktury. Ponadto procesy poprawy warunków materialnych miejscowe ludności oraz wspierania rozwoju gospodarczego, których celem jest utworzenie stabilnego i autonomicznego państwa prawa współpracującego ze społecznością międzynarodową i przestrzegającego ogólnie przyjętych wartości i międzynarodowych zobowiązań*².

Omawiając operacje stabilizacyjne należy zastanowić się nad najbardziej prawdopodobnymi kierunkami rozwoju procesu przygotowania i prowadzenia operacji stabilizacyjnej przez siły wielonarodowe. Prowadzone przez Stany Zjednoczone operacje militarne w Afganistanie i Iraku zakładały stosowanie błyskawicznych i zdecydowanych działań wyprzedzających. Ograniczono do niezbędnego minimum czas przeznaczony na planowanie operacji i przemieszczenie wojsk. Jednocześnie rozpoczęto operację wywiadowczą, angażując różnorodne systemy rozpoznawcze oraz siły operacji specjalnych do zdobycia aktualnych danych o rozmieszczeniu sił przeciwnika. Dane te pozwoliły na wykonanie precyzyjnych uderzeń przez rozwinięte siły główne wojsk sprzymierzonych i w efekcie rozbicie sił zbrojnych przeciwnika wcześniej niż zakładano, co spowodowało, że Amerykanie wraz z sojusznikami stanęli w obliczu nowej sytuacji, do której nie byli przygotowani. Nie mieli bowiem zakończonego planowania operacji stabilizacyjnej ani też sił i możliwości niezbędnych do rozpoczęcia procesu

---

¹ A. Tyszkiewicz, *Operacje ...*, wyd. cyt. s. 22.

² Tamże, s.22.

stabilizacji. Ponadto wojska państw koalicyjnych nie były przygotowane do skutecznej odpowiedzi na bezprawie, niszczenie cywilnej infrastruktury i ataki na siły koalicji, które nastąpiły niezwłocznie po zwycięstwie nad Armią Iracką. Dlatego też państwa koalicji antyterrorystycznej, w procesie transformacji swych sił zbrojnych, oprócz kształtowania zdolności do prowadzenia rozstrzygających działań zaczepnych i obronnych, powinny niezwłocznie ukierunkować swe działania także na osiągnięcie zdolności do równie skutecznego przygotowania i prowadzenia operacji stabilizacyjnych.

Z przebiegu obu operacji należy wyciągnąć wniosek, że istnieje potrzeba dopracowania koncepcji przygotowania i prowadzenia operacji stabilizacyjnej. Wprowadzenie niezbędnych zmian w planowaniu i organizowaniu operacji stabilizacyjnych, zapewni skoordynowane w miejscu i czasie zastąpienie sił militarnych siłami stabilizacyjnymi. Zmiany powinny dotyczyć głównie planowania operacji militarnej i stabilizacyjnej oraz rozpoczęcie operacji stabilizacyjnej wraz rozbiciem sił zbrojnych przeciwnika. Większe zaangażowanie organizacji cywilnych w przywrócenie równowagi przyczyni się niewątpliwie do skrócenia czasu trwania operacji stabilizacyjnej. Rola sił stabilizacyjnych powinna się sprowadzać do zapewnienia stabilności sytuacji i uruchomienia procesu odbudowy, po czym kierowanie procesem odbudowy państwa powinno być przejęte przez władze i organizacje cywilne.

Operacja stabilizacyjna w przyszłości osiągnie zakładany cel, gdy proces planowania operacji będzie zespolony z procesem planowania rozwiązania konfliktu. W składzie wielonarodowych sił zbrojnych powinny zostać utworzone profesjonalne jednostki. Siły te zostaną rozwinięte na teatrze działań wojennych z takim wyprzedzeniem, aby mogły rozpoczynać operację na opanowanych terenach tuż za nacierającymi wojskami. Realizacja zaproponowanych wymogów do przygotowania i prowadzenia operacji stabilizacyjnej powinno wpłynąć na skrócenie czasu obecności sił stabilizacyjnych w rejonie konfliktu oraz spowoduje zmniejszenie ilości ofiar w siłach wielonarodowych.

W proces planowania operacji, należy włączać przedstawicieli sił sojuszniczych, a także międzynarodowych organizacji rządowych, pozarządowych oraz prywatne firmy. Należy, zatem brać pod uwagę identyfikację i rozwój potencjału cywilnego oraz jego wykorzystanie od momentu rozpoczęcia operacji, przez coraz większe zaangażowanie, aż do chwili przejścia od operacji wojskowej do cywilnej.

Istotnym problemem jest dobór sił i środków do operacji stabilizacyjnej. Do wykonywania tak skomplikowanej misji muszą być starannie wybrane wojska, zorganizowane w odpowiednie struktury oraz odpowiednio uzbrojone i wyposażone, tak by mogły zarówno zwalczać terrorystów uzbrojonych w ręczne granatniki przeciwpancerne, jak i prowadzić działania policyjne w terenach miejskich. Należy zatem tworzyć różne typy sztabów i jednostek połączone w grupy bojowe charakteryzujące się wysoką zdolnością do walki, utrzymania porządku publicznego oraz współpracy cywilno-wojskowej. Z kolei każda grupa bojowa powinien składać się ze specjalistycznych pododdziałów, tzw. modułów, przeznaczonych do wykonywania określonych zadań. Wojska lądowe powinny być gotowe do szybkiego wydzielenia takich modułów i pakietów, które można połączyć w większe formacje wojskowe, np.: batalionowe grupy bojowe, brygadowe zespoły bojowe czy też związki taktyczne. W przyszłości wojska lądowe powinny być rozpatrywane jako zestawy sił o różnych zdolnościach i możliwościach¹.

Wywiązanie się z zobowiązań sojuszniczych wymusza na decydentach w Siłach Zbrojnych RP dostosowanie się tego, aby sprostać wymienionym wymaganiom oraz wykazać profesjonalne przygotowanie do prowadzenia operacji stabilizacyjnych, które się ważnym zadaniem realizowanym przez Siły Zbrojne RP. W perspektywie wojska lądowe powinny utworzyć jednostkę stabilizacyjną lub moduły, które w przypadku kolejnej operacji stabilizacyjnej byłyby w krótkim czasie scalane w jeden komponent, zdolny do przerzutu w krótkim czasie w rejon konfliktu. Plany organizacji tego typu brygady czy dywizji stabilizacyjnej powinny być oparte na doświadczeniach wyniesionych z Iraku oraz z innych państw, które posiadają już etatowo siły stabilizacyjne. Jednostki stabilizacyjne powinny mieć do dyspozycji różnorodne siły i środki, które zapewnią im pełnienie wszelkich funkcji stabilizacyjnych. Powinny mieć modułową strukturę zapewniającą pełną elastyczność i szybką adaptację oraz możliwość i ich łączenia lub dzielenia w celu utworzenia różnych pakietów odpowiednich dla każdej konkretnej sytuacji. Na podobnych założeniach powinny opierać się prace nad utworzeniem jednostki stabilizacyjnej w WP. Przy czym jej skład bojowy, struktura organizacyjna i wyposażenie powinny być dostosowane do realnych możliwości RP i ambicji politycznych. Aby zachować zdolność do dowodzenia wielonarodową dywi-

---

¹ A. Tyszkiewicz, *Operacje ...*, wyd. cyt. s. 225.

zją, pełniąc funkcje, państwa wiodącego, na bazie jednej z dywizji WP powinna być utworzona ramowa dywizja stabilizacyjna, mająca w swym składzie niezbędne sztaby i jednostki wzmacniane na zasadzie pakietów i modułów przez inne państwa koalicji¹.

Konieczność szybkiego utworzenia zgrupowania stabilizacyjnego (równocześnie ze zgrupowaniem militarnym) wymusi również potrzebę odejścia od typowego procesu generowania sił. Znalezienie określonych partnerów i dokonanie niezbędnych uzgodnień dotyczących wydzielonych sił (modułów), zakończone podpisaniem wstępnych porozumień, powinno być przeprowadzone zawczasu, tzn. przed zaistnieniem kryzysu. Istotnym zmianom powinien zostać również poddany system szkolenia dowództw, sztabów i wojsk dywizji stabilizacyjnych. Uzgodnione jednostki innych państw, a także kadra wydzielona do wielonarodowych dowództw oraz sztabów dywizji i brygad powinny uczestniczyć w procesie szkolenia dowództw, sztabów i wojsk ramowej dywizji stabilizacyjnej. Dywizja ta powinna być zaliczona do kategorii wysokiej gotowości oraz do wojsk zdolnych do przerzutu.

Należy się spodziewać, że utworzone koalicje do przeprowadzenia operacji w ostatnich konfliktach przekształcą się w stabilny sojusz państw popierających ogólnosiwiatową walkę z terroryzmem. Koalicjanci, aby wykorzystać wspólnie zdobyte doświadczenia oraz swoje możliwości i chęć udziału w przyszłych operacjach stabilizacyjnych, powinni rozpatrzyć koncepcję utworzenia międzynarodowych sił pokojowych. Poszczególne państwa powinny zgłosić do tych sił swoje kontyngenty wojskowe, które po zaakceptowaniu przechodziłyby specjalne szkolenie. Ze zbioru zgłoszonych jednostek powinno wybrać najbardziej przydatne w planowanej konkretnej sytuacji. Przed przemieszczeniem w rejon operacji dla jednostek tych przewiduje się organizowanie krótkotrwałego szkolenia na temat specyfiki misji. Koncepcja ta powinna również zakładać uzyskanie mandatu ONZ do prowadzenia misji, ale nie jako warunek konieczny.

Podsumowując omówione uwarunkowania i uwzględniając światowe bezpieczeństwo, a także możliwości stworzenia międzynarodowych sił stabilizacyjnych, należy stwierdzić, że proces przygotowania i prowadzenia operacji stabilizacyjnej będzie rozwijał się w następujących kierunkach:

---

¹ A. Tyszkiewicz, *Operacje ...*, wyd. cyt. s. 226

- utworzenie międzynarodowych sił pokojowych w ramach NATO i poza sojuszem;
- zintegrowanie planowania operacji militarnej z operacją stabilizacyjną;
- zwiększenie roli organizacji cywilnych w procesie stabilizacji;
- określenie wymogów osobowych;
- dostosowanie uzbrojenia i wyposażenia do potrzeb operacji;
- stworzenie koncepcji szkolenia wielonarodowych sił pokojowych, zawierającej wszelkie możliwe uwarunkowania współczesnych operacji stabilizacyjnych;
- przygotowanie uczestników misji do wykonywania innych zadań (pomoc humanitarna, działania policyjne);
- zorganizowanie wspólnego wielonarodowego szkolenia dowództw, sztabów i wojsk;
- doskonalenie systemów i technologii, zakup nowoczesnego uzbrojenia i wyposażenia przeznaczonego do użycia w operacjach stabilizacyjnych;

WNIOSKI:

W systemie bezpieczeństwa międzynarodowego nastąpiły w ostatnich latach znaczne przewartościowania i zmiany. Źródłem tych zmian są nowe wyzwania i zagrożenia współczesnego świata. Społeczność międzynarodowa uświadomiła je sobie w pełni po 11 września 2001 r.

Obecnie i w dającej się przewidzieć przyszłości wielonarodowe siły zbrojne będą angażowane bojowo głównie do pełnienia misji o charakterze humanitarnym i stabilizacyjnym, osiągając cele wyznaczone przez międzynarodową społeczność, w tym zwłaszcza Organizację Narodów Zjednoczonych, Organizację ds. Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie oraz Unię Europejską. Przyszłe działania będą miały charakter sojuszniczy lub koalicyjny, w konkretnym miejscu świata.

ROZDZIAŁ 4

PRZYGOTOWANIE OFICERÓW DO UDZIAŁU W OPERACJACH WIELONARODOWYCH

Siłły Zbrojne RP zaangażowane są w operacje wielonarodowe od przeszło 50-u lat. W przeszłości żołnierze SZ RP służyli w licznych misjach prawie na całym świecie głównie pod flagą ONZ. W chwili obecnej środek ciężkości przesuwamy na operacje pokojowe pod egidą NATO i w składzie sił koalicyjnych, międzynarodowych. W chwili obecnej Wojska Lądowe uczestniczą w:

– OPERACJACH SOJUSZNICZYCH:

○ w Iraku;

– OPERACJACH SIŁ POKOJOWYCH ONZ:

○ UNDOF w Syrii – Wzgórza Golan;

○ UNIFIL w Libanie;

– OPERACJACH NATO:

○ KFOR w Kosowie;

○ SFOR w Bośni i Hercegowinie;

○ ISAF w Afganistanie.

W aspekcie udziału SZ RP w operacjach poza terytorium kraju zasadniczym kryterium charakteryzującym wymagane zdolności operacyjne sił zbrojnych jest osiągnięcie i utrzymanie określonego poziomu wyszkolenia do prowadzenia operacji połączonych w układzie sojuszniczym (koalicyjnym) i wielonarodowym podczas pokoju, kryzysu i wojny, w tym operacji militarnych (zaczepnych i obronnych) i niemilitarnych (stabilizujących i wspierających).¹

---

¹ Por. *Doktryny Szkolenia Sił Zbrojnych RP, DD/7 (Projekt)*, Szt. Gen. WP, Warszawa 2005, s.9

Właściwe przygotowanie kadr do udziału w operacjach w składzie wielonarodowych sił sojuszniczych, bądź koalicyjnych staje się zasadniczym determinantem kształcenia i szkolenia indywidualnego i zespołowego kadr SZ RP.

W tym kontekście, w poniższym rozdziale zostanie rozwiązany problem szczegółowy postawiony w formie pytania: *W jaki sposób przygotować oficerów dowództw wojsk lądowych do udziału w operacjach wielonarodowych?*

Zakres tematyczny badań obejmował obszar przygotowania kadr dowództw w tym systemie ćwiczeń zmierzających do uzyskania właściwego poziomu wyszkolenia dowództw struktur wielonarodowych.

4.1. PRZYGOTOWANIE OFICERÓW DO REALIZACJI ZADAŃ W ŚRODOWISKU WIELONARODOWYM

Na podstawie cech i wyznaczników motorycznych i merytorycznych, które powinny być z jednej strony uwzględniane w ocenie przydatności kandydatów do pracy w środowisku wielonarodowym, a z drugiej strony kształtowane w procesie przygotowania do pracy w takich właśnie warunkach. Oraz na podstawie, określonych podstawowych kierunków przygotowania żołnierzy do realizacji tych zadań, które możemy określić jako:

- Integracja w ramach NATO;
- Realizacja zadań w operacjach ONZ.

Możemy wyodrębnić zasadnicze elementy systemu przygotowania żołnierzy do działań wielonarodowych. Do elementów tych możemy zaliczyć:

- Ujęcie problematyki dowodzenia komponentami wielonarodowymi, zgrupowaniami pododdziałów wielonarodowych ze wszystkimi jego aspektami w procesie kształcenia akademii wojskowych, wyższych szkołach oficerskich oraz ośrodków szkolenia;

- Uzupełnienie o tematykę operacji wielonarodowych programów szkolenia wszystkich rodzajów wojsk;

- Udział w ćwiczeniach wielonarodowych oraz w międzynarodowym systemie ćwiczeń wszystkich szczebli dowodzenia w tym dowództw pododdziałów od szczebla podstawowego (pluton, kompania);

- Szkolenie kursowe w dowództwach i instytucjach wielonarodowych;

- Kadencyjne pełnienie służby w dowództwach wielonarodowych, jako zasadniczego elementu rozwoju pragmatycznego oficerów i podoficerów dowództw wojsk lądowych SZ RP.

Istniejący w siłach zbrojnych trójpoziomy układ szkolenia dowództw narodowy, *sojuszniczy i międzynarodowy* stymuluje realizację procesu szkolenia dowództw wielonarodowych oraz dowództw sił narodowych wydzielonych do sił DF (Deployable Forces), w tym do sił NRF (NATO Response Forces) wspólnie w ramach ćwiczeń wielonarodowych. Analiza rozwiązań funkcjonujących w systemie szkolenia dowództw oraz kształcenia profesjonalnego kadr pozwoliła zespołowi badawczemu na przyjęcie tezy: *Przygotowanie kadr dowództw realizowane w układzie narodowych musi pozostawać w zgodzie z ustaleniami doktrynalnymi sił Sojuszu Północnoatlantyckiego i umów bilateralnych*¹.

Ze względu na obszerność każdego z elementów procesu przygotowania kadr dowództw do operacji wielonarodowych poniżej przedstawiono trzy zasadnicze obszary tego procesu tzn. obszar kształcenia profesjonalnego kadr, przedsięwzięcia związane z procesem integracji zrealizowane w Akademii Obrony Narodowej, oraz system przygotowania do realizacji zadań w ramach operacji pokojowych ONZ i NATO.

---

¹ BI-SC NATO Military Exercise Directive and Programme 2003-2008 (MEDP 03-08), Supreme Allied Comander, Europe B-7010 SHAPE, Belgium 2002.

Decision ON MC 458 NATO Training, Exercise and Evaluation Policy, NATO Headquarters Boulevard Leopold III – B-1110 Bruxelles, 21 August 2001.

EPG - 2 (Exercise planning guide), Supreme Headquarters Allied Powers Europe B-7010 SHAPE, Belgium, 15 August 2000.

4.2. PRZYGOTOWANIE KADR DO REALIZACJI ZADAŃ W STRUKTURACH WIELONARODOWYCH W RAMACH KSZTAŁCENIA PROFESJONALNEGO

Przygotowanie kadry (oficerów i podoficerów) obejmuje działania edukacyjne i organizacyjne zmierzające do uzyskania określonego poziomu zdolności i sprawności niezbędnych w realizacji przewidywanych dla nich zadań. W podsystemie kształcenia profesjonalnego pojawił się nowy podmiot szkolenia – szeregowy zawodowy, stanowiąc najniższe w hierarchii, ale bardzo ważne ogniwo utrzymania na pożądanym poziomie lub podwyższenia określonego poziomu zdolności bojowej.

Profesjonalne przygotowanie kadr realizowane jest poprzez szkolenie zawodowe. Szkolenie zawodowe to proces zmierzający do pozyskania wiedzy praktycznej, a także uzyskania lub doskonalenia nabytych umiejętności fachowych (profesjonalnych) w określonych specjalnościach, w celu sprawnej realizacji złożonych zadań o charakterze koncepcyjno-czynnościowym.

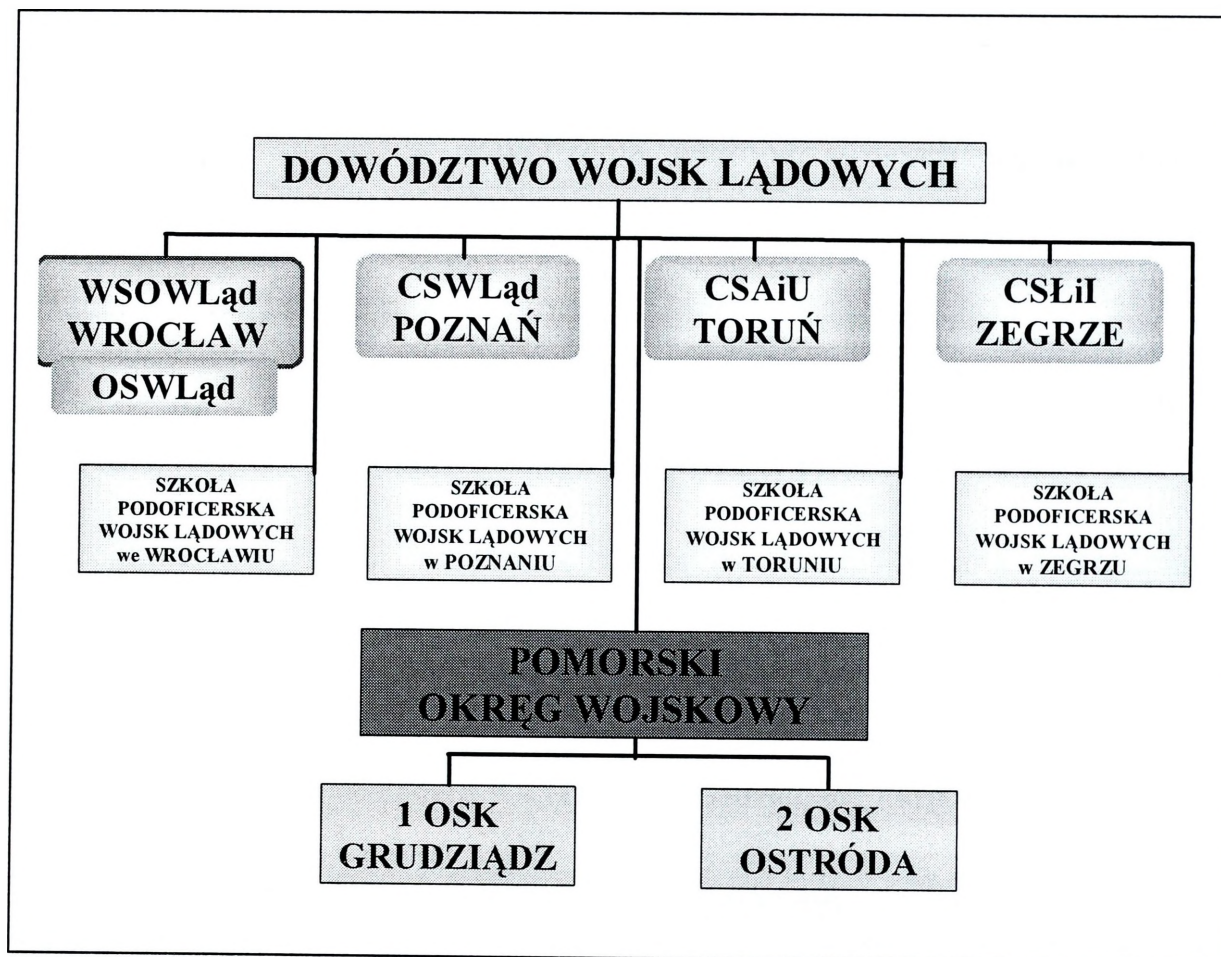
Istota podsystemu przygotowania kadr wszystkich korpusów osobowych sprowadza się do realizacji zadań na rzecz i zgodnie z *zapotrzebowaniem wojsk lądowych SZ RP*. Potrzeby wojsk lądowych są nadrzędnym celem i określają strukturę i organizację podsystemu kształcenia profesjonalnego. Zadania i cele SZ RP wpływają zaś bezpośrednio na strukturę przedmiotową i dobór treści kształcenia i doskonalenia kadr. Treści wpływają na wybór odpowiednich form i metod oraz odpowiednich środków dydaktycznych i innych niezbędnych do realizacji określonych treści tematycznych.

Analiza programów kształcenia realizowanych w WSO oraz CSWLąd¹ pozwala na sformułowanie tezy: *Podstawowym obszarem procesu kształcenia profesjonalnego realizowanym w WSO i CSWLąd jest narodowy zakres wiedzy i umiejętności niezbędnych na przewidzianym do objęcia lub zajmowanym stanowisku służbowym.*

---

¹ Program kształcenia podchorążych wydziału logistyki i wojsk pancernych, studia czteroletnie, CSWLąd, Poznań 2003, w przedmiocie: Działania taktyczne pododdziałów czołgów jednym z celów procesu kształcenia jest-zapoznać się z: rodzajami działań oraz zadaniami i technikami operacyjnymi, stosowanymi w działaniach na rzecz *wsparcia pokoju*; zadaniami oraz zakresem udziału kierowniczych osób funkcyjnych w procesie przygotowania i prowadzenia działań taktycznych ....

Szkolenie zawodowe w wojskach lądowych SZ RP realizowane jest w placówkach szkolnictwa wojskowego (rys 4.1).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Decyzji Ministra Obrony Narodowej Nr 276 z dnia 14.09.2004r., Dziennik Rozkazów MON

Rys. 4. 1. Wybrane placówki szkolnictwa wojskowego wojsk lądowych SZ RP¹

Uczestnictwo Sił Zbrojnych RP a zwłaszcza wojsk lądowych cyklicznie w szeregu operacji wielonarodowych uaktywnia obszary kształcenia i doskonalenia kadr, które dotychczas pozostawały poza szerszym zainteresowaniem zwłaszcza dowództw szczebli taktycznych SZ RP. Takimi obszarami są:

- Kształcenie językowe;

¹ Placówki szkolnictwa Wojsk Lądowych realizują zadania wynikające z:

- Ustawy z dnia 11.09.2003 r. o wojskowej służbie żołnierzy zawodowych,
- Rozporządzenia MON z dnia 26 maja 2003 r. w sprawie przeszkolenia wojskowego studentów i absolwentów szkół wyższych,
- Rozporządzenia MON z dnia 1 marca 2004 r. w sprawie powoływania do zawodowej służby wojskowej;
- Decyzji nr 46/MON Ministra ON z dnia 12 lutego 2004 r. w sprawie wprowadzenia modeli przebiegu służby oficerów i podoficerów zawodowych w korpusach osobowych
- Decyzji nr 276/MON Ministra ON z 14 września 2004 r. w sprawie wprowadzenia Systemu Doskonalenia Zawodowego Kadry w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

- Działania w różnych strefach klimatycznych i warunkach odmiennych od panujących w kraju;
- Procedury działania w składzie sił wielonarodowych;
- Procedury i standardy dowodzenia wielonarodowych sojusznicych i poza sojusznicych struktur dowodzenia;
- Operacje i działania połączone;
- Procedury wsparcia i zabezpieczenia działań w działaniach struktur wielonarodowych, w tym standardy logistyczne i MEDEVAC;
- Techniki wojskowej w aspekcie możliwości jej użycia i kompatybilności z adekwatnymi systemami innych armii.

Tabela 1¹

Poziomy szkolenia dowództw NATO i odpowiedzialność narodowych i sojusznicych szczebli dowodzenia

Poziom	Podmiot/treść szkolenia	Odpowiedzialność za szkolenie	Uwagi
1.	Podstawowe indywidualne i zespołowe umiejętności	Narodowa	Obszar kształcenia profesjonalnego kadr
2.	Zaawansowane i zespołowe umiejętności	Narodowa	Obszar szkolenia narodowego dowództw
3.	Szkolenie zespołowe na poziomie taktycznym (B/DZ/K)	Narodowa CC LAND	Włączając działania połączone, uwzględniając w razie potrzeby sił wielonarodowych połączonych
4.	Szkolenie zespołowe na poziomie operacyjnym	Narodowa CJTF JFC	Włączając działania połączone, uwzględniając w razie potrzeby sił wielonarodowych połączonych
5.	Szkolenie zespołowe na poziomie strategiczno-operacyjnym	ACO	

¹ BI-SC NATO Military Exercise Directive and Programme 2003-2008 (MEDP 03-08), Supreme Allied Comander, Europe B-7010 SHAPE, Belgium 2002.

Decision ON MC 458 NATO Training, Exercise and Evaluation Policy, NATO Headquarters Boulevard Leopold III – B-1110 Bruxelles, 21 August 2001.

EPG - 2 (Exercise planning guide), Supreme Headquarters Allied Powers Europe B-7010 SHAPE, Belgium, 15 August 2000.

Element narodowy jest odpowiedzialny za indywidualne przygotowanie profesjonalne kadr do udziału w operacjach wielonarodowych oraz przygotowanie zespołowe kadr dowództw do prowadzenia tychże operacji (patrz tabela 1). Dokumenty sojusznicze (MC 458, MEDP 03-08) oraz pragmatyka narodowa ograniczają przygotowanie zasadnicze (profesjonalne) kadr do indywidualnej narodowej struktury kształcenia (rys 4.2).

WYŻSZA SZKOŁA OFICERSKA WOJSK LĄDOWYCH	SZKOŁY PODOFICERSKIE WOJSK LĄDOWYCH	CENTRA SZKOLENIA I OŚRODEK SZKOLENIA PRZY WSOWLąd	OŚRODKI SZKOLENIA KIEROWCÓW
1. Kształcenie kandydatów na oficerów	1. Kształcenie kandydatów na podoficerów	1. Szkolenie szeregowych zawodowych	1. Szkolenie kierowców w zakresie nadania określonych kategorii prawa jazdy
2. kursy specjalistyczne : <ul style="list-style-type: none"> dla oficerów na kolejny stopień wojskowy (porucznika, kapitana); przygotowujące oficerów do objęcia stanowisk służbowych; dla oficerów w celu uzyskania dodatkowych kwalifikacji zawodowych. 	2. kursy specjalistyczne: <ul style="list-style-type: none"> na kolejny stopień podoficerski (od stopnia etatowego plutonowy); przygotowujące podoficerów do objęcia stanowisk służbowych; organizowane w celu uzyskania dodatkowych kwalifikacji zawodowych 	2. szkolenie specjalistów – żołnierzy służby zasadniczej w ramach SMS	2. szkolenie operatorów specjalistycznego sprzętu wojskowego
3. przeszkolenie kursowe: <ul style="list-style-type: none"> - studentów - absolwentów szkół wyższych - rezerw osobowych w korpusie oficerów młodszych 	3. przeszkolenie rezerw osobowych w korpusie podoficerskim	3. przeszkolenie kursowe: <ul style="list-style-type: none"> studentów, absolwentów szkół wyższych 	3. szkolenie specjalistów – żołnierzy służby zasadniczej w ramach SMS
		4. przeszkolenie rezerw osobowych (na zapotrzebowanie wojsk lądowych)	4. kursy specjalistyczne
			5. przeszkolenie rezerw osobowych (na zapotrzebowanie wojsk lądowych)

Źródło: Opracowanie własne

Rys. 4.2. Cele i formy szkolenia kadr wojsk lądowych w wybranych elementach systemu kształcenia profesjonalnego

Pomimo to pozostają ośrodki kształcenia profesjonalnego sojusznicze realizujące proces kształcenia kadr na potrzeby struktur polityczno-militarnych NATO - to przede wszystkim **Akademia Obrony NATO** w Rzymie, **Szkoła NATO** w Oberammergau (Niemcy), **Bałtycki Uniwersytet Obrony** (Baltic Defence College) w Tartu (Estonia) oraz **Szkoła Systemów Łączności i Informatyki** w Latina (Włochy). Każdy z tych obszarów zgodnie z zapowiedziami sekretarza generalnego NATO Jaapa de Hoop Scheffera będzie zintegrowany w ramach wspólnego zarządzania przez ośrodek

centralny w Norfolk (Virginia). Dzięki temu, obszary te będą miały powiązania zarówno z agencjami i organami NATO oraz różnymi narodowymi "wyspecjalizowanymi centrami" zaangażowanymi w promowanie transformacji Sojuszu, jak i z USJFCOM.¹ Powołanie nowej struktury dowodzenia NATO w tym Dowództwa Sił Sojuszniczych NATO ds. Transformacji -ACT- wiąże się z rozwijaniem nowych koncepcji użycia sił sojuszniczych. W związku z koniecznością przeciwstawienia się nowym zagrożeniom stworzono- **Połączone Centrum Sztuki Wojennej** (Joint Warfare Centre) w Stavanger (Norwegia) powiązane z **Połączonym Centrum Analiz i Doświadczeń** (Joint Analysis and Lessons Learned Centre) w Monsanto (Portugalia) oraz **Połączonym Centrum Szkolenia Sił** (Joint Force Training Centre) w Bydgoszczy.

4.3. PRZYGOTOWANIE OFICERÓW DO REALIZACJI ZADAŃ W RAMACH NATO W AKADEMII OBRONY NARODOWEJ

Przygotowanie profesjonalne kadr w AON realizowane jest w ramach programowego kształcenia oficerów na studiach dziennych, oraz na różnego typu kursach i magisterskich studiach uzupełniających m. in. w ramach:

- Studiów magisterskich dla studentów cywilnych (dla absolwentów szkół średnich), z których część stanowią potencjalni kandydaci na żołnierzy zawodowych;
- **Uzupełniających Studiów Magisterskich** dla kadry zawodowej nie posiadającej wykształcenia wyższego II stopnia;
- Kształcenia i doskonalenia zawodowego oficerów, a w tym studiów podyplomowych (przygotowujących kapitanów do objęcia stanowiska służbowego o stopniu etatowym major) – **Podyplomowe Studia Operacyjno-Taktyczne**;
- (Podyplomowego) **Studium Operacyjno – Strategiczne** dla podpułkowników (przygotowujących do objęcia stanowiska o stopniu etatowym pułkownik);
- (Podyplomowego) **Studium Polityki Obronnej** dla pułkowników (przygotowujących do objęcia stanowisk o stopniu etatowym generał brygady);

---

¹ Andrew Vallance, *Radykalnie nowa struktura dowodzenia dla NATO*, NATO Review, Jesień 2003, <http://www.nato.int/docu/review/2003/issue3/polish/military.html>

- **Kursów specjalistycznych** przygotowujących majorów do objęcia stanowisk o stopniu etatowym podpułkownik (kurs dowódców batalionów/dywizjonów);

- **Innych kursów specjalistycznych** niezbędne do objęcia konkretnych stanowisk służbowych dla oficerów starszych (zgodnie z potrzebami SZ RP).

Ta struktura kształcenia profesjonalnego nie jest jednorodna, gdyż oprócz Kursu Taktyczno-Operacyjnego Integracji z NATO prowadzonego dla oficerów oraz Kursu Chorążych I Podoficerów w Zakresie Integracji z NATO w pozostałych formach kształcenia właściwie wszyscy oficerowie kierowani są na odpowiednie kursy i studia, bez konkretnej decyzji o ich uczestnictwie w operacji realizowanych w ramach NATO. Kursy specjalistyczne (integracji z NATO) są pomimo tego najważniejszym ogniwem przygotowującym kadry do udziału w procesie dowodzenia w strukturach wielonarodowych.

W ramach przygotowania wstępnego w AON oficerowie uczestniczą w szeregu kursach, w których występuje problematyka operacji pokojowych i sojuszniczych.

Do tych kursów i studiów uzupełniających należą:

- Kurs Taktyczno-Operacyjny Integracji z NATO, który przygotowuje oficerów do:

- Pełnienia służby w dowództwach jednostek SZ RP współdziałającymi z organami dowodzenia NATO oraz dowództwami innych państw Sojuszu;

- Sprawowania funkcji sztabowych w instytucjach centralnych, dowództwach rodzajów sił zbrojnych, okręgach wojskowych i rodzajach wojsk SZ RP¹;

- Kurs Taktyczno-Operacyjny Oficerów Wojsk Lądowych, który przygotowuje oficerów wojsk lądowych do:

- Sprawowania funkcji kierowniczych w sztabach związków taktycznych i sztabowych w dowództwach związków operacyjnych;

- Pracy w Sztabie Generalnym WP i Dowództwie Wojsk Lądowych²;

- **Magisterskie Studia Uzupełniające** – *kierunek zarządzanie i dowodzenie* - zapewniają obecne i perspektywiczne potrzeby SZ RP w zakresie ogólnego i

---

¹ Program Kursu Taktyczno-Operacyjnego Integracji z NATO od roku akademickiego 2001/2002, Warszawa 2001, s. 4.

² Program kursu Taktyczno-Operacyjnego Oficerów Wojsk Lądowych, Warszawa 1998, s. 4.

zawodowego wykształcenia oficerów sił zbrojnych, zdolnych do dowodzenia wojskami w warunkach samodzielnych działań i w układzie koalicyjnym¹;

- **Magisterskie Studia Uzupelniające** – *kierunek logistyka* – przygotowują oficera–logistyka do rozwiązywania różnorodnych problemów o charakterze operacyjno-taktycznych, logistycznych (w tym gospodarczym) i wychowawczym. Zapewniają oficerom wiedzę ogólną i podstawową, specjalistyczną (logistyczną i ekonomiczną) oraz humanistyczną niezbędną do sprawowania funkcji szefa logistyki wojskowej jednostki budżetowej. Wiedza i umiejętności nabyte podczas studiów umożliwiają absolwentom realizację ich zadań w systemie narodowym oraz koalicyjnym w ramach operacji pokojowych²;

- **Magisterskie Studia Uzupelniające** – *kierunek bezpieczeństwo narodowe* - przygotowują oficera do pracy na stanowiskach wymagających gruntownej wiedzy z zakresu bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego. Ponadto zapoznają go ze sposobami realizacji zadań przez siły zbrojne w systemie bezpieczeństwa narodowego i sojuszniczego³;

- **Kurs Chorążych i Podoficerów w Zakresie Integracji z NATO** – przygotowuje chorążych i podoficerów zawodowych do pracy w strukturach organizacyjnych dowództw NATO⁴.

W związku z tym, że zasadniczymi elementami w zakresie przygotowania do pracy w środowisku wielonarodowym są oba kursy integracji z NATO, których działalność została na chwilę obecną zawieszona. Poniżej zamieszczono szczegółową charakterystykę obu kursów.

KURS TAKTYCZNO-OPERACYJNY INTEGRACJI Z NATO

Celem kształcenia w ramach kursu jest pogłębienie i ugruntowanie wiedzy słuchaczy dotyczącej zasad funkcjonowania Sojuszu Północnoatlantyckiego oraz zapoznanie z narodowymi i sojuszniczymi procedurami dowodzenia.

---

¹ Program magisterskich studiów uzupełniających kierunek zarządzanie i dowodzenie od roku akademickiego 2000/2001 i kolejne, Warszawa 2000, s. 5.

² Program uzupełniających studiów magisterskich od roku akademickiego 2001/2002 kierunek logistyka, Warszawa 2001, s. 5-6.

³ Program magisterskich studiów uzupełniających na kierunku bezpieczeństwo narodowe, Warszawa 2001, s. 5.

⁴ Program Kursu Chorążych i Podoficerów w Zakresie Integracji z NATO 2002/2003, Warszawa 2002, s. 4.

Podstawowymi dokumentami doktrynalnymi, które określają te zasady pracy w dowództwach NATO, są następujące publikacje sojusznicze:

- Allied Joint Doctrine - AJP-01(B) (Doktryna Sojuszniczych Działań Połączonych);
- Allied Joint Operations - AJP-3 (Sojusznicze Działania Połączone);
- Guidelines for Operational Planning - GOP (Wytyczne Do Planowania Działań Połączonych).

Pogłębienie i ugruntowanie wiedzy słuchaczy odbywa się głównie poprzez realizację zajęć programowych, a także samodzielne studiowanie powyższej problematyki. Ważną rolę spełniają seminaria oraz ćwiczenia dowódczo-sztabowe prowadzone przy współdziałaniu oficerów różnych instytucji NATO, przedstawicieli agend międzynarodowych, korpusu dyplomatycznego oraz oficerów z innych państw.

Program kształcenia na kursie realizowany jest przez wykłady, seminaria, zajęcia grupowe i różnego rodzaju ćwiczenia. Godziny popołudniowe kursu przeznaczone są głównie na samokształcenie.

W celu zapewnienia wysokiego poziomu merytorycznego kursu, zajęcia prowadzone są przez doświadczonych oficerów AON oraz oficerów (przedstawicieli) dowództw NATO, a także instytucji międzynarodowych.

W ramach kursu jest zrealizowana podróż studyjna do MNC NE, 12 DZ i 12 BZ w Szczecinie. W jej ramach słuchacze w trakcie zajęć zapoznają się praktycznie ze strukturami i zadaniami dowództw tych jednostek oraz stosowanymi procedurami dowodzenia, pracy sztabowej i biurowej.

Ukończenie kursu uwarunkowane jest pozytywnym zaliczeniem poszczególnych przedmiotów oraz zdaniem egzaminu pisemnego i ustnego.

W trakcie kursu zajęcia prowadzone są w języku polskim i angielskim.

KURS CHORAŻYCH I PODOFICERÓW W ZAKRESIE INTEGRACJI Z NATO

Celem kursu jest przygotować i zapoznać chorążych i podoficerów zawodowych z zasadami pracy w strukturach organizacyjnych dowództw NATO.

Cele szczegółowe, które określa program to:

- Zapoznać kandydatów ze strukturą organizacyjną NATO, doktryną i przyjętymi procedurami działania.

- Przedstawić struktury organizacyjne dowództw NATO oraz zakresy odpowiedzialności osób i komórek funkcyjnych.

- Uczyć pracy sztabowo-biurowej, zasad opracowywania i obiegu dokumentów, zgodnie z obowiązującymi procedurami

- Doskonalić umiejętności wykorzystania urządzeń informatycznych, multimedialnych i biurowych oraz umiejętność praktycznego posługiwania się specjalistyczną terminologią wojskową w języku angielskim.

Powyższe cele zakłada się osiągnąć poprzez wykorzystanie aktywnych form i metod szkolenia, które zapewnią swobodną wymianę poglądów dotyczących powyższej problematyki.

Kurs jest realizowany w systemie stacjonarnym w obiektach AON. Liczba uczestników kursu: 10-30 osób. Proces kształcenia zakończony jest egzaminem. Warunkiem przystąpienia do egzaminu końcowego jest uzyskanie pozytywnych ocen z poszczególnych przedmiotów w trakcie realizacji procesu kształcenia. W trakcie zajęć programowych stosownie do przedsięwzięć dydaktycznych realizowanych w AON następuje odpowiedni dobór takich przedsięwzięć jak: kurs wojskowej terminologii angielskiej dla turnusu jesiennego oraz ćwiczenie dowódczo-sztabowe dla turnusu wiosennego.

Czas trwania kursu: 10 tygodni.

4.4. PRZYGOTOWANIE KADR DO REALIZACJI ZADAŃ W RAMACH ONZ

Planowanie, organizacja, przygotowanie oraz szkolenie i przemieszczanie stanów osobowych do Polskich Kontyngentów Wojskowych poza granice państwa w 2003 roku jest realizowane na podstawie:

- Wytycznych Szefa Sztabu Wojsk Lądowych z dnia 16. 12. 2002r;

- Rozkaz Dowódcy Wojsk Lądowych Nr 172 z dnia 5.09.2003r. w sprawie przygotowania wydzielonych z Wojsk Lądowych sił do udziału w operacjach wojskowych poza granicami państwa;

- Wytyczne Szefa Sztabu Wojsk Lądowych z dnia 15.09.2003r. w sprawie przygotowania wydzielonych z Wojsk Lądowych sił do udziału w operacjach wojskowych poza granicami państwa;

- Wytyczne Szefa Szkolenia Wojsk Lądowych z dnia 16.09.2003r. w sprawie przygotowania wydzielonych z Wojsk Lądowych sił do udziału w operacjach wojskowych poza granicami państwa;

- Wytyczne Szefa Logistyki Wojsk Lądowych z dnia 15.09.2003 r. w sprawie zabezpieczenia logistycznego operacji wojskowych PKW/PJW poza granicami kraju;

- Wytyczne Szefa Szkolenia Wojsk Lądowych nr Szkol/866 z dnia 11.02.2004r. w sprawie przygotowania wydzielonych z Wojsk Lądowych sił do udziału w operacjach wojskowych poza granicami państwa w 2004r.

Podstawowym celem szkolenia jest przygotowanie kadry zawodowej, żołnierzy zasadniczej służby wojskowej oraz pododdziałów do sprawnego przejmowania i realizacji zadań podczas prowadzenia operacji pokojowych oraz zapoznanie ich z zagrożeniami występującymi w rejonach realizacji zadań mandatowych.¹

Przygotowanie oficerów do udziału w operacjach pokojowych organizowane jest w formie kursu będącego doskonaleniem ich indywidualnych umiejętności, uzyskanych podczas kształcenia wojskowego oraz uczestnictwa ich w szkoleniu programowym w jednostkach wojskowych.

Przedmiotem kursu dla oficerów są działania: z jednej strony – teoria prowadzenia działań pokojowych, a z drugiej – praktyka tych działań, w ramach realizowanych zadań przez dowództwa i podległe wojska podczas wykonywania zadań mandatowych (rys. 4.3).

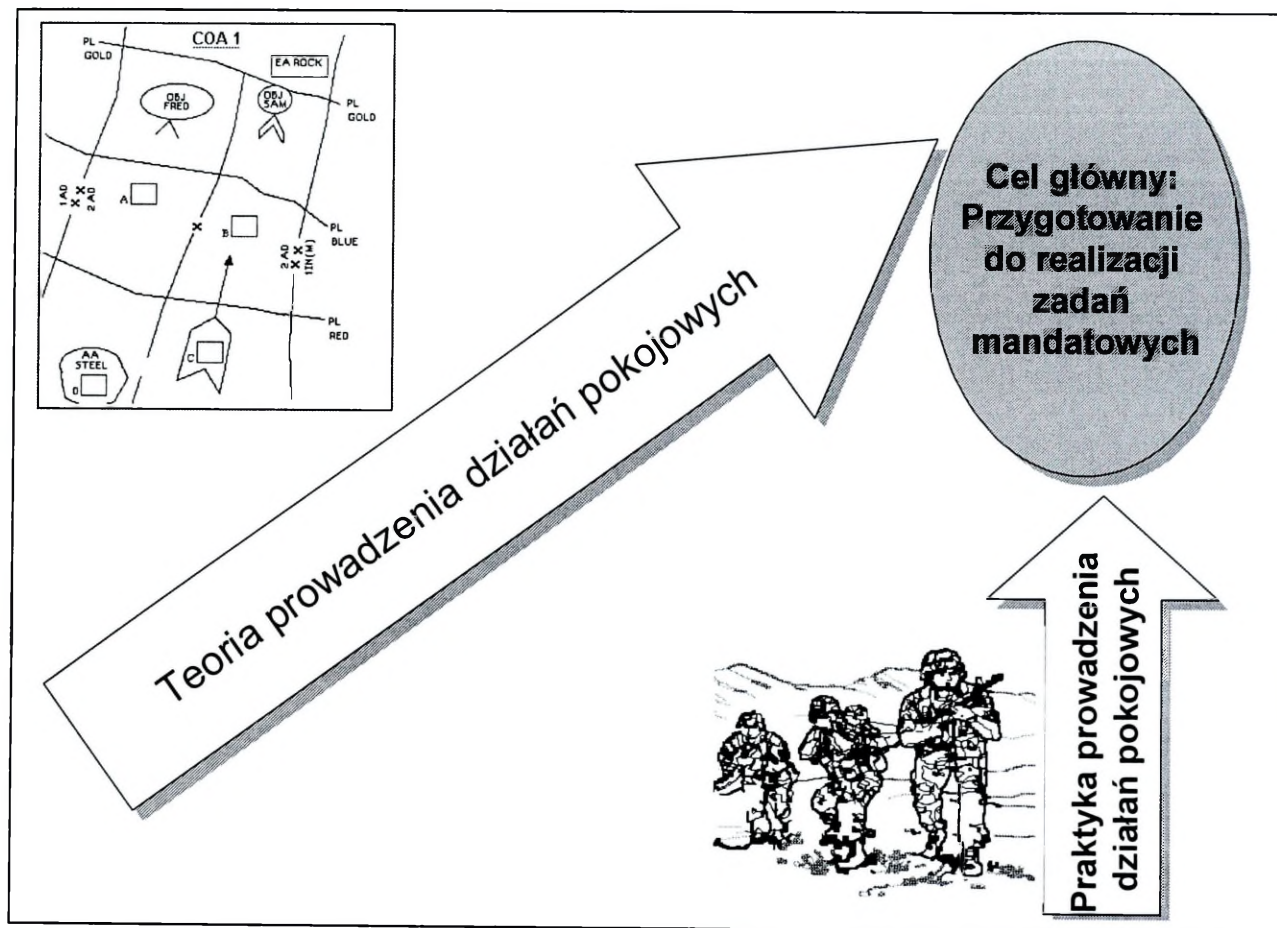
Kształcenie oficerów w oparciu o kurs jest oddziaływaniem dydaktyczno-wychowawczym ukierunkowanym na oficerów, którzy:

- Dowodzili pododdziałami różnego szczebla;
- Przewiduje się ich wyznaczyć na stanowiska w ramach zadań mandatowych;

---

¹ Praca zbiorowa, *Koncepcja wykorzystania doświadczeń z pełnienia misji pokojowych przez SZ RP w procesie przygotowania i szkolenia kontyngentów wojskowych w perspektywie*, cz. II, Warszawa 1998, s.14.

- Uczestniczyli we wcześniejszych formach doskonalenia umiejętności zawodowych, a mających na celu przygotowanie ich do pełnienia obowiązków na w/w stanowiskach, utrwalenie i rozszerzenie ich wiedzy, umiejętności i sprawności zawodowej.

Źródło: opracowanie własne

Rys. 4.3. Obszary przygotowanie oficerów do udziału w misjach ONZ

Kurs przygotowuje oficerów w zakresie sfery instrumentalnej, tzn. prowadzi do poznania wiedzy, kształtowania niezbędnych umiejętności i wdrażania ich do należytego wykonywania zadań, wynikających z obowiązków zawodowych na przyszłych stanowiskach służbowych w rejonie operacji pokojowej. Jest jednocześnie jak gdyby dopełnieniem i kontynuacją kształcenia prowadzonego w wyższych szkołach oficerskich w ramach zorganizowanych form doskonalenia zawodowego oraz indywidualnych doświadczeń i umiejętności nabytych w toku wykonywania dotychczasowych obowiązków służbowych.

Uczestnictwo oficerów na kursie przygotowującym ich do operacji pokojowej powoduje dodatkowo, że:

- Oficerowie realizują swoje zadania służbowe efektywniej, a ponadto pogłębiają i rozwijają swoje kwalifikacje;

- Polepsza się funkcjonowanie naszych sił zbrojnych na arenie międzynarodowej w kwestii przygotowania profesjonalnego do realizacji zadań mandatowych.

Obecne procedury przygotowania oficerów do udziału w operacjach pokojowych oparte są na ich uczestnictwie w procesie przygotowania, w specjalnie organizowanych jednostkach (*doraźnie organizowanych*) lub jednostkach etatowych.

Początkowo kontyngenty polskie organizowane były, a jednocześnie szkolone przez poszczególne okręgi wojskowe. Czas przygotowania kolejnej zmiany wynosił wtedy około czterech miesięcy. Z chwilą powołania w 1989 roku Wojskowego Centrum Szkolenia dla potrzeb sił pokojowych ONZ¹ w Kielcach nastąpiły zmiany systemu szkolenia. W latach 1990-1992 nastąpiła modyfikacja czasu przygotowania do operacji pokojowych, który określono na 2,5 miesiąca. Rok 1992 ze względu na eskalację konfliktów na świecie był okresem wręcz niespotykanego wzrostu ilości operacji pokojowych² i stąd zwiększonego zapotrzebowania na żołnierzy realizujących zadania mandatowe. Z powodu niewystarczających możliwości ośrodka dla właściwego przygotowania i wysłania zmian kontyngentów wydzielonych do operacji w: b. Jugosławii (*UNPROFOR*), na Wzgórzach Golan (*UNDOF*) i w Namibii (*UNTAG*) system uległ dalszej modyfikacji. Wprowadzono wówczas system oparty na szkoleniu kursowym trwającym od 4 do 6 tygodni, w zależności od danych specjalności potrzebnych dla konkretnego kontyngentu.

Od roku 2000 szkolenie to oparte jest na specjalnie przygotowanym programie szkolenia.³ Program przeznaczony jest do realizacji w Siłach Zbrojnych RP przez jednostki, które szkolą kandydatów do udziału w misjach pokojowych organizacji międzynarodowych oraz uczestniczą we wspólnych ćwiczeniach realizowanych w ramach programu „Partnerstwo dla Pokoju”.

---

¹ Instytucja podlegała pod względem gospodarczym nieistniejącemu Warszawskiemu Okręgowi Wojskowemu, a pod względem merytorycznym – Zarządowi XV Sztabu Generalnego WP. Zob. Praca zbiorowa, *Koncepcja wykorzystania doświadczeń z pełnienia misji pokojowych przez SZ RP w procesie przygotowania i szkolenia kontyngentów wojskowych w perspektywie, cz. II*, Warszawa 1998, s. 17.

² 21 operacji pokojowych ONZ rozpoczętych przed 1992 r i trwających jeszcze w tym roku. Zob. F. Gańor, K. Paszkowski, *Międzynarodowe operacje pokojowe w doktrynie obronnej RP*, Toruń 1999, s. 232.

³ W dniu 02.01.2000 roku na podstawie Rozkazu Szefa Sztabu Generalnego WP Nr 288/Sztab z dnia 10.12.1999 rok wprowadzono do użytku „Program Szkolenia Dla Potrzeb Sił Pokojowych Organizacji Międzynarodowych”

W „*Programie Szkolenia...*” określony jest system szkolenia oraz zawarty jest w nim całokształt zadań szkoleniowych. Podzielone są one na działy, przedmioty i tematy, które precyzują zakres wyszkolenia indywidualnego kandydatów do zadań mandatowych oraz ich przygotowanie do działania w składzie drużyny, a także zgrywania bojowego pododdziałów – do szczebla batalionu włącznie.

Liczne uczestnictwo naszych żołnierzy w operacjach pokojowych spowodowało, że problematyka właściwego ich przygotowania do realizacji zadań mandatowych znalazła odzwierciedlenie w programach szkolenia w jednostkach wojskowych. Dzięki uwzględnieniu tematyki z zakresu działań pokojowych w poszczególnych przedmiotach,¹ w aktualnie obowiązujących programach szkolenia jest możliwość zapoznania żołnierzy z procedurami obowiązującymi w tym zakresie i stosowanymi przez ONZ czy NATO.

W 1996 roku Polska wysłała po raz pierwszy kontyngent złożony z organicznego batalionu², który był przygotowywany do operacji pokojowej w innych niż wcześniej założono. Obecnie zmiany wszystkich kontyngentów operacji pokojowych i wsparcia pokoju przygotowywane są w Ośrodku Szkolenia na potrzeby Sił Pokojowych w Kielcach³.

Uzyskanie odpowiednich zdolności operacyjnych kontyngentu realizującego zadania mandatowe osiąga się poprzez zgrywanie pododdziałów wykorzystując do tego uzyskane umiejętności indywidualne wszystkich żołnierzy z zakresu:

- Gotowości do wykonania zadań poza granicami kraju wynikających z rezolucji ONZ;

- Wyszkolenia, a w tym między innymi:

- zapoznania z zasadami powoływania misji pokojowych oraz przepisami organizacyjno-prawnymi wynikającymi z Karty Narodów Zjednoczonych oraz Rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ;

---

¹ Wspomniana problematyka zawarta jest w takich przedmiotach jak: kształcenie obywatelskie, taktyka, rozpoznanie i armie obce, powszechna obrona przeciwlotnicza, inżynieryjno-saperskie, obrona przeciwochemiczna, łączność, szkolenie sanitarne.

² 16 batalion powietrzno-desantowy, o nieznacznie zmienionym składzie, uzupełniony specjalistami i sprzętem niezbędnym do działania w rejon operacji IFOR, przygotowywany był przy wykorzystaniu garnizonowej bazy szkoleniowej oraz bazy poligonowej w Nowej Dębie. Podobnie działo się z przygotowaniem 18 bdsz do misji w Kosowie. Zob. T. Bąk, *Udział i sojusznicze współdziałanie żołnierzy WP w operacji pokojowej NATO w Kosowie*, Warszawa 2002, s. 239-240.

³ Od stycznia 2002 r. nowa nazwa Wojskowego Centrum Szkolenia dla potrzeb Sił Pokojowych ONZ w Kielcach.

- wyjaśniania uwarunkowań historycznych, politycznego tła konfliktu, a także lokalnych zasad obyczajowych i religijno-kulturowych;
  - wdrażania zasady obiektywności, wiarygodności i sprawiedliwości w kontaktach z przedstawicielami stron konfliktu, uczenia postaw sprzyjających klimatowi zaufania i zrozumienia dla ich sytuacji;
  - wyrabiania odporności na stres oraz uczenia udzielania pomocy kolegom w ekstremalnie trudnych warunkach;
  - nauczania (praktycznie) zachowania się w przypadkach zagrożenia minowego, a także udzielania pierwszej pomocy medycznej;
  - zapoznawania z obowiązkami mandatowymi i zadaniami na zajmowanym stanowisku;
  - nauczania zasad użycia siły (ang. Rules of Engagement -ROE);
- Świadomości służby dla pokoju oraz samodyscypliny, a w tym między innymi:
- stworzenia warunków, w których żołnierze wykonujący zadania mandatowe są w pełni świadomi służby w misji dla utrwalania pokoju;
  - dokonania przewartościowań nawyków bojowych na zachowania „otwarte”(demonstrowanie swojej obecności) świadczące o dobrej woli i sprzyjające zaufaniu;
  - tworzenia warunków do utrzymania ciągłej samodyscypliny, w celu zapewnienia bezpieczeństwa własnego i kolegów¹.

Powyższe założenia dotyczące treści przygotowania oficerów do udziału w operacjach pokojowych realizowane są w trzech podstawowych etapach, obejmujących:

- Przygotowanie wstępne;
- Przygotowanie zasadnicze;
- Szkolenie doskonalące w rejonach wykonywania zadań mandatowych.

PRZYGOTOWANIE WSTĘPNE

Przygotowanie wstępne dla żołnierzy służby zasadniczej prowadzi się w wytypowanych przez okręgi wojskowe i rodzaje sił zbrojnych jednostkach

---

¹ Praca zbiorowa, *Koncepcja wykorzystania doświadczeń z pełnienia misji pokojowych przez SZ RP w procesie przygotowania i szkolenia kontyngentów wojskowych w perspektywie, cz. II*, Warszawa 1998, s. 15.

wojskowych. Przygotowaniem wstępnym obejmuje się żołnierzy zasadniczej służby wojskowej, którzy podczas poboru (wcielenia) zgłoszą chęć dobrowolnej służby w Polskim Kontyngencie Wojskowym (PKW) realizujących zadania mandatowe w operacjach pokojowych ONZ i innych organizacji międzynarodowych. Celem przygotowania wstępnego jest zapoznanie żołnierzy z zadaniami i warunkami służby w PKW, zadaniami operacji pokojowych, podstawowymi technikami operacyjnymi stosowanymi przez siły pokojowe oraz zagrożeniami występującymi w rejonie operacji. Przygotowanie wstępne w wytypowanej jednostce wojskowej jest realizowane przez okres 6 miesięcy. W planowaniu, organizacji i realizacji przygotowania wydzielą się w skali miesiąca 1 - 2 dni szkoleniowe po 7 godzin lekcyjnych. Czas popołudniowy pozostaje do dyspozycji dowódcy. Zaleca się jego wykorzystanie na doskonalenie umiejętności przygotowujących żołnierzy w ramach treningów, konsultacji, nauki własnej, obsługi sprzętu itp. Dla szefów szkolenia wytypowanych jednostek wojskowych oraz dowódców plutonów realizujących przygotowanie wstępne organizuje się w każdym roku 2 dniowy kurs w Wojskowym Centrum Szkolenia dla potrzeb Sił Pokojowych ONZ.

PRZYGOTOWANIE ZASADNICZE

Przygotowanie zasadnicze jest realizowane dla oficerów w ramach programowego przygotowania w Ośrodku Szkolenia na potrzeby Sił Pokojowych w Kielcach. Obejmuje ono wszystkich żołnierzy oraz pracowników cywilnych przewidzianych do udziału w operacjach pokojowych. Celem tego etapu przygotowania jest ukształtowanie w jego uczestnikach umiejętności niezbędnych do wykonywania zadań mandatowych na wyznaczonych stanowiskach służbowych w rejonach danej operacji.

Przygotowanie jest realizowane w oparciu o odpowiedni program¹ i obejmuje:

- Szkolenie i przygotowanie PKW UNDOF i PKW UNIFIL;
- Szkolenie i przygotowanie PJW SFOR;
- Szkolenie i przygotowanie nowych kontyngentów oraz ich kolejnych zmian;
- Szkolenie kadry Żandarmerii Wojskowej na podstawie programu szkolenia opracowanego przez Komendę Główną Żandarmerii Wojskowej;

---

¹ „Program Szkolenia dla potrzeb Sił Pokojowych Organizacji Międzynarodowych” wprowadzony w dniu 02.01.2000r na podstawie Rozkazu Szefa Sztabu Generalnego WP nr 288/Sztab z dnia 10.12.1999r.

- Kursy uzupełniające (elektroenergetyczny, doskonalenia umiejętności prowadzenia pojazdów w trudnych warunkach terenowych, informatyczny, konwersacyjny języka angielskiego) realizowane stosownie do potrzeb polskich kontyngentów wojskowych;

- Kursy instruktorsko-metodyczne dla kadry prowadzącej szkolenie wstępne dla potrzeb sił pokojowych organizacji międzynarodowych w wytypowanych jednostkach;

- Kursy instruktorsko-metodyczne dla kadry uczestniczącej w realizacji programu „Partnerstwo dla pokoju” (według oddzielnych planów).

Czas trwania **przygotowania zasadniczego** dla oficerów w zależności od charakteru grupy jest zróżnicowany.

Dla oficerów zajmujących stanowiska kierownicze kontyngentu - 56 dni obejmujące:

41 dni szkoleniowych w tym:

20 dni szkolenia w formie kursu „A” obejmującego 164 godziny lekcyjne;

2 dni praktyka w MON i SG WP;

15 dniowe szkolenie uzupełniające z zakresu: informatyki, języka angielskiego i prowadzenia pojazdów;

4 dniowe zgrywanie sztabu kontyngentu;

15 dni organizacyjnych.

Szkolenie to polega na przygotowaniu oficerów na stanowiska operacyjne, logistyczne i dowódcze we wszystkich kontyngentach. W ramach tego szkolenia zapoznaje się oficerów z dyrektywami i procedurami operacyjnymi oraz logistycznymi obowiązującymi w misjach pokojowych, technikami operacyjnymi stosowanymi przez pododdziały oraz warunkami bezpieczeństwa i sposobami unikania zagrożeń.

Dla oficerów – dowódców pododdziałów (*kadra dowódcza pododdziałów*) 56 dni obejmujące:

43 dni szkoleniowych w tym:

8 dniowe szkolenie w formie kursu „B” obejmującego 66 godzin lekcyjnych;

33 dni szkoleniowe w ramach pododdziału;

2 dni szkolenia w ramach kursu instruktorsko-metodycznego;

13 dni organizacyjnych.

Szkolenie to obejmuje przygotowanie oficerów¹ na stanowiska dowódcze w kontyngentach. W ramach tego szkolenia zapoznaje się kadre² z dyrektywami i procedurami operacyjnymi oraz logistycznymi, obowiązującymi w misjach pokojowych, technikami operacyjnymi stosowanymi przez pododdziały oraz warunkami bezpieczeństwa i sposobami unikania zagrożeń.

Dla pozostałych oficerów kontyngentu oraz oficerów (kandydatów) na stanowiska w kwaterach głównych 25 dni obejmujące:

12 dni szkoleniowych w tym:

kurs „C” obejmujący 102 godziny lekcyjne (*dotyczy pozostałych oficerów kontyngentu*);

kurs „D” obejmujący 103 godziny lekcyjne (*dotyczy oficerów Kwater Głównych*);

4 dni – szkolenie w ramach pododdziału;

9 dni organizacyjnych.

Szkolenie to obejmuje przygotowanie oficerów oraz chorążych i podoficerów na stanowiska logistyczne i operacyjne w kontyngentach i Kwaterach Głównych Sił. W ramach tego szkolenia zapoznaje się szkolonych z dyrektywami i procedurami obowiązującymi w misjach pokojowych, systemem zaopatrywania kontyngentu i sposobami prowadzenia gospodarki materiałowej.

Dla oficerów przewidzianych do zadań w roli obserwatorów wojskowych 3 tygodniowego kursu obejmującego:

11 dni szkoleniowych;

4 doby – ćwiczenie końcowe;

4 dni wolne, przeznaczone na rekreację i wypoczynek;

1 dzień na powrót oficerów do macierzystych garnizonów.

---

¹ Kadra dowódcza, po ukończeniu kursu B oraz kursu instruktorsko – metodycznego organizuje i prowadzi szkolenie zasadnicze pododdziałów. Zob: *Program Szkolenia dla potrzeb Sił Pokojowych Organizacji Międzynarodowych*, Warszawa 1999, s. 16.

² Dotyczy: oficerów i chorążych.

Szkolenie realizowane jest w języku angielskim. W kursie uczestniczy grupa do 30 oficerów¹ (w przypadku międzynarodowego charakteru kursu: około 10 oficerów polskich i 20 oficerów zagranicznych).

Celem kursu jest przygotowanie oficerów do służby na stanowiskach obserwatorów wojskowych oraz oficerów sztabów misji pokojowych ONZ.

Na tematykę kursu składa się cztery podstawowe bloki szkoleniowe:

- Blok „A”- Sytuacja geopolityczna i operacyjna w rejonach konfliktów².
- Blok „B”- Szkolenie operacyjne³.
- Blok „C”- Szkolenie specjalistyczne⁴.
- Blok „D”- Szkolenie praktyczne⁵.

Ogólnie realizacja powyższych bloków szkoleniowych obejmuje 76 godzin. Szkolenie kończy się dwudniowym ćwiczeniem praktycznym (24 godziny) sprawdzającym umiejętność stosowania wiedzy teoretycznej w warunkach zbliżonych do potencjalnego rejonu realizacji zadań mandatowych.

Szkolenie uzupełniające dla kadry kierowniczej – realizowane jest w ramach kursów: informacyjnego, konwersacyjnego z języka angielskiego, doskonalenia prowadzenia pojazdów mechanicznych.

Kurs informatyczny – polega na zapoznaniu oraz doskonaleniu, nabytych wcześniej umiejętności posługiwania się komputerem.

Kurs konwersacyjny języka angielskiego – prowadzony jest w celu przypomnienia i doskonalenia zasad gramatycznych i typowych zwrotów wojskowych stosowanych w rejonie misji. Kurs prowadzony jest w wymiarze 5 dni szkoleniowych.

Kurs doskonalenia umiejętności prowadzenia pojazdów – ma na celu przygotowanie osób funkcyjnych na etatach kierowców oraz kadry kierowniczej

---

¹ Kurs jest przeznaczony dla oficerów w stopniach kapitan / major, którzy nigdy wcześniej nie pełnili służby w charakterze obserwatora wojskowego i nie uczestniczyli w kursie obserwatorów wojskowych ONZ, lecz powinni posiadać doświadczenie z pobytu w misji pokojowej.

² Zawiera uwarunkowania prawne, regulujące całokształt powstawania i funkcjonowania misji pokojowych organizacji międzynarodowych, wiedzę z zakresu teorii utrzymywania pokoju w koncepcji Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz postanowienia międzynarodowego prawa konfliktów zbrojnych. Blok szkolenia „A” oparty jest w całości o szkolenie ogólne. Blok obejmuje 11 godzin.

³ Zawiera treści z zakresu szkolenia operacyjnego. Blok obejmuje 33 godzin.

⁴ Zawiera treści z zakresu: łączności, terenoznawstwa, szkolenia logistycznego, szkolenie techniczne, szkolenie fizyczne, szkolenia inżynieryjno-saperskiego. Blok obejmuje 12 godzin.

⁵ Zawiera treści z zakresu: technik operacyjnych. Kończy się ćwiczeniem końcowym nt. „Rutynowe działania obserwatorów wojskowych w rejonie misji w ramach operacji pokojowych”. Blok obejmuje 20 godzin.

i dowódczej kontyngentu do prowadzenia pojazdów mechanicznych w trudnych warunkach terenowych. Dodatkowo w ramach zajęć, realizowane są tematy z zakresu obowiązujących przepisów ruchu drogowego w danej misji.

Ćwiczenie **końcowe kontyngentu** – jest podsumowaniem procesu przygotowania kadry i żołnierzy realizowanego w kraju.

Przygotowanie zasadnicze obejmuje również uczestnictwo oficerów (kandydatów do operacji pokojowej) w zajęciach z poszczególnych przedmiotów kształcenia¹ w ramach przygotowania kolejnych zmian PKW. W etapie tym realizowane jest dodatkowe szkolenie² (tzw. szkolenie uzupełniające) w zależności od potrzeb Polskiego Kontyngentu Wojskowego dla żołnierzy specjalistów tzn. lekarzy, łącznościowców, saperów itp.. Lekarze wojskowi uczestniczą w kursie w Katedrze Medycyny Morskiej i Tropikalnej WAM w Gdyni, oficerowie wojsk łączności – specjaliści w zakresie obsługi radiostacji R-140 i PRC-138 w Węzle Łączności MON w Warszawie, szyfranci – w JW 3211 w Warszawie oraz oficerowie specjalności saperskiej w kursie w WSO we Wrocławiu. Czas szkolenia uzupełniającego wynosi 5-10 dni.

Ponadto dla kierowniczej kadry przygotowawanego kontyngentu organizuje się 1-2-dniowe spotkanie z przedstawicielami MON i SG WP.

Po zakończeniu szkolenia w zakresie przygotowania zasadniczego oficerowie poddawani są egzaminowi, z następujących zagadnień:³

- Obowiązki na zajmowanych stanowiskach;
- Specyfika pracy na międzynarodowych strukturach dowództw;
- Zakres stosowania słownictwa, używanych zwrotów i skrótów;
- Obowiązujące procedury operacyjne i logistyczne (odpowiednio do funkcji);
- Zasady sporządzania meldunków, wypełniania druków i formularzy;
- Zasady prowadzenia odpraw i informacji;
- Zasady przygotowania i opracowywania budżetu, a także jego praktycznej realizacji;

---

¹ Przedmioty kształcenia: szkolenie operacyjne, szkolenie ogniowe, armie obce i rozpoznanie, szkolenie inżynieryjno-saperskie, łączność, terenoznawstwo, wychowanie fizyczne, szkolenie ogólne ONZ, procedury logistyczne, sanitarne, psychologia, regulaminy SZ RP.

² Na podstawie pisma Szefa Zarządu Ogólnego Sztabu Generalnego WP nr 348 z 28 stycznia 1997 r

³ M. Kadej, (Praca dyplomowa); *Dobór kadr do służby w misjach organizacji międzynarodowych*; WAT; Warszawa 2001, s.14.

- Kooperacja elementów operacji z lokalnymi ich odpowiednikami – zagadnienia CIMIC;
- Bezpieczeństwo osobiste i zbiorowe;
- Udzielanie pierwszej pomocy medycznej;
- Zasady pomocy i ratownictwa w razie kolizji lub wypadku drogowego;
- Higiena osobista i aspekty żywieniowe;
- Przepisy korespondencji radiowej;
- Inne tym podobne zagadnienia dotyczące funkcjonowania kontyngentu i całej operacji.

SZKOLENIE DOSKONALĄCE W REJONACH WYKONYWANIA ZADAŃ MANDATOWYCH

Szkolenie doskonalące w rejonie wykonywania zadań mandatowych – jest ostatnim etapem przygotowania oficerów do zadań w ramach operacji pokojowej. Oficerowie dowództwa operacji i obserwatorzy wojskowi doskonalą swoje umiejętności we własnym zakresie, zgodnie z wytycznymi odpowiednich przełożonych.

Za realizację szkolenia doskonalącego w rejonie wykonywania zadań mandatowych jest odpowiedzialny dowódca kontyngentu.

Celem szkolenia w tym etapie przygotowania jest:

- Utrzymanie pełnej zdolności pododdziałów do wykonywania zadań mandatowych oraz ochronno-obronnych;
- Doskonalenie indywidualnych umiejętności żołnierzy do wykonywania obowiązków mandatowych na zajmowanym stanowisku służbowym;
- Zapoznanie z dyrektywami i procedurami operacyjnymi;
- Zapoznanie z warunkami bezpieczeństwa;
- Doskonalenie umiejętności posługiwania się uzbrojeniem i sprzętem technicznym;
- Zapoznanie z aktualnymi ustaleniami narodowymi dotyczącymi całokształtu działalności służbowej podczas prowadzenia operacji pokojowej.

W szkoleniu tym omawiana jest problematyka z zakresu¹:

- Zadań zawartych w rozkazach, zarządzeniach i wytycznych kierownictw MON i SG WP, a także dokumentacji ONZ;
- Wykorzystania bieżących analiz i ocen kwatery głównej dotyczących przebiegu konfliktu oraz wykonywania zadań mandatowych w rejonie operacji;
- Doskonalenia umiejętności żołnierzy w zakresie posiadanych przez nich specjalności wojskowych;
- Kształtowania takich cech żołnierskich, jak: zdecydowanie i odwaga, poczucie honoru i godności osobistej, odpowiedzialności za realizowane zadania, obiektywizm i wiarygodność żołnierzy sił pokojowych;
- Politycznych przesłanek udziału SZ RP w misjach i operacjach pokojowych.
- Istotnym przedsięwzięciem realizowanym w trakcie tego szkolenia jest ponadto:
- Sprawdzanie znajomości zadań mandatowych przez wszystkich wykonawców;
- Przekazywanie koniecznych informacji dotyczących zasad prowadzenia negocjacji z miejscową ludnością oraz przedstawicielami władz lokalnych w rejonie odpowiedzialności.

PRZYKŁAD REALIZACJI SZKOLENIA DOSKONALĄCEGO W REJONIE PROWADZENIA OPERACJI

Jako przykład praktycznej realizacji tego etapu przygotowania poniżej zamieszczono omówienie i wnioski z realizacji szkolenia doskonalącego, które przeprowadzono w ramach V zmiany polskiego batalionu w siłach SFOR.

Szkolenie realizowane w POLBn (ang. Polish Battalion - POLBn – Polski Batalion) jest ściśle powiązane oraz skoordynowane z działalnością operacyjną i szkoleniową realizowaną na szczeblu NPB (Nordic-Poland Brigade – NPB - Brygady Nordycko-Polskiej). Niemniej dowódca batalionu ma dużą swobodę, co do planowania i realizacji procesu szkolenia w zależności od sytuacji operacyjnej w rejonie odpowiedzialności jego batalionu.

Plan szkolenia i koordynacji NPB zawiera:

---

¹ D. Kryszk, *System przygotowania żołnierzy Wojska Polskiego do operacji pokojowych* (na tle rozwiązań przyjętych w NATO), Warszawa 2001, s. 87.

- Długoterminowy plan szkolenia, który zawiera tygodniowe plany szkolenia na następne 6 miesięcy;

- Harmonogram szkolenia, który pokrywa trzy miesięczny okres szkolenia zawierający codzienny plan szkolenia realizowany przez NPB;

- Plan przeglądów i odpowiedzialności, który zawiera nazwy, kody i zakres tematyczny różnych ćwiczeń brygadowych i batalionowych;

- Opis ćwiczeń NPB, który zawiera cel, zawartość, ogólny zarys oraz czas trwania ćwiczeń.

Ćwiczenia w Planie Szkolenia dzielą się na trzy kategorie:

- Trening i ćwiczenia Brygady;

- Batalionowe / kompanijne ćwiczenia

- Inne ćwiczenia, np.: ćwiczenia wewnątrz dywizyjne lub wspólne ćwiczenia z pododdziałami spoza Dywizji Płn (Dywizja Międzynarodowa „Północ” – ang. Multinational Division „North” - MND(N)).

Celem tych ćwiczeń jest zwiększanie możliwości NPB w zakresie realizacji wszystkich zamierzeń operacyjnych wynikających z OORDER nr 08 i 09¹ (ang. Operational Order – OPOD – Rozkaz Operacyjny). Różne tematy mogą być trenowane poprzez brygadowe i batalionowe ćwiczenia, w zależności od pożądanych efektów końcowych oraz od pożądanego poziomu współdziałania ćwiczących

---

¹ OORDER Nr 09 wszedł w życie w dniu 16 czerwca 1998 r. i obowiązuje do chwili obecnej.

Zgodnie z tym dokumentem POLBn realizuje następujące CONPLANY (ang. Contingency Plans – plany alternatywne):

„NORDIC FORNAX” - Plan działania w sytuacjach porwań żołnierzy SFOR.

„NORDIC VIKING” - Procedury postępowania z zatrzymanymi, podejrzanymi o dokonanie zbrodni wojennych na terenie byłej Jugosławii. NORDIC VIKING został w marcu zastąpiony CONPLANEM NORDIC TORCH. Część zadaniowa dla POLBn nie uległa zmianie.

„NORDIC BLACK HORSE” - Plan działania podczas ewakuacji obserwatorów z ramienia organizacji międzynarodowych.

„NORDIC SYMPHONY” - Plan działania w razie zaostrzenia sytuacji związanej z akcją przesiedleńczą.

„NORDIC LEO” - Plan działania podczas wzmocnienia i ewakuacji miejsc zagrożonych w rejonie odpowiedzialności POLBn.

„NORDIC MEDUZA” - Plan ewakuacji przedstawicieli organizacji międzynarodowych i IPTF (ang. International Police Task Force – Wielonarodowe Siły Policji) działających w naszej AOR (ang. Area of Responsibility) do POLBn.

„NORDIC TAURUS” - Plan operacyjny do wydzielenia kompanii odwodowej (ang. Rapid Reaction Force - RRF) dowódcy SFOR.

„NORDIC PISCES” - Plan użycia rezerw strategicznych SFOR. CONPLAN ten wprowadzono w miesiącu marcu 1999 r.

pododdziałów. Większość zadań operacyjnych może być egzekwowane w czasie ćwiczeń, np.: wspólnych patroli z sąsiadującymi batalionami.

Brygadowe treningi i ćwiczenia:

Brygadowe ćwiczenia są opracowywane i prowadzone przez dowództwo NPB. Ćwiczenia te są planowane i wykonywane jako wielofazowe, których celem jest zwiększenie możliwości NPB do prowadzenia operacji jako zwarta brygada, łącznie z podległymi pododdziałami wsparcia i zabezpieczenia oraz elementami wspierającymi brygadę. Treści Ćwiczeń NPB są ściśle powiązane z OORDEREM nr 08 i 09. Trening wielofazowy z sąsiadującymi pododdziałami jest skoordynowany przez sztab NPB. Każde Ćwiczenie jest planowane i egzekwowane po analizie bieżącej sytuacji operacyjnej w terenie przyszłego ćwiczenia, nadchodzących zadań i przewidywanych sytuacji, rotacji i priorytetów dowódców. Zgodnie z Planem Ćwiczeń NPB odprawy koordynujące mają miejsce przed planowanymi ćwiczeniami. Pożądanym efektem końcowym tych ćwiczeń jest zwiększanie zgrania batalionów i samodzielnych pododdziałów w celu zwiększenia możliwości NPB do realizacji wszelkich zadań wynikających z OORDER nr 08 i 09 oraz przeprowadzania zadań jako część Dywizji Płn.

Batalionowe treningi i ćwiczenia:

Głównym celem Ćwiczeń batalionowych jest zgrywanie i trenowanie pododdziałów w celu uzyskania wysokiego poziomu wyszkolenia żołnierzy i sztabów zgodnie z OORDEREM nr 08 i 09, bieżącymi zadaniami oraz narodowymi dyrektywami. Bataliony powinny wspierać się wzajemnie w celu zwiększania efektów szkoleniowych. Ćwiczenia te składają się z tematów, które przydatne są do sprawniej realizacji zadań na terenie misji, przyszłych operacji, wsparcia innych pododdziałów. Treningi strzeleckie, wspólne patrole, posterunki obserwacyjne oraz tymczasowe punkty kontrolne są typowymi tematami ćwiczeń batalionów wśród szerokiego programu szkolenia każdego z batalionu NPB. Typowy narodowy trening koncentruje się zwykle tuż po rotacji poszczególnych batalionów w celu jak najszybszego przystosowania nowoprzybyłych żołnierzy do sprawnego wykonywania zadań w rejonie misji.

Efektym końcowym szkolenia w batalionie jest minimalizacja słabych punktów do wykonywania wszystkich zadań przez bataliony w czasie rotacji, jak najszybsze zintegrowanie nowoprzybyłych żołnierzy z będącymi już na misji w celu sprawnego wykonywania wszelkich zadań batalionu w ramach NPB oraz zwiększanie możliwości poszczególnych batalionów do uczestnictwa w operacjach organizowanych przez Dywizję Płn.

Planowanie i koordynowanie szkolenia

Podstawą planowania szkolenia są narodowe i SFOR-owskie (ang. Stabilisation Force – SFOR – Siły Stabilizacyjne na terenie Bośni i Hercegowiny) dyrektywy i zarządzenia np.:

- **Długoterminowy Plan Szkolenia**, który jest wytyczną dla całego procesu szkolenia NPB. Ten plan pokrywa okres 6-ciu miesięcy i jest uaktualniany w sztabie NPB, co drugi miesiąc. Co-miesięczne odprawy koordynacyjne G-3/S-3 są organizowane w celu przedstawienia możliwości zrealizowania, wprowadzenia zmian i skoordynowania ćwiczeń pomiędzy pododdziałami NPB.

- **Harmonogram szkolenia** pokrywa 3-miesięczny okres szkolenia i jest uaktualniany, co miesiąc. W czasie comiesięcznych odpraw koordynujących sekcji szkolenia z wszystkich pododdziałów NPB codzienny plan szkolenia jest dyskutowany oraz zatwierdzany. Punktem kontaktowym dla oficerów szkoleniowych z wszystkich pododdziałów NPB jest oficer treningowy z sekcji G-3 PLAN. Gdy plan szkolenia na następny miesiąc jest zatwierdzony i opublikowany wszelkie zmiany mogą być wprowadzane tylko po zatwierdzeniu ich przez oficera treningowego NPB.

Szczegóły dotyczące szkolenia powinny być dyskutowane bezpośrednio pomiędzy batalionami / samodzielnymi pododdziałami a sekcjami NPB odpowiedzialnymi za dany rodzaj szkolenia.

Sztab NPB powinien brać pod uwagę propozycje wpływające z podległych pododdziałów jak sprawnie połączyć treningi w jedno obszerne wspólne ćwiczenie. Dowódca NPB może odwołać każde ćwiczenie z powodu zmiany sytuacji operacyjnej w strefie odpowiedzialności NPB.

4.5. PRZYGOTOWANIE KADR DO REALIZACJI ZADAŃ W RAMACH OPERACJI WIELONARODOWYCH

Szczególne znaczenie w chwili obecnej posiada przygotowanie wydzielonych komponentów i elementów wojsk lądowych do udziału w operacji stabilizacyjnej w Republice Iraku. **PKW Irak** funkcjonuje na podstawie postanowieniu Prezydenta RP w sprawie użycia Polskiego Kontyngentu Wojskowego w składzie Międzynarodowych Sił Stabilizacyjnych Iraku.

PKW Irak – skład:

- dowództwo i sztab MND
- batalion dowodzenia MND
- dowództwo i sztab BZ
- batalion dowodzenia BZ
- dwa bataliony zmechanizowane
- sam grupa powietrzno – szturmowa
- kompania specjalna
- kompania saperów
- kompania wsparcia CIMIC
- ŻW
- NSE
- batalion logistyczny
- grupa zabezpieczenia medycznego

Razem w PKW pełniło służbę kolejno do 2500 żołnierzy – od IV zmiany ok. 1600 żołnierzy.

Podstawą formowania każdego komponentu do wszystkich misji i operacji, w których partycypują Wojska Lądowe, są jednorodne pododdziały wydzielone ze składu wyznaczonej DZ. Odstępstwo od tej zasady dozwolone jest tylko za zgodą Dowódcy Wojsk Lądowych. W oparciu o kompetencyjny zakres obowiązków poszczególne osoby funkcyjne Dowództwa Wojsk Lądowych posiadają kompetencje w zakresie koordynacji i sprawowania nadzoru nad obszarami przygotowania kontyngentu do udziału w operacji wielonarodowej.

Szef sztabu wojsk lądowych poprzez zastępców i szefów G:

- Koordynuje realizację zadań związanych z przygotowaniem komponentów wojsk lądowych;

- Sprawuje nadzór nad:

- naborem i kwalifikacjami żołnierzy do udziału w misjach;
- opracowaniem i wydanie dokumentów rozkazodawczych;
- całokształtem działalności OSnpSP;
- merytorycznym wyszkoleniem i operacyjnym przygotowaniem dowództw, sztabów PJW/PKW i sztabów wielonarodowych;
- szkoleniem dowództw jednostek odpowiedzialnych za sformowanie kontyngentu (kolejnej zmiany).

Szef logistyki wojsk lądowych poprzez szefów służb:

- Koordynuje i nadzoruje przygotowanie elementów logistycznych kolejnych zmian PKW;

- Współuczestniczy w opracowaniu planu przemieszczenia stanów osobowych, sprzętu i wyposażenia;

- Opracowuje siły i środki do kolejnych zmian PKW.

Szef szkolenia wojsk lądowych poprzez szefów rodzajów wojsk:

- Uczestniczy w ocenie możliwości udziału jednostek wojsk lądowych w operacjach wojskowych poza granicami państwa

- Sprawuje nadzór nad:

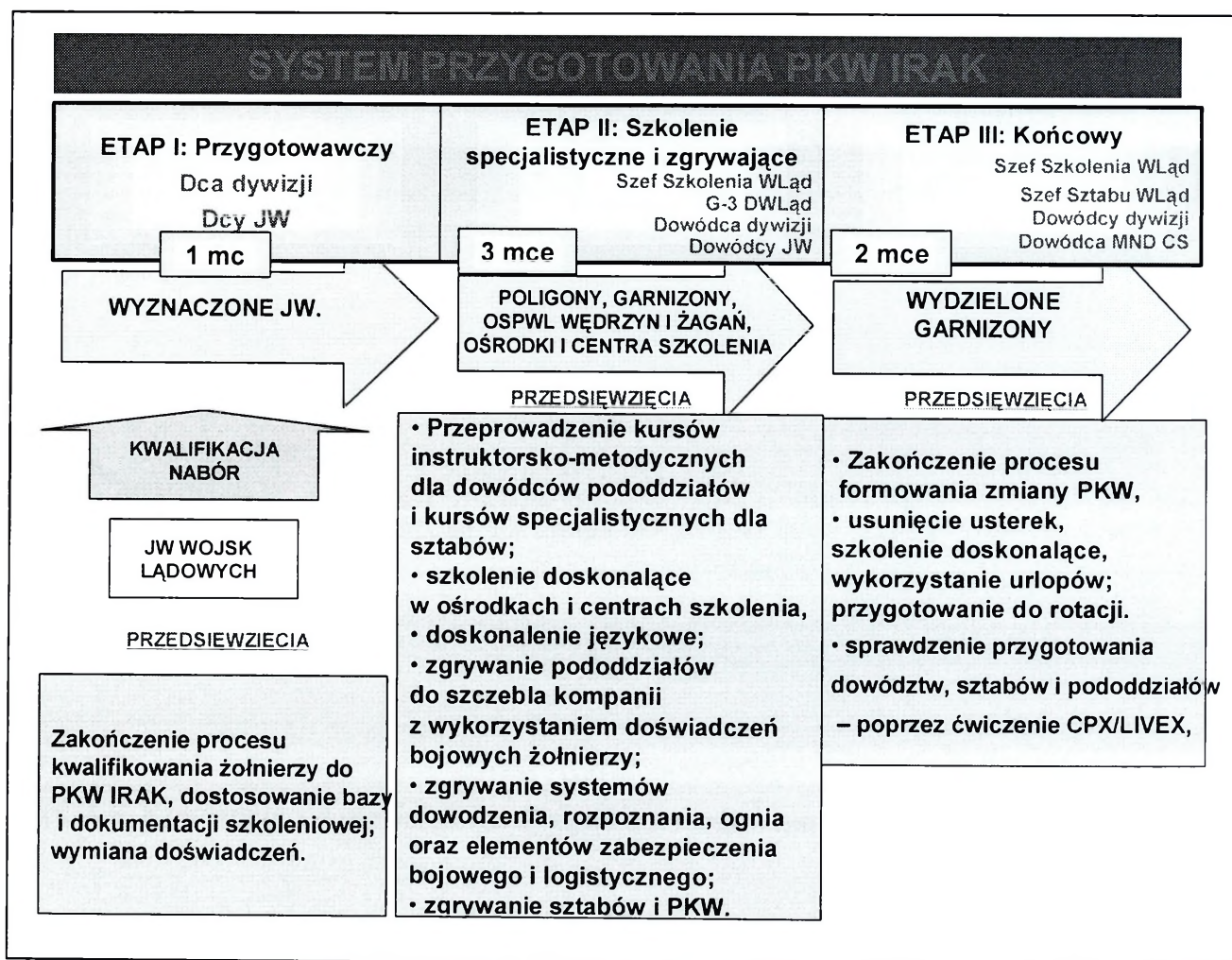
- szkoleniem specjalisty, zgrywaniem pododdziałów i kolejnych zmian PJW/PKW w wytypowanych JW., ośrodkach i centrach szkolenia w oparciu o obowiązujące w wojskach lądowych programy szkolenia;
- wyposażeniem kontyngentów (w tym żołnierzy) w uzbrojenie i sprzęt wojskowy;

- Koordynuje szkolenie w zakresie przygotowania do udziału w operacjach wojskowych poza granicami państwa pomiędzy jednostkami wydzielającymi PJW/PKW, a ośrodkami i centrami szkolenia.

Jednym z zasadniczych obszarów przygotowania kontyngentu jest przygotowanie kadr do sprawnego dowodzenia w strukturze wielonarodowej. Zadania przygotowania

kadr realizowane są poprzez przedsięwzięcia szkoleniowe, za które odpowiedzialność w zależności od etapów ponoszą:

- Wyznaczony dowódca dywizji;
- Dowódcy JW.;
- Szef Szkolenia WLąd;
- Szef G-3 WLąd;
- Szefa Sztabu WLąd;
- Dowódca MND CS.

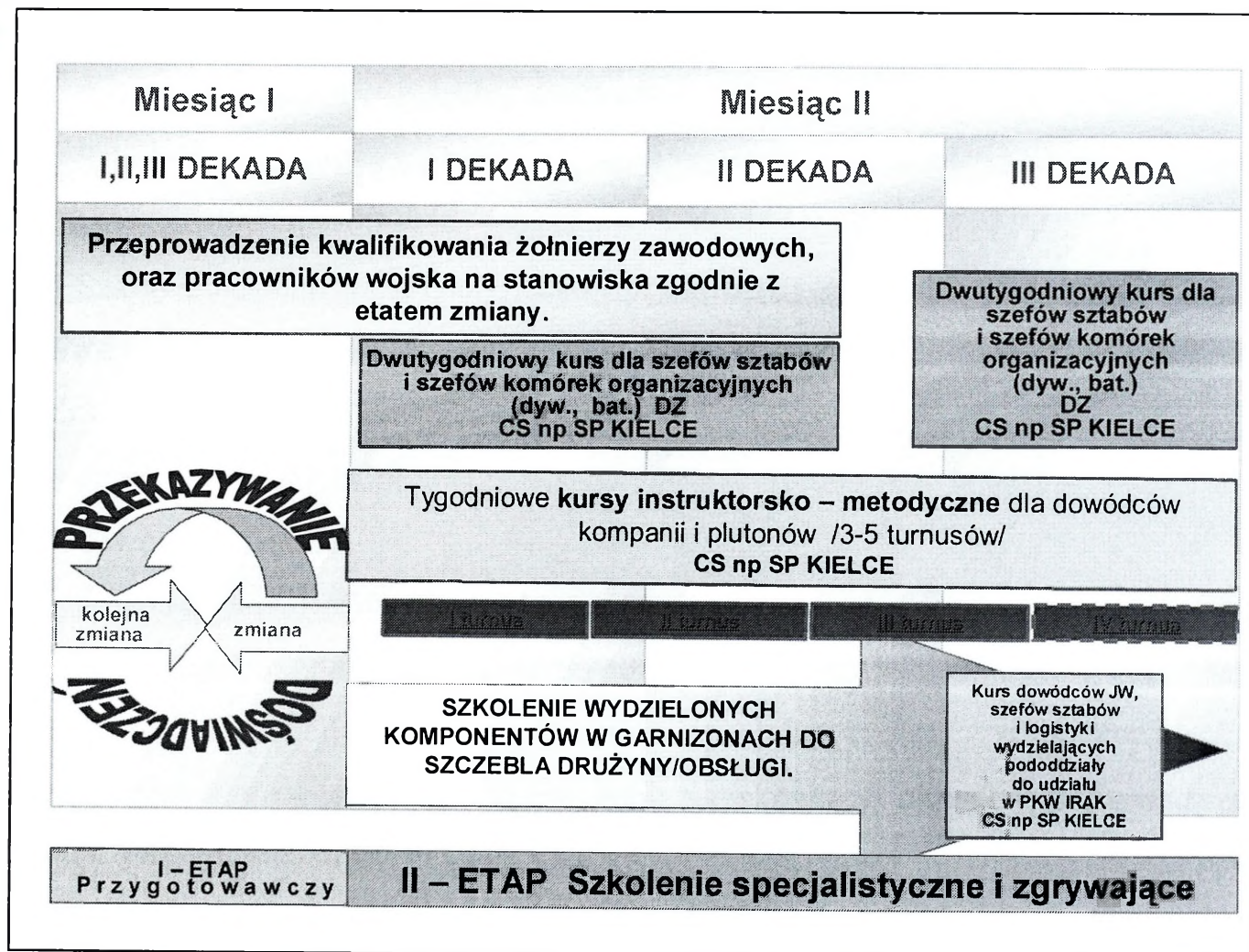
Źródło: opracowanie własne

Rys. 4.4. Struktura procesu przygotowania kontyngentu do PKW IRAK

Proces przygotowania kontyngentu a w tym przygotowania kadr realizowany jest w trzech zasadniczych etapach (rys 4.4):

- Etap I Przygotowawczy;
- Etap II Szkolenia specjalistycznego i zgrzywającego;
- Etap III Końcowy.

W etapie przygotowawczym w obszarze przygotowania i szkolenia kadr realizuje się proces kwalifikowania do objęcia stanowisk w składzie kontyngentu. Poprzez szereg konferencji i szkoleń prowadzi się wymianę doświadczeń poprzedników wyznaczonych oficerów i podoficerów dla kolejnej zmiany (rys 4.5).

Źródło: opracowanie własne

Rys. 4.5. Koncepcja szkolenia sił kontyngentu narodowego w aspekcie szkolenia kadr cz. I

Wyznaczona obsada etatowa w Etapie II szkolenia specjalistycznego i zgrzywającego uczestniczy w przedsięwzięciach szkoleniowych obejmujących:

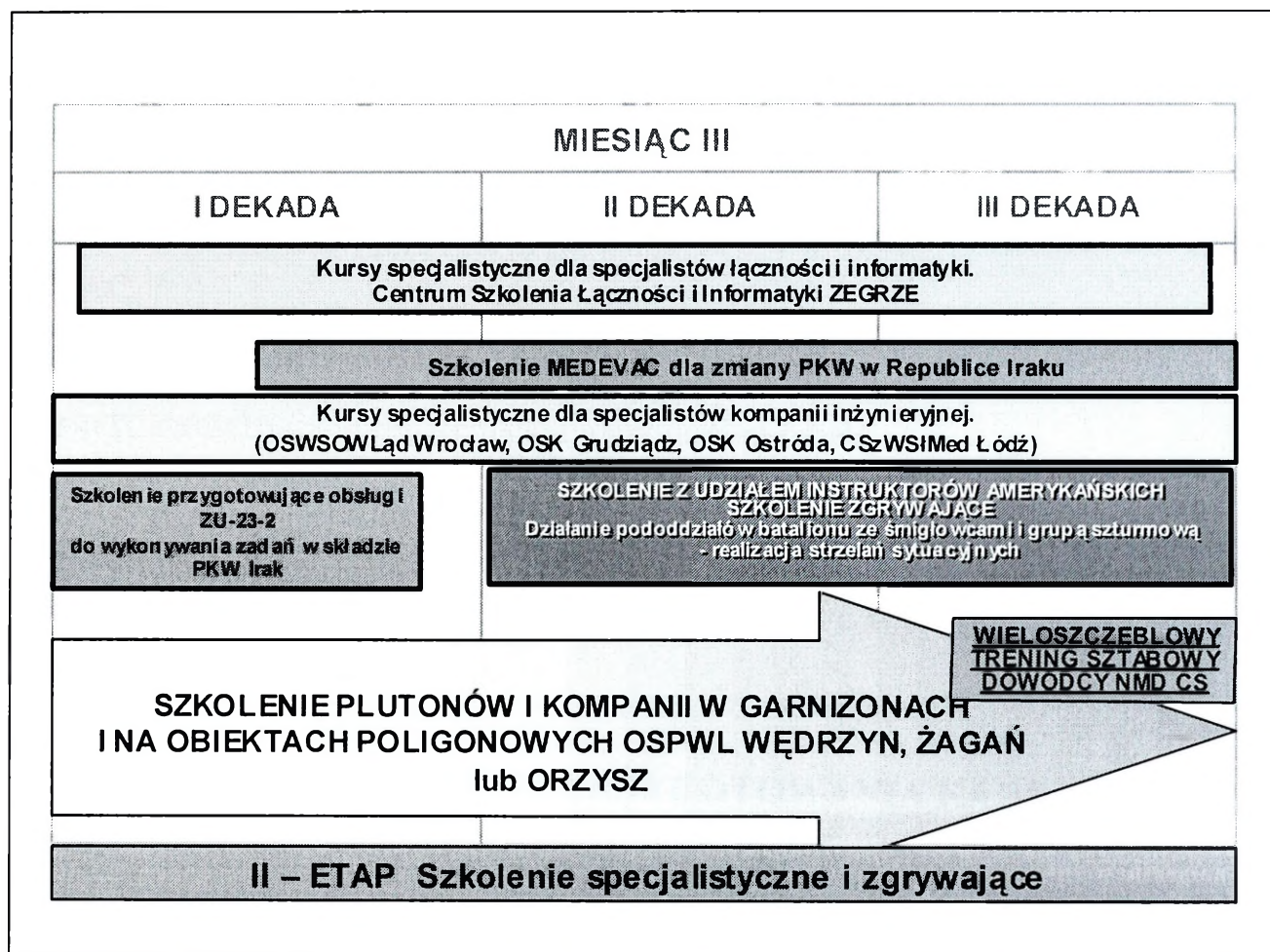
- Kursy specjalistyczne dla szefów sztabów i szefów komórek organizacyjnych szczebla batalionu/dywizjonu;
- Kursy instruktorsko – metodyczne dla dowódców kompanii i plutonów;
- Kurs specjalistyczny dla kadry wydzielającej pododdziały do udziału w PKW IRAK;
- Kursy specjalistyczne dla oficerów i podoficerów łączności i informatyki (rys 4.6);
- Kurs specjalistyczny z zakresu MEDEVAC;

- Kurs specjalistyczny dla oficerów i podoficerów specjalności inżynierskiej;
- Szkolenie obsługi ZU-23-2;
- Szkolenie uzupełniające z instruktorami amerykańskimi;
- Szkolenie zgrywające w składzie pododdziału z zakresu współdziałania z grupą szturmową i śmigłowcami;
- Szkolenie kierowniczej kadry MND CS;
- Szkolenie dowódców kompanii i plutonów z międzynarodowego prawa konfliktów zbrojnych;
- Szkolenie całego stanu osobowego z podstawowych informacji o Iraku.

Proces przygotowania kadr do udziału w PKW Irak realizowany jest na czterech zasadniczych szczeblach dowodzenia:

- dowództwa MND CS;
- dowództwa BGB;
- dowództwa bGB/równorzędnych;
- dowódców kompanii/plutonów/równorzędnych.

Oprócz realizacji form szkolenia specjalistycznego przygotowujących indywidualnie kadry realizowane są ćwiczenia wojskowe. W okresie tym prowadzi się treningi sztabowe-wieloszczeblowe, jednoszczeblowe przez poszczególne szczeble dowodzenia oraz ćwiczenia dowódczo-sztabowe i ćwiczenia z wojskami.

Źródło: opracowanie własne

Rys. 4.6. Koncepcja szkolenia sił kontyngentu narodowego w aspekcie szkolenia kadr cz. II

Podczas procesu przygotowania kadr dowództw w zakresie treści szkolenia priorytetowo ujmuje się:

- Zgrywanie systemów dowodzenia, rozpoznania i ognia;
- Szkolenie z zakresu znajomości rodzajów i sposobów użycia min pułapek;
- Znajomość Iraku (religie, obyczaje, skład etniczny, klimat) oraz wynikające z nich zakazy i nakazy;
- Potencjalne zagrożenia-bojowymi środkami trującymi, atakami terrorystycznymi (dywersyjno - sabotażowymi);
- Znajomości sytuacji w polskiej strefie (infrastruktura, zadania, zagrożenia);
- Zabezpieczenie pomocy humanitarnej;
- Znajomość aktów międzynarodowych (szczególnie zasady otwarcia ognia obowiązujących podczas działań wojennych);
- Zapoznanie z podstawowymi zwrotami języka arabskiego;
- Znajomość obowiązków na zajmowanym stanowisku;
- Współdziałanie z organizacjami udzielającymi pomocy humanitarnej;

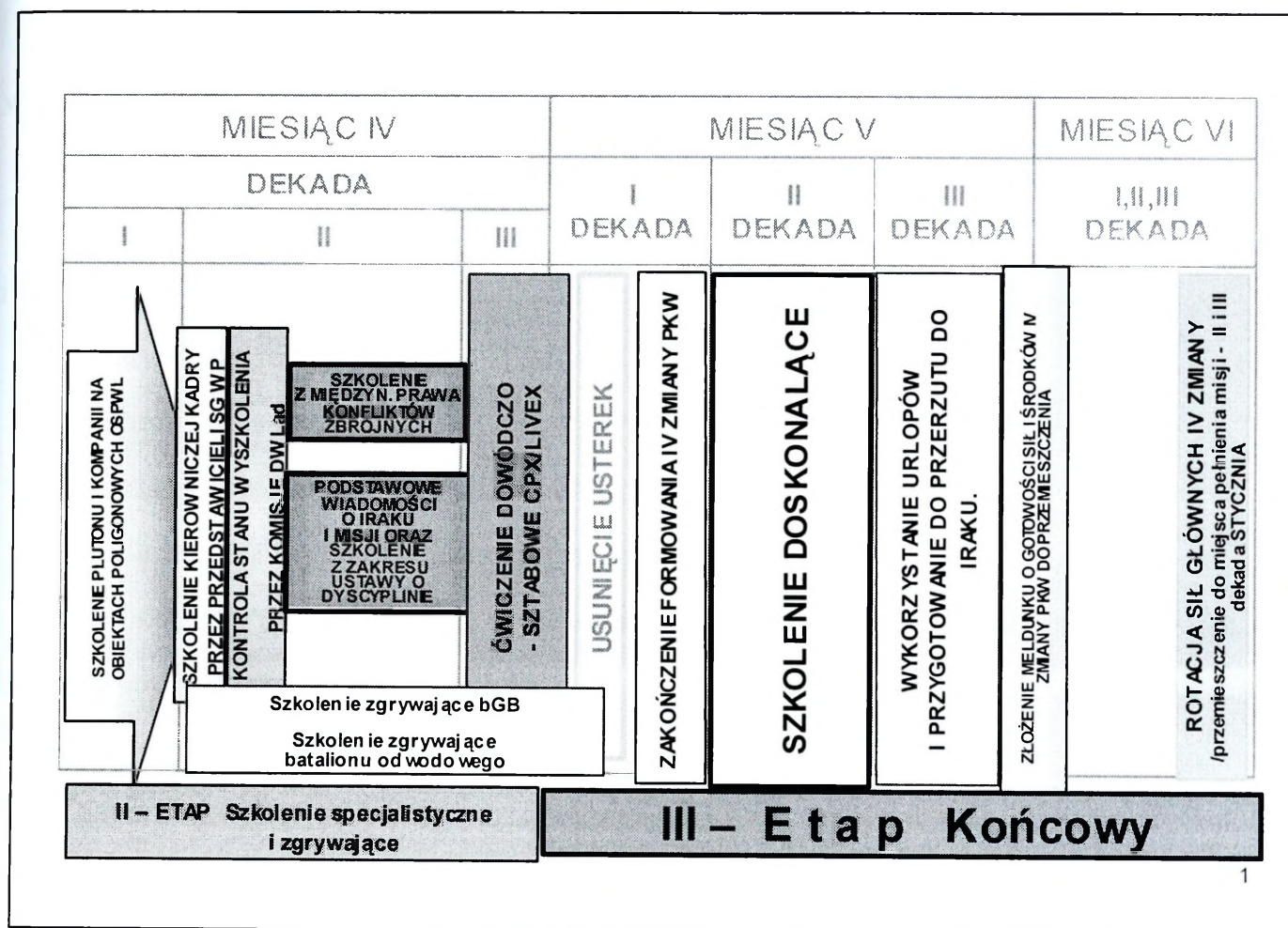
- Przeciwdziałanie stresom;
- Zasady działania i wykorzystania oficerów CIMIC;
- Zadania wsparcia ochrony i konwojów;
- Zasady udzielania pierwszej pomocy i ewakuacji rannych w ramach MEDAVAC.
- Ochronę i obronę obozowisk;
- Zasady zwalczania i niszczenia samochodów pułapek;
- Zasady wsparcia działań Irakijskiej Gwardii Narodowej i policji.
- Działalność zmierzającą do odbudowy infrastruktury w polskiej strefie odpowiedzialności.

ĆWICZENIA W PROCESIE PRZYGOTOWANIA KADR PKW IRAK

Dowódcy wszystkich szczebli dowodzenia od dowódcy bGB realizują proces przygotowania kadr swojego i niższych szczebli dowodzenia, szczególnie kadr dowództw. Zasadniczą formą przygotowania dowództw są także w tym wypadku ćwiczenia wojskowe. Przygotowanie zespołowe kadr realizowane poprzez ćwiczenia jest najbardziej efektywną formą szkolenia kadry dowództw. Przygotowanie dowództw realizowane jest w następującym układzie:

- ćwiczeń przygotowawczych;
- treningów sztabowych;
- ćwiczeń dowódco-sztabowych;
- ćwiczeń z wojskami.

Przyjęta koncepcja szkolenia PKW IRAK zakłada zakończenie cyklu przygotowania z chwilą odbycia ćwiczenia dowódco-sztabowego z wojskami, będącego formą sprawdzenia stanu przygotowania stanu osobowego kontyngentu do udziału w operacji (rys 4.7).

Źródło: opracowanie własne

Rys. 4.7. Koncepcja szkolenia sił kontyngentu narodowego w aspekcie szkolenia kadr cz. III

W etapie szkolenia specjalistycznego i zgrzywającego realizowane są przede wszystkim Treningi Sztabowe, których liczba uzależniona jest od przyjętej koncepcji szkolenia PKW. W czasie ćwiczeń realizuje się zasadnicze treści zadań PKW w Iraku¹:

- Nadzorowanie procesu przywracania bezpieczeństwa i porządku publicznego;
- Pomoc tworzącym się organom władzy państwowej i lokalnej;
- Ochrona instytucji rządowych;
- Wsparcie i odbudowa infrastruktury cywilnej;
- Wsparcie procesu transformacji sił zbrojnych Iraku;
- Zapewnienie swobody poruszania się głównymi szlakami komunikacyjnymi w administrowanym sektorze;
- Zapobiegania działaniom rebelianckim i terrorystycznym;
- Przeciwdziałanie konfliktom etnicznym i religijnym;

¹ OPORD: 04-01 (OPERATION IRAQI FREEDOM), HQ, CJTF-7, CAMP VICTORY, IRAQ, 02JAN04

- Wsparcie organizacji międzynarodowych, rządowych i pozarządowych w zakresie pomocy humanitarnej;

- Przygotowanie pododdziałów irackiej gwardii narodowej.

Powyższe zadania realizowane są poprzez następujące treści ćwiczeń i treningów:

- Patrowanie obszaru odpowiedzialności w dzień i w nocy z udziałem miejscowej policji;

- Działanie w stałych i ruchomych punktach kontrolnych;

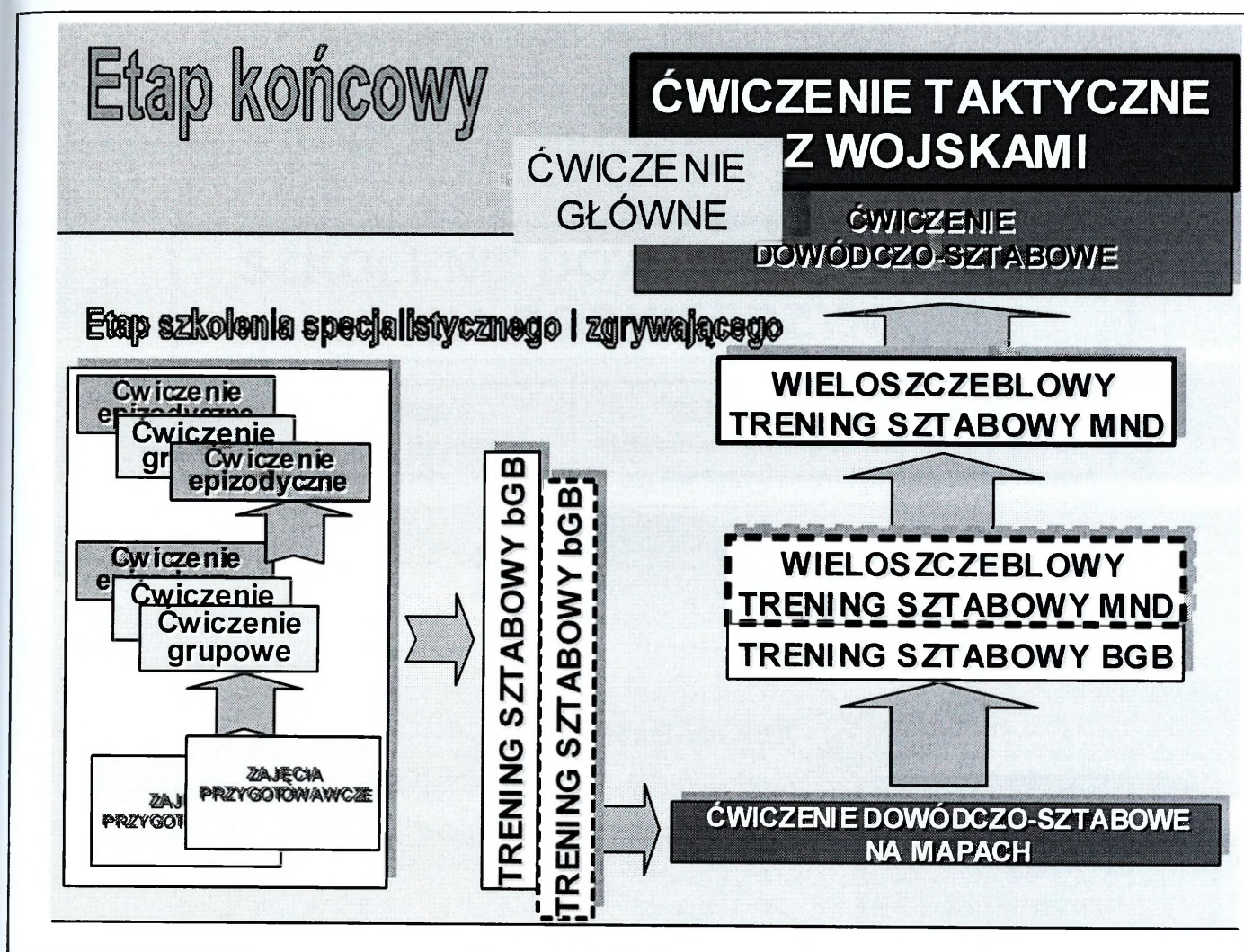
- Ochronę ważnych obiektów infrastruktury oraz osób;

- Konwojowanie wojsk, transportów organizacji międzynarodowych, humanitarnych oraz pozarządowych;

- Działanie jako odwód szybkiego reagowania na śmigłowcach i pojazdach.

Zasadniczo przyjmuje się następujący cykl ćwiczeń (rys 4.8). Kolejność ćwiczeń pozwala na skuteczne przygotowanie kadr dowództw wszystkich szczebli dowodzenia oraz dowódców szczebla kompania, pluton, drużyna/sekcja. Ważnym elementem procesu przygotowania kadr PKW w Iraku jest szkolenie w COZ.

Struktura szkolenia PKW w COZ odbiega w zasadniczy sposób od standardowej koncepcji szkolenia pododdziałów zmechanizowanych w COZ i jest realizowana w cyklu 21 dni szkoleniowych (a nie 10 dni jak w przypadku pododdziałów zmechanizowanych realizujących program szkolenia), z czego 14 dni trwa szkolenie bojowe na PN, 7 dni szkoleniowych trwa szkolenie zgrywające we współdziałaniu ze śmigłowcami i grupą szturmową (rys 4.9).

Źródło: opracowanie własne

Rys. 4.8. Koncepcja cyklu ćwiczeń sił kontyngentu narodowego w aspekcie szkolenia kadr dowództw

Zasadniczymi treściami szkolenia w poszczególnych okresach jest:

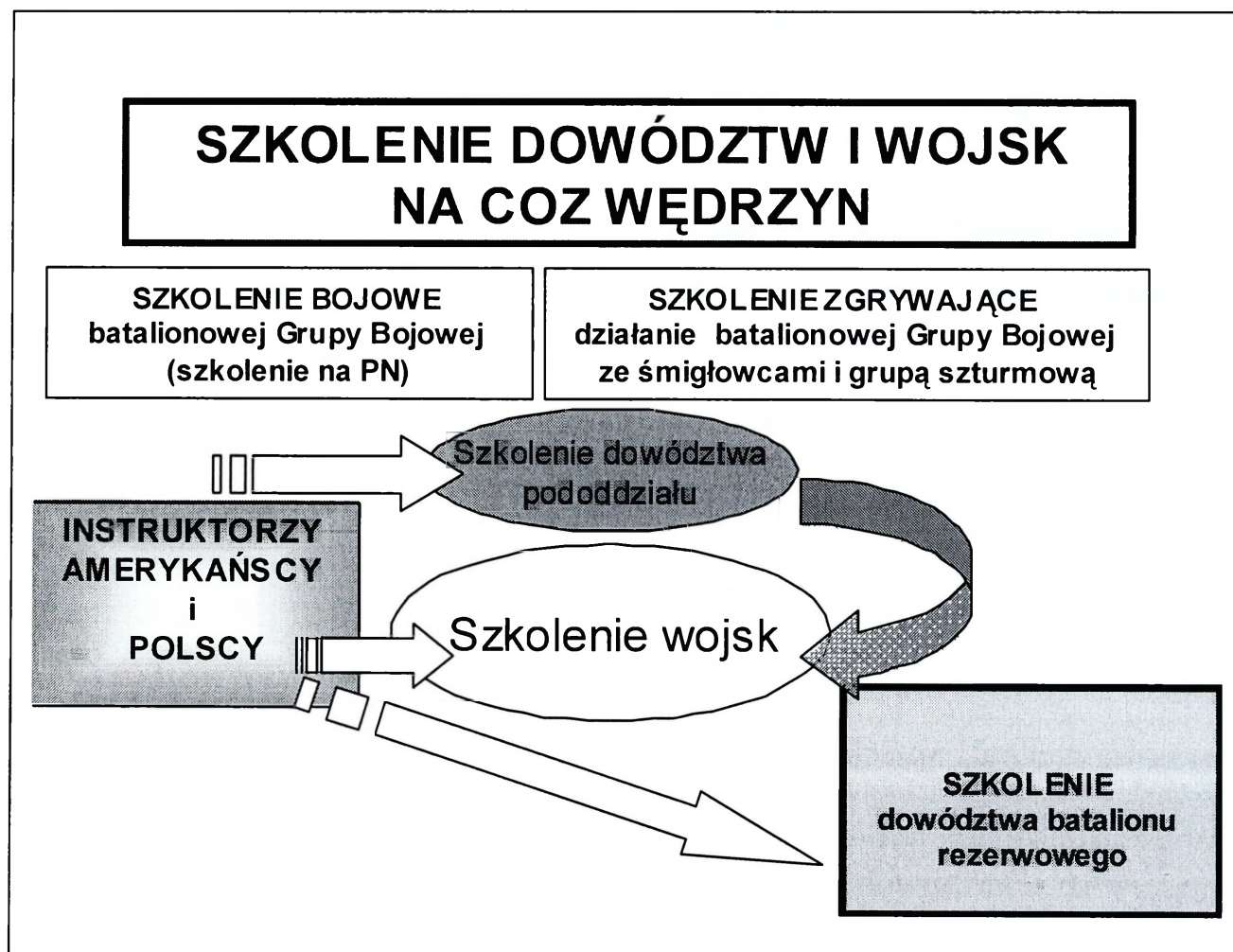
- w okresie szkolenia bojowego:

- Walka z tłumem;
- Konwojowanie;
- Działanie na punkcie kontrolnym;
- Przeszukiwanie;

- w okresie szkolenia zgrzywającego:

- Dowodzenie pododdziałem w zakresie planowania o organizacji oraz prowadzenia konwojowania i patrolowania;
- Zgrywanie działania patroli i konwojów z działaniem grupy szturmowej, śmigłowców i MEDAVAC oraz dowodzenia w tym zakresie;

- Dowodzenia bGB w trakcie sytuacji dynamicznych w tym odparcia ataków na konwój, patrol, posterunek kontrolny.

Źródło: opracowanie własne

Rys. 4.9. Koncepcja szkolenia sił kontyngentu narodowego w COZ WĘDRZYN

W Procesie przygotowania kadr i całości PKW IRAK wykorzystuje się doświadczenia instruktorów amerykańskich (biorących udział zarówno w szkoleniu wojsk jak i w procesie szkolenia dowództw) i polskich z CSnpSP, dowództw dywizji, brygady, batalionów i kompanii po ich powrocie do kraju oraz aktualnie uczestniczącej zmiany PKW, realizującej zadania w okresie bezpośrednio poprzedzającym kolejną zmianę. Istota wykorzystania doświadczeń uczestników operacji stabilizacyjnej (szkoleniowej) opiera się na koncepcji wymiany pragmatycznych spostrzeżeń i uwag oraz praktycznych zasad wykorzystania sił i środków, w tym nowych sposobów walki i zagrożeń powstałych w ostatnim poprzedzającym wyjazd okresie.

PRZYKŁAD ĆWICZENIA SPRAWDZAJĄCEGO KOLEJNĄ ZMIANĘ PKW IRAK

Ćwiczenie sprawdzające kolejną zmianę PKW IRAK jest ćwiczeniem dowódczo-sztabowym realizowanym w układzie ćwiczenia dowódczo-sztabowego szkieletowego z elementami ćwiczenia z wojskami.

Za cel główny ćwiczenia przyjęto: **sprawdzenie gotowości dowództwa dywizji i brygady oraz batalionowych grup taktycznych do udziału w misji stabilizacyjnej w republice IRAKU.**

Cele szczegółowe ćwiczenia sprawdzającego ustalono na:

- Zaktualizowanie wiedzy uczestników misji w zakresie aktualnej sytuacji w Iraku;
- Zapoznanie z funkcjonującymi strukturami dowodzenia i obowiązującymi w dywizji stałymi procedurami operacyjnymi (SOP);
- Zgranie komórek organizacyjnych sztabów w zakresie funkcjonowania na stanowiskach dowodzenia dywizji, brygady i batalionów;
- Doskonalenie i sprawdzenie rytmu pracy stanowisk dowodzenia na wszystkich szczeblach;
- Sprawdzenie stopienia przygotowania dowództw pododdziałów do wykonywania zadań w rejonie misji.

Do sprawnego przeprowadzenia ćwiczenia przyjęto następującą specyfikację:

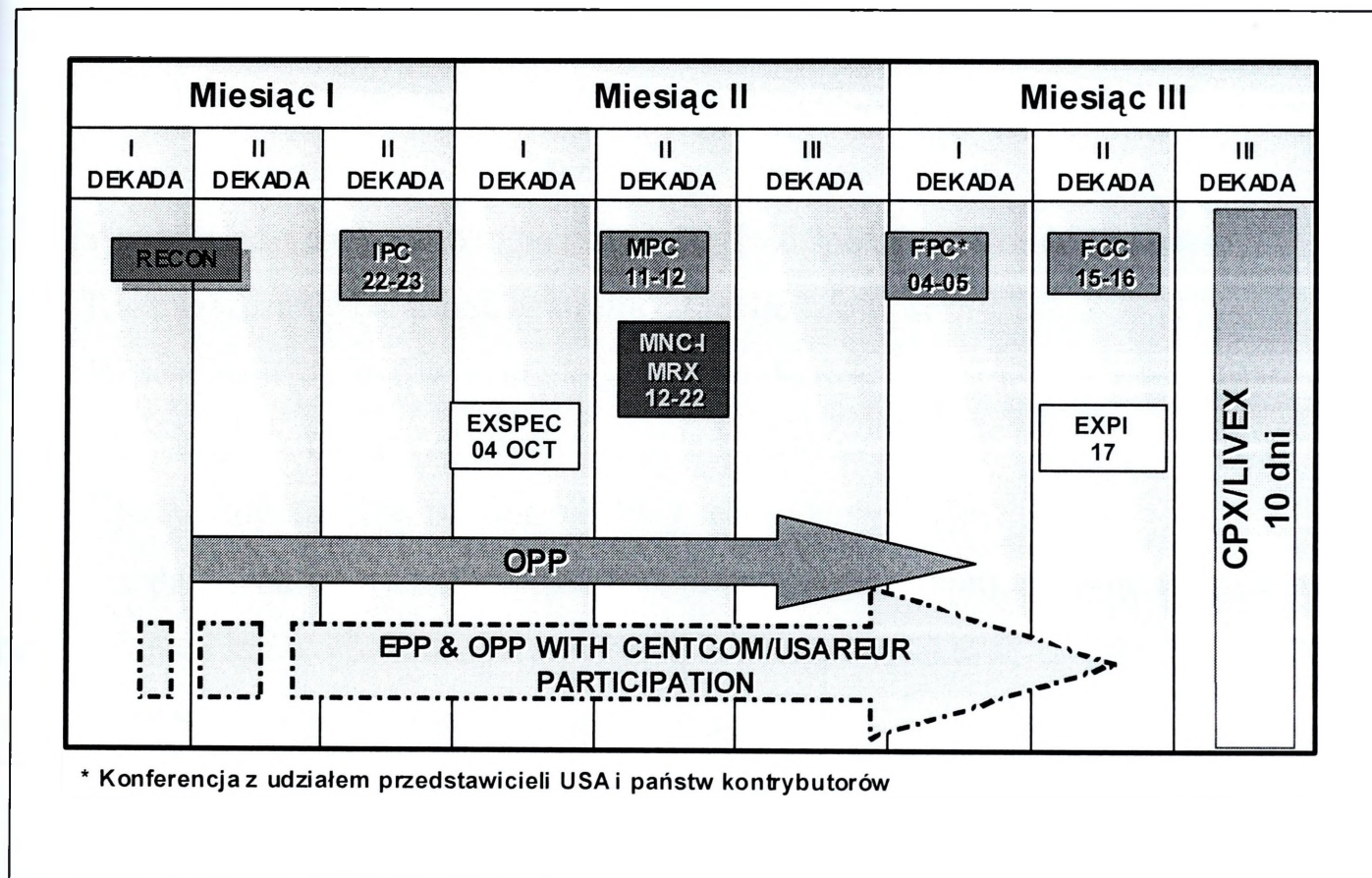
1. Kryptonim ćwiczenia – „GREY HEAVEN 04”;
2. Rodzaj ćwiczenia – wieloszczeblowe ćwiczenie dowódczo-sztabowe z wydzielonymi wojskami;
3. Miejsce – ŻAGANŃ, ŚWIĘTOSZÓW, WĘDRZYN;
4. Oficer planujący ćwiczenie – DOWÓDCA WLĄD;
5. Oficer prowadzący ćwiczenie – DOWÓDCA 2KZ;
6. Kierownik ćwiczenia – DOWÓDCA 2KZ;
7. Zastępca kierownika ćwiczenia – ZASTĘPCA SZEFA SZKOLENIA WLĄD;
8. Rozjemca przy dowódcy dywizji – ZASTĘPCA DOWÓDCY WLĄD;
9. Termin przeprowadzenia: listopad – grudzień 2004;
10. Uczestnicy ćwiczenia:

- Pierwszoplanowi uczestnicy – SD MND CS, SD 1BCT, SD 1 i 2 BG
- Drugoplanowi uczestnicy – 2BCT (UA), 3 BG (BU), 7 BG (SAL), LOG BN, ENGCOY, MEDCOY;
- Ćwiczące wojska – 1, 2 BG (PL), pododdziały dowodzenia i łączności;

11. Sztab kierownictwa ćwiczenia – 2KZ, DWŁĄD, US CENTCOM,

12. Sztab wyższego przełożonego – USAREUR.

Proces przygotowania ćwiczenia sprawdzającego trwa trzy miesiące (rys 4.10).

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Specyfikacja ćwiczenia „Grey Heaven 04”, DWŁąd, Warszawa 2004.

Rys. 4.10. Koncepcja przygotowania ćwiczenia sprawdzającego kolejną zmianę PKW IRAK

Zarówno w ćwiczeniu pk. „Grey Haeven 04” jak i wcześniejszych ćwiczeniach pk. „Hot Vistula 03”, „Desert Lake 04” treścią ćwiczeń było:

1. Na szczeblu MND CS:

- Rytm pracy na SD MND CS;
- Funkcjonowanie systemu meldunkowego;
- Stałe Procedury Operacyjne w obszarze:
  - Procesu planowania OPP;

- Współdziałania z lotnictwem i zasad jego użycia;
  - Ewakuacji i ratownictwa medycznego MEDEVAC/CASEVAC;
  - Współpracy cywilno-wojskowej CIMIC;
  - Wykorzystania sił szybkiego reagowania QRF;
  - Systemu dowodzenia i łączności;
  - Wsparcia logistycznego;
  - Opracowania i zatwierdzenia planu łączności taktycznej dywizji.
- Opracowanie charakterystyki strefy odpowiedzialności dywizji.
2. **Na szczeblu BCT** – treść ćwiczeń była podobna.
3. **Na szczeblu BT** – treść ćwiczeń sprowadzała się do:
- Przemieszczenie batalionu na dużą odległość sposobem kombinowanym;
  - Rozmieszczenie batalionu w strefie odpowiedzialności;
  - Prowadzenie działań w strefie odpowiedzialności;
  - Wycofanie batalionu ze strefy odpowiedzialności;
  - Techniki operacyjne i użycie siły przy ich wykonywaniu;
  - Działanie na posterunku obserwacyjnym i kontrolnym, stałym i ruchomym, patrolowanie i konwojowanie, przeszukiwanie terenu i obiektów;
  - Planowania i prowadzenia akcji prewencyjnych.

WNIOSKI

Właściwe przygotowanie kadr do udziału w operacjach w składzie wielonarodowych sił sojuszniczych, bądź koalicyjnych staje się zasadniczym determinantem kształcenia i szkolenia indywidualnego i zespołowego kadr SZ RP w aspekcie szerokiego (praktycznie ciągłego) realizowania zadań poza obszarem kraju.

Istota podsystemu przygotowania kadr wszystkich korpusów osobowych sprowadza się do realizacji zadań na rzecz i zgodnie z *zapotrzebowaniem wojsk lądowych SZ RP*. Ważnym ogniwem kształcenia profesjonalnego kadr jest AON, realizująca szereg studiów i kursów, w których problematyka operacji wielonarodowych jest zasadniczym obszarem kształcenia.

Przygotowanie kadr do udziału w misjach sojuszniczych i wielonarodowych realizowane jest w kilku obszarach:

- Kształcenia teoretycznego w WSO, ośrodkach i centrach kształcenia oraz AON;
- Kształcenia teoretycznego w jednostkach macierzystych;
- Kształcenia praktycznego, instrumentalnego, (metodycznego) przygotowującego do szkolenia wojsk;
- Ćwiczeń wojskowych - ćwiczeń przygotowawczych, dowódczo-sztabowych i z wojskami;
- Ćwiczeń w rejonie wykonywania zadań mandatowych, strefach przygotowań i aklimatyzacji.

ROZDZIAŁ 5

PRZYGOTOWANIE PODODDZIAŁÓW WOJSK LĄDOWYCH DO PROWADZENIA OPERACJI WIELONARODOWYCH

Przygotowanie pododdziałów wojsk lądowych, podobnie jak przygotowanie dowództw, do prowadzenia operacji międzynarodowych jest obecnie jednym z głównych obszarów działalności Sił Zbrojnych RP w czasie pokoju. Realizowane jest ono w celu skutecznego wykonywania zadań poza granicami kraju w układzie sojuszniczym bądź koalicyjnym.

Konieczność podjęcia tej problematyki wynika przede wszystkim ze zmiany zakresu zadań oraz przemian strukturalno-organizacyjnych wojsk lądowych Sił Zbrojnych RP. Coraz szersze spektrum zadań stawianych przed naszym wojskiem powoduje permanentną modyfikację procesu przygotowania pododdziałów wojsk lądowych uczestniczących w operacjach międzynarodowych. W procesie tych zmian należy uwzględnić podstawy naukowe mające źródło w dorobku teorii organizacji i zarządzania, narodowe rozwiązania i doświadczenia oraz ustalenia sojusznicze lub koalicyjne.

Celem badania, którego wyniki zostały przedstawione w tym rozdziale, było rozwiązanie problemu szczegółowego zawartego w pytaniu: *W jaki sposób skutecznie przygotować pododdziały wojsk lądowych do udziału w operacjach wielonarodowych?*

W niniejszym rozdziale przedstawiono wybrane aspekty dotyczące celów i treści szkolenia pododdziałów wojsk lądowych przewidzianych do prowadzenia operacji międzynarodowych. Sprawne i skuteczne przygotowanie wojsk wymaga wykonania szeregu czynności organizacyjno-szkolenia. Stąd też opisano również strukturę przygotowania wojsk uczestniczących w operacjach militarnych. Logicznym dopełnieniem tego rozdziału jest określenie zasadniczych form szkolenia pododdziałów wojsk lądowych w aspekcie ich przyszłego udziału w operacjach wielonarodowych.

5.1. CELE I TREŚCI SZKOLENIA PODODZIAŁÓW WOJSK LĄDOWYCH PRZYGOTOWYWANYCH DO PROWADZENIA OPERACJI WIELONARODOWYCH

Analiza wielu definicji „szkolenia wojsk” prowadzi do stwierdzenia, że jest to celowa, planowa i systematyczna działalność dowódców (dowództw), ukierunkowana na kształtowanie wysokich walorów bojowych i moralnych żołnierzy, uzyskanie niezbędnego zakresu wiedzy, nawyków i umiejętności działania w czasie pokoju, kryzysu lub wojny. Istota tych działań wyraża się w systematycznej realizacji przedsięwzięć szkolenia oraz metodycznych. Pozwalają one przygotować pododdziały do wykonania zadań zgodnie z ich pokojowym bądź wojennym przeznaczeniem, w różnych warunkach klimatycznych.

Największe problemy, kadrze szkolącej, stwarza operacjonalizacja celów, czyli ich wyrażanie w formie zadań szkoleniowych¹. Realizacja tak sformułowanych celów będzie możliwa do sprawdzenia. Dlatego cele te powinny określać zakres wiedzy, umiejętności lub nawyków niezbędnych do opanowania przez szkolonych. Ponadto powinny być też opisane w kategoriach czynnościowych.

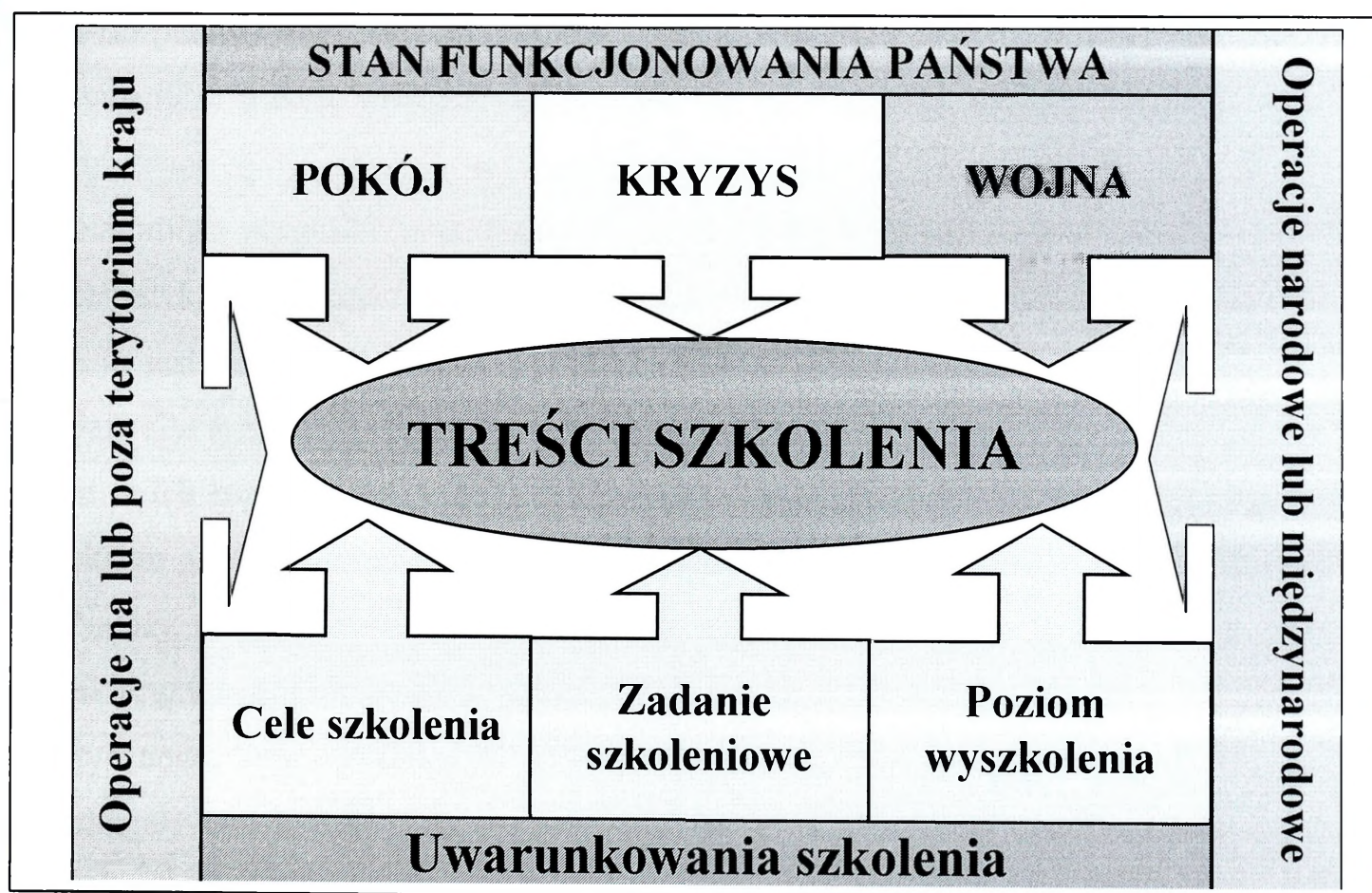
Analiza literatury przedmiotu wskazuje, że celem szkolenia pododdziałów wojsk lądowych przewidzianych do prowadzenia operacji międzynarodowych jest ich przygotowanie do prowadzenia działań na i poza granicami kraju w układzie sojuszniczym lub koalicyjnym w warunkach pokoju, kryzysu lub wojny. Cele szkolenia pododdziałów wojsk lądowych ściśle wynikają z zadań taktycznych oddziału realizowanych w sferze działań militarnych i niemilitarnych.

---

¹ A. Junciewicz, *System szkolenia brygady zmechanizowanej pk. „Szkolenie wojsk-4”* – praca naukowo-badawcza, AON, Warszawa 2004, s. 67.

Ważnym z punktu widzenia skuteczności działania – rozumianej jako całkowite osiągnięcie celu² – jest określenie problematyki zajęć. Wynika ona w głównej mierze z wcześniej postawionych zadań i celów szkolenia a także stanów funkcjonowania państwa (patrz rysunek 5.1.). Treści szkolenia określają problematykę wszystkich zajęć w różnych etapach przygotowania pododdziałów wojsk lądowych do prowadzenia operacji narodowych i międzynarodowych na lub poza terytorium państwa.

Wyniki przeprowadzonych analizy literatury przedmiotu pozwalają stwierdzić, że treścią szkolenia pododdziałów wojsk lądowych w operacjach międzynarodowych jest realizacja problematyki związanej z organizacją i prowadzeniem działań militarnych i niemilitarnych na lub poza terytorium kraju, stosownie do zakresu zadań wynikających z ich przeznaczenia, stopnia uzawodowienia i ukończenia oraz stanem osobowym.

Źródło: opracowanie własne

Rys. 5.1. Czynniki wpływające na formułowanie treści szkolenia

² J. Kurnal, *Podjęcie decyzji kierowniczych w trudnych sytuacjach decyzyjnych*, WSzM, Warszawa 2001, s. 55.

Analiza literatury przedmiotu wskazuje, że należy przestrzegać korelacji wewnętrznej i międzyprzedmiotowej przy układaniu treści szkolenia. Prawidłowy jej dobór i układ w zasadniczy sposób wpływa na skuteczność realizacji celów szkolenia. Najczęściej stosuje się układ treści szkolenia liniowy, koncentryczny lub spiralny³.

W układzie liniowym treść problematyki szkolenia tworzy ciąg ściśle ze sobą powiązanych i warunkujących się wzajemnie przedsięwzięć realizowanych tylko raz w ciągu danego cyklu. Ze względu na swój schematyzm takie rozwiązanie powinno być wykorzystywane tylko w ograniczonym stopniu w trakcie przygotowania pododdziałów wojsk lądowych do prowadzenia operacji międzynarodowych.

Problematyka szkolenia powtarza się, co pewien czas w koncentrycznym układzie treści. Pozwala to wzbogacić szkolenie o nowe elementy, przyczyniając się tym samym do podniesienia jego skuteczności. Szczególnie ten układ powinien być wykorzystywany w trakcie przygotowania wojsk do prowadzenia operacji międzynarodowych.

Natomiast w spiralnym układzie treści szkolenia elastycznie dobiera się i realizuje problematykę, nie tracąc z horyzontu widzenia zasadniczego celu działania. Rozwiązanie to jest bardzo korzystne z punktu widzenia efektywności szkolenia, ponieważ pozwala silnie zaktywizować żołnierzy oraz stwarza warunki do budowania trwałych zmian w ich osobowości. Jednak jego zastosowanie jest możliwe tylko w przypadku wysokiego profesjonalizmu kadry oraz pełnego zabezpieczenia procesu szkolenia.

Należy przyjąć, że tematyka szkolenia pododdziałów wojsk lądowych powinna być ukierunkowana pod kątem szkolenia bojowego, terroryzmu, mediacji, szkolenia logistycznego, bezpieczeństwa w misji. Do najczęściej realizowanych zagadnień przez pododdziały wojsk lądowych przewidywanych do użycia w operacjach międzynarodowych należy zaliczyć:

1. Szkolenie w zakresie stałej gotowości żołnierzy do działania.
2. Szkolenie z zakresu działania:

---

³ A. Juncewicz, *System...*, wyd. cyt., s. 68.

- a) na posterunku obserwacyjnym i kontrolnym (stałym i ruchomym);
  - b) w czasie konwojowania (ludzi, pojazdów, itp.);
  - c) w trakcie reagowania na zachowanie tłumu;
  - d) w trakcie przeszukiwania terenu i obiektów;
  - e) podczas ewakuacji medycznej⁴.
4. Działanie patrolu w składzie drużyny, plutonu.
  5. Prowadzenie obserwacji (zachowanie się) w warunkach ograniczonej widoczności.
  6. Ochrona i obrona nowopowstałych władz państwowych.
  7. Likwidacja skutków klęsk żywiołowych i katastrof przemysłowych.
  8. Rozdzielanie zwaśnionych stron konfliktu.
  9. Zapoznanie z geografią i kulturą rejonu operacji.
  10. Niesienie pomocy humanitarnej.

Analiza literatury przedmiotu wskazuje, że konieczna jest również nauka podstawowych zwrotów w języku angielskim oraz panującym języku w rejonie prowadzenia operacji.

Przyjąć należy, że szkolenie pododdziałów wojsk lądowych, przeznaczonych do prowadzenia operacji międzynarodowych wojsk, powinno być realizowane w ramach szkolenia programowego. Ich ogólne założenia określa Sztab Generalny Wojska Polskiego, a treści szkolenia uszczegóławia stosownie do kompetencji Dowódca Wojsk Lądowych. Swobodę doboru szczegółowych treści, form i metod osiągnięcia celów szkolenia należy pozostawić dowódcom pododdziałów zgodnie z ich kompetencyjnym zakresem odpowiedzialności.

---

⁴ A. Tyszkiewicz, *Doświadczenia i wnioski z przygotowania i udziału pierwszej zmiany dywizji międzynarodowej w misji stabilizacyjnej w Iraku*, dodatek do PWL nr 2004/8, s. 16.

5.2. STRUKTURA SZKOLENIA PODODDZIAŁÓW WOJSK LĄDOWYCH PRZEWIDZIANYCH DO PROWADZENIA OPERACJI WIELONARODOWYCH

Proces przygotowania pododdziałów wojsk lądowych do prowadzenia operacji międzynarodowych to szereg zamierzeń planistycznych, organizacyjnych i szkoleniowych, które umożliwiają skuteczne osiągnięcie zamierzonych celów⁵.

W wyniku analizy literatury przedmiot można stwierdzić, że praktyka przygotowania pododdziałów wojsk lądowych wskazuje na konieczność kompletowania kontyngentów z kilku jednostek wojskowych. Taki stan rzeczy utrudnia przygotowanie tych sił do wypełniania stawianych przed nimi zadań. Zachodzi konieczność zastosowania elastycznego procesu przygotowania pododdziałów wojsk lądowych (patrz rysunek 5.2.).

Tworzenie kontyngentów z kilku jednostek wojskowych wpływa w zasadniczy sposób na stopień zdolności bojowej pododdziałów wojsk lądowych, szczególnie w początkowym okresie ich funkcjonowania w rejonie misji. Dlatego za generalną zasadę należy przyjąć, że powinno się użyć do prowadzenia operacji międzynarodowych tylko jednolite pododdziały wojsk lądowych, a jakiegokolwiek zmiany w tym zakresie mogą być dokonywane tylko w szczególnych przypadkach w porozumieniu z osobami odpowiedzialnymi za zorganizowanie i przygotowanie kontyngentu.

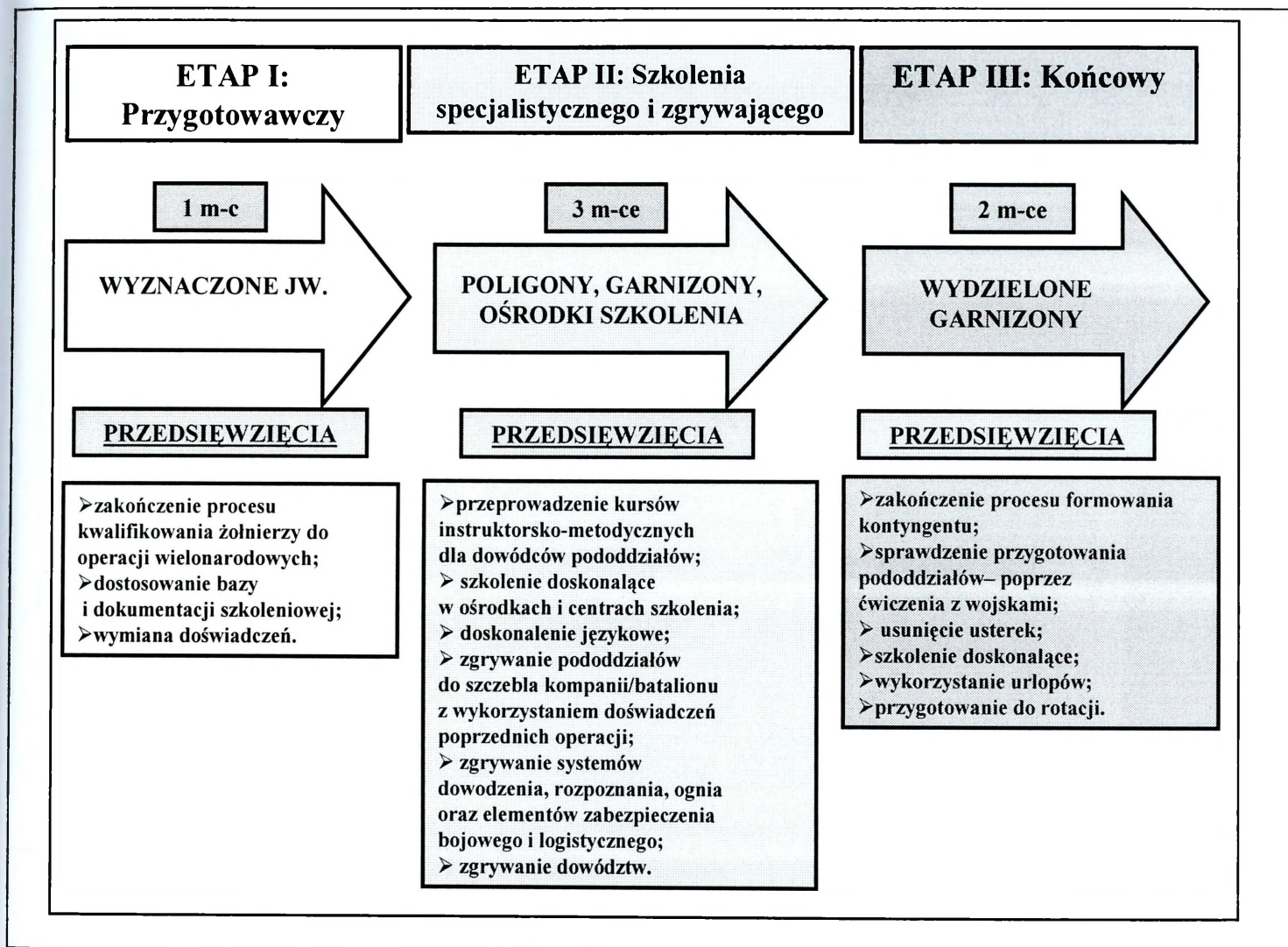
W literaturze przedmiotu podkreślano wielokrotnie, że stosownie do zadań i treści szkolenia wojsk ustala się jego strukturę. W pododdziałach wojsk lądowych wyznaczonych do prowadzenia operacji wielonarodowych dodatkowo należy uwzględnić specyfikę przyszłych działań oraz posiadany czas na przygotowanie się do nich⁶. To właśnie czas będzie w pewnych okolicznościach determinował możliwe sposoby rozwiązania skomplikowanych problemów skutecznego wyszkolenia wojsk.

---

⁵ K. Krakowski, Z. Redziak, *Metodyka przygotowania i prowadzenia ćwiczenia taktycznego z wojskami*, AON, Warszawa 2005, s. 17.

⁶ A. Tyszkiewicz, *Doświadczenia i wnioski...*, op. cit., s. 19.

Należy stwierdzić, że struktura szkolenia jest uzależniana od poziomu uzawodowienia jednostek wojskowych. Różna jest ona dla pododdziałów zawodowych (przeznaczonych m.in. do działań poza granicami kraju w ramach misji pokojowej, działań stabilizacyjnych) i wojsk, gdzie występują żołnierze służby zasadniczej.

Źródło: opracowanie własne

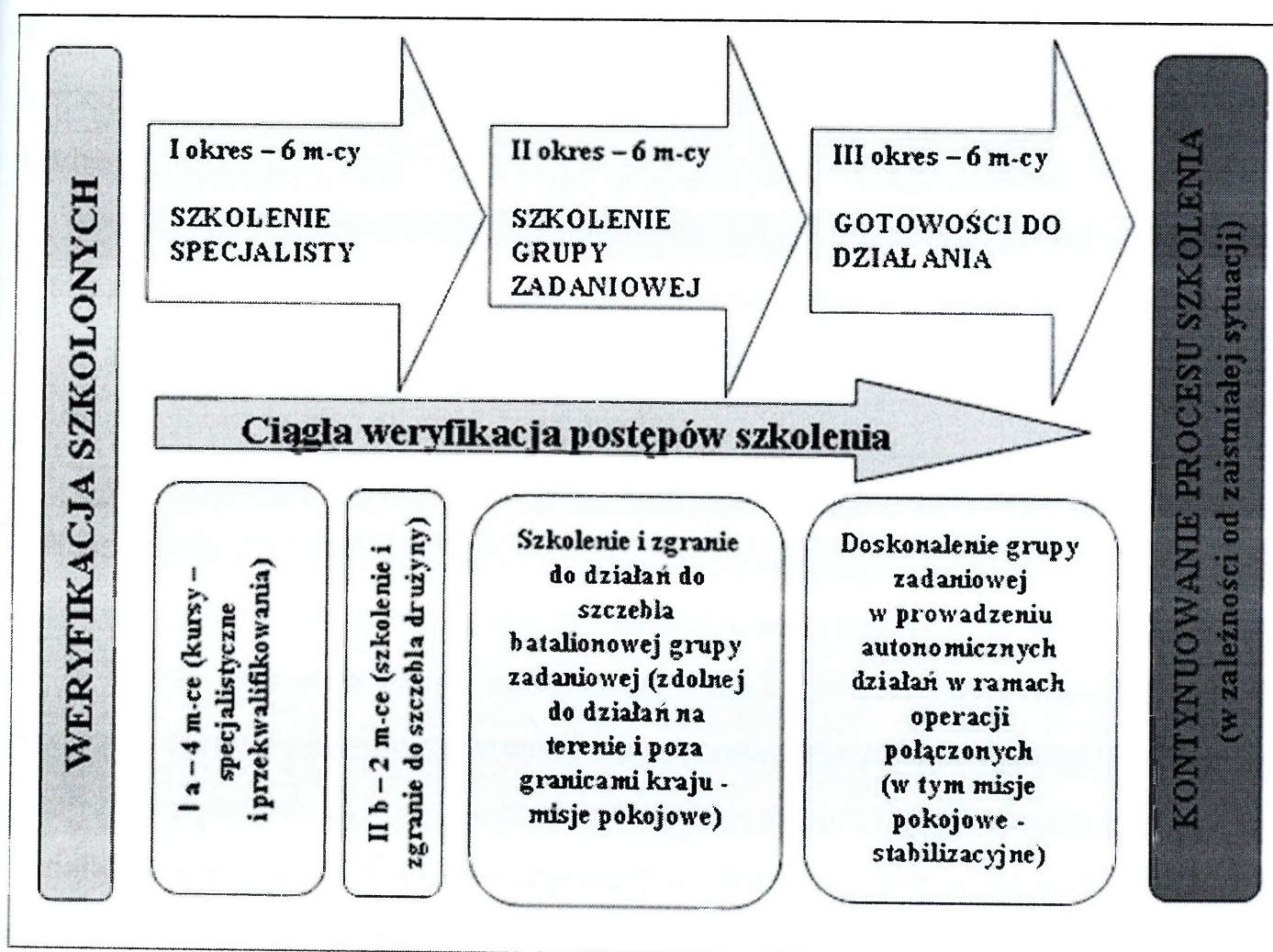
Rys. 5.2. Etapy przygotowania pododdziałów wojsk lądowych do prowadzenia operacji wielonarodowych - przykład

Wyniki dokonanych analiz literatury dowodzą dużej rozbieżności poglądów, co do perspektywicznej struktur szkolenia pododdziałów zawodowych wojsk lądowych⁷. Badania i doświadczenia wskazują, że za najbardziej optymalne uważa się prowadzenie osiemnastomiesięcznego cyklu szkolenia pododdziałów zawodowych, w ramach,

⁷ J. Wołęjszo (red. nauk.), *Współczesne uwarunkowania systemu szkolenia wojsk lądowych SZ RP* – materiały z międzynarodowego sympozjum naukowego, AON, Warszawa 2005, s. 10-13.

którego są one przygotowywane do wykonania zadań zgodnie z ich przeznaczeniem w ramach operacji połączonych w układzie narodowym, sojuszniczym lub koalicyjnym. Najlepsze wyniki w tego typu pododdziałach uzyskuje się przy szkoleniu realizowanym w systemie zadaniowym, polegającym na przygotowaniu do prowadzenia autonomicznych działań przez zadaniowe grupy bojowe w różnych uwarunkowaniach pola walki (np. technologicznych, społecznych, geograficznych).

Analiza literatury przedmiotu pozwala stwierdzić, że osiemnastomiesięczny cykl szkolenia oddziałów i pododdziałów zawodowych obejmuje trzy okresy (co zostało zawarte w projekcji *Doktryny szkolenia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej DD/7.1* –rys. 5.3):

Źródło: opracowanie własne

Rys. 5.3. Modelowa struktura szkolenia pododdziałów zawodowych

1. Okres szkolenia specjalisty i drużyny (równorzędnej)- sześciomiesięczny, a w nim:

a) szkolenie specjalisty - do czterech miesięcy - prowadzi się systemem kursowym w centrach i ośrodkach szkolenia oraz jednostkach wojskowych. Kursy kończone są egzaminami (sprawdzianami) oraz nadaniem przez organizatora kursu certyfikatu (świadectwa, uprawnienia).

b) szkolenie obsługi, zespołu, załogi/drużyny – minimum dwa miesiące – po zakończeniu kursów specjalistycznych w jednostkach wojskowych prowadzi się zgrywanie do szczebla załogi/drużyny.

Należy zauważyć, że główny wysiłek szkolenia w tym okresie powinien zostać skupiony na przygotowaniu żołnierza specjalisty do wykonywania zadań w specyficznych warunkach działania w czasie prowadzenia operacji międzynarodowych.

Wyniki analizy literatury przedmiotu wskazują, że oczekiwany rezultat tego okresu szkolenia w odniesieniu do operacji międzynarodowych to przede wszystkim:

- znajomość zasad bojowego zachowania się w różnych sytuacjach mogących zaistnieć w rejonie działań sił stabilizacyjnych;
- umiejętność prowadzenia ognia w specyficznych warunkach klimatycznych i sytuacyjnych;
- umiejętność udzielania pierwszej pomocy medycznej.

2. Okres szkolenia grupy zadaniowej – sześciomiesięczny – przeznaczony na szkolenie i zgranie plutonów, kompanii (równorzędnych), a także zgranie batalionowej grupy zadaniowej do wykonywania określonych przedsięwzięć w misjach pokojowych i działaniach stabilizacyjnych. Kończy się on nadaniem certyfikatu uprawniającego do udziału w ćwiczeniach sojuszniczych lub koalicyjnych.

Proponuję się, aby przedsięwzięcia szkoleniowe pododdziałów wojsk lądowych wytypowanych do prowadzenia operacji międzynarodowych najczęściej były związane z:

- zapoznaniem żołnierzy z podstawami wiedzy o rejonie misji;

- przekazaniem wiedzy na temat aktualnego układu władzy w państwie, religii i jej znaczenia w życiu miejscowej ludności oraz obyczajów i kultury;
- szkoleniem z zakresu sztuki negocjacji i zasad współdziałania ze strukturami władzy;
- wyrabianiem nawyku zasad bojowego zachowania się w czasie działania w siłach stabilizacyjnych;
- prowadzeniem specyficznych rodzajach działań (konwojowanie, ochrona obiektów, działanie w mieście, procedury na punktach kontrolnych, panowanie nad tłumem itp.) oraz udzielaniem pierwszej pomocy medycznej.

Podstawowym celem szkoleniowym w tym okresie powinno być:

- a) zgranie do szczebla drużyny/plutonu, które wiąże się z koordynacją szkolenia elementu powietrznego z poszczególnymi plutonami z zakresu MEDAVAC i współdziałania w czasie wsparcia realizowanego przez śmigłowce;
- b) zgranie do szczebla kompanii, które powinno zakończyć się ćwiczeniem kompanijnym obejmującym typowe działania kompanii w czasie misji.;
- c) zgranie do szczebla batalionu, które należy zakończyć ćwiczeniem zgrywającym batalion, prowadzonym we współdziałaniu z innymi jednostkami biorącymi udział w misji. Ćwiczenie to powinno obejmować typowe zadania przewidziane do realizacji przez batalion podczas misji w tym zmuszające do użycia odwodu batalionowego we współdziałaniu pododdziałami rodzajów wojsk.

Analiza literatury przedmiotu wskazuje, że szczególny nacisk szkolenia musi być skierowany na szczebel drużyny i plutonu, które tworzą podstawowe komponenty wykonujące samodzielne zadania w czasie misji. Ponadto zasadnicze znaczenie posiada szkolenie nocne, które powinno obejmować co najmniej połowę czasu szkolenie.

Należy przyjąć, że w trakcie szkolenia na każdym szczeblu należy stosować procedury obowiązujące w czasie misji tak, aby maksymalnie zbliżyć realność tego szkolenia do przewidywanych zadań taktycznych.

Analiza literatury przedmiotu wskazuje, że ćwiczenia z zakresu MEDEVAC (ang. Medical Evacuation – MEDEVAC) ma na celu doskonalenie zdolności prowadzenia przez pododdziały wojsk lądowych (bataliony) akcji ratunkowych, wypracowanie

i utrwalenie standardów postępowania w ramach systemu ratunkowego. Najczęstszymi tematami tego ćwiczenia są: wypadek komunikacyjny, wypadek minowy lub MEDEVAC w sytuacji taktycznej.

Ćwiczenia MEDEVAC należy prowadzić w różnorodnych warunkach klimatycznych i terenowych, z ilością od 3 do 12 porażonych osób. W celu właściwego prowadzenia akcji ratunkowych w pododdziałach (batalionach) tworzy się grupy ratunkowo-ewakuacyjne (ang. Rescue Recovery Group - RRG). Ćwiczenia MEDEVAC przebiegają w realnych czasach, z wykorzystaniem elementów własnych (Grupa Ratunkowo-Ewakuacyjna), jak i elementów wzmocnienia ze szczebla oddziału (śmigłowców).

Przykładowo RRG może się składać z:

- Scene Commander (dowódca prowadzący działanie);
- drużyny rozpoznawczej;
- grupy medycznej (1-2 zespoły);
- drużyny saperów;
- grupy szybkiego reagowania (na wozach bojowych);
- zespołu regulacji ruchu;
- grupy maszyn ciężkich;
- grupy rozpoznania skażeń;
- i innych według potrzeb.

Należy przyjąć, że całością akcji ratunkowej w miejscu zdarzenia kieruje Scene Commander – osoba specjalnie przeszkolona i oznakowana, której podlegają wszystkie elementy grupy ratunkowej wraz z przybywającymi wzmocnieniami. Jest ona odpowiedzialna za organizację akcji ratunkowej w miejscu zdarzenia, jej przebieg i sprawną ewakuację pacjentów i sprzętu. Określa ona zarówno rodzaj oraz wielkość użytych sił i środków, jak i kolejność ich wchodzenia do akcji. Utrzymuje również łączność z sekcją operacyjną dowództwa batalionu oraz śmigłowcem. W czasie prowadzenia akcji ratunkowej Scene Commander jest osobą niezależną.

Analiza literatury przedmiotu wskazuje, że ćwiczenie MEDEVAC jest przygotowywane i przeprowadzane w trzech etapach:

I etap – przygotowanie – należy:

- wybrać teren jako miejsce zdarzenia;
- przygotować scenariusz zgodnie z podanym tematem;
- dokonać uzgodnień na szczeblu oddziału w celu użycia elementów wzmocnienia;

- przygotować upozorowanie rannych oraz miejsce zdarzenia.

II etap – przeprowadzenie ćwiczenia – obejmuje:

- przyjęcie meldunku wstępnego;
- wysłanie elementów RRG w miejsce zdarzenia;
- zabezpieczenie i organizację miejsca zdarzenia:
- posterunki kontrolne,
- punkt kontaktowy dla elementów przybywających,
- punkt stabilizacji rannych,
- lądowisko dla helikoptera,
- wykonanie dojścia do rannych (jeśli konieczne);
- pomoc medyczną:
- pierwsza pomoc,
- wyniesienie pacjentów do punktu medycznego,
- stabilizacja rannych, oznakowanie i rejestracja, założenie kart ewakuacyjnych,
- ewakuacja do szpitala polowego (śmigłowiec, sanitarki);
- ewakuację techniczną;
- zakończenie ćwiczenia.

III etap – omówienie – powinno zawierać:

- omówienie na szczeblu pododdziału i oddziału;
- ocenę ćwiczenia;
- wnioski z ćwiczenia.

Omówienie powinno być prowadzone każdorazowo z udziałem przedstawicieli wszystkich elementów biorących udział w ćwiczeniu. Ocenie podlegają wszystkie szczeble i etapy prowadzonej akcji: czas, organizacja miejsca zdarzenia, system łączności i przepływ informacji, zasady zachowania się przy zagrożeniu minowym, sposób

i jakość udzielanej pomocy medycznej, oznakowanie rannych, przygotowanie lądowiska i ewakuacja rannych, współpraca z elementami wzmacniającymi.

W literaturze przedmiotu podkreślano wielokrotnie, że najczęściej zgrywanie kompanii powinno być ukierunkowane na:

- wykonanie marszu kołowego na dużą odległość;
- wypracowanie podziału sił w kompanii na pododdziały specjalizujących się w:
  - prowadzeniu patrolowania,
  - prowadzeniu konwojowania,
  - prowadzeniu przeszukiwania;
- organizowanie punktów kontrolnych;
- działanie jako grupy szybkiego reagowania.

Zgrywanie batalionu należy potraktować jako ćwiczenia poszczególnych komponentów wystawianych przez batalion w czasie misji, korelowanie działania tych komponentów przez dowództwo batalionu, prowadzenie działań we współdziałaniu z innymi jednostkami biorącymi udział w misji, użycie odwodu batalionowego we współdziałaniu pododdziałami innymi rodzajami wojsk.

Uogólniając powyższe rozważania można stwierdzić, że w szkoleniu pododdziałów wojsk lądowych przeznaczonych do prowadzenia operacji międzynarodowych należy wyeksponować:

- taktykę prowadzenia działań rozpoznawczych, patrolowych, kontrolnych;
- procedury współdziałania z siłami sojusznicznymi zgodnie z obowiązującymi w procedurami;
- procedury współdziałania z poza militarnymi organizacjami na terytorium przyszłej operacji;
- procedury współdziałania z powstającymi organami cywilnych, policyjnych i wojskowych organizacji;
- obronę i ochronę wojsk i środków pozamilitarnych przed działaniami partyzanckimi i terrorystycznymi;
- realizację wspólnych przedsięwzięć z zakresu współdziałania ze śmigłowcami, szczególnie z zakresu pomocy MEDEVAC;

- szkolenie z zakresu obsługi nawigacji satelitarnej oraz radiostacji umożliwiających łączność ze śmigłowcami;
- szkolenie żołnierzy z zakresu oznaczania rubieży położenia wojsk i lądowisk śmigłowców przy użyciu świec dymnych, flar świetlnych i chemicznych świateł;
- działanie na wypadek zasadzek (w tym zasadzek ogniowych);
- planowanie rozmieszczenia pododdziałów w rejonie zakwaterowania;
- planowanie zagospodarowania czasu wolnego (w tym zabezpieczenie jego spędzania, ze szczególnym uwzględnieniem zajęć sportowych);
- wymianę poglądów i doświadczeń z przedstawicielami innych armii;
- psychologiczne przygotowanie do misji;
- logistyczne zabezpieczenie misji;
- postępowanie z mediami ze szczególnym uwypukleniem przestrzegania tajemnicy służbowej.

W ramach przygotowania pododdziałów wojsk lądowych zabezpieczenia inżynierijnego powinno prowadzić się szkolenie w zakresie:

- rozpoznania i oznakowania miejsc oraz przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych w rejonach odpowiedzialności;
- ogólnej budowy i zasad postępowania z minami i środkami minersko– zaporowymi występującymi w planowanym rejonie realizacji zadań;
- rozbudowy fortyfikacyjnej rejonów stacjonowania – budowa punktów kontrolnych i rozbudowa miejsc rozmieszczenia wojsk.

Szczególną uwagę należy zwrócić na przestrzeganie przepisów bezpieczeństwa podczas realizacji zadań minersko–zaporowych oraz obchodzenia się z przedmiotami niewiadomego pochodzenia.

W ramach szkolenia chemicznego powinno się zwrócić uwagę na:

- posługiwanie się indywidualnymi środkami ochrony przed skażeniami, a w tym wykorzystania maski przeciwgazowej oraz filtracyjnej odzieży ochronnej w warunkach zbliżonych do panujących w rejonie operacji;
- zasady wykorzystania zbiorowych środków ochrony przed skażeniami;

- sposoby oznakowania stref niebezpiecznych i skażonych zgodnie z obowiązującymi standardami;
- zasady ochrony wojsk przed skażeniami na wypadek wystąpienia niskich dawek promieniowania jonizującego;
- opracowywanie przetwarzania, przyjmowania i przekazywania meldunków chemicznych;
- posługiwanie się zestawami odkażającymi.

Należy przyjąć, że stosownie do zmieniających się zagrożeń, szkolenie powinno być nakierowane na osiągnięcie przez wojska samodzielności (autonomiczności) i zdolności do działań (szczególnie poza granicami kraju), w znacznym oddaleniu od stacjonarnych baz, w określonym miejscu i czasie oraz w określonych warunkach środowiska (region świata, strefa klimatyczna, warunki terenowe itp.). Autonomiczność danej jednostki najczęściej osiąga się poprzez jej właściwy skład organizacyjny, wyszkolenie i zgranie wszystkich elementów składowych.

Przygotowanie zasadniczego modułu organizacyjnego wraz z elementami wsparcia i zabezpieczenia stanowi podstawę osiągnięcia pożądanego poziomu zdolności bojowej wyższych szczebli organizacyjnych wojsk lądowych.

Wyniki przeprowadzonych analiz pozwalają stwierdzić, że pododdziały bojowe na poziomie taktycznym (taktyczne grupy bojowe), powinny być uzupełniane pododdziałami wsparcia i zabezpieczenia działań. Szkolenie pododdziałów wsparcia i zabezpieczenia powinno być ściśle powiązane z cyklem szkolenia modułów bojowych – grup zadaniowych (taktycznych grup bojowych) i polega na wszechstronnym zgraniu i dostosowaniu ich działań do potrzeb grupy zadaniowej.

Należy zauważyć, że po zakończonym szkoleniu powinien być przewidziany krótkoterminowy urlop wypoczynkowy dla żołnierzy w celu nabrania sił fizycznych i psychicznych oraz załatwienia spraw osobistych. W pododdziałach zachodzi konieczność utrzymywania rezerwy żołnierzy do ewentualnego uzupełnienia naturalnych wykruszeń. Dlatego gotowość do działania powinno osiągnąć się najpóźniej na miesiąc przed rotacją.

3. Okres gotowości – sześciomiesięczny – przeznaczony na doskonalenie grupy zadaniowej do prowadzenia autonomicznych działań w ramach misji pokojowych i stabilizacyjnych. W okresie tym oddziały i pododdziały, stosownie do potrzeb, uczestniczą w ćwiczeniach i szkoleniach sojuszniczych i międzynarodowych lub realizują zadania w ramach misji pokojowych, stabilizacyjnych i innych.

Należy zaznaczyć, że za zgodą Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego w jednostkach specjalistycznych może być stosowany inny (wynikający ze specyfiki przygotowania pododdziałów) podział osiemnastomiesięcznego cyklu szkolenia.

Przyjąć należy, że po zakończeniu osiemnastomiesięcznego cyklu szkolenia dalszy proces przygotowywania pododdziałów musi być kontynuowany. Opracowanie nowego cyklu programowego uzależnione jest od tego, jaki procent stanu osobowego uległ wymianie oraz na ile zmieniono charakter lub przeznaczenie pododdziału. Zmiana programu szkolenia może być spowodowana również wprowadzeniem do użytku nowego sprzętu bojowego lub uzbrojenia, a także ze względu na zmianę taktyki i sposobu działania w wyniku zdobytych doświadczeń ze współczesnych konfliktów.

Wyniki analizy literatury przedmiotu wskazują, że za zasadę należy przyjąć, iż dalszy proces szkolenia pododdziału zawodowego może zostać powtórzony (co zostało to odzwierciedlone w projekcie *Doktryny szkoleniowej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej DD/7.1*) w poniższym wymiarze, w następującej sytuacji:

- a) przy wymianie stanu osobowego nieprzekraczającej 50% - realizowany będzie dwunastomiesięczny cykl, obejmujący II i III okres szkolenia, stanowiący kontynuację procesu przygotowania pododdziału do określonego zadania;
- b) wymiany ponad 50% stanu osobowego pododdziału lub formowanie na jego bazie nowego, należy powtórzyć osiemnastomiesięczny cykl szkolenia.

Szkolenie szeregowych zawodowych przeznaczonych do udziału w operacjach międzynarodowych powinno się realizować w oparciu o zadaniowy system szkolenia, którego treści dostosowuje się do potrzeb wynikających z zadań i przeznaczenia oddziałów i pododdziałów. Powinno ono obejmować:

1. **Indywidualne szkolenie specjalistyczne** prowadzone w formie kursów specjalistycznych (np.: przekwalifikowania, językowych, na nowe zestawy uzbrojenia,

przygotowujących do misji pokojowych, stabilizacyjnych, itp.) w centrach i ośrodkach szkolenia oraz jednostkach wojskowych. Ukierunkowuje się ono na osiągnięcie wysokiego profesjonalizmu w danej specjalności wojskowej.

2. Szkolenie zespołowe w jednostce wojskowej, w ramach, którego poprzez system zajęć, ćwiczeń, strzelań szkolnych i bojowych, według ściśle określonych procedur i norm doskonalone są umiejętności specjalistyczne oraz prowadzone jest zgrywanie w składzie załogi, zespołu.

3. Szkolenie integracyjno-zgrywające grupy zadaniowej przygotowujące pododdział do realizacji zadań zgodnie z przeznaczeniem w ramach operacji połączonych w układzie narodowym, sojuszniczym, koalicyjnym, a także do prowadzenia działań w ramach operacji

Wyniki przeprowadzonych analiz pozwalają stwierdzić, że szkolenie żołnierzy zasadniczej służby wojskowej w wymiarze dziewięciu miesięcy obejmuje szkolenie specjalistyczne oraz szkolenie w jednostce wojskowej. Przebiega ono w następujących okresach:

1. Szkolenie specjalistów (trzy miesiące) ma na celu opanowanie podstawowej wiedzy wojskowej oraz przygotowanie żołnierzy do wykonywania indywidualnych zadań specjalistycznych na stanowiskach funkcyjnych w oddziałach i pododdziałach wojsk lądowych. Może odbywać się w ośrodkach szkolenia lub wybranych jednostkach wojskowych. Szkolenie kończone jest egzaminami i nadaniem stosownych uprawnień wymaganych do pełnienia dalszej służby na ściśle określonym stanowisku. W przypadku specjalistów pododdziałów bojowych egzamin dodatkowo powiązany jest ze strzelaniem obowiązującym dla danej specjalności wojskowej, zgodnie z decyzją dowódcy wojsk lądowych.

2. Szkolenie żołnierzy w jednostce wojskowej (sześć miesięcy) ukierunkowane jest na kształtowanie umiejętności wykonywania zadań w składzie pododdziału. W pierwszym miesiącu tego szkolenia prowadzona jest nauka działania zespołowego w składzie załogi, obsługi oraz dalsze doskonalenie specjalistyczne. W kolejnych miesiącach realizowane jest szkolenie w składzie drużyny, plutonu oraz zgrywanie w podstawowym zakresie do działania w składzie kompanii, batalionu (batalionowej

grupy zadaniowej). Zakres szkolenia ustala dowódca stosownie do potrzeb wynikających z kategorii gotowości i przeznaczenia jednostki.

W wyniku analizy struktury żołnierzy zasadniczej służby wojskowej można wywodzić wniosek, że nie są oni w stanie skutecznie wypełniać zadań w trakcie prowadzenia operacji międzynarodowych poza granicami kraju. Jedynie mogą być przeznaczeni do prowadzenia działań zgodnie z ich przeznaczeniem na terenie kraju.

Wyniki przeprowadzonych analizy literatury przedmiotu pozwalają stwierdzić, że w trakcie trwania cyklu szkolenia (na zakończenie okresów szkolenia) powinny być prowadzone systematyczne sprawdziany zakresu opanowanej wiedzy i umiejętności (kadry i pododdziałów), pozwalające ocenić:

1. *Stopień wyszkolenia indywidualnego żołnierzy i zespołowego pododdziału w zakresie rozwiązywania kompleksowych zadań, wynikających z przerobionej problematyki szkoleniowej;*

2. *Umiejętność dowodzenia pododdziałem i kierowanie procesem szkolenia.*

Przyjąć należy, że oceny stanu wyszkolenia pododdziału dokonuje się poprzez przeprowadzenie:

1. *Testu umiejętności praktycznych z taktyki ogólnej i rodzajów wojsk, umiejętności (nawyków) ogniowych, logistycznych i regulaminowych – po miesiącu szkolenia podstawowego;*

2. *Egzaminu umiejętności praktycznych z taktyki ogólnej i rodzajów wojsk, umiejętności ogniowych, logistycznych, regulaminowych i testu z wychowania fizycznego – na zakończenie szkolenia elewów w ośrodkach szkolenia specjalistycznego i funkcji prostych w jednostkach liniowych. W tym egzaminie powinna w miarę możliwości brać udział kadra jednostek, do których przydzieleni zostaną specjaliści po zakończonym szkoleniu.*

3. *Ćwiczenia taktycznego – na zakończenie okresu szkolenia kompanii (batalionu).*

Wyniki analizy literatury przedmiotu wskazują, że priorytetem w szkoleniu wojsk objęte są siły wydzielone do udziału w misjach (operacjach) w składzie struktur międzynarodowych. Szkolenie oddziałów i pododdziałów zdolnych do przerzutu obejmuje

problematykę przygotowania ich do wykonywania zadań w operacjach międzynarodowych, w tym przede wszystkim do:

- wykonywania przelotów statkami powietrznymi;
- udziału w operacjach przeciwko terroryzmowi;
- działania w różnorodnych warunkach klimatycznych i geograficznych;
- prowadzenia akcji poszukiwawczo-ratowniczych;
- udziału w misjach pokojowych oraz wykonywania innych zadań (np. w siłach stabilizacyjnych).

Uogólniając można stwierdzić, że istotą przygotowania tych sił jest wyszkolenie i zgranie pod każdym względem, komponentów (jednostek z elementami wsparcia i zabezpieczenia) do działań w strukturach narodowych, sojuszniczych (koalicyjnych).

W literaturze przedmiotu podkreślano wielokrotnie, że szkolenie pododdziałów wojsk lądowych przeznaczonych do prowadzenia operacji międzynarodowych powinno odbywać się w oparciu o szkolenie programowe, które ma na celu wyszkolenie (doskonalenie) żołnierzy w określonych specjalnościach wojskowych oraz opanowanie umiejętności działania zespołowego i zgranie w składzie obsługi, załogi, pododdziału w przewidywanej operacji. W wojskach lądowych obejmuje ono następujące działy podstawy edukacji obywatelskiej i wychowania wojskowego, szkolenie bojowe, szkolenie logistyczne, szkolenie ogólne.

Wyniki analizy literatury przedmiotu wskazują, że każdy z działów podzielony jest na przedmioty szkoleniowe, które w swej konstrukcji zawierają cele i zadania szkoleniowe, wskazówki metodyczne, wykaz i nazwy tematów z orientacyjnym podziałem godzin oraz treści tematów i zajęć. Szczegółową strukturę przedmiotową w działach szkolenia określa dowódca wojsk lądowych.

Analiza literatury przedmiotu wskazuje, że szkolenie bojowe jest zasadniczym działem szkolenia pododdziałów wojsk lądowych przewidzianych do prowadzenia operacji międzynarodowych, przygotowującym żołnierzy do wykonywania indywidualnych i zespołowych zadań w układzie narodowym, sojuszniczym, międzynarodowym i misjach pokojowych (stabilizacyjnych). Obejmuje ono: gotowość bojową, taktykę, szkolenie ogniowe, przedmioty dotyczące problematyki wsparcia i zabezpiecze-

nia działań bojowych, wychowanie fizyczne oraz stosownie do potrzeb, tematykę szkolenia operacyjnego na potrzeby misji pokojowych, likwidacji skutków klęsk żywiołowych oraz zagrożeń terrorystycznych.

Bez względu na rodzaj i charakter oddziału (pododdziału) w szkoleniu bojowym uwzględnia się potrzebę ich przygotowania do wykonania zadań wynikających z operacyjnego przeznaczenia oraz prowadzenia działań broni połączonych. Należy również uwzględnić prowadzenie działań w specyficznym środowisku walki zarówno w dzień jak i w nocy w każdych warunkach atmosferycznych. Istotny jest wyrobienie u podwładnych nawyku dbałości o sprzęt i sprawność fizyczną.

W literaturze przedmiotu podkreślano wielokrotnie, że wiodącym przedmiotem w szkoleniu bojowym jest taktyka. Jest ona, bowiem przedmiotem podstawowym i integrującym pozostałe przedmioty szkolenia bojowego⁸. Stanowi ono niejako podstawę przygotowania wojsk do kompleksowego wykorzystania wiedzy i umiejętności w wykonywaniu zadań bojowych. Należy tutaj szczególną uwagę zwrócić na prowadzenie specyficznych rodzaju działań związanych z konwojowaniem, przeszukiwaniem, panowaniem nad tłumem, itp. Co najmniej połowę planowanych zajęć taktycznych i ogniowych powinno odbywać się w warunkach ograniczonej widoczności.

Wyniki analizy literatury przedmiotu wskazują, że spośród wymienionych przedmiotów wchodzących w skład działu szkolenie bojowe na szczególną uwagę zasługuje szkolenie ogniowe, które przygotowuje do efektywnego niszczenia (zwalczania) sił i środków przeciwnika w różnych warunkach oraz wykorzystania walorów taktyczno-technicznych uzbrojenia i sprzętu bojowego będącego na wyposażeniu jednostek wojskowych. Wszelkie szkolenia powinny odbywać się na sprzęcie przewidzianym w operacjach międzynarodowych oraz należy w znacznym stopniu wykorzystywać noktowizyjne przyrządy obserwacyjne i celownicze.

Analiza literatury przedmiotu wskazuje, że szkolenie logistyczne obejmuje przedmioty dotyczące zabezpieczenia materiałowego, technicznego, medycznego, transportu i ruchu wojsk, ochrony środowiska, bezpieczeństwa i higieny pracy, profi-

---

⁸ A. Juncewicz, ..., wyd. cyt., s. 64.

laktyki przeciwpożarowej oraz inne związane z zaspokajaniem niezbędnych potrzeb do prowadzenia działań bojowych oraz obowiązkami państwa gospodarza.

Szkolenie ogólne obejmuje szkolenie ekonomiczne, szkolenie prawne i inne według potrzeb oraz szkolenie metodyczne (ogólne) obejmujące odpowiedzialność dowódców, organizatorów szkolenia w zakresie przygotowania i realizacji procesu szkolenia w podległym pododdziale oraz metodykę szkolenia (nauczania) określonych przedmiotów lub prowadzenia zajęć i ćwiczeń.

W wyniku analizy literatury przedmiotu należy stwierdzić, że szkolenie programowe można prowadzić w garnizonach i ośrodkach szkolenia poligonowego.

Szkolenie w garnizonach ukierunkowane jest na szkolenie i doskonalenie indywidualnych umiejętności specjalistycznych oraz szkolenie i zgrywanie do działań załóg, obsługi, zespołów, pododdziałów dowództw. Zapewnia ono jedność działania dowództw i wojsk w zakresie przygotowania i prowadzenia walki (działań), funkcjonowania systemów: walki, wsparcia i zabezpieczenia działań.

W literaturze przedmiotu podkreślano wielokrotnie, że szkolenie poligonowe jest procesem podwyższania sprawności bojowej pododdziału w rzeczywistych warunkach terenowych. Należy tak dobierać, o ile jest to możliwe, tereny poligonowe, aby maksymalnie zbliżone były one do warunków terenowych i pogodowych rejonu przyszłej operacji. W jego ramach realizuje się ćwiczenia taktyczne, strzelania programowe, zajęcia z użyciem substancji niebezpiecznych oraz inne zajęcia, które nie są możliwe do przeprowadzenia w warunkach garnizonowych. Szkolenie poligonowe prowadzi się etapowo poprzez sprawdzenie indywidualnych (zespołowych) umiejętności zwalczania sił i środków przeciwnika w ramach struktur organizacyjnych i zadań bojowych, szkolenie w ramach zgrupowań specjalistycznych oraz realizację ćwiczeń taktycznych od kompanii (kompanijnej grupy bojowej – równorzędnej) do batalionowej grupy bojowej ze zgrywaniem systemu walki (włącznie).

Aby skutecznie zrealizować wszystkie przedsięwzięcia podczas przygotowania pododdziałów wojsk lądowych do prowadzenia operacji międzynarodowych należy przyjąć pięciodniowy tydzień szkoleniowy oraz dziesięciogodzinny dzień szkoleniowy.

Należy podkreślić, że szkolenie w zakresie przygotowania do zadań wykonywanych poza granicami kraju powinny tylko realizować pododdziały zawodowe wojsk lądowych.

5.3. FORMY ORGANIZACYJNE SZKOLENIA PODODDZIAŁÓW WOJSK LĄDOWYCH PRZEWIDZIANYCH DO UDZIAŁU W OPERACJACH WIELONARODOWYCH

Wyniki dokonanych analiz literatury przedmiotu dowodzą dużej rozbieżności poglądów, co do przyjmowanych podziałów form organizacyjnych występujących w przygotowaniu pododdziałów wojsk lądowych do prowadzenia operacji międzynarodowych. Zgodzić się należy ze stwierdzeniem, że formy organizacyjne szkolenia pododdziałów uzależnione są od problematyki (treści) oraz celów, zakresu wiedzy, jaki powinien być osiągnięty w toku procesu oraz warunków szkolenia. Właściwy, bowiem dobór form i metod szkolenia zapewnia adekwatne do poniesionych nakładów efekty, a te z kolei stanowią główny składnik zdolności bojowej wojsk do wykonania zadania zgodnie z ich przeznaczeniem.

Literatura przedmiotu zawiera szereg różnorodnych klasyfikacji form szkolenia. Można zauważyć wiele, niekiedy sprzecznych ze sobą, poglądów w tym obszarze. Z powodu czytelności dalszych rozważań, przyjmując uzasadnią krytykę proponowanych rozwiązań, proponuje się przyjąć podział form szkolenia na proste, złożone i specyficzne (patrz rysunek.5.4).

Źródło: opracowanie własne

Rys. 5.4. Formy szkolenia pododdziałów wojsk lądowych

Różnorodność problematyki szkolenia pododdziałów wojsk lądowych przewidzianych do udziału w operacjach międzynarodowych powoduje konieczność stosowania nie tylko form prostych, ale nade wszystko złożonych.

Formy proste to przedsięwzięcia szkoleniowe o jednorodnej problematyce i strukturze szkolenia⁹. Są najczęściej stosowane w szkoleniu pododdziałów do szczebla plutonu. Zaliczamy do nich najczęściej wykład (informację), pogadankę, zajęcia taktyczne i ogniowe. Podstawowymi metodami, które mają zastosowanie w wymienionych formach są: opis, wyjaśnienie, pokaz czynności (działania), ćwiczenie praktyczne oraz trening.

⁹ J. Wołęjszo (kier. zesp.), *Formy i metody szkolenia dowództw wojsk lądowych*, AON, Warszawa 2005, s. 83.

Złożone formy to takie przedsięwzięcia szkoleniowe, które charakteryzują się interdyscyplinarnością i kompleksowością¹⁰. Zasadniczo stosowane są one w szkoleniu od szczebla kompanii. Do tych form należą różne odmiany ćwiczeń taktycznych, takie jak: zgrywające, sprawdzające i kompleksowe prowadzone z wojskami bez strzelania lub ze strzelaniem. Są one szczególnie przydatne w trakcie przygotowania pododdziałów wojsk lądowych do prowadzenia operacji międzynarodowych.

Ćwiczenia zgrywające służą przygotowaniu pododdziałów do wykonywania podstawowych zadań bojowych poprzez stopniowe zgrywanie elementów ugrupowania bojowego bez sprzętu i ze sprzętem. Eksponują one przede wszystkim zagadnienia związane z formowaniem ugrupowania (szyku) marszowego, przedbojowego i bojowego pododdziałów.

Ćwiczenia sprawdzające realizuje się w celu kontroli stopnia przygotowania pododdziałów do wykonywania zadań bojowych, wyeliminowania stwierdzonych błędów i niedociągnięć w tym zakresie. Ćwiczenia te rozpoczynają się najczęściej wykonaniem takich czynności (działań), które pozwalają osiągnąć nakazany stan gotowości bojowej.

Kompleksowe ćwiczenia prowadzone są zazwyczaj na zakończenie procesu szkolenia taktycznego pododdziałów. Charakteryzują się różnorodnością działań taktycznych (kompleks zagadnień szkolenia), a przede wszystkim odzwierciedlają zakres zadań wykonywanych przez kompanię, batalion w składzie oddziału (brygady, pułku). W ćwiczeniach tych z reguły prowadzone są strzelania pododdziałów z broni indywidualnej, zespołowej i pokładowej.

Analiza literatury przedmioty pozwala stwierdzić, że niektórzy autorzy wyróżniają specyficzne formy organizacyjne szkolenia tzw. zgrupowania szkoleniowe w postaci szkolenia blokowego, potokowego i zintegrowanego.

---

¹⁰ J. Michniak (red. nauk.), *Formy i metody przygotowania oficerów do pracy sztabowej* – materiały z sympozjum naukowego, AON, Warszawa 2004, s. 50.

Szkolenie blokowe polega na łączeniu kilku tematów (zajęć) z danego przedmiotu realizowanych na specjalnym obiekcie bazy szkoleniowej zazwyczaj pod kierownictwem lub nadzorem dowódcy (oficera – specjalisty rodzajów wojsk) odpowiedzialnego za szkolenie w danym przedmiocie.

Potokowe szkolenie polega na nauczaniu (kolejno zmieniających się pododdziałów) realizowanym zwykle w kilku blisko położonych obiektach szkolenia, z których każdy przeznaczony jest do nauki innego przedmiotu. Po zakończeniu ćwiczeń na poszczególnych obiektach, pododdziały w sposób potokowy przechodzą na następne obiekty i kontynuują szkolenie. Prowadzi je z reguły dowódca wraz z zespołem instruktorów.

Szkolenie zintegrowane polega na tym, że jednocześnie szkoli się kilka pododdziałów (co najmniej batalion) przy wykorzystaniu bazy szkoleniowej, umożliwiającej rotację grup na punktach nauczania i wyspecjalizowanej kadry instruktorskiej pod nadzorem dowódcy pododdziału (batalionu), który jest kierownikiem ćwiczenia. Integracja szkolenia w tym przypadku obejmuje do kilka przedmiotów (zajęć), a nawet specjalności.

Zgodzić się należy ze stwierdzeniem, że najwyższą formą szkolenia wojsk i dowództw są ćwiczenia z wojskami¹¹. W literaturze przedmiotu podkreślano wielokrotnie, że w ćwiczeniach tych dąży się do wykonania określonego zadania bojowego w warunkach maksymalnie zbliżonych do rzeczywistych warunków pola walki i do specyfiki współczesnych zagrożeń. Uczą one praktycznego rozwiązywania problemów z zakresu przygotowania i prowadzenia walki lub wykonywania innych zadań (np. zwalczania terroryzmu). Ćwiczenia z wojskami zapewniają właściwe zgranie i przygotowanie do działań grup bojowych (zadaniowych) oraz zsynchronizowanie działań dowództw i komponentów rodzajów sił zbrojnych (rodzajów wojsk) do prowadzenia działań połączonych lub udziału w operacjach połączonych w układzie narodowym, sojuszniczym lub koalicyjnym.

---

¹¹ *Instrukcja o przygotowaniu i prowadzeniu ćwiczeń z dowództwami, sztabami i wojskami w Siłach Zbrojnych RP (DD/7.1.1)*, Sztab Generalny Wojska Polskiego, Warszawa 2004, s. 7.

Ćwiczenia z wojskami obejmują: ćwiczenia taktyczne i taktyczno-specjalne (rozpoznawcze, artyleryjskie, łączność, logistyczne itp.)¹² Celem ćwiczeń z wojskami jest doskonalenie dowódców, zgrywanie działania dowództw z działaniem wojsk oraz doskonalenie umiejętności i nawyków niezbędnych w walce, a także wyrabianie odporności psychicznej i fizycznej żołnierzy. Ponadto, mogą one być prowadzone w celu sprawdzenia gotowości oddziałów, pododdziałów do podjęcia działań przed rozpoczęciem określonych zadań (misji) lub w ramach inspekcji oraz jako ćwiczenia instruktażowo-metodyczne, pokazowe, badawcze.

Treścią ćwiczeń z wojskami jest wykonywanie rzeczywistych przemieszczeń i manewrów toku walki, efektywne wykorzystanie systemu dowodzenia, rozpoznania i ognia oraz elementów wsparcia i zabezpieczenia¹³, z uwzględnieniem prowadzenia działań w wymiarze powietrzno-lądowym.

Tematykę ćwiczeń z wojskami określa się na podstawie głównego zadania szkoleniowego, rozkazów i zarządzeń przełożonych, zgodnie z przeznaczeniem bojowym oddziału (pododdziału). Czas trwania ćwiczenia powinien zapewnić pełną realizację zagadnień szkolenia i osiągnięcie zakładanych celów szkolenia. Tematykę i czas określa kierownik ćwiczenia (dowódca prowadzący ćwiczenie).

Analiza literatury przedmiotu pozwala stwierdzić, że ćwiczenia z wojskami prowadzi się jako:

- a) ćwiczenia taktyczne jednorodnych pododdziałów - plutonu, kompanii, batalionu (równorzędnych) oraz grup zadaniowych (taktycznych grup bojowych) – kompanijnych, batalionowych;
- b) ćwiczenie grup zadaniowych, tworzonych na bazie jednostek operacyjnych od szczebla batalionu (równorzędnej wraz z jednostkami wsparcia i zabezpieczenia);

---

¹² *Organizacja szkolenia dowództw i sztabów w Siłach Zbrojnych RP (DD/7.1)*, Sztab Generalny Wojska Polskiego, Warszawa 2004, s. 43.

¹³ J. Wolejszo, *Wybrane problemy przygotowania i prowadzenia ćwiczeń sojuszniczych NATO, AON*, Warszawa 2003, s. 21

c) ćwiczenie komponentu rodzajów sił zbrojnych – przygotowujące do działań połączonych;

d) ćwiczenie połączonych komponentów rodzajów sił zbrojnych – przygotowujące i zgrywające do działań wydzielonych wojsk Sił Zbrojnych RP do prowadzenia operacji połączonej w układzie narodowym i sojuszniczym.

W ramach ćwiczeń z wojskami mogą być realizowane zadania ogniowe z użyciem środków bojowych (ćwiczenia taktyczne ze strzelaniem) lub z wykorzystaniem symulatorów strzelań. Strzelanie w ćwiczeniu z wojskami stanowi odrębny element organizacyjny ćwiczenia i nie może zakłócać dynamiki przebiegu działań taktycznych. Dlatego też, najczęściej prowadzi się je przed rozpoczęciem ćwiczenia lub w ostatnim jego etapie.

Należy przyjąć, że ćwiczenia taktyczne z wojskami przygotowują i prowadzą przełożeni dowódcy ćwiczącego szczebla lub, jeżeli zachodzi taka potrzeba, przełożeni wyższego szczebla. W toku ich przygotowania oraz prowadzenia pełnią oni funkcję kierownika ćwiczenia i ponoszą pełną odpowiedzialność za ich jakość i efektywność. Są ponadto zobowiązani do realizacji wszystkich niezbędnych zamierzeń organizacyjno–metodycznych zapewniających pełne osiągnięcie założonych celów szkolenia.

W literaturze przedmiotu podkreślano wielokrotnie, że niewątpliwie istotnym sposobem poznania specyficznych warunków działań w środowisku wielonarodowym jest uczestnictwo pododdziałów i oddziałów w ćwiczeniach taktycznych w kraju i za granicą. Ćwiczenia tego typu umożliwiają przygotowanie pododdziałów wojsk lądowych do realizacji zadań, np. w zakresie:

- ewakuacji ludności z rejonów zagrożonych konfliktem;
- tworzenia strefy buforowej;
- udzielania pomocy humanitarnej;
- patrolowania i monitorowania rejonu konfliktu.

Ćwiczenia odbywają się obecnie w trzech obszarach tematycznych: utrzymanie pokoju (ang. peacekeeping), operacje humanitarne (ang. humanitarian operations), poszukiwanie i ratownictwo (ang. Search and Rescue).

Należy zaznaczyć, że formuła pierwszej grupy ćwiczeń uległa znacznemu poszerzeniu. Nie jest to już tylko klasyczne utrzymywanie pokoju w ONZ-owskim wydaniu. Dziś są to również operacje przygotowania do wymuszania pokoju (ang. peace enforcement). Obok tradycyjnych działań rozdzielania stron konfliktu, kontroli strefy rozdzielania czy ustalenia stref zdemilitaryzowanych, ćwiczone są również elementy wymuszania pokoju. Szkolenie to organizowane jest w wyznaczonej jednostce wojskowej i na terenie poligonu. Celem szkolenia jest kreowanie i rozwój interoperacyjności pododdziałów wojsk lądowych w stosunku do procedur i systemów wojskowych sojuszu i innych armii, wzajemne zrozumienie istoty prowadzenia operacji pokojowych pod auspicjami ONZ lub innych organizacji międzynarodowych. Na realizację szkolenia z reguły przeznacza się:

- a) 1 dzień - rekonosans rejonu szkolenia z udziałem przedstawicieli państw uczestniczących w szkoleniu,
- b) 1 dzień szkolenie zapoznawcze (zapoznanie z bazą koszarową i dydaktyczną, sprzętem specjalnym, uzbrojeniem itp.);
- c) 1 dzień szkolenie teoretyczne;
- d) 2 - 3 dni szkolenie praktyczne (w tym szkolenie strzeleckie);
- e) 1 dzień - program kulturalny.

Na podstawie analizy doświadczeń z przeprowadzonych operacji międzynarodowych można sformułować wniosek, że w trakcie przygotowywania do udziału w operacjach międzynarodowych należy odejść od tradycyjnego szkolenia. Było ono wystarczające dla typowych misji pokojowych ONZ, ale nie sprawdziło się w obliczu wyzwań nowego środowiska operacji wsparcia pokoju prowadzonych od początku bieżącego stulecia.

Do modyfikacji procesu przygotowania należy przyjąć założenie, że szkolenie ogólne do operacji pokojowych powinno stać się integralną częścią szkolenia pododdziałów wojsk lądowych. W związku z tym program szkolenia wojsk, powinien swym zakresem objąć tematykę operacji wsparcia pokoju. Natomiast za priorytetowe zadanie należy przyjąć zmianę mentalności żołnierzy oraz przygotowanie ich pod względem psychologicznym do prowadzenia tego typu działań. Podkreślić również należy ko-

nieczność przedstawienia genezy typowych konfliktów występujących we współczesnym świecie oraz zasad użycia siły obowiązujących w operacjach wsparcia pokoju.

W literaturze przedmiotu podkreślano wielokrotnie, że podstawą działania w każdej operacji pokojowej jest wykorzystywanie umiejętności nabytych w trakcie szkolenia ogólnowojskowego i dotyczy to zarówno zakresu indywidualnego, jak i zespołowego działania w składzie pododdziałów i oddziałów. W tym względzie zakres indywidualny obejmuje szkolenie: fizyczne, posługiwanie się bronią (szkolenie ogniowe), jak również zasady udzielania pierwszej pomocy, obrony przed bronią masowego rażenia.

Opierając się na tym fundamencie przeprowadza się dodatkowe szkolenie, zmierzające przede wszystkim do zapoznania ze specyfiką działań pokojowych. Szczególny nacisk kładąc na zrozumienie ich odmienności od typowych operacji militarnych.

Należy przyjąć, że okres przygotowania do prowadzenia operacji międzynarodowych będzie podzielony na szkolenie indywidualne i zespołowe.

W trakcie szkolenia indywidualnego, żołnierze powinni być zapoznawani z następującą problematyką:

- ogólne informacje dotyczące operacji wsparcia pokoju;
- wiedza na temat konkretnej operacji (zadanie, kultura, język, itp.);
- uświadomienie zagrożenia minowego;
- umiejętności przeżycia;
- negocjacje i mediacje;
- medycyna prewencyjna (np. zasady szczepień ochronnych);
- zasady postępowania z przedstawicielami środków masowego przekazu;
- zapoznanie ze sprzętem występującym w rejonie operacji i wyrabianie umiejętności jego rozpoznawania;
- odporność na stres;
- zasady użycia siły.

Przekazuje się ponadto niezbędne informacje dotyczące świadczeń finansowych, ubezpieczeń i spraw administracyjnych.

Wyniki analizy literatury przedmiotu wskazują, że najważniejszą rolę w procesie przygotowania żołnierzy do operacji pokojowych, powinno odgrywać wyspecjalizowane centrum, którego głównym zadaniem powinno być przygotowanie i szkolenie odpowiedniej ilości żołnierzy przewidzianych do udziału w operacjach międzynarodowych. Przygotowanie żołnierzy w tym centrum powinno się odbywać na bazie wniosków z doświadczeń z operacji stabilizacyjnych przy pełnym respektowaniu zasad metodologicznych oraz przyjętych standardów. Ponadto zadaniem tego centrum powinno być zabezpieczenie i wsparcie szkolenia realizowanego przez inne podmioty.

Analiza literatury przedmiotu pozwala sądzić, że do szczegółowych zadań tego ośrodka należy zaliczyć:

- a) szkolenie żołnierzy wyznaczonych do służby na odpowiednich stanowiskach w operacji międzynarodowych;
- b) prowadzenie szkoleń, dla innych instytucji, jak również dla przedstawicieli innych państw w ramach oddzielnych programów;
- c) prowadzenie działalności badawczej mającej na celu podniesienie skuteczności prowadzonych szkoleń;
- d) koordynacja prac dotyczących rozwoju szkolenia do prowadzenia operacji stabilizacyjnych, standardów tego szkolenia, przyjmowania stałych procedur operacyjnych i opracowania materiałów szkolenia;
- e) utrzymywanie łączności z innymi centrami szkolenia (poza krajem) w celu wymiany doświadczeń.

W czasie szkolenia dąży się do tego, aby wśród żołnierzy ukształtować świadomość odmienności prowadzenia działań stabilizacyjnych od typowo militarnych. W tym celu poruszane są problemy z takich między innymi obszarów jak:

- a) ryzyko i zagrożenia;
- b) kultura i język w planowanym rejonie operacji;
- c) informacje o specyfice misji;
- d) zagrożenie minowe;
- e) odporność na stres.

W literaturze przedmiotu podkreślano wielokrotnie, że w wyniku przeprowadzonego szkolenia żołnierze będą posiadać niezbędną wiedzę i odpowiednio ukształtowane umiejętności przydatne do realizacji specyficznych zadań w operacji pokojowej. Dotyczy to, podniesienia poziomu pewności siebie wśród żołnierzy jak również wykształcenia umiejętności pomocnych w redukcji stresu i ryzyka.

Wyniki analizy literatury przedmiotu wskazują, że skuteczność osiągnięcia tych celów jest możliwa tylko wtedy, gdy w proces szkolenia zostanie zaangażowana wysoko wykwalifikowana kadra dydaktyczna. W związku z tym proponuje się pozyskanie jej z trzech zasadniczych źródeł. Pierwszym źródłem są specjaliści wojskowi posiadający duże doświadczenie wyniesione z operacji stabilizacyjnych. Zatrudnia się ich jako etatowych pracowników centrum. Drugim źródłem są wykładowcy pozyskiwani z różnego typu instytucji, agencji rządowych i prywatnych, zajmujących się problematyką bezpieczeństwa. Odbywa się to na podstawie odpowiednio przygotowanych kontraktów. Ostatnim źródłem są zaproszeni goście, w tym z zagranicy, którzy prowadzą krótkie zajęcia z uczestnikami misji międzynarodowych.

Kolejnym ważnym przedsięwzięciem prowadzonym przez kadrę dydaktyczną jest ocena i weryfikacja prowadzonych szkoleń. Za cel tej działalności przyjęto stworzenie odpowiednich podstaw do rozwoju programów szkolenia prowadzonych w ośrodku.

Należy przyjąć, że weryfikacja szkolenia powinna odbywać się przede wszystkim podczas podróży do kontyngentów znajdujących w rejonach i dyskusje z uczestnikami operacji. Pomocnymi w tym względzie są techniki zbierania opinii, oparte na kwestionariuszach lub zadawaniu pytań kontrolnych.

Następnym obszarem działalności prowadzonej przez centrum jest udział w pracach dotyczących rozwoju koncepcji i modelu szkolenia przygotowującego do skutecznego prowadzenia operacji międzynarodowych. Działalność ta obejmuje przygotowanie dokumentów niezbędnych do szkolenia (opracowań specjalistycznych, planów szkolenia, konspektów do zajęć). Należy również zwrócić uwagę na rozpowszechnianie wniosków z doświadczeń w prowadzonych operacjach międzynarodowych.

Podsumowując dotychczasowe rozważania należy stwierdzić, że w systemie szkolenia pododdziałów wojsk lądowych do udziału w operacjach międzynarodowych priorytetowe znaczenie ma przygotowanie żołnierzy pod względem mentalności i psychologicznym oraz z zasad użycia siły w operacjach stabilizacyjnych. Ogromną wagę przywiązuje się do tego, aby kontyngenty były przygotowane adekwatnie do realiów przewidywanych operacji. W tym względzie na podkreślenie zasługuje fakt organizowania zespołów, które na stałe śledzą wydarzenia i zbierają informacje z rejonów prowadzonych operacji. Zespoły te odpowiedzialne są za analizę informacji i przekazanie wniosków i postulatów dotyczących wprowadzenia zmian w programach przygotowań kontyngentów. Należy również dążyć do opracowania z odpowiednim wyprzedzeniem czasowym właściwych programów, umożliwiających skuteczne przygotowanie pododdziałów wojsk lądowych do prowadzenia przyszłych operacji międzynarodowych.

WNIOSKI:

W wyniku przeprowadzonej analizy przygotowania pododdziałów wojsk lądowych do prowadzenia operacji międzynarodowych można wyciągnąć następujące wnioski:

1. Cały proces przygotowania musi, jeżeli to możliwe, być realizowany w terenie przypominającym ten, w którym dany rodzaj działań mogą w przyszłości realizować wytypowane pododdziały wojsk lądowych. Realizm szkolenia umożliwia przystosowanie żołnierzy i dowódców do skutecznego wykonywania zadań w każdym miejscu przyszłego konfliktu zbrojnego.
2. Należy w trakcie szkolenia pododdziałów wojsk lądowych korzystać z doświadczeń innych nacji. Taki system prowadzenia szkolenia i przygotowania pododdziałów do realizacji najtrudniejszych zadań bojowych pozwala na płynne wdrażanie do zadań w trakcie prowadzenia operacji międzynarodowych.
3. Należy przygotować pełne zabezpieczenie materiałowe oraz odpowiednią bazę szkoleniową do realizacji przyjętego programu szkolenia. Dokonać ustaleń w zakresie

potrzeb dotyczących specjalistów z zakresu wiedzy o rejonie konfliktu (warunki klimatyczne, geograficzne, struktury administracyjne, kultura, zwyczaje itp.).

4. Szkolenie należy realizować na sprzęcie, który będzie wykorzystywany w rejonie misji. Szczególną uwagę przywiązać do szkolenia w nocy a w szczególności do posługiwania się urządzeniami noktowizyjnymi i termowizyjnymi. Do szkolenia w jak największym zakresie wykorzystywać żołnierzy, którzy brali udział w poprzednich kontyngentach wojskowych. W trakcie szkolenia szczególną uwagę zwrócić na wyrabianie odporności w długotrwałym wykonywaniu zadań w warunkach dużych obciążeń fizycznych i psychicznych.

5. Zwrócić uwagę na wykorzystanie w procesie szkolenia wiadomości z komunikatów rozpoznawczych z rejonu misji. Zwiększyć liczbę zajęć z problematyki znajomości regionu przyszłych działań, wykorzystując w procesie szkolenia specjalistów z tego zakresu.

6. Zaplanować i zrealizować zajęcia z zakresu współdziałania wojsk ze śmigłowcami oraz posługiwania się urządzeniami do określania swojego położenia.

ZAKOŃCZENIE

Powyższe opracowanie jest wynikiem długofalowych badań i dociekań naukowych. Przeprowadzono różnego rodzaju badania teoretyczne i empirycznych gruntowną analizę współczesnych operacji wielonarodowych.

Z największych operacji wielonarodowych prowadzonych przez Zachód po zakończeniu zimnej wojny, dwa – Somalia i Haiti – były porażkami, dwa – Bośnia i Hercegowina oraz Kosowo – zdecydowanymi sukcesami, a dwie operacje – w Afganistanie i Iraku – pozostają w dużej mierze problematyczne. W przypadku wszystkich tych operacji początkowe wejście sił zachodnich, nawet jeśli napotykało na opór, zawsze okazywało się najmniej problematycznym aspektem operacji. W większości przypadków siły wielonarodowe były przynajmniej nominalnie zaproszone. Tam, gdzie istniała opozycja, sama groźba użycia siły, jak na Haiti lub wyłącznie zastosowanie sił lotniczych, jak w Kosowie, albo połączenie użycia sił lotniczych i działań przyjaźnie nastawionych sił miejscowych, jak w Bośni i Hercegowinie lub w Afganistanie, prawie zawsze wystarczyło do wprowadzenia sił. Jedynie w Iraku w 2003 r. znaczące lądowe siły bojowe były potrzebne, aby zapewnić kontrolę nad danym terytorium.

O ile utrzymywanie pokoju często może być realizowane przy użyciu stosunkowo małych sił w warunkach, gdy wyczerpani uczestnicy konfliktu są gotowi do zaakceptowania interwencji międzynarodowej, egzekwowanie rozwiązań pokojowych wymaga zaangażowania dużo większych sił osobowych. Wielkość jednostek potrzebnych do prowadzenia takich misji w dużej mierze zależy od liczby ludności w obszarze objętym stabilizacją oraz od poziomu destabilizacji. Niestety prawie wszystkie rozwijające się społeczeństwa charakteryzują się gwałtownym wzrostem populacji oraz urbanizacją, podczas gdy liczebność większości zachodnich sił zbrojnych nadal maleje. W rezultacie zapotrzebowanie na budowanie podstaw bytu narodowego w szybkim tempie wyprzedza zasoby ludzkie, które mogą być wykorzystane do pełnienia tego zadania. Ponadto, obciążenia związane z budowaniem podstaw bytu narodowego się kumulują. Nowe operacje zaczynają się zanim

wcześniejsze dobiegną końca. Każda z operacji trwa średnio od pięciu do dziesięciu lat, a nowe są organizowane znacznie częściej. Zachodnie armie mogą nadal marzyć o prowadzeniu jednej konwencjonalnej wojny na raz, ale muszą obecnie planować obsadę kadrową dla wielu jednoczesnych przedłużających się operacji stabilizacyjnych.

Reasumując niniejsza praca spełnia założoną hipotezę dając odpowiedź na postawione problemy badawcze. Ponadto jest zbiorem definicji i uzasadnień naukowych, które pozwalają stwierdzić, iż istniejąca teoria, a także narodowa myśl wojskowa w tym zakresie (operacji wielonarodowych) nie jest uboższa od tej istniejącej w innych armiach.

W związku z powyższym **wnioski**, jakie się nasuwają w wyniku przeprowadzonych badań dotyczą tych kwestii, które poprzednio przedstawiano i można je wyartykułować w następujący sposób (następująco):

1. Przynależność Polski do NATO i wynikające z tego zobowiązania, określają stały kierunek przygotowania oficerów i wojsk w ramach osiągnięcia interoperacyjności, którą w NATO definiuje się jako zdolność sił zbrojnych (lub ich części) do współdziałania w ramach standardów NATO.

2. Zobowiązania Polski w stosunku do organizacji międzynarodowych takich jak ONZ, ze względu na stałą obecność naszego kraju w inicjatywach i operacjach pokojowych, również powinny być obecne w procesie przygotowania do udziału w tychże działaniach na rzecz pokoju.

3. Oprócz NATO, dwie inne organizacje – ONZ i Unia Europejska – oferują swoje usługi na potrzeby współpracy państw zachodnich w zakresie prowadzenia operacji wielonarodowych.

4. Najistotniejszymi czynnikami efektywnego przygotowania i prowadzenia operacji wielonarodowej są: sytuacja polityczna, w jakiej operacja jest przygotowywana i prowadzona; uwarunkowania geopolityczne; charakter sytuacji konfliktowej; zagrożenia charakterystyczne dla określonego typu misji; doktryna zarówno Sojuszu, jak i poszczególnych państw wydzielających swe kontyngenty sił wielonarodowych oraz możliwości i bariery, z którymi należy liczyć się z w czasie prowadzenia operacji wielonarodowej.

5. Przygotowanie kadr do udziału w misjach sojuszniczych i wielonarodowych realizowane jest w kilku obszarach: kształcenia teoretycznego w WSO, ośrodkach i centrach kształcenia oraz AON; kształcenia teoretycznego w jednostkach macierzystych; kształcenia praktycznego, instrumentalnego, (metodycznego) przygotowującego do szkolenia wojsk; ćwiczeń wojskowych - ćwiczeń przygotowawczych, dowódczo-sztabowych i z wojskami; ćwiczeń w rejonie wykonywania zadań mandatowych, strefach przygotowań i aklimatyzacji.

6. W procesie przygotowania pododdziałów wojsk lądowych do udziału w operacjach międzynarodowych kontrola przebiegu przygotowań musi być realizowana na każdym poziomie nauczania. Dowódcy są odpowiedzialni za nadzór nad indywidualnym i zespołowym szkoleniem zgodnie z narodowymi dyrektywami i zarządzeniami.

7. Szkolenie wojsk należy realizować na sprzęcie, który będzie wykorzystywany w rejonie misji. Szczególną uwagę przywiązać do szkolenia w nocy a w szczególności do posługiwania się urządzeniami noktowizyjnymi i termowizyjnymi. Do szkolenia w jak największym zakresie wykorzystywać żołnierzy, którzy brali udział w poprzednich kontyngentach wojskowych. W trakcie szkolenia szczególną uwagę zwrócić na wyrabianie odporności w długotrwałym wykonywaniu zadań w warunkach dużych obciążeń fizycznych i psychicznych.

8. W przygotowaniu oficerów do udziału w operacji wielonarodowej wyeksponować:

- stosowanie procedur obowiązujących w NATO podczas planowania i prowadzenia działań;
- utrzymanie w stanie gotowości bojowej podległych sił i środków;
- zgrywanie obsady zespołu dowodzenia;
- zgrywanie SD z SD przełożonego;
- zasady dowodzenia i współdziałania z wojskami sojuszniczymi, organizacjami poza militarnymi oraz powstającymi organami cywilnymi, policyjnymi i militarnymi kraju gdzie jest realizowana operacja wielonarodowa;
- działanie na wypadek zasadzek (w tym zasadzek ogniowych);
- planowanie rozmieszczenia SD i jego działalności;
- współpracę z przedstawicielami armii;

- psychologiczne przygotowanie do misji;
- planowanie logistycznego zabezpieczenia misji;
- postępowanie z mediami ze szczególnym uwypukleniem przestrzegania tajemnicy służbowej.

9. W przygotowaniu wojsk do udziału w operacji wielonarodowej wyeksponować:

- taktykę prowadzenia działań rozpoznawczych, patrolowych, kontrolnych;
- procedury współdziałania z siłami sojuszniczymi zgodnie z obowiązującymi procedurami;
- procedury współdziałania z poza militarnymi organizacjami na terytorium państwa gdzie jest prowadzona operacja wielonarodowa
- obronę i ochronę wojsk i środków poza militarnych przed działaniami partyzanckimi i terrorystycznymi;
- realizację wspólnych przedsięwzięć z zakresu współdziałania ze śmigłowcami, szczególnie z zakresu pomocy MEDEVAC i CASEVAC;
- szkolenie żołnierzy z zakresu oznaczania rubieży położenia wojsk i lądowisk śmigłowców przy użyciu świec dymnych, flar świetlnych i chemicznych świateł;
- działanie na wypadek zasadzek (w tym zasadzek ogniowych);
- planowanie rozmieszczenia pododdziałów w rejonie zakwaterowania;
- współpracę z przedstawicielami i innych sił biorących udział w operacji;
- psychologiczne przygotowanie do misji;

BIBLIOGRAFIA

- AAP-6 *NATO Glossary of Terms and Definitions*.
- AJP 3.4.1 *Peace Support Operations*, 2nd Study Draft. MAS, Brussels 1999.
- AJP-1(B) *Allied Joint Operations Doctrine*, September 2000.
- Analiza wniosków i doświadczeń z ćwiczeń prowadzonych w latach 1997-1999 w ramach programu „Partnerstwo dla Pokoju”*, Zarząd Programowania Szkolenia Sił Zbrojnych SG WP, Warszawa 1999.
- Antonowicz L.**, *Podręcznik prawa międzynarodowego*. WP PWN. Warszawa 1998.
- Asmus R. D.**, *NATO. Koncepcja bezpieczeństwa XXI wieku*. Warszawa 1997.
- Balcerowicz B.**, *Sojusz a obrona narodowa*, BWB, Warszawa 1999.
- Bi-MNC Directive for "NATO Doctrine for Peace Support Operations". NATO SACLANT, 16 October 1998.
- BI-SC NATO Military Exercise Directive and Programme 2003-2008 (MEDP 03-08), Supreme Allied Comander, Europe B-7010 SHAPE, Belgium 2002
- Brach T.**, *Udział Polski w pokojowych operacjach ONZ*. AON. Warszawa 1997.
- Butrus B. Ghali.**, *An Agenda for Peace. Preventive Diplomacy, Peacemaking and Peacekeeping*. Report of the Secretary General Pursuant to the Statement Adopted by the Summit Meeting of the Security Council on 31 January 1992. United Nations. New York 1992.
- Coffey J. I.**, *The Future Role of NATO*. New York 1997.
- Decision ON MC 458 NATO Training, Exercise and Evaluation Policy, NATO Headquarters Boulevard Leopold III – B-1110 Bruxelles, 21 August 2001.
- Deklaracja Rady Europejskiej na temat wzmocnienia wspólnej europejskiej polityki bezpieczeństwa i obronnej*; ze Szczytu Unii Europejskiej w Kolonii, 3-4 czerwca 1999r.
- Dokument Ramowy Partnerstwa dla Pokoju*. Bruksela 10-11.01.1994. Zbiór Dokumentów. Warszawa, styczeń /marzec 1994.
- Dworecki S.**, *Współczesne konflikty zbrojne*. AON. Warszawa 1994.
- Encyklopedia prawa międzynarodowego i stosunków międzynarodowych*. WP. Warszawa 1976.
- EPG - 2 (*Exercise planning guide*), Supreme Headquarters Allied Powers Europe B-7010 SHAPE, Belgium, 15 August 2000.
- Fleming M.**, *Międzynarodowe prawo wojenne. Zbiór dokumentów*. Warszawa 1978.
- Gągor F., Paszkowski K.**, *Międzynarodowe operacje pokojowe w doktrynie obronnej RP*. MON/DBM. Warszawa 1998.
- Gągor F., Paszkowski K.**, *Pojęcie operacji pokojowych*. Wojsko i wychowanie. Nr 5/97.
- Jabłoński B., Kamiński S.**, *NATO Acquis*. A. M. Toruń 1998.
- JP 3.07 *Joint Doctrine for Military Operations Other Than War*. USAF, 16 June 1995.
- JWP 3-00 *Joint Operations*.
- JWP 3-50 *Peace Support Operations*.
- Juncewicz A.**, *System szkolenia brygady zmechanizowanej pk. „Szkolenie wojsk-4”* – praca naukowo-badawcza, AON, Warszawa 2004.
- Kącki Cz.**, *Sily wielonarodowe do misji pokojowych*, Warszawa 2003.
- KBWE. *Dokument Helsiński 1992. Wyzwanie czasu przemian*. Warszawa 1992.
- Knetki J.**, *Operacje połączone*. AON. Warszawa 1996.
- Koncepcja Strategiczna Sojuszu – uzgodniona przez szefów państw i rządów uczestniczących w spotkaniu Rady Północnoatlantyckiej*. Rzym 7-8 listopada 1991. NATO Vademecum. Warszawa 1995.
- Koncepcja Strategiczna Sojuszu*, przyjęta przez głowy państw i szefów rządów biorących udział w spotkaniu Rady Północnoatlantyckiej w Waszyngtonie 23-24 kwietnia 1999 r.

- Koncepcja wykorzystania doświadczeń z pełnienia misji pokojowych przez SZ RP w procesie przygotowania i szkolenia kontyngentów wojskowych w perspektywie, cz. II*, Warszawa 1998.
- Kowalewski M.**, *Kryzys i rozwój operacji pokojowych*. Sprawy Międzynarodowe. Nr 1/1995.
- Koziej S.**, *Między pokojem a wojną*. Polska Zbrojna. Nr 33. Warszawa 1997.
- Krakowski K., Redziak Z.**, *Metodyka przygotowania i prowadzenia ćwiczenia taktycznego z wojskami*, AON, Warszawa 2005.
- Kupiecki R.**, *NATO a operacje pokojowe*. Warszawa 1998.
- Kupiecki R.**, *Połączone Siły Wielonarodowe do Zadań Specjalnych*. Wojsko i Wychowanie Nr 2/1998.
- Kupiecki R.**, *Sily stabilizacyjne NATO w Bośni (SFOR)*. Wojsko i Wychowanie. Nr 3/1997.
- Kurnal J.**, *Podjmowanie decyzji kierowniczych w trudnych sytuacjach decyzyjnych*, WSzM, Warszawa 2001.
- Leśko T.**, *Międzynarodowe prawo konfliktów zbrojnych*. Wydawnictwo Prawnicze. Warszawa 1982.
- Lewis P. A.**, *Short History of United Nations Peacekeeping. Introduction to Joint and Multi-National Operations*. Military Art and Science Division. USAF Academy. Colorado
- Łukaszuk L., Skowroński A.**, *Międzynarodowe prawo pokoju i bezpieczeństwa*. AON. Warszawa 1996.
- Marszałek M.**, *Operacje wsparcia pokoju według poglądów NATO*. AON. Warszawa 1999.
- MC 327/1 - *NATO Military Concept for NATO Peace Support Operations*. Brussels, 20 October 1997.
- MC 389 - *Military Implementation of the Alliance's Combined Joint Task Force Concept*. Brussels, 25 November 1996.
- Michniak J., (red. nauk.)**, *Formy i metody przygotowania oficerów do pracy sztabowej – materiały z sympozjum naukowego*, AON, Warszawa 2004.
- NATO Overall Pfp Exercise Concept*. Brussels, Belgium 1996.
- Obrusiewicz M.**, *Wielonarodowe Połączone Siły Zadaniowe CJTF*, Warszawa 2002.
- Paździorek P.**, *Działania zgrupowań taktycznych w operacjach wymuszania pokoju*, AON, Warszawa 2003
- Peace Operations. Field Manual*. Headquarter Department of the Army. Washington DC, 30 December 1993.
- Plan udziału resortu obrony narodowej w przedsięwzięciach integracyjnych z NATO oraz Partnerstwa dla Pokoju w 1999 roku*. Warszawa 1999.
- Polkowski A.**, *Udział Wojska Polskiego w operacjach pokojowych*. AON. Warszawa 1998.
- Program kształcenia podchorążych wydziału logistyki i wojsk pancernych, studia czteroletnie*, CSWŁąd, Poznań 2003.
- Program Kursu Taktyczno-Operacyjnego Integracji z NATO od roku akademickiego 2001/2002*, Warszawa 2001.
- Program kursu Taktyczno-Operacyjnego Oficerów Wojsk Lądowych*, Warszawa 1998.
- Program magisterskich studiów uzupełniających kierunek zarządzanie i dowodzenie od roku akademickiego 2000/2001 i kolejne*, Warszawa 2000.
- Program uzupełniających studiów magisterskich od roku akademickiego 2001/2002 kierunek logistyka*, Warszawa 2001.
- Program magisterskich studiów uzupełniających na kierunku bezpieczeństwo narodowe*, Warszawa 2001.
- Program Kursu Chorążych i Podoficerów w Zakresie Integracji z NATO 2002/2003*, Warszawa 2002.
- Protokół do Traktatu Północnoatlantyckiego w sprawie przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej*. Bruksela, 16 grudnia 1997.
- Report to Congress. Kosovo/Operation Allied Force After-Action Report*. Washington D.C. 31 January 2000.

- Rutkowski C., Kasprzewski A.,** *Sily Zbrojne w sytuacjach kryzysowych.* AON. Warszawa 1996.
- Rutkowski C.,** *Sily szybkiego reagowania jako narzędzie działań antykryzysowych państwa.* AON. Warszawa 1997.
- Stańczyk J.,** *Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa.* Warszawa 1996.
- Strategia bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej.* Warszawa 4.01.2000. Internet: www.msz.gov.pl
- Sztrasburger D.,** *Zasady sztuki wojennej.* Bellona. Warszawa 1996.
- Szulc B.,** *Misje pokojowe. Podstawy teoretyczne działań wspierających pokój.* AON. Warszawa 1998.
- The Blue Helmets, 4th Ed.* UN Press 1997.
- The NATO Handbook. 50th Anniversary Edition.* Office of Information and Press. NATO – 1110 Brussels. Belgium 1998.
- Traktat Północnoatlantycki.* Waszyngton, 4 kwietnia 1949. NATO Vademecum. Partnerstwo i współpraca. Warszawa 1995, s. 261-264.
- Umowa między Państwami - Stronami Traktatu Północnoatlantyckiego a innymi państwami uczestniczącymi w Partnerstwie dla Pokoju dotycząca statusu ich sił zbrojnych (PfP SOFA).* Bruksela, 19 czerwca 1995.
- Tyszkiewicz A.,** *Operacje stabilizacyjne,* Warszawa 2005.
- Wolejszo J., (kier. zesp.),** *Formy i metody szkolenia dowództw wojsk lądowych,* AON, Warszawa 2005.
- Wolejszo J.,** *Wybrane problemy przygotowania i prowadzenia ćwiczeń sojusznicznych NATO,* AON, Warszawa 2003.
- Wróblewski R.,** *Podstawowe pojęcia z polityki bezpieczeństwa, strategii i sztuki wojennej.* AON. Warszawa 1993.
- Vallance A.,** *Radykalnie nowa struktura dowodzenia dla NATO,* NATO Review, Jesień 2003.

WYKAZ RYSUNKÓW

Nazwa rysunku	Strona
Rys. 1. Struktura procedury badawczej	8
Rys 2.1. Sposób podejmowania decyzji o operacji pokojowej ONZ	39
Rys.2.2. Techniki którymi dysponuje ONZ w skierowywaniu sporów/konfliktów w stronę pokojowego ich rozwiązywania	49
Rys. 3.1. Klasyfikacja współczesnych operacji wojskowych	68
Rys. 3.2. System międzynarodowych operacji pokojowych	69
Rys. 3.3. Planowanie operacji pokojowych w ONZ	76
Rys. 3.4. Planowanie operacji pokojowych w NATO	78
Rys. 3.5. Planowanie operacji pokojowych UE	80
Rys. 3.6. Rodzaje działań stabilizacyjnych	84
Rys. 4.1. Wybrane placówki szkolnictwa wojskowego wojsk lądowych SZ RP	95
Rys. 4.2. Cele i formy szkolenia kadr wojsk lądowych w wybranych elementach systemu kształcenia profesjonalnego	97
Rys. 4.3. Obszary przygotowanie oficerów do udziału w misjach ONZ	104
Rys. 4.4. Struktura procesu przygotowania kontyngentu do PKW IRAK	120
Rys. 4.5. Koncepcja szkolenia sił kontyngentu narodowego w aspekcie szkolenia kadr cz. I	121
Rys. 4.6. Koncepcja szkolenia sił kontyngentu narodowego w aspekcie szkolenia kadr cz. II	123
Rys. 4.7. Koncepcja szkolenia sił kontyngentu narodowego w aspekcie szkolenia kadr cz. III	125
Rys. 4.8. Koncepcja cyklu ćwiczeń sił kontyngentu narodowego w aspekcie szkolenia kadr dowódców	127
Rys. 4.9. Koncepcja szkolenia sił kontyngentu narodowego w COZ WĘDRZYN	128
Rys. 4.10. Koncepcja przygotowania ćwiczenia sprawdzającego kolejną zmianę PKW IRAK	130
Rys. 5.1. Czynniki wpływające na formułowanie treści szkolenia	135
Rys. 5.2. Etapy przygotowania pododdziałów wojsk lądowych do prowadzenia operacji wielonarodowych – przykład	139
Rys. 5.3. Modelowa struktura szkolenia pododdziałów zawodowych	140
Rys. 5.4. Formy szkolenia pododdziałów wojsk lądowych	155

ARKUSZ OBSERWACJI

ĆWICZEŃ NA SZCZEBLU TAKTYCZNYM Z DOWÓDZTWAMI I WOJSKAMI W ASPEKCIE PRZYGOTOWANIA OFICERÓW I WOJSK DO UDZIAŁU W OPERACJACH WIELONARODOWYCH

1. TEMAT BADAŃ: Przygotowanie oficerów i wojsk do udziału w operacjach wielonarodowych.
2. METODY BADAWCZE: Obserwacja niestandardyzowana zewnętrzna.
3. CEL BADAŃ: określenie skutecznych form i metod przygotowania oficerów i wojsk do udziału w operacji wielonarodowej
4. CZAS BADAŃ: 2004-2005
5. OPIS PRZEBIEGU BADAŃ: badanie przeprowadzono metodą obserwacji niestandardyzowanej zewnętrznej w czasie ćwiczeń:
  - prowadzonych w wojskach lądowych szczebla taktycznego – dowódczo–sztabowego w 12,1,16DZ oraz 11DKPanc.

Badaniami objęto działanie dowództw i wojsk w trakcie realizacji ćwiczeń z jednostkami wojsk lądowych i sił powietrznych przygotowujących się do udziału w operacji wielonarodowej.

Badania prowadzono wykorzystując możliwość stałego kontaktu z ćwiczącymi na poszczególnych stanowiskach funkcyjnych wybranych zespołów stanowiska dowodzenia. Umożliwiało to na wymianę poglądów z oficerami po każdym przemieszczeniu stanowiska dowodzenia. Obserwacja niestandardyzowana jest szczególnie przydatna w badaniach eksploracyjnych (poszukujących) bowiem ukierunkowana jest na uzyskanie odpowiedzi dotyczącej aktualnego stanu (jak jest?) – obserwacja faktów, bez przyjmowania jakichkolwiek hipotez. Obserwator ma szeroki zakres pola badawczego. Brak karty obserwacji czy też innego środka standaryzacji umożliwia szersze możliwości na twórcze poszukiwanie rozwiązań szczegółowych.

W oparciu o wyniki prowadzonej obserwacji można sformułować w odniesieniu do problematyki przygotowania oficerów i wojsk do udziału w operacji wielonarodowej następujące **wnioski**:

- formy i metody przygotowania oficerów do udziału w operacjach wielonarodowych należy traktować jako zorganizowany cykl działania, w którym występują następujące ele-

menty: sprawca, cel, wynik, środki i metody, warunki (aparatura/narzędzia), materiał oraz wytwór końcowy;

- formy i metody przygotowania oficerów i wojsk do udziału w operacjach wielonarodowych powinny być uzależnione od celu ich prowadzenia, i wynikać z potrzeb i możliwości szkoleniowych, a tak naprawdę z zadań jakie należy realizować zgodnie z przeznaczeniem danej jednostki w misji;
- **W przygotowaniu oficerów do udziału w operacji wielonarodowej wyeksponować:**
  - W obszarze dowodzenia:
    - stosowanie procedur obowiązujących w NATO, ONZ podczas planowania i prowadzenia działań;
    - zgrywanie obsady zespołu dowodzenia;
    - zgrywanie SD z SD przełożonego;
    - zasady dowodzenia i współdziałania z wojskami sojuszniczymi, organizacjami poza militarnymi oraz powstającymi organami cywilnymi, policyjnymi i militarnymi kraju gdzie jest realizowana operacja wielonarodowa;
    - planowanie rozmieszczenia SD i jego działalności;
    - współpracę z przedstawicielami armii;
    - planowanie logistycznego zabezpieczenia misji;
  - W innych obszarach:
    - psychologiczne przygotowanie do misji;
    - wykorzystanie dostępnego sprzętu;
    - działanie na wypadek zasadzek (w tym zasadzek ogniowych);
    - utrzymanie w stanie gotowości bojowej podległych sił i środków;
    - postępowanie z mediami ze szczególnym uwypukleniem przestrzegania tajemnicy służbowej.

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
INSTYTUT ZARZĄDZANIA I DOWODZENIA

WYWIAD EKSPERCKI

Szanowny Panie.

Analiza definicji szkolenia wojsk (bojowego) zawartych w *Leksykonie wiedzy wojskowej*¹, a także projekcie *Doktryny szkolenia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej DD/7*² pozwala postawić tezę, że treści tych definicji dotyczą (poruszają) kwestie szkolenia oddziałów, pododdziałów bojowych, realizujących typowe zadania militarne. Nie nawiązują jednak do przygotowania oficerów dowództw i dowódców jednostek wojsk lądowych do udziału w operacjach wielonarodowych. Celowe jest zatem precyzyjne określenie istoty i celów przygotowania oficerów i wojsk do udziału w operacjach wielonarodowych, których wyszkolenie decyduje o właściwej organizacji i zapewnieniu dowodzenia elementami danego pododdziału, oddziału w operacji wielonarodowej.

Dlatego przedmiotem zainteresowania prowadzących badań jest: koncepcja przygotowania oficerów dowództw i dowódców jednostek wojsk lądowych do udziału w operacji wielonarodowej.

Proszę o odpowiedź na następujące pytania:

1. *Pana zdaniem jakie jest miejsce, rola oficerów w przygotowaniu wojsk do realizacji zadań w operacjach wielonarodowych?*
2. *W jakim stopniu według Pana istnieją podobieństwa i różnice form i metod przygotowania oficerów do udziału w operacjach wielonarodowych wojsk lądowych SZ RP do stosowanych form i metod w wybranych armiach Sojuszu?*
3. *Według Pana w jaki sposób należy planować, organizować i prowadzić przedsięwzięcia przygotowania oficerów do udziału w operacjach wielonarodowych?*
4. *W jaki sposób organizacja i funkcjonowanie podsystemu doskonalenia wojsk wpływa na osiągnięcie gotowości do podjęcia działań przez pododdziały, oddziały i związki taktyczne wojsk lądowych w operacjach wielonarodowych?*
5. *Pana zdaniem jakie kierunki zmian powinno się zastosować w zakresie modyfikacji form i metod przygotowania oficerów do udziału w operacjach wielonarodowych?*

---

¹ Zob. *Leksykon wiedzy wojskowej*, MON, Warszawa 1979, s. 432.

² *Doktryna szkolenia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej DD/7* (projekt), SG WP, Warszawa 2005, s. 17, pkt. 2046.

**SPRAWOZDANIE Z BADAŃ OPINII EKSPERTÓW DOTYCZĄCEGO
PROBLEMATYKI DOSKONALENIA DOWÓDZTW I WOJSK
JEDNOSTEK WSPARCIA DOWODZENIA**

1. TEMAT BADAŃ: Przygotowania oficerów do udziału w operacji wielonarodowej
2. METODY BADAWCZE: Metoda ocen ekspertów.
3. CEL BADAŃ: opracowanie skutecznych form i metod przygotowania oficerów i wojsk do udziału w operacji wielonarodowej
4. CZAS BADAŃ: 2004-2005 „Hot Vistula”, „Desert Lake”, „Grey Heaven”
5. OPIS PRZEBIEGU BADAŃ: badania przeprowadzono metodą ocen ekspertów, objęto nimi oficerów, którzy:
  - a) ukończyli uczelnie i kursy w państwach sojuszu NATO
  - b) uczestniczyli w operacjach wielonarodowych na stanowiskach sztabowych i dowódczych
  - c) uczestniczyli w ćwiczeniach międzynarodowych w ramach „Partnerstwa dla pokoju”
  - d) pełnili misje pokojowe (wielonarodowe) z jednostek wojsk operacyjnych NATO
  - e) oficerów Dowództwa Wojsk Lądowych

Badania prowadzono techniką opartą na wzajemnym komunikowaniu się, ze względu na możliwość zdobywania dodatkowych informacji poza standartowymi pytaniami, przewidzianymi w kwestionariuszu.

Szczególnie przydatne okazały się wypowiedzi oficerów pełniących funkcje sztabowe w jednostkach przeznaczonych do działania w ramach NATO (11DKPanc i 12DZ). Duży wkład merytoryczny wnieśli oficerowie, którzy pełnili misje w Iraku i Afganistanie.

Praktyczne podejście do rozwiązywanych problemów poznano podczas wywiadu z oficerami Dowództwa Wojsk Lądowych, którzy wielokrotnie brali udział w misjach wielonarodowych.

W oparciu o pozyskane wypowiedzi można sformułować w odniesieniu do rozpatrywanych problemów, następujące generalne **wnioski**:

1. Członkostwo Polski w NATO obliguje do ujednoczenia struktur organizacyjnych dowództw poszczególnych szczebli dowodzenia do standardów obowiązujących w sojuszu. Organizacja sztabu powinna uwzględniać nasze narodowe tradycje, ale główne zespoły funkcjonalne powinny być analogiczne jak w państwach sojuszu. Ułatwia to wzajemne kontakty i rozwiązywanie problemów zwłaszcza interoperacyjności w prowadzeniu operacji wielonarodowych.

2. W przygotowaniu oficerów i wojsk do udziału w operacjach wielonarodowych uwzględnić:

- w planach należy przewidzieć czas na realizację badań lekarskich i szczepień;
- szkolenie specjalistyczne powinno być kierowane przez SRW Wład.
- do szkolenia wykorzystać bazę Ośrodków Szkolenia dla specjalistów oraz kadre zawodową jako instruktorów która uczestniczyła w poprzednich zmianach PKW;
- ćwiczenie LIVEX/CPX z Dowództwem Dywizji Międzynarodowej;
- sprawdzenie gotowości do podjęcia działań;
- usunięcie usterek.

Zgranie:

– do szczebla drużyna/pluton: (potrzeba wspólnego szkolenia elementu powietrznego z poszczególnymi plutonami z zakresu MEDAVAC/CASEVAC i współdziałania w czasie wsparcia realizowanego przez śmigłowce);

– do szczebla kompanii: zakończyć ćwiczeniem kompanijnym obejmującym typowe działania kompanii w czasie misji wielonarodowej;

– do szczebla batalionu: zakończyć ćwiczeniem zgrywającym batalion, prowadzonym we współdziałaniu z innymi jednostkami biorącymi udział w misji. Ćwiczenie powinno obejmować typowe zadania przewidziane do realizacji przez batalion podczas misji w tym zmuszające do użycia odwodu batalionowego we współdziałaniu z SGPSz, pododdziałami rodzajów wojsk.

3. W **szkoleniu dowództw** wyeksponować:

- stosowanie procedur obowiązujących w NATO podczas planowania i prowadzenia działań;
- utrzymanie w stanie gotowości bojowej podległych sił i środków;
- zgrywanie obsady TOC;
- zgrywanie SD z SD przełożonego;
- zasady dowodzenia i współdziałania z wojskami sojusznymi, organizacjami poza militarnymi oraz powstającymi organami cywilnymi, policyjnymi i militarnymi danego kraju;
- działanie na wypadek zasadzek (w tym zasadzek ogniowych);
- planowanie rozmieszczenia SD i jego działalności;
- współpracę z przedstawicielami armii NATO i innych sił międzynarodowych;
- psychologiczne przygotowanie do udziału w operacji wielonarodowej;
- planowanie logistycznego zabezpieczenia misji;

- postępowanie z mediami ze szczególnym uwypukleniem przestrzegania tajemnicy służbowej.

4. W szkoleniu wojsk wyeksponować:

- taktykę prowadzenia działań rozpoznawczych, patrolowych, kontrolnych;
- procedury współdziałania z siłami sojuszniczymi i międzynarodowymi zgodnie z obowiązującymi w NATO i ONZ procedurami;
- procedury współdziałania z poza militarnymi organizacjami na terytorium prowadzonej misji;
- procedury współdziałania z powstającymi organami cywilnych, policyjnych i wojskowych organizacji danego kraju na którym jest prowadzona operacja wielonarodowa;
- obronę i ochronę wojsk i środków poza militarnych przed działaniami partyzanckimi i terrorystycznymi;
- realizację wspólnych przedsięwzięć z zakresu współdziałania ze śmigłowcami, szczególnie z zakresu pomocy MEDEVAC i CASEVAC;
- szkolenie z zakresu obsługi GPS oraz radiostacji umożliwiających łączność ze śmigłowcami;
- szkolenie żołnierzy z zakresu oznaczania rubieży położenia wojsk i lądowisk śmigłowców przy użyciu świec dymnych, flar świetlnych i chemicznych świateł;
- działanie na wypadek zasadzek (w tym zasadzek ogniowych);
- planowanie rozmieszczenia pododdziałów w rejonie zakwaterowania;
- planowanie zagospodarowania czasu wolnego (w tym zabezpieczenie jego spędzania, ze szczególnym uwzględnieniem zajęć sportowych);
- współpracę z przedstawicielami innych sił biorących udział w operacji wielonarodowej;
- psychologiczne przygotowanie do udziału w operacji wielonarodowej;
- logistyczne zabezpieczenie misji;
- postępowanie z mediami ze szczególnym uwypukleniem przestrzegania tajemnicy służbowej.

5. Szczególny nacisk szkolenia musi być skierowany na szczebel drużyny i plutonu (podstawowych komponentów wykonujących samodzielne zadania w czasie misji wielonarodowej) oraz na szkolenie w nocy. W trakcie szkolenia na każdym szczeblu stosować procedury obowiązujące w czasie prowadzenia operacji wielonarodowej tak, aby maksymalnie zbliżyć realność szkolenia do zadań planowanych do realizacji podczas misji. Szczegółowo muszą zostać dopracowane procedury z zakresu MEDVAC/CASEVAC i współdziałania w czasie wsparcia

realizowanego przez śmigłowce, łącznie z praktyczną realizacją tej procedury w oparciu o zainscenizowane sytuacje w czasie szkolenia programowego.

6. Zgrywanie kompanii musi zostać ukierunkowane *na*:

- wykonanie marszu kołowego na dużą odległość;
- wypracowanie podziału sił w kompanii na pododdziały specjalizujących się w:
  - prowadzeniu patrolowania;
  - prowadzeniu konwojowania;
  - prowadzeniu przeszukiwania;
  - organizowaniu punktów kontrolnych;
  - działaniu jako grupy szybkiego reagowania.

7. Zgrywanie batalionu należy potraktować jako ćwiczenia poszczególnych komponentów wystawianych przez batalion w czasie misji, korelowanie działania tych komponentów przez Dowództwo batalionu, prowadzeniu działań we współdziałaniu z innymi jednostkami biorącymi udział w misji, użycie odvodu batalionowego we współdziałaniu z SGPSz, saperami i pododdziałami zabezpieczenia medycznego.

8. W ramach *szkolenia z zabezpieczenia inżynieryjnego* szkolenie prowadzić z zakresu:

- rozpoznania i oznakowania miejsc oraz przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych w rejonach odpowiedzialności;
- ogólnej budowy i zasad postępowania z minami i środkami minersko-zaporowymi występującymi w planowanym rejonie realizacji zadań;
- rozbudowy fortyfikacyjnej rejonów stacjonowania – budowa punktów kontrolnych i rozbudowa miejsc rozmieszczenia wojsk.

Szczególną uwagę zwrócić na przestrzeganie przepisów bezpieczeństwa podczas realizacji zadań minersko-zaporowych oraz obchodzenia się z przedmiotami niewiadomego pochodzenia.

9. W ramach *szkolenia chemicznego*:

- posługiwanie się indywidualnymi środkami ochrony przed skażeniami, a w tym wykorzystania maski przeciwgazowej filtracyjnej MP-5 oraz filtracyjnej odzieży ochronnej FOO-1 w ekstremalnie wysokich temperaturach;
- zasady wykorzystania zbiorowych środków ochrony przed skażeniami;
- sposoby oznakowania stref niebezpiecznych i skażonych zgodnie ze standardami NATO;

- zasady ochrony wojsk przed skażeniami na wypadek wystąpienia niskich dawek promieniowania jonizującego;
- opracowywania przetwarzania, przyjmowania i przekazywania meldunków NBC.

EXERCISE

APPROVED BY

Załącznik 3

OSE

CPX

HOT VISTULA 03

EXERCISE SPECIFICATION

(EXSPEC)

EXERCISE

EXERCISE

1. References.

- Polish Land Forces Commander's order (No. 207/17.11.03) for preparations and conducting this training event;
- Multinational Division Central-South (MND CS) Commander's concept of pre-deployment training, dated 14.11.03
- Multinational Division Central-South (MND CS) Commander's concept of operation, dated 20.11.03.

2. General.

- a. NICKNAME: "HOT VISTULA'03"
- b. FORM/TYPE: CPX
- c. EXTENT: TWO-LEVEL
- d. DATES: 01-08.12.2003
- e. AREA: 1 MC HQ (BYDGOSZCZ/POLAND), 6AABde (KRAKOW/POLAND), 10 LogBde (OPOLE)
- f. OSE – COMMANDER IN-CHIEF, POLISH LAND FORCES
OCE – COMMANDER, MND CS

3. Overall requirements.

This exercise is organized for the Multinational Division Central South HQ. It is going to be two-level exercise with the Division HQ and 1 Brigade HQ as Primary Participants plus Brigade Combat Team (BCT) HQ's (Spain and Ukraine are welcome to join this exercise with respective number of personnel from their BCT's), and Battle Groups as Secondary Participants.

4. Exercise Aim and Objectives.

- A. To prepare the MND CS HQ for participation in Security Assistance and Stabilization Operations (SASO).
- B. To introduce the basic SASO doctrines to the officers from non-NATO countries.
- C. To introduce the current situation on the ground.

EXERCISE

- D. To set up relations between particular cells within the same HQ, and outside.
- E. To harmonize and check how the C2 system works.

5. Concept of the Exercise.

Foreign fighters, terrorists, and former regime security apparatus remnants present the greatest threat to coalition operations. These remnants will threaten Coalition operations by engaging in sabotage, small scale terrorist attacks, and causing inter-ethnic violence. Neighboring states (e.g. Syria, Iran) continue to expand influence within Iraq in order to (IOT) strengthen their ability to sway the next Iraqi government. In addition, these external threats will continue low-level subversive activities IOT disrupt Coalition reconstruction efforts in Iraq. In regards to safety and security, some Iraqi on Iraqi violence (population versus (vs.) former regime elements and/or terrorist attacks) and civil unrest remains due to the lack of jobs and basic services. Furthermore, banditry and looting will continue to threaten the safety and security of the populace and degrade the Coalition's reconstruction efforts. In southern/central Iraq, intra-Shia tribal conflict presents a significant threat to stability as clerics strive for power and leadership positions. Due to the disintegration of centralized governmental control, military equipment is a theft and proliferation risk. Finally, many black list and other criminal regime officials remain at large in the country.

MND CS conducts stability and security operations throughout the MND CS AOR in order to create a secure and stable environment for transition to post hostility military and/or civil administration and on order redeploys designated forces.

The scope of operations in Iraq will be defined by the following lines of operations:

- A. Security.
- B. Essential Services.
- C. Governance.
- D. Economy.

EXERCISE'S STAGES:

STAGE 1: Operational Planning Process (stages 1, 2, 3)

EXERCISE

20-30.11.2003

- Receive FRAGO No 1 24.11.2003
- Mission analysis and development of own concept of operations (CONOPS)
- OPP on going

STAGE 2: PreExercise (PreEx)

03.12.2003

- Receive STARTEX
- Detailed analysis of the mission – development of WARORD 1
- Checking out all cells in the MND CS HQ – internal and external reporting system (including EXCON)

STAGE 3: MRE/CPX

04-07 Dec 03

- 04 DEC Final analysis of the received mission – issue WARORD 1.
- Participation in major “C2 Cycle” events
- MEL/MIL’s – to check how all cells of MNDCS HQ reacts and works
- Afternoon Mid Hot Wash
- Necessary corrections to be implemented
- Receive FRAGO No 2
- 05-07 DEC - Conduct of operations, MEL/MIL play.
- 07 DEC late afternoon ENDEX Hot Wash

STAGE 4: AAR (Tentative)

08.Dec.2003

- After Action Review (AAR) – including brief/remarks from 1BCT (KRAKÓW)

6. Participation Requirements.

- A. NATO countries: USA, SPAIN, THE NETHERLANDS
- B. Invited NATO countries: LATVIA, LITHUANIA
- C. Others countries: UKRAINE, BULGARIA

7. External Support.

EXERCISE

In order to give appropriate military background about the nature of conflict, representatives from USCENTCOM (approx. 4 offs), and the US Battle Command Training Program (BCTP), approx. 9 officers will come to support both preparations and conduct of the exercise. They will come and on 30 Nov and depart 08 Dec 03.

8. Political implications.

Taking into account the realism of the exercise (real world scenario), all actions taken while this exercise must follow the policy of Poland, as well as all nations engaged in MNDCS.

9. Planning schedule.

- exercise area recon – 12-13.Nov.03
- issuing of organizational order by PL LF Commander – 17.Nov.03
- to get ready for the training period – 18.Nov.03.
- to get ready for the exercise – 02.Dec.03.

10. Public Information Policy.

The PI functions will fulfill by PIO of the MND CS.

11. Visitors and Observers.

Visitors & Protocol Bureau responsibilities will be completed by the VOB of MND CS.

12. Administration and Logistic Requirements.

The uniform for the exercise is BDU. The training period will be done in 10-working hour blocks.

Those, who will fly with commercial air lines or military air lines – will bring only BDU's (without any weapons and ammo).

13. Reporting Requirements.

- please report (by fax) to POC about ExSpec receiving
- please provide POC with information on your transport arrangements & transportation requirements in Poland.

EXERCISE

- if some problems occur, on the way of exercise preparations, please contact POC ASAP.

14. Other special Instructions.

Other key personnel of Exercise Control (ExCon) is:

- chief DISTAFF – chief, Land Operations Division, G-3, PLLFC
- DISTAFF – officers from Core Planning Team and Liaison Officers from USA, Spain and Ukraine (TBC).

Point of Contact – LtCol. ....

- - Alternative Point of Contact –

**CHIEF
CORE PLANNING TEAM**

EXERCISE

APPROVED BY

Załącznik 4

OSE

CPX

DESERT LAKE

EXERCISE SPECIFICATION

(EXSPEC)

EXERCISE

EXERCISE

1. References.

- Polish Land Forces Commander's order concerning preparations and conducting of CPX/LIVEX DESERT LAKE 04 NO 60, DATED 07 Apr 2004;

2. General.

- a. NICKNAME; DESERT LAKE 04 (DL04)
- b. FORM/TYPE; CPX/LIVEX
- c. EXTENT; MULTI-LEVEL
- d. DATES; 29.05-09.06.2004
- e. AREA; "Orzysz" Training Area, HQ 20 th MechBde (Bartoszyce)
- f. OSE – COMMANDER POLISH LAND FORCES
- g. OCE – COMMANDER MND CS

3. Overall requirements.

This training event is developed as the rehearsal exercise of Multinational Division Central South. It is to be multi-level exercise with the HQ MND CS and HQ 1 Brigade Combat Team (BCT) as Primary Participants. Secondary Participants HQ 2 Brigade Combat Team (Ukraine) and 3 Battle Group (Bulgaria) are invited to join the exercise with respective number of personnel.

4. Exercise Aim and Objectives.

Aim:

To rehearse readiness of the HQ MND CS, HQ 1st BCT as well as BGs and QRF for participation in Security Assistance and Stabilization Operations (SASO).

Objectives:

- A. To update the current situation within the AOR.
- B. To introduce the new command structure and the revised SOPs.
- C. To set up relations between particular cells within the same HQs, and outside.
- D. To harmonize and rehearse MND CS battle rhythm.
- E. Establish battle staff and team building through out.

EXERCISE

5. Concept of the Exercise.

Foreign fighters, terrorists, insurgents and former regime security apparatus remnants present the greatest threat to coalition operations. These remnants will threaten Coalition operations by engaging in sabotage, small scale terrorist attacks, and causing inter-ethnic Violence.

Neighboring states (e.g. Syria, Iran) continue to expand influence within Iraq in order to (IOT) strengthen their ability to sway the next Iraqi government. In addition, these external threats will continue low-level subversive activities IOT disrupt Coalition reconstruction efforts in Iraq. In regards to safety and security, except some Iraqi violence (population versus (vs.) former regime elements and/or Kurds vs. Sunni Arab, Wahabits) and civil unrest due to the lack of basic services. Furthermore, banditry and looting will continue to threaten the safety and security of the populace and degrade the Coalition's reconstruction efforts.

MND CS conducts stability and security operations throughout the MND CS AOR in order to create a secure and stable environment or transition to post hostility military and/or civil administration and on order redeploys designated forces.

The scope of operations in Iraq will be defined by the following lines of operations:

- A. Security.
- B. Essential Services.
- C. Governance.
- D. Economy.

EXERCISE'S STAGES:

STAGE 1: Pre-exercise Training

31 May – 04 Jun 04

- Mission focus training
- On the job training
- Cell training

STAGE 2: Operational Planning Process

03-04 Jun 04

- Receive FRAGO No 501 03 Jun 04
- Mission analysis and development of own concept of operations (CONOPS)

EXERCISE

- OPP ongoing
- Develop the EX – C2 Cycle based on MND CS SOPs

STAGE 3: PreExercise (PreEx) Mini-Ex)

05 Jun 04

- Receive STARTEX
- Detailed analysis of the mission – development of WARORD
- Checking out all cells in the HQ MND CS – internal and external reporting system (including EXCON and LOCOM)

STAGE 4: MRE CPX/LIVEX

06-08 Jun 04

- 06 Jun 04 Final analysis of the received mission – issue WARORD
- MEL/MILs – to check how all cells of the HQ MND CS reacts and works
- Afternoon Mid Hot Wash
- Necessary corrections to be implemented
- Receive FRAGO No 502
- 06-08 Jun 04 – Conduct of operations, MEL/MIL play
- 08 Jun 04 noon – ENDEX Commander's Hot Wash

STAGE 5: AAR (Tentative)

09 Jun 04

- After Action Review (AAR) – including brief/remarks from 1 BCT (BARTOSZYCE) (tentative)

6. Participation Requirements.

Personnel from all nations taking part in the III rotation of the HQ MND CS is invited to participate in the exercise. HQ Brigade Combat Team (BCT) (Ukraine) and 3 BG (Bulgaria) are invited to join this exercise with respective number of personnel.

7. External Support.

In order to give appropriate military background on the nature of conflict, officers from USCENTCOM and USAREUR will support execution of the exercise.

8. Political implications.

EXERCISE

Taking into account the realism of the exercise (real world scenario), all actions taken during the exercise must follow the policy of Poland, as well as all TCNs, when required.

9. Planning schedule.

- Exercise area reconnaissance – 17-19 Feb 04
- Coordination Conference (with US CNTCOM and USAREUR participation) – 23-24 Feb 04
- Initial Planning Conference (IPC) – 15-16 Mar 04
- Issuing of organizational order by PL LF Commander – 06 Apr 04
- EXSPEC approval – 07 Apr 04
- Start of OPP – 22 Mar 04
- CPM 1 – 09 Apr 04
- Main Planning Conference (MPC) – 15-16 Apr 04
- CPTM 2 – 19 Apr 04
- CPM 3 – 23 Apr 04
- Final planning Conference (FPC) – 27-29 Apr 04
- CPTM 4 – 04 May 04
- EXPIs approval (COM PL LF) – 07 May 04
- EXPIs acceptance (Chief of GS) – 11 May 04
- Readiness for the training stage – 24 May 04
- Readiness for the in – processing – 26 May 04
- In – processing – 29 May 04
- Pre-exercise training – 31 May – 04 Jun 04
- Mini-Ex – 05 Jun 04
- CPX/LIVEX – 06-08 Jun 04
- AAR – 09 Jun 04
- First Impression Report – 18 Jun 04
- Final Exercise Report – 30 Jun 04

10. Public Information Policy.

The PI functions will fulfill by PIO of the MND CS.

EXERCISE

11. Visitors & Protocol.

Visitors and Protocol tasks will be fulfilled by the VOB of MND CS.

12. Administration and Logistic Requirements.

The uniform for the exercise is BDU. The training period will be done in 10-hour working hours blocks.

Exercise participants are requested to bring only BDU's (without any weapons and ammo).

13. Reporting Requirements.

- Please provide POC with information on your billeting arrangements & transportation requirements in accordance with the Administrative Instruction.

14. Other special Instructions.

Other key personnel of Exercise Control (EXCON) is:

- Chief DISTAFF – Chief Training and Exercise Branch, G-3, PLLFC
- DISTAFF – officers from the Core Planning Team and officers from USA and Ukraine (TBC).
- A Point of Contact – LtCol ....., An alternate Point of Contact –

EXERCISE DIRECTOR

SAMODZIELNA GRUPA POWIETRZNO-SZTURMOWA
SZTAB-SEKCJA OPERACYJNA

AKCEPTUJĘ

ZASTĘPCA SZEFA SZTABU WOJSK LADOWYCH

dnia.....

PLAN KONSPEKT
DO PRZEPROWADZENIA ĆWICZENIA TAKTYCZNEGO T: 25 (46)
TEMAT: TECHNIKI OPERACYJNE W MISJACH POKOJOWYCH
UŻYCIE SIŁY PRZY WYKONYWANIU TECHNIK OPERACYJNYCH

DOWÓDCA
SGPSz (III zmiana) PKW w IRAKU

LEŻNICA WIELKA -MAJ 2004

I. TEMAT :

„TECHNIKI OPERACYJNE W MISJACH POKOJOWYCH. UŻYCIE SIŁY PRZY WYKONYWANIU TECHNIK OPERACYJNYCH”

II. CELE SZKOLENIOWE:

Zgrywać:

- a. plsz z komponentem powietrznym w działaniach powietrzno- szturmowych jako wydzielony element QRF AABn MND CS w Iraku.

Doskonalić:

- b. umiejętność stawiania zadań w sytuacjach dynamicznych czasie prowadzenia działań stabilizacyjnych;
- c. umiejętność organizowania i praktycznej realizacji przedsięwzięć z zakresu zabezpieczenia bojowego w różnych rodzajach działań plutonu QRF prowadzonych w rejonie misji stabilizacyjnej w Iraku;

Sprawdzić:

- d. umiejętność praktycznego stosowania SOP obowiązujących w MND CS w Iraku;
- e. umiejętność dowodzenia w działaniach powietrzno - szturmowych;
- f. umiejętność formułowania wytycznych i organizowania pracy z podległymi żołnierzami;
- g. umiejętność podejmowania trafnych i skutecznych decyzji;
- h. umiejętność prowadzenia celnego ognia z broni indywidualnej, zespołowej plutonu i pokładowej śmigłowców w ramach wykonywania zadań ogniowych grupą szturmowa;

Kształtować:

- a. odporność fizyczną i psychiczną.

III. CZAS TRWANIA ĆWICZENIA

Od godz.06.00 dn. 06.06.2004r. do godz. 12.00 dn. 06.06.2004r.

IV. MIEJSCE PRZEPROWADZENIA ĆWICZENIA

OSPWL Orzysz – Pas Taktyczny Wierzbiny

V. SKŁAD ĆWICZACYCH

Pluton kawalerii (1x d-ca pl. 3x dr.szt. po 8 osób).

Klucz śmigłowców (2 x załogi - 2x W3W).

Zespół MEDEVAC (1x załoga Mi-8, lekarz, ratownik)

VI. WSKAZÓWKI ORGANIZACYJNO-METODYCZNE:

1. Trzy dni przed rozpoczęciem zajęć w czasie instruktażu zrealizować wszelkie niezbędne zamierzenia organizacyjno-metodyczne zapewniające pełne osiągnięcie założonych celów szkoleniowych a w tym:
  - omówić współdziałanie wszystkich elementów realizujących samodzielne zadania w czasie odpierania ataków bojówek terrorystycznych na obiekty sił stabilizacyjnych (ze szczególnym uwzględnieniem koordynacji działania komponentu lotniczego z lądowym) – sporządzić **Plan synchronizacji działania**;
  - podać sposób zabezpieczenia lotów w czasie ćwiczenia;
  - podać miejsca i sposób pobierania amunicji i środków pozorowania pola walki;

- podać miejsce i sposób sprawdzenia broni pokładowej śmigłowców po strzelaniu;
  - wskazać rejony wyjściowe do działania poszczególnych elementów ćwiczących;
  - sprawdzić planowane miejsca desantowania i lądowania śmigłowców;
  - sprawdzić łączność oraz znajomość kryptonimów radiowych i umiejętność prowadzenia korespondencji w sieci radiowej między komponentem lotniczym i lądowym;
  - sprawdzić merytoryczne przygotowanie rozjemców ogniowych;
2. 2 dni przed zajęciami wpisać pkt. do rozkazu dziennego zgrupowania o planowanych zajęciach z użyciem amunicji bojowej, środków pozoracji pola walki i wykorzystaniem śmigłowców z podaniem nazwisk osób funkcyjnych odpowiedzialnych za wykonywanie lotów oraz realizację zadań ogniowych.
  3. 2 dni przed zajęciami sporządzić zapotrzebowania na amunicje i środki pozoracji pola walki
  4. Przebiegiem zajęć kierować z polowego PDO rozwiniętego w rejonie ćwiczenia.
  5. Plan – konspekt do zorganizowania i przeprowadzenia ćwiczenia przedstawić do zatwierdzenia w dniu 08.05.2004 r.

VII. PODSTAWOWE PRZEPISY BEZPIECZEŃSTWA

a) Warunki bezpieczeństwa dla ćwiczących pododdziałów lądowych:

Warunki BHP podczas załadowania, przelotu i wysadzania desantu:

- do załadowania podchodzić do śmigłowca od strony kabiny;
- przed załadowaniem pododdziału przeprowadzić trening ładowania przy wyłączonych silnikach;
- bezwzględnie zabrania się podchodzenia z tylnej półsfery śmigłowca;
- w czasie załadowania miejsca w kabinie zajmować od tyłu na przemian lewa i prawa burta;
- w czasie lotu kategorycznie zabrania się wstawania z siedzeń;

- w czasie lotu broń trzymać zabezpieczoną między kolanami;
- podczas wysadzania desantu żołnierze przesuwają się po ławce bez wstawania i opuszczająabinę wyskakując na przemian z lewej i prawej burty;
- przy opuszczaniu śmigłowca metoda zjazdu na linie żołnierze zbliżają się do drzwi i chwytają linę tylko na komendę dowódcy asekurując się jednocześnie poprzez trzymanie odciążenia liny zjazdowej,
- w czasie zjazdu należy obejmować linę silnym uściskiem dłoni oraz kolan cały czas obserwując miejsce przyziemienia i przestrzeń pod sobą;
- nogi trzymać ugięte w kolanach przy jednoczesnym napięciu mięśni;
- tuż przed przyziemieniem wyhamować prędkość zjazdu;
- w czasie przyziemienia zetknięcie z gruntem zamortyzować poprzez głęboki przysiad;
- po przyziemieniu natychmiast odejść od liny;
- po opuszczeniu śmigłowca należy rozwinąć się w ugrupowanie bojowe zgodnie z ogólnymi zasadami zachowując bezpieczną odległość od śmigła ogonowego.

Podczas prowadzenia ognia z amunicji pozoracvinej:

- zabrania się prowadzenia ognia z amunicji „ślepej” do ludzi i sprzętu na odległość mniejszą niż 25m,
- zabrania się rzucania petard i dymów w kierunku ludzi i sprzętu na odległość mniejszą niż 25;
- podnoszenia odpalonych petard i dymów;
- w przypadku niewybuchu oznaczyć miejsce i poinformować bezpośredniego przełożonego.

Warunki BHP podczas strzelań - PSPP-86 szkol. 654/86:

- bezpieczeństwo zapewnia się poprzez właściwą organizację strzelań, ścisłe przestrzeganie postanowień programu i zasad bezpieczeństwa ustalonych w instrukcjach dla strzelań oraz właściwą dyscyplinę;
- dla każdej strzelnicy opracowuje się instrukcję określającą zasady bezpieczeństwa dostosowane do miejscowych warunków oraz uwzględniającą zasady zawarte w programie strzelań; powinna ona znajdować się na stanowisku dowodzenia kierownika strzelania; jej postanowienia obowiązują wszystkich żołnierzy biorących udział w strzelaniu; kategorycznie zabrania się kierowania strzelaniami i ich obsługiwaniami przez osoby funkcyjne nie znające swoich obowiązków, zasad bezpieczeństwa oraz warunków strzelań.
- wszystkie osoby funkcyjne strzelnicy (placu ćwiczeń) i wszyscy żołnierze są zobowiązani dokładnie i w terminie spełniać wymagania wynikające z zasad bezpieczeństwa; przed każdym strzelaniem dowódcy pododdziałów powinni zapoznać żołnierzy z ogólnymi i szczegółowymi zasadami bezpieczeństwa obowiązującymi na danej strzelnicy, zabronić podnoszenia i dotykania niewybuchów amunicji bojowej i ćwiczebnej (pocisków, granatów, materiału wybuchowego, spłonek, zapalników, środków trujących itp.); pouczyć o sposobie oznaczania miejsc i obowiązku składania meldunku w razie znalezienia niewybuchu amunicji bojowej i ćwiczebnej, przypomnieć cechy zewnętrzne, jakimi różni się amunicja szkolno-treningowa od bojowej (amunicja szkolna ma na obwodzie powierzchni zewnętrznej biały pasek oraz napis „TRENINGOWY” lub „DO NAUKI I ŁADOWANIA”).
- teren strzelnicy (placu ćwiczeń) przed strzelaniem należy sprawdzić pod względem wymogów programu „Instrukcji” i w miarę potrzeb usunąć z niego osoby postronne, zwierzęta hodowlane i zbędny sprzęt;
- sposób poruszania się określa kierownik strzelnicy (poligonu, placu ćwiczeń);
- rejony strzelnicy (placu ćwiczeń), w których znajdują się niewybuchy, niewypały miny, zapalniki lub materiały wybuchowe, trujące, urządzenia imitujące itp. ogradza się i oznacza wskaźnikami z napisami ostrzegawczymi. doraźne rejony te mogą być oznaczone chorągiewkami lub wiechami; rejony te należy zważyć za strefy zakazane, gdzie wstęp jest surowo zabroniony.

- aby zapewnić kontrolę bezpieczeństwa podczas strzelania oraz niezwłocznie uprzedzić o pojawieniu się ludzi, sprzętu i bydła w rejonie pola ognia lub stref niebezpiecznych, powstawaniu pożarów, a także w celu określenia miejsc upadku niewybuchów organizuje się obserwację; obserwatorów wyposaża się w przyrządy obserwacyjne oraz dzienniki obserwacji;
- wszyscy żołnierze znajdujący się w rejonie pola ognia powinni być ukryci w schronach zapewniających pełne bezpieczeństwo. zmienianie chorągwi (świateł) na schronach odbywa się bez wychodzenia z nich; ci żołnierze, którzy - na komendę kierownika strzelania - wychodzą ze schronów w celu sprawdzenia wyników, ustawienia nowych figur bojowych w miejsce zniszczonych lub usunięcia niesprawności urządzeń strzelnicy w dzień powinni być ubrani w specjalne pomarańczowe kamizelki;
- zezwolenie na otwarcie ognia wydaje kierownik strzelnicy (placu ćwiczeń);
- zezwolenie na otwarcie ognia po podniesieniu czerwonej chorągiewki, a w nocy - po zapaleniu czerwonej latarni;
- kategorycznie zabrania się strzelać :
  - z niesprawnej broni;
  - niesprawną amunicją lub amunicją której używanie zabronione jest w rozkazach i zarządzeniach oraz instrukcjach sprzętu dotyczących danej broni i tabelach strzelniczych;
  - poza granice strzelnicy (placu ćwiczeń);
  - do schronów (niezależnie czy znajdują się w nich ludzie, czy nie), a także do innych urządzeń strzelnicy (wieża, dozory itp.);
  - jeżeli jest podniesiona biała chorągiew lub zapalona biała latarnia na stanowisku kierownika strzelania oraz na schronach, w których przebywają ludzie;
  - w przypadku utraty łączności pomiędzy kierownikiem strzelania, a schronami.

- strzelanie przerywa się na komendę (sygnał kierownika ćwiczenia) lub samodzielnie w razie:
  - pojawienia się przed strzelającymi ludźmi, sprzętu, i zwierząt hodowlanych;
  - padania pocisków poza granice strzelnicy;
  - powstania pożaru;
  - podniesienia białej chorągwi lub zapalenia białej latarni na stanowisku dowodzenia kierownika strzelania lub na schronie w którym znajdują się ludzie;
  - utracie łączności ze schronami, w których znajdują się ludzie;
  - otrzymaniu meldunku z posterunku ubezpieczenia o naruszeniu bezpieczeństwa.
- w celu natychmiastowego przerwania ognia przez wszystkich strzelających, kierownik strzelania podaje przez urządzenie techniczne, dźwiękowe lub głosem komendę „przerwij ogień”, a następnie rozkazuje opuścić czerwoną chorągiew (zgasić czerwoną latarnię) podnieść białą;
- sygnał natychmiastowego przerwania ognia podaje się nabojem sygnałowym „czerwony ogień - pojedynczy”. sygnał ten przekazuje kierownik strzelania. W tym celu na wszystkich stanowiskach dowodzenia, podczas strzelania powinny znajdować się 26 mm pistolety i naboje sygnałowe "czerwony ogień pojedynczy"; nabojów sygnałowych "czerwony ogień - pojedynczy" zabrania się stosować we wszystkich innych sytuacjach podczas ćwiczeń i strzelań;
- amunicja w punkcie amunicyjnym powinna być chroniona przed działaniem czynników atmosferycznych, a zwłaszcza kurzu, wilgoci i promieni słonecznych;
- w celu działania pierwszej pomocy sanitarnej na strzelnicy (placu ćwiczeń) organizuje się punkt medyczny. oprócz tego starszym obsługu schronów wydaje się niezbędne środki opatrunkowe (apteczki podręczne).

Warunki bezpieczeństwa podczas przegrupowania rzutem kołowym:

- zgodnie z „Kodeksem drogowym” , szczególnie omówić zasady poruszania się w kolumnie i zasady zachowania w czasie postoju kolumny;
- szczególną uwagę zwrócić na przestrzeganie warunków bezpieczeństwa w czasie przewozu żołnierzy na skrzyniach ładunkowych;
- wyznaczyć starszych drużyn ładunkowych;
- zapoznać z trasą przemieszczenia;
- przeprowadzić instruktaż dowódcą kolumny, dowódcami pojazdów i kierowcami;
- w czasie instruktażu przed rozpoczęciem zajęć omówić warunki atmosferyczne i sposób przygotowania pojazdów do marszu w warunkach zimowych oraz technikę jazdy w zimie.

W każdym przypadku w czasie ćwiczenia zabrania się:

- wykonywania innych czynności niż nakazane przez kierownika zajęć lub instruktorów;
- samowolnego oddalania się z rejonu prowadzenia zajęć;
- wykorzystywania sprzętu i oporządzenia niezgodnie z przeznaczeniem.

Warunki bezpieczeństwa dla komponentu powietrznego zgodnie z obowiązującymi dokumentami. Odpowiedzialnym za przestrzeganie lotniczych warunków bezpieczeństwa jest zastępca kierownika ćwiczenia ds. użycia lotnictwa i inspektor BL na czas trwania ćwiczenia.

66 dlot wydzieli własne osoby funkcyjne niezbędne do zabezpieczenia lotów.

VIII. DOTYCHCZASOWE DZIAŁANIA, POŁOŻENIE WOJSK I ZAMIARY WALKI STRON

SYTUACJA OGÓLNA

Sytuacja polityczna w GRAFICIE (czerwoni) z końcem lat dziewięćdziesiątych stała się niestabilna. Po serii zamachów terrorystycznych na przywódców politycznych w 1996 roku władzę w państwie przejęła armia. Szef Sztabu GRAFITU ogłosił się dożywotnim prezydentem i ustanowił Radę Republikańską będącą ciałem doradczym rządu we wszystkich sprawach dotyczących wewnętrznego i zewnętrznego bezpieczeństwa kraju. Mając bezpośredni nadzór nad wojskiem i policją Rada Republikańska sprawuje faktyczne rządy, a Parlament ustanawia wszystkie zalecane przez nią ustawy. W jednoizbowym parlamencie, którego członkowie wywodzą się z rządzących elit politycznych lub są wysokiej rangi oficerami, nie ma opozycji. Główną ideologią jest wiara w scentralizowany reżim, który powinien zapewnić pełny dobrobyt społeczeństwu.

GRAFIT wyraża swoje niezadowolenie z polityki zagranicznej ARMILANDU (czerwoni) i zarzuca mu zahamowanie rozwoju gospodarczego swojego państwa, poprzez wzbranianie swobodnego korzystania ze szlaków morskich na Morzu Północnym, a przez to ograniczenie dostaw surowców i towarów importowanych.

Rząd GRAFITU wysuwa również sugestie dotyczące zwiększenia uprawnień grafidzkiej mniejszości narodowej zamieszkującej północny obszar ARMILANDU. W tym względzie podjął szeroko zakrojoną akcję propagandową w państwie i na arenie międzynarodowej, argumentując konieczność przyłączenia do „macierzy” ziem „bezprawnie okupowanych” przez ARMILANDIĘ.

W działaniach propagandowych Rząd GRAFITU zbywa milczeniem fakt, że przejęcie wysoko rozwiniętych pod względem gospodarczym części terytorium ARMILANDU, ma być panaceum na rozwiązanie jej problemów ekonomicznych.

ARMILANDIA - jest państwem o ustroju społecznym wzorowanym na modelu demokracji EUREKI północnej. Na drodze dyplomatycznej dąży do rozwiązania konfliktu z GRAFITEM wskazując na bezpodstawność wysuwanych zarzutów oraz odrzucając wszelkie roszczenia terytorialne.

Brak skutecznych działań dyplomatycznych organizacji międzynarodowych zmierzających do zażegnania konfliktu, spowodował wzrost napięcia pomiędzy zwaśnionymi państwami co w konsekwencji doprowadziło do zaatakowania

ARMILANDU przez Siły Zbrojne GRAFITU oraz rozpoczęcie okupacji terenów w większości zamieszkałych przez mniejszość grafidzką.

Pod naciskiem Organizacji Narodów Sprzymierzonych (ONS) udało się osiągnąć przerwanie ognia. Misja pokojowa ONS rozmieściła swoje siły wzdłuż strefy rozdzielania wojsk.

Rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONS wezwała Sojusz Niebieskich do przeprowadzenia operacji wsparcia pokoju w GRAFICIE i ARMILANDU.

Na podstawie decyzji rządu WISLANDII (niebiescy) o wydzieleniu kontyngentu sił zbrojnych (skład sił przyjąć w zależności od potrzeb ćwiczenia) do operacji wsparcia pokoju w ramach sił Sojuszu, w resorcie Obrony Narodowej rozpoczęto planowanie do przegrupowania wydzielonych sił w rejon konfliktu.

SYTUACJA SZCZEGÓŁOWA

AGB (AACT) z SGPSz (AABn) stanowiąca część Międzynarodowej Dywizji Stabilizacyjnej (MDS) rozmieszczona jest na terytorium ARMILANDU w rejonie lotniska ROSTKI . AACT stanowi część sił szybkiego reagowania (QRF) MDS i jest w 2- godzinnej gotowości do podjęcia działań interwencyjnych i ewakuacyjno- ratowniczych na terytorium ARMILANDU w strefie MDS.

Ukompletowanie AACT:

- w stanie osobowym - 96%
- w śmigłowcach – 100%
- w pozostałym sprzęcie

W dniu 06.06. 2004r dowódca AACT otrzymał polecenie z TOC MND osiągnąć 5 minutowa gotowość do działania w ramach postawionych wcześniej zadań dla plutonu QRF, Grupy COMBAT SAR, oraz zespołu MEDEVAC. Termin osiągnięcia gotowości godz 09.00.

06.06.2004r. o godz. 09.00 grupa rebeliantów, stanowiąca skrajny odłam para-militarnej grupy społeczności GRAFITU zaatakowała posterunek kontrolny na drodze ORZYSZ – BEMOWO PISKIE. Obsadę posterunku kontrolnego stanowi jedna drużyna lekkiej piechoty z 16 b dow MDS .

Dowódca posterunku zameldował do OPS MDS o ataku i poniesionych stratach: zabitych 2 żołnierzy, 2 rannych , uszkodzonych 2 z 3 pojazdów oraz wezwał na pomoc wsparcie, nie będąc w stanie samodzielnie prowadzić akcji przeciwko rebeliantom

Prawdopodobny potencjał rebeliantów:

- ok. 25 ludzi
- broń strzelecka , granatniki ppanc typu RPG-7
- samochody osobowo - terenowe ok. 2

IX. ETAPY ĆWICZENIA

ETAP WSTĘPNY: OSIĄGNIĘCIE NATYCHMIASTOWEJ GOTOWOŚCI DO DZIAŁANIA

Zagadnienia szkoleniowe etapu;

1. Realizacja procedur przejścia na wyższy stan gotowości bojowej.
2. Postawienie zadań wybranym elementom AACT.

Czas trwania etapu: astronomiczny   060700 CZER-060900 CZER
operacyjny   060700 CZER-060900 CZER.

Lp	Czas	Czynności kierownika ćwiczenia	Czynności ćwiczących	Działanie pododdziałów pozorujących	Uwagi
1	od S – 2h30' do S – 1h30'	Podaje sygnał do przejścia plutonu QRF, grupy COMBAT, SAR i zespołu MEDEVAC do osiągnięcia 5 minutowej gotowości do działania.	Pobierają bron i sprzęt przemieszczają się z rejonu obozowiska rejonu wyjściowego		
2	od S – 1h30' do S – 30'	Wzywa Dowódców ćwiczących elementów przypomina postawione zadanie, sprawdza stan przygotowania do jego realizacji.	Dcy ćwiczących elementów notują dane. Składają meldunki. Na sygnał ćwiczący przegrupowują się do RW w miejscu praktycznego ćwiczenia.		

ETAP I: Działanie plutonu QRF w czasie odblokowania CP.

Zagadnienia szkoleniowe etapu;

3. Ustalenie położenia.
4. Uszczegółowienie zadań i synchronizacja działania.
5. Działanie komponentu lądowego (plsz) w czasie wykonywania zadania.
6. Wsparcie wykonania zadania komponentem lotniczym (uderzenie śmigłowców).

Czas trwania etapu: astronomiczny   060900 CZER-060950 CZER
operacyjny   060900 CZER-060950 CZER.

Lp	Czas	Czynności kierownika ćwiczenia	Czynności ćwiczących	Działanie pododdziałów pozorujących	Uwagi
1	od S - 30' do S -20'	Wprowadza w sytuację taktyczną	Dcy ćwiczących komponentów notują dane. Zadają pytania.		
2	od S -20' do S	Stawia zadanie droga radiowa do odblokowania CP zaatakowanego przez bojówkę terrorystyczną	Dca plutonu QRF stawia zadania dca drużyn i załozce śmigłowca wydzielonego do zabezpieczenia działań plutonu. Dokonuje krótkiej synchronizacji przyjętego do realizacji sposobu działania.		

Lp	Czas	Czynności kierownika ćwiczenia	Czynności ćwiczących	Działanie pododdziałów pozorujących	Uwagi
3	od S do S + 5'	Daje sygnał do działania plutonu.	Jedna GSz plutonu QRF przemieszcza się na pojazdach do CP Dca plutonu nawiązuje łączność z Dcą CP. Druga GSz pozostaje w rejonie wyjściowym gotowa do wykonania desantowania na sygnał bezpośrednio w CP.		
4	od S + 5' do S + 12'	Informuje Dcę plutonu QRF o zniszczeniu prowadzącego pojazdu, nakazuje pokazać grupę celów pozorująca część bojówki ostrzeliwującej pojazdy plutonu QRF	Dca plutonu QRF melduje o sytuacji przystępuje do odparcia ataku – kieruje ogniem grupy szturmowej na pojazdach (strzelanie z burty). Prosi o wsparcie śmigłowców oraz wzywa grupę COMBAT SAR i MEDEVAC.		
5	od S + 12' do S + 20'	Stawia zadanie Dcy klucza śmigłowców W3W do wsparcia ogniem GSz plutonu QRF w rejonie CP	Klucz śmigłowców W3W wykonuje przelot w rejon CP. Dca klucza nawiązuje łączność z Dca plutonu QRF. Śmigłowce z wybranej rubieży ogniowej		Śmigłowce pozorują prowadzenie ognia.

Lp	Czas	Czynności kierownika ćwiczenia	Czynności ćwiczących	Działanie pododdziałów pozorujących	Uwagi
			prowadza ogień do wskazanych celów przez pełniącego rolę FAC jednego z żołnierzy GSz plutonu QRF		

ETAP II: COMBAT SAR i MEDEVAC.

Zagadnienia szkoleniowe etapu;

1. Wykonanie akcji poszukiwawczo ratowniczej.
2. Ewakuacja rannych z pola walki.
3. Powrót do rejonu bazy.
4. Odtworzenie zdolności bojowej.

Czas trwania etapu: astronomiczny   060950 CZER-061010 CZER
operacyjny   060950 CZER-061010 CZER.

Lp	Czas	Czynności kierownika ćwiczenia	Czynności ćwiczących	Działanie pododdziałów pozorujących	Uwagi
1	od S +20' do S +25'	Stawia zadanie Dcy grupy COMBAT SAR do zabezpieczenia ewakuacji rannych żołnierzy grupy szturmowej plutonu QRF z rejonu CP	Grupa COMBAT SAR wylatuje do rejonu CP. Dowódca grupy nawiązuje łączność z Dcą plutonu QRF		
2	od S +25' do S +30'	Informuje Dcę grupy COMBAT SAR o wykryciu dodatkowych sił	Grupa COMBAT SAR powstrzymuje zbliżające się pojazdy z bojówkarzami.	Sterowanie polem tarczowym	

Lp	Czas	Czynności kierownika ćwiczenia	Czynności ćwiczących	Działanie pododdziałów pozorujących	Uwagi
		bojówkarzy kierujących się w stronę CP. Nakazuje pokazać grupę celów pozorująca zbliżające się pojazdy z siłami wsparcia dla bojówki	Prowadzi strzelanie z NPR i Gsz.		
3	od S +30' do S +40'	Stawia zadanie załodze śmigłowca MEDEVAC do wykonania ewakuacji rannych żołnierzy plutonu QRF z rejonu CP. Koordynuje i kontroluje działanie śmigłowca MEDEVAC i grupy COMBAT SAR	Dca Śmigłowca MEDEVAC Wykonuje przelot w rejon CP nawiązuje łączność z Dcą plutonu QRF. Dca załogi śmigłowca MEDEVAC ląduje w oznaczonym miejscu, zabiera rannych, transportuje ich do punktu medycznego. Składa meldunek o wykonaniu ewakuacji wraca na lotnisko. Gsz plutonu QRF pod osłoną ognia śmigłowców po załadowaniu rannych do śmigłowca MEDEVAC bierze na hol uszkodzony pojazd i przemieszcza się do rejonu bazy (RW)		

Lp	Czas	Czynności kierownika ćwiczenia	Czynności ćwiczących	Działanie pododdziałów pozorujących	Uwagi
			Grupa COMBAT SAR po wykonaniu zadania ogniowego wraca na lądowisko podskokowe (rejon wyjściowy drugiej GSz plutonu QRF)		
4	od S +40' do S +45'	Nakazuje Grupie COMBAT SAR i zespołowi MEDEVAC odtworzyć zdolności bojową po wykonaniu zadania.	Grupa COMBAT SAR oraz zespół MEDEVAC po powrocie na lotnisko (COMBAT SAR na lądowisko podskokowe) odtwarzają zdolność bojową. Śmigłowiec z grupy COMBAT SAR po zamocowaniu lin do zjazdu zabiera na pokład drugą GSz plutonu QRF.		

ETAP III: Wzmocnienie obrony CP.

Zagadnienia szkoleniowe etapu;

1. Sprecyzowanie zadania.
2. Desantowanie przy wykorzystaniu technik linowych.
3. Wejście w podporządkowanie dowódcy CP.
4. Powrót do rejonu bazy odtworzenie zdolności bojowej.

Czas trwania etapu: astronomiczny   061010 CZER-061200 CZER
operacyjny   061010 CZER-061200 CZER.

Lp	Czas	Czynności kierownika ćwiczenia	Czynności ćwiczących	Działanie pododdziałów pozorujących	Uwagi
1	od S +45' do S +50'	Stawia zadanie Dcy plutonu QRF do wysłania na sygnał Grupy szturmowej do CP w celu bezpośredniego wsparcia obsady CP.	Dca plutonu QRF precyzuje i uszczegóławia zadania GSz.		
	od S +50' do S +55'	Daje sygnał Dca plutonu ARF do wykonania desantu bezpośrednio W obrębie CP	Dca plutonu QRF wysyła GSz do CP Grupa wykonuje desant techniką linowa w obiekcie. Zajmuje stanowiska		

Lp	Czas	Czynności kierownika ćwiczenia	Czynności ćwiczących	Działanie pododdziałów pozorujących	Uwagi
			ogniowe przygotowuje się do walki z atakującą bojówką		
2	od S +55' do S +65'	Nakazuje pokazywanie wybranych grup celów pozorujących atakujących bojówkarzy	GSz wchodzi w podporządkowanie Dcy CP bierze udział w odpieraniu ataku bojówkarzy.		GSz prowadzi ogień amunicją ślepą.
3	od S +65' do S +1h40'	Nakazuje powrót całości sił do rejonu bazy. Wzywa śmigłowiec W3W do podebrania GSz z CP	GSz drogą powietrzną przemieszcza się do rejonu bazy. Całość sił odtwarza zdolność bojowa.		

S/6381

20,80